

Universita Karlova v Praze

Filosofická fakulta

Diplomová práce

2009

Václav Chmelír

Universita Karlova v Praze

Filosofická fakulta

Ústav českých dejin

Diplomová práce

Václav Chmelír

Nižší šlechta v mestech a mesteckách centrálního Plzenska v 17. a 18. století

The Lower nobility in the Towns and Market-Towns of the Central Pilsen Region in 17th and
18th Century

Praha 2009
DrSc.

vedoucí práce: prof. PhDr. Jaroslav Cechura,

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze dne 17. 7. 2009

Václav Chmelír

Anotace:

Václav Chmelír: Nižší šlechta v městech a městečkách centrálního Plzenska v 17. a 18. století

Ústav českých dejin

vedoucí práce: prof. PhDr. Jaroslav Cechura, DrSc.

Cílem práce bylo porovnat a popsat šlechtu v poddanských městečkách a v královských městech centrálního Plzenska, což jsou lokality Všeruby, Mesto Touškov, Dobrany, Plzen a Rokycany. Studie ukazuje odlišné složení šlechty v obou typech měst v období od konce stavovského povstání do roku 1800. Je také poukázáno na její ekonomické a právní zakotvení nejen uvnitř měst samotných.

Klíčová slova:

17. století - 18. století – doba pobelohorská - Dobrany - královská města - Mesto Touškov - nižší šlechta - města - mešťané - Plzen – Plzensko - poddanská města - poddanství - residence - Rokycany - Starý Plzenec - šlechta - Všeruby

1. ÚVOD.....	6
2. NIŽŠÍ ŠLECHTA V MESTECH A JEJÍ VYMEZENÍ.....	13
3. ŠLECHTA V KRÁLOVSKÝCH MESTECH.....	17
3.1 ŠLECHTA V MESTE PLZNI	18
3.1.1. <i>Plzeňští erbovní mešťané a nižší šlechtici v 17. století.....</i>	<i>18</i>
3.1.2 <i>Plzeňští erbovníci jako majitelé deskových statku a rytíři v 17. století</i>	<i>23</i>
3.1.3. <i>Príslušníci rytířského stavu v 17. století v Plzni.....</i>	<i>28</i>
3.1.4 <i>Nižší šlechtici a Plzeň v 18. století.....</i>	<i>31</i>
3.2. ŠLECHTA V MESTE ROKYCANECH.....	38
4. ŠLECHTA V PODDANSKÝCH MESTECKÁCH	45
4. 1. ŠLECHTA VE STARÉM PLZENCI.....	45
4.2. ŠLECHTA V DOBRANECH.....	45
4.3. ŠLECHTA V MESTE TOUŠKOVE	47
4.4. ŠLECHTA VE VŠERUBECH.....	69
4.5. ŠLECHTA V PODDANSKÝCH MESTECKÁCH A JEJICH VRCHNOST	107
4. 6 ŠLECHTA V PODDANSKÝCH MESTECKÁCH A JEJICH DALŠÍ OBYVATELÉ	109
4. 7 ŠLECHTA V PODDANSKÝCH MESTECKÁCH A JEJICH ZDEJŠÍ PODDANÍ.....	115
4.8 KULTURNÍ A ŽIVOTNÍ ÚROVEN ŠLECHTY V MESTECKÁCH.....	118
5. ZÁVER.....	119
6. PRAMENY A LITERATURA.....	125
PRAMENY.....	125
<i>Nevydané prameny.....</i>	<i>125</i>
<i>Edice</i>	<i>130</i>
LITERATURA	130
7.0 RESUMÉ	133

1. Úvod

Současná česká historiografie bohatě rozvíjí zkoumání takového fenoménu jako je šlechta v ranném novoveku.¹ Navazuje v tomto na tradici, která již přinesla odpovědi na mnohé otázky. Jsou probírány určité specifické tématické okruhy ohledně privilegované části společnosti 16. - 18. století. Takovým specifickým okruhem je i ta část šlechtické společnosti, kterou označujeme jakožto šlechtu nižší. I ta se stala předmětem mnoha studií, ukazujících mnohé aspekty jejich života. Její studium je většinou orientováno na dobu ohraničenou na jedné straně koncem jagellonské éry a druhé straně obdobím bezprostředně po ukončení nicivého konfliktu tricetileté války. Tato zde předkládaná práce si klade za cíl posunout hranici tohoto zájmu časově mnohem dále směrem do 18. století. Má být jedním z příspěvků, jak doplnit zkoumání této mírně opomíjené oblasti vědeckého zájmu. Chce navázat na diskusi o formách stavovské společnosti, jak se rozvíjely po mocenském zlomu, jakým bezesporu byla porážka stavovské opozice v bitvě na Bílé hoře, kdy se začíná rodit barokní společnost. Tímto nově vzniklým a postupně etablovaným kulturním celkem baroka bude sledován daný jev až do 18. století. Překročeno bude i do té etapy české společnosti, v níž nastává postupný rozklad oné kulturní celistvosti baroka, které ovšem ani po polovině století v umelecko-historických formách nikterak nekončí. V rovine myšlení je postupně nahrazováno tzv. osvícenstvím, v rovine spojené se stoupající měrou snižování váhy tradičních stavovských struktur a rostoucí úlohou státu. Projevují se změny společnosti, které ve své plnosti dosáhly až v období za rokem 1800, který považuje autor za mezní hranici svého zájmu v této práci.

Šlechtu je možno studovat v různých souvislostech. Zde budou koumány pohledy týkající se jejího životního prostoru a majetkového zázemí. Jako zkoumaný prostor autor volí městské prostředí, kde se odehrává jistá část život jisté části soudobé šlechty – šlechty jako součásti městského organismu. Šlechta tu nestojí nad městem jako vrchnost, ale uvnitř jako jedna ze složek jeho obyvatelstva. Tento fenomén bude popsán jak v rámci královských měst, tak i měst poddanských, respektive mesteček, jak bude později specifikováno. Tento jev byl již naší historiografií samozřejmě zaznamenán. Z hlediska časového horizontu už pro dobu středověku v městech královských.² Nejvýznamnější část studia šlechty ve městech s časovým rozsahem od středověku po současnost je zahrnuta v obsáhlých výzkumech paláců jakožto šlechtických residencí v nejvýznamnějších metropolitních městech Praze a Brně. Předně jsou

¹ Napr. přehled bádání v: BUŽEK, Václav – KRÁL, Pavel – VYBÍRAL, Zdeněk: Der Der Adel in den böhmischen Ländern 1526-1740. Stand und Tendenzen der Forschung. Anzeiger der philosophisch-historischen Klasse, 137. Jahrgang, 1. Halbband, Wien 2002.

² Napr. HOFFMANN, František: České město ve středověku. Praha 1992; PÍŠA, Vladimír: Dvůr pánů z Poděbrad v Praze na Starém Městě. Praha 1966; POLÍVKA, Miroslav: Mikuláš z Husí a nižší šlechta v počátcích husitské revoluce. Praha 1982.

representovány obecnými přehledy takových rezidencí v daných městech,³ orientovanými z velké části na jejich umelecko-historický vývoj. Z tohoto hlediska jsou zpracovány mnohé monografie, které tkví v některých zstavebně důležitých periodách, tedy jak v renesanci,⁴ tak zejména v baroku.⁵ Některí autoři šli dále, když provedli funkční rozbor fenoménu palác v souvislostech.⁶ Musíme se ale dostat i ke šlechtickému domu v královských městech, který označení palác nenesí, i když tušíme, jak je právě toto označení ošidné.⁷ Odtud se můžeme snadno reorientovat na práce, které se nezabývají přímo stavbami, ale novovekou šlechtou v jednotlivých městech jako takovou. Tento přístup má také delší tradici. V rámci jednotlivých poddanských i královských měst jsou v takových pracích zahrnuty nejen panské a rytířské rody, ale i zmešťanského prostředí vzeší erbovníci, často společně v jedné práci pohromadě.⁸ Odtud není daleko k jednotlivcům, kteří jako příslušníci nejvyšší vrstvy společnosti našli své působiště ve městech. Předmětem zájmu byli také erbem podarovaní či nově nobilitovaní měšťané.⁹ Samozřejmě se můžeme setkat s městskou šlechtou

³ POCHE, Emanuel - PREISS, Pavel: Pražské paláce. Praha 1973; LEDVINKA, Václav – MRÁZ, Bohumír – VLNAS, Vít: Pražské paláce (encyklopedický ilustrovaný přehled). Praha 1995; JERÁBEK, Tomáš – KROUPA, Jirí a kolektiv.: Brněnské paláce. Stavby duchovní a světské aristokracie v raném novoveku. Brno 2005.

⁴ CHOTEBOR, Petr - DURDÍK, Tomáš: Lobkovický palác - renesance a manýrismus. Umení 43, c. 5, Praha 1985, s. 411-424.

⁵ Napr. HORYNA, Mojmír - KOTALÍK, Jirí T. - MACEK, Petr - PAVALA, Martin - ŠTULC, Josef: Toskánský palác v Praze. Historie a rekonstrukce stavby. Praha 1999; HORYNA, Mojmír – ZAHRADNÍK, Pavel – PREISS, Pavel: Cernínský palác v Praze. Praha 2001; KRUMHOLZ, Martin: Stavební historie a osudy Clam-Gallasova paláce. Pražský sborník historický 35, Praha 2007, s. 155-223.

⁶ Napr. LEDVINKA, Václav: Dum pánu z Hradce pod Stupni. (Příspěvek k poznání geneze a funkcí renesančního šlechtického paláce v Praze.) Folia historica Bohemica X. Praha 1986, s. 269-316; MARÍKOVÁ, Martina: Život pražských paláců (šlechtické paláce jako součást městského organismu od středověku na práh moderní doby). Český časopis historický 106, c. 1, Praha 2008, s. 227-229; HOJDA, Zdeněk - HORYNA, Mojmír: Zámek a palác. Barokní aristokracie v case promen. In: Sláva barokní Čechie. Umení, kultura a společnost 17. a 18. století. Praha 2001, s. 341-346; mnohé příspěvky z konference „Život pražských paláců. Šlechtické paláce jako součást městského organismu od středověku na práh moderní doby“ Praha 2007.

⁷ Napr. CZAJKOWSKA, Lenka – CZAJKOWSKI, Petr: Šlechtické domy v Brně v letech 1779–1920. Prostor uprostřed hradeb, Brno v minulosti a dnes XIV, Brno 2000, s. 113–146. KONECŇY Michal, Městské domy moravské barokní šlechty a jejich interiéry. Brno v minulosti a dnes XIX. Brno 2006, s. 101–117.

⁸ Napr. BAREŠ, František: Šlechtické a erbovní rodiny v městě Boleslava Mladého v letech 1471-1620. Mladá Boleslav 1893; RYBICKA, Antonín: O šlechtických a erbovních rodinách cáslavských. Památky archeologické a místopisné V. Praha 1861, s. 27-42; STRNAD, Josef: Rodiny šlechtické v XV. a XVI. století v Plzni usedlé. Památky archeologické a místopisné XIV. Praha 1889, s. 397-408, 447-452; TEPLÝ, František: O šlechtě ve Volyni ve stol. XVI. Casopis Společnosti přátel starožitností XI. Praha 1903, s. 169-179; HÁŠ, Jirí: Šlechtické rody ve Dvore Králové nad Labem a okolí. (Příspěvek k malému výročí města 1316-1996). Genealogické a heraldické listy 16. Praha 1996, s. 3-4, 31-34; JORDÁNKOVÁ, Hana - SULITKOVÁ, Ludmila: Šlechta v královském městě Brně v predbelohorském období. In: Měšťané, šlechta a duchovenstvo v rezidenčních městech raného novoveku (16.-18. století). Prostějov 1997, s. 166-184; VOLDÁN, Vladimír, Liechtenštejnové-Kastelkorní a jejich brněnské domy, Brno v minulosti a dnes VII. Brno 1965, s. 93-102.

⁹ Napr. BUŽEK, Václav: Rytíři renesančních Čech. Praha 1995; PLETZER, Karel: Mikuláš Humpolec z Tucharaze v Českých Budejovicích. Jihočeský sborník historický 68. České Budejovice 1999, s. 47-62; HRDLICKA, Josef: Autobiografie Jana Nikodéma Marana Bohdaneckého z Hodkova. České Budejovice 2003; MYŠKA, Milan: Měšťák šlechticem – Případ opavského nobilitovaného kupce a manufaktury Karla Antona Czeike z Badenfelsu. In: MALÍR, Jirí a kolektiv: Clovek na Morave ve druhé polovině 18. století. Brno 2008, s. 279-291.

v jednotlivých monografických pracích o dejinách mest, často pri provedení historické topografii.

Predložená práce chce navázat na nekeré ztechto typu studií a chce zintensivnit práve řešení otázky nižší šlechty ve mestech ve výše vymezeném období, neboť lze i pouze z uvedených citací snadno zjistit, že konkrétní zájem o tuto část nobility je povětšinou koncentrován predevším na období predbelohorské. Pritom existuje v mnoha mestských archívech bohaté pramenná základna. Také tento dostatek pramenu pro tento úkol privedl autora této práce ke zvolení geografického rámce, kterým se stalo centrální Plzensko. Tím je myšlena oblast, v níž se nalézají královská mesta Plzen a Rokycany a dále poddanská mestecka Starý Plzenec, Dobruška, Mesto Touškov a Všenory. Uvedené skupiny sídel mají rozličné osudy. Predevším obe královská mesta mají různé pozice na počátku casového období. S dejinami jednotlivých lokalit je dobré se nejprve velmi stručne seznámit pro ozřejmení rámce, ve kterém se zvolená část vyšší společnosti pohybovala.

Královské mesto **Plzen** se již v 16. století i na základe tradic vyprofilovalo jako ciste katolická opora moci rakouských Habsburku. Po pražské defenestraci vystoupilo na strane císaře, zpočátku maskována zdržovací strategií vůči nové vládě direktoru. Do mesta byl brzo vyslán z vůle císaře vojenský velitel s oddílem vojáku. Mesto muselo velmi brzo celit stavovské hotovosti a zejména nátlaku povstalecké vlády na otevření bran. To byl ovšem prozatím úkol nad její možnosti. Vojenská síla, která by pokorila vzpurnou katolickou Plzen se však po case našla. Vzápadních Cechách se začalo shromážďovat vojsko pod vedením hrabete Petra Arnošta zMansfeldu. Tato armáda s podporou zemské hotovosti Plzen oblehla a po jistou dobu trvajícím obléhání útokem dobyla. Padlá katolická bašta byla nucena snést příkory ve věci vysoké pokuty, omezení mestské správy, ubytování vojska, i regulaci života katolického vyznání. Po zbytek stavovského povstání zustala Plzen základnou Mansfeldova sboru s posádkou jeho vojska. Společné tažení ligistického a císařského vojska prineslo izolaci této posádky, přicemž Mansfeldovi velitelé proti jeho vůli vyjednali s císařskou stranou po jisté době cestný odchod za sumu 140000 zlatých, z které ovšem 80000 prispelo samo mesto. Odchodem Mansfeldových vojáku sice skončila nejhorší válečná strádání pro měšťanstvo, ale tricetiletá válka byla teprve na svém počátku. Zadlužení obce dosáhlo roku 1621 výše 320000 zlatých. Mesto bylo nuceno si pujcovat, stejně jako prodávat majetek. Na základe císařova dekretu z roku 1628 byla zřízena komise, které se podarilo tento dluh snížit na 55 procent. Plzen si také udržela pozici na zemském snemu.¹⁰ V dalším období se Plzen

¹⁰ BELOHLÁVEK, Miroslav a kolektiv: Dejiny Plzne 1. Plzen 1965, s. 197-199, 209, 212-216, 219-221.

profiluje jako jedno z nejnámavějších královských mest, s rozvinutým pivovarnictvím a velkým podílem zemedelské výroby.¹¹

Královské, puvodne biskupské, mesto **Rokycany** se pridalo na stranu stavovského povstání, za což zaplatilo roku 1623 konfiskacemi.¹² Již predtím ale dolehla válka na obec ze strany stavovského vojska. Jeho generál Mansfeld pro neochotu mešťanstva poskytnout peníze dal ve meste loupit v domech a demolovat mestské opevnení.¹³ Moc nepomohlo ani vráćení nekterých realit mestu v roce 1628.¹⁴ Vše naopak jeste zhoršilo loupení Poláku v roce 1635, a zejména švédská zkáza v roce 1639.¹⁵ Situace mesta nebyla dobrá ani v druhé polovine století, kdy roku 1683 byla dokonce obci snížena berní povinnost. Pres převážne zemedelský charakter mesta, se rozvíjelo také místní podnikání v hutnictví.¹⁶ Proto se postupne stav mesta prece jenom zlepšoval.

Starý Plzenec je nástupcem podhradí hradu Plzen. Jeho význam upadá se vznikem Nové Plzne, i když obdržel od Karla IV. roku 1361 duležitá privilegia.¹⁷ Stává se komorním mesteckem spravovaným z hradu Radyne. V roce 1557 získal panství Zelená Hora, jehož součástí tehdy Radyne byla, Adam ze Šternberka. Jeho syn Zdenek prodal v roce 1561 část panství s tímto hradem a jeho příslušenstvím Jirímu Kokorovcovi z Kokorova, který ji pripojil ke svému statku Štáhlavy,¹⁸ u kterého zustalo mestecko až do konce patrimoniálního období. Význam mestecka stále upadá. V roce 1651 zacíná spor o mestská privilegia, který pokračuje i za Cernínu z Chudenic, od roku 1710 nástupcu Kokorovcu v držení Štáhlav. Statut Starého Plzence je v té dobe velmi nejistý.¹⁹

Dobransy jsou jedním z nejstarších poddanských mest, založené ve 13. století šlechticem. Roku 1273 bylo už majetkem nedalekého kláštera premonstrátek v Chotešove. Presunme se však do 17. století. Kritická doba pro mesto zacala hned po Bílé Hore, kdy oddíl Chorvatu vyplenil domy a mesto zapálil. Jako duležitý komunikací uzel trpelo i v dalším prubehu války. Tak roku 1632 valdštejnští vojáci tady ubytovaní zde zpusobili požár. Roku 1639 platí mesto vysoké výpalné Švédum, roku 1645 zde tito severané rabují. V berní rule z roku 1654 je mesto znázorneno ve velmi nepríznivé situaci s devatenácti procenty opuštených domu. Velká bída mesta je zmínena i v privilegiu z roku 1652, které melo pomoci

¹¹ ZEMAN, Adolf: Hospodárská a sociální skladba Plzne na počátku 18. století. Plzen 1955, s. 42.

¹² BÍLEK, Tomáš Václav: Dejiny konfiskací v Cechách po r. 1618 II. Praha 1883, s. 1203.

¹³ CIRONIS, Petros: Historie mesta Rokycan I. Rokycany 1993, s. 23.

¹⁴ BÍLEK 1883, s. 1203.

¹⁵ CIRONIS 1993, s. 65-66, 68.

¹⁶ ZEMAN, Adolf: Hospodárství královského mesta Rokycan v polovine XVIII. století. Casopis spolecnosti přátel starozitností LXII. Praha 1954, s. 90.

¹⁷ PELANT, Jan: Mesta a mestecka Západoceského kraje. 2. vydání. Plzen 1988, s. 259.

¹⁸ BELOHLÁVEK, Miroslav a kolektiv: Hradý, zámky a tvrze v Cechách, na Morave a ve Slezku IV. Západní Cechy. Praha 1985, s. 291.

¹⁹ PELANT 1988, s. 259-260.

ke zlepšení situace. Tereziánský katastr ukazuje zemedelsko-remeslnický charakter mesta.²⁰ Pod panstvom Chotešova zostáva mesto až do zrušenia roku 1782, potom je panstvo pod správou Náboženského fondu.²¹

Mesto Touškov sa nachádza na brehu rieky Mže proti jej prúdu od Plzne a v súčasnosti nesie tento názov na rozlíšenie od Vsi Touškova (okr. Plzeň-jih). V 15. storočí sa pôvodne majetok benediktinských Kladrub dostal do rúk Gutštejnu, majiteľa hradu Belé. V 16. storočí pak vlastní Belou pani z Roupova a nakoniec i Markvartová z Hrádku.²² Diviš Markvart z Hrádku sa zúčastnil stavovského povstania a bol komisiou odsúdený na konfiskáciu polovice majetku. Mesto Touškov sa ocitlo na prodeji v rúk hrabete Viléma z Vresovic, pričom kladrubský klášter usiloval znovu o svoj bývalý majetok, ktorý získal až od jeho syna Jana Weikarta Vresovca súdnym rozhodnutím v roku 1651, a pripojil ho k svojmu statku Cemíny.²³ Klášter bol roku 1783 zrušen a mestko pripadlo do správy Náboženského fondu. Roku 1790 prepustil Cemíny cisár Jozef II. do slobodného nájmu dvornému radovi Janu Erbenovi, ktorý statek roku 1806 kúpil.²⁴

Mestko **Všeruby**, pôvodne sídlo šľachty s hradom, obdržalo prvé mestské privilegia v 15. storočí do Gutštejnu. Od nich Všeruby kúpil Kokorovec z Kokorova, ktorý udeľuje ďalšie privilegia,²⁵ ako učinil tiež Kryštof Markvart z Hrádku, ktorý ho pred rokom 1594 získal,²⁶ čímž sa stávajú súčasťou rovnakého domína ako Mesto Touškov. Po smrti Kryštofa sa majiteľom mestka stáva jeho syn Diviš, ktorý sa angažoval v stavovskom povstani, za čo bol odsúdený na konfiskáciu dvoch tretín majetku. Jeho statky boli predané Vilémovi Vresovcovi z Vresovic.²⁷ Pri rozpadu majetku jeho syna Jana Weikarda nejsú Všeruby odpredané, nýbrž zostávajú súčasťou panstva Belé. To pak prechádza v rúk Vresovcu do rúk príbuzných Kyšperských z Vresovic, konkrétne Jana Viléma.²⁸ Po posledných z nich, Janu Maxmiliánovi, spadla Belá na jeho dceru Sylvii Barbovou z Wachsensteinu, pozdeji provdanou z Klenové. Na tento majetok je roku 1754 publikovaný kráľovský patent.²⁹ Samotný statek Belá je roku 1757 predaný pláškemu klášteru. Všeruby však zostali v statku Kunejovice, ktorý zakúpila Sylvie Barbo již roku 1746, propadlému tiež kráľovi a roku 1754 sú Všeruby odhadané, a následne se

²⁰ BELOHLÁVEK, Miroslav: Dobry za feudalismu. Minulostí Západoceskeho kraje XVI. Plzeň 1980, s. 168, 178-181.

²¹ HATAJ, Václav: Chotešov. Druhé upravené vydání. Chotešov 1993, s. 54-55.

²² WALTER, Jan: Mesto Touškov. Mesto Touškov 1993, s. 6-13.

²³ SEDLÁČEK, August: Hrad, zámky a tvrze Království ceského XIII. 3. vydání. Praha 1998, s. 163.

²⁴ BELOHLÁVEK a kolektiv 1985, s. 50.

²⁵ SEDLÁČEK 1998, s. 223.

²⁶ FRIDRICH, Jan: Z minulosti velkostatku Nekmíre. Minulostí Západoceskeho kraje VII. Plzeň 1970, s. 227.

²⁷ BÍLEK, Tomáš Václav: Dejiny konfiskací v Cechách po r. 1618 I. Praha 1882, s. 357-359.

²⁸ NOVOBILSKÝ, Milan – RICHTEROVÁ, Jana: Hrad Belá. Plzeň 1996, s. 32-33.

²⁹ Národní archiv v Praze (dále jen NA) – Desky zemské menší (dále jen DZM) 188, fol. H10-H11, vklad 1755.

stávají součástí majetku Sylviina manžela Václava z Klenové.³⁰ Ten posléze odkáže statek Kunejovice dceři hrabence Marii Anne O'Kelli z Gallagl,³¹ která je roku 1770 prodává Gotfrídovi z Altvateru.³² Jeho syn Jan Václav prodal Kunejovice i se Všeruby roku 1793 Josefovi Raabovi a jeho manželce,³³ jehož rodine náležel statek ještě počátkem 19. století.³⁴

Jako hlavní prameny k výzkumu jsou použity městské archívy a doplnkove k tomu matriky. Všechny matriky zminovaných lokalit jsou součástí fondu Sběrka matrik v Státním oblastním archívu v Plzni. Všechny lokality disponují vlastní farností. V případě Všerub byly studovány pro účely práce knihy 1, 2, 3, 6, 9, 4, 10, a 14.³⁵ Pro předcházející období doplňuje tuto radu první kniha matrik farnosti Dolní Belá,³⁶ což je způsobeno neobsazeností všerubského obrocí za casu tricetileté války. Do této doby už sahají matriky vzniklé v Meste Touškově. Ze zdejších záznamu byly prostudovány knihy 1, 2, 3, 4, 5, 7, 12.³⁷ Z dobranských matrik byly prostudovány matricní knihy číslo 2, 3, 4, 5 a 6.³⁸ Z matrik, vedených v Rokycanech, bylo použito knih 1 až 5, poté 26.³⁹ V případě matrik plzenské fary bylo využito pro orientaci výpisu z Lábkovy sbírky, uložené v Národopisném museu v Plzni.⁴⁰

Matriky jsou užity z duvodu ruzných (majetkových) zakotvení (například život v nájmu, u příbuzných) v mestech a mesteckách žijící šlechty, jejíž existenci zde mnohdy nemuže hlavní pramen – městské knihy – zachytit. Presto nejpresnejší údaje získáme práve studiem městských knih. Pro poddanské lokality jsou uloženy v rámci fondu městských

³⁰ NA - Desky zemské větší (dále jen DZV) 585, fol. C15-C17; DZM 188, fol. G19-G19v, vklad 1750; DZV 287, fol. N21v-O28.

³¹ NA - DZV 455, fol. A29-A30.

³² NA - DZV 598, fol. M6v-M10v.

³³ NA - DZV 688, fol. B6-B9v.

³⁴ NA - Desky zemské, Hlavní knihy, i. c. 129, sign. KXVIII, fol. 141.

³⁵ Státní oblastní archív v Plzni (dále jen SOA Plzen) - Sběrka matrik, fara Všeruby (dále jen Fara Všeruby), kn. 1 (matrika narozených, oddaných a zemrelých 1661-1728); kn. 2 (matrika zemrelých 1753-1843); kn. 3 (matrika oddaných a zemrelých 1730-1782); kn. 4 (matrika narozených 1729-1783); kn. 6 (matrika narozených 1769-1838); kn. 9, matrika oddaných (1771-1874); kn. 10 (matrika narozených, oddaných a zemrelých 1784-1850); kn. 11 (matrika narozených, oddaných a zemrelých 1784-1864); kn. 14 (matrika narozených, oddaných a zemrelých 1784-1843).

³⁶ SOA Plzen – Sběrka matrik, fara Dolní Belá (dále jen Fara Dolní Belá), kn. 1 (matrika narozených, oddaných a zemrelých 1641 – 1683).

³⁷ SOA Plzen - Sběrka matrik, fara Mesto Touškov (dále jen Fara Mesto Touškov), kn. 1 (matrika narozených a oddaných 1636-1671); kn. 2 (matrika narozených a zemrelých 1665-1690); kn. 3 (matrika narozených, oddaných a zemrelých 1690-1735); kn. 4 (matrika narozených, oddaných a zemrelých 1725-1767); kn. 5 (matrika narozených 1768-1790); kn. 6 (matrika oddaných 1768-1790); kn. 7 (matrika zemrelých 1768-1790); kn. 12 (matrika narozených, oddaných a zemrelých 1791-1827).

³⁸ SOA Plzen - Sběrka matrik, fara Dobrany (dále jen Fara Dobrany), kn. 2 (matrika narozených a zemrelých 1631-1683); kn. 3 (matrika narozených, oddaných a zemrelých 1666-1713); kn. 4 (matrika narozených, oddaných a zemrelých 1714-1747); kn. 5 (matrika narozených, oddaných a zemrelých 1729-1770); kn. 6 (matrika narozených /nemanželské/ a zemrelých 1741-1783).

³⁹ SOA Plzen - Sběrka matrik, fara Rokycany (dále jen Fara Rokycany), kn. 1 (matrika narozených 1659 - 1682); kn. 2 (matrika narozených 1684-1695); kn. 3 (matrika narozených 1719-1732); kn. 4 (matrika narozených 1731-1771); kn. 5 (matrika narozených 1771-1784); kn. 6 (matrika narozených 1785-1793); kn. 26 (matrika zemrelých 1704-1771). V případě knihy c. 1 byly použity výpisky p. Petra Rožmberského (ZCU Plzen), kterému autor děkuje za jejich poskytnutí.

⁴⁰ Autor děkuje za jejich poskytnutí p. Petru Rožmberskému (ZCU Plzen).

archívu v státních okresních archívech. Fondy Mesta Touškova a mesta Všeruby jsou uloženy v Státním okresním archívu Plzeň-sever se sídlem v Plasích. Z fondu Mesta Touškova byly použity knihy c. 1, 2, 3, 4, 28 a 67.⁴¹ Pro výzkum šlechty ve Všerubech byla využita nepretržitá rada trhových knih, pokrývající období od 2. desetiletí 17. století až za časový horizont práce. Tato je součástí dosud nezpracovaného fondu Archív města Všeruby, kde dochované knihy tvoří jeho nejhodnotnější součást. V následujícím textu jsou použity první čtyři exempláře z této rady. První z knih obsahuje zápisy od roku 1608, čtvrtá končí začátkem 90. let 18. století. Pro potřebu studie byly autorem očíslovány podle své chronologické posloupnosti.⁴² Městské knihy spolu s privilegii představují prakticky jediný použitelný pramen pro studium dějin obou lokalit. Aktový materiál se zde nedochoval.

Městské fondy Dobran a Starého Plzně jsou uloženy ve Státním okresním archívu Plzeň-jih se sídlem v Blovicích. Fond města Starého Plzně neobsahuje žádný použitelný archivní materiál pro potřeby této studie.⁴³ Z fondu Archív města Dobran byla prostudována rada městských knih pokrývající sledované období.⁴⁴

Pro výzkum šlechty města Rokycan byl především použit bohatý aktový a knižní materiál, zpracovaný ve dvou odděleních, fondu Archív města Rokycany, který zpravuje Státní okresní archív Rokycany. Prameny pro dějiny Plzně jsou uloženy ve fondech Archívu města Plzně, z nichž nejdůležitější je samozřejmě Archív města Plzně, který obsahuje většinu potřebných typu knih. Pro orientaci a obecný přehled zejména posloužila zde umístěná kartotéka regist z městských knih.

⁴¹ Státní okresní archív Plzeň-sever se sídlem v Plasích (dále jen SOkA Plzeň-sever) - Archív Mesta Touškov (dále jen AM Mesto Touškov), kn. 1, 2, 3, 4, 28, 67. Jedná se o nezpracovaný fond, opatřený jen prozatímním inventárním seznamem.

⁴² Vzhledem k nezpracovanosti tohoto fondu budou tyto knihy citovány dle svého chronologického pořadí. Nejstarší trhová kniha, obsahující zápisy z let 1608 až 1687, je citována jako: SOkA Plzeň-sever - AM Všeruby, 1. trhová kniha (dále jen AM Všeruby, 1. kn. trhová). Podobně je tomu u následujících knih. Druhá nejstarší trhová kniha je zhruba z let 1685-1745: SOkA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. trhová kniha (dále jen AM Všeruby, 2. kn. trhová). Třetí kniha obsahuje zápisy z let 1745-1776: SOkA Plzeň-sever - AM Všeruby, 3. trhová kniha (dále jen AM Všeruby, 3. kn. trhová). Čtvrtá pak zápisy z let 1776-1791: SOkA Plzeň-sever - AM Všeruby, 4. trhová kniha (dále jen AM Všeruby, 4. kn. trhová). Do 18. století zasahuje ještě 5. trhová kniha (pojmenovaná na vazbu jako Litt. G), začínající v roce 1792. V knihách najdeme též mnoho zápisu vložených mimo chronologii, když mezi zápisy jsou vynechávána folia. S výjimkou první knihy, která při rekonstrukci obdržela novou vazbu, je na originálních uvedeno jejich rozdělení podle písmen. Pořadí není vždy abecední (4. kniha je „Litt. E.“). Obvyklé označení dle barev nelze na těchto knihách rozpoznat. V textu jsou citovány ještě některé cenné údaje o všerubské šlechtě i z několika exemplárů knih obligací z 18. století, konkrétně v knihách označených písmeny D a F: SOkA Plzeň-sever - AM Všeruby, kniha obligací litt. D (dále jen AM Všeruby, kn. obligací D), SOkA Plzeň-sever - AM Všeruby, kniha obligací litt. F (dále jen AM Všeruby, kn. obligací F).

⁴³ SKALA, Václav – NEJDL, Vladislav: Archív města Starý Plzeňec 1737-1945. Inventár. Blovice 1967.

⁴⁴ Státní okresní archív Plzeň-jih se sídlem v Blovicích (dále jen SOkA Plzeň-jih) - Archív města Dobran (dále jen AM Dobran), i. c. 485, 486, 488, 487, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 522, 524, 526.

2. Nižší šlechta v městech a její vymezení

V přehledu vývoje v jednotlivých obcích se objeví mnoho osob, jejichž původ bude však velmi rozličné povahy. Jejich příslušnost k vyšším vrstvám bude starobylá či teprve nedávného data. Bude i z rozličného prostředí, jejich titulatura je různorodá, odvozená od stupně urozenosti. Právě tuto nuanci je třeba důkladně rozeznat, což je nejdůležitější zejména pro půdu královských měst. Je to problematika velmi složitá, přesto mají v české historiografii své specialisty.

Ve zvoleném časovém úseku se setkáváme s dvojím „obdobím“ šlechtických titulů. Mezníkem je Obnovené zřízení zemské z roku 1627. To v oblasti šlechtických titulů představuje adaptování zvyklostí zříšského prostředí, užívaných i v rakouských zemích a od počátku 17. století zavádaných i v habsburských Uhrách. Tyto změny jsou v nejnámější podobě prezentovány v oblasti panského stavu jeho rozdělením na svobodné pány, hrabata, knížata, respektive vévody, s dalšími nuancemi. Nás bude samozřejmě zajímat mnohem více šlechta nižší. Všechny pojmy a postupy v této oblasti nejsou nové, jsou dedictvím predešlých dob a poté transformovány. Toto predešlé uspořádání nás bude zde též zajímat, protože spadá ještě částečně do vybraného období, začínajícího po Bílé Hore.

K vysvětlení rozvrstvení šlechty je nejlépe znát postup, jak se jednotlivé osoby stávaly šlechtici už od doby relativně ranných, od patnáctého století. Tehdy stačilo, když si svobodný člověk zvolil erb, přídomek a koupil si statek a vstoupil mezi šlechtu. Mohl být také obdán erbovním listem od krále. Pokud byl měšťanem, měl se vzdát městské živnosti. Král ze svého práva udílel totiž nejen erb, ale i šlechtický titul („erb neboli znamení vladectví“).⁴⁵ Proti této praxi se ohradil rytířský stav snemovním usnesením roku 1497. Bylo rozhodnuto, že s udělením majestátem se má obdarovaný dostavit před zemský soud a požádat o jeho zapsání do desek zemských. Mluví se tu výslovně už jen o měšťanech, kteří se mají vystríhat městských duchodu a remesel. Nejsou tu tedy vzati už všichni svobodní. Jako vladykové se mužům nazývají jen synové erbovníku a tito mohou pak svobodně užívat desek zemských. Ještě zde naplatí podmínka formálního přijetí rytířského stavu mezi sebe.⁴⁶

Nespokojenost se samotnou praxí nadále trvala, zejména po tom, co se někteří noví příslušníci postavili ve sporech na stranu měst. Tyto chtěla šlechta ze stavu vyškrtnout. V zemském zřízení z roku 1549 už jsou erbovníci omezeni jako neplnoprávní členové rytířského stavu stitulem panoše, kdy získávají tato plná práva až v třetí generaci od osoby

⁴⁵ KLECANDA, Vladimír: Přijímání do rytířského stavu v zemích českých a rakouských na počátku novověku. *Casopis Archivní školy* 6. Praha 1928, s. 6; ŽUPANIC, Jan: *Nová šlechta rakouského císařství*. Praha 2006, s. 48.

⁴⁶ KLECANDA 1928, s. 7.

erbovníka.⁴⁷ Tito nemohli být už ze zásady rovni šlechtě, protože samotný erb i v 16. století mohl být udelen nejen mešťanum, nýbrž i poddaným, kteří z poddanství museli uniknout zhostným listem.⁴⁸

Ale již v této době funguje instituce přijímání do stavu, o kterém býval učiněn zápis do desek zemských. První takový zápis byl proveden v roce 1528 do kvaternu památného. Ve zřízení zemském je tento postup zmíněn až v roce 1564. Důvod zápisu tkvěl vpojetí statku. Statek mešťana totiž i v 16. století spadal pod královskou odúmrť. Tato odúmrť byla poznávacím znakem statku erbovníka. Zápisy byly činěny jednak na základe relací ze snemu do kvaternu relací, jednak v případě osobního přijetí do kvaternu památných. Přijetí bylo ztežováno požadavky rytířského stavu na prokázání manželského původu nejen pro osobu erbovníka, nýbrž i jeho rodicu, prarodicu i praprarodicu. Toto kodifikoval rád stavu rytířského a vladyckého, přijatý na snemu 23. října 1609 vedle reversu k zemi a zápisu do desk zemských. Tyto nároky byly uplatňovány též vůči erbovníím strýcům.⁴⁹

Obnovené zřízení zemské z roku 1627 zdánlive tolik nemení. Clánek A15 stanoví přístup nobilitovaných cíli erbem obdarovaných do rytířského stavu přijetím oním stavem. Potom jim přísluší titulace „slovutný panoše“. Nove nobilitovaní nejsou pokládáni za rovni starým rodinám. Titul urozeného vladyky, patřící starým rodom, má patřit až potomkum onoho nobilitovaného, vnukum za tři generace. Dle zmíněného článku se nyní ale stávali vladyky vnukové erbem obdarovaného i bez jeho žádosti o přijetí do stavu. Tedy stejně jako vnukové nobilitovaných, kteří do stavu byli přijati. V této generacní lhute byl vytýčen rozdíl mezi novými a starými rody. Jako nové jsou pocítáni nobilitovaní a jejich děti, jako staré od vnuku dále.⁵⁰ Zcela nové jsou pravomoci panovníka, na kterém nyní je potvrzování panského a rytířského stavu, doplňování jej o nové jedince a propujcování inkolátu. Ze své vůle mohl povyšovat osoby přímo z mešťanského do stavu rytířského.⁵¹

Staré rytířské rody roku 1629 prostřednictvím Kryštofa Vratislava z Mitrovic intervenovaly u císaře. Na jejich žádost vydal 10. března 1629 Ferdinand II. reskript. V něm byly stanoveny podmínky pro každého, kdo byl z královského rozhodnutí povýšen do vladyckého stavu a chtel se účastnit práv a privilegií stavu. Před ustanovenými osobami se mel prokázat původem svým i dvou jeho předku, rádným chováním, provést slib k zemi a zavázat se reversem, že se nechce vrátit k mešťanskému stavu. Tímto odpadlo vyhledávání

⁴⁷ ŽUPANIC 2006, s. 48-49.

⁴⁸ KALOUSEK, Josef: České státní právo. 2. vydání. Praha 1892, s. 149.

⁴⁹ KLECANDA 1928, s. 12-18; RIEGER, Bohuš: Inkolát. In: KADLEC, Karel (usporádal): Drobné spisy Bohuše svob. pána Riegra. Praha 1914, s. 415.

⁵⁰ MEJTSKÝ, Josef: Příspěvky k dějinám šlechty v Cechách s připojením rodopisu rytíru Nebezských z Vojkovic. Praha 1901, s. 50.

⁵¹ ŽUPANIC 2006, s. 53; MEJTSKÝ 1901, s. 52.

podpory významených příslušníku stavu, jako tomu bylo dríve, a postacilo jednoduché ohlášení u stavu. Samotný slib kzemi (inkolát) ve své podstate zustal nezmenen, nevycludující majetek v jiných zemích. Nove byl ovšem vyžadován slib kzemi i u nove povýšených do stavu domácího puvodu, což se doposud týkalo jen cizincu. Nobilitace (*Adelung*) nemá znamenat přijetí do stavu rytířského, ale má mu předcházet, což odpovídalo starší praxi. Další rádky reskriptu tvrdí, že nobilitovaný je postaven na roven pojmu osoby ze stavu rytířského, což znamená přijetí privilegií rytířského stavu, zastávání úradu pro nej příslušných, zisk statku zemských ci lenních a jejich následný zápis do zemských desek. Na rozdíl od formálně přijatých osob stavem však nobilitovaný nezasedal na zemském snemu. Po tomto se rozlišovala nove nobilitace a získání erbu. Teprve vnukové obdarovaného erbem se podle článku A15 Obnoveného zřízení zemského stali cleny rytířského stavu. Nobilitovaný potreboval nyní jen predložení diplomu a přihlášení u stavu. Vzniká tak hierarchie erbovníku-prostých šlechticu (predikát „von“), nových rytíru a starých „urozených vladyku“ se čtyrmi rádnými predky po meci a po preslici. Ovšem vzáveru bylo opakováno královská výhrada z Obnoveného zřízení se temito ustanoveními nerídit a jednat dle své vule.⁵² Cizinci byli zvýhodneni tím, že museli pouze podat dukaz, že ve své vlasti jsou uznáváni ze clena starého rytířského stavu. Pak získali povolení nabytí statku v Cechách a jeho vkladu do desek zemských, bez nutnosti složení přísahy k zemi.⁵³

Kancelářská praxe ale také vytvořila jakýsi hybrid zvaný starý vladycký stav, sestávají z tech, kteří se po udelení nobilitačního diplomu neucházeli o clenství v rytířském stavu. Jestliže bylo slovo vladyka v češtině používáno jako synonymum rytíre, vytvářela tím přímo osoby začlenené do rytířského stavu. Je to velká zmena v šlechtickém pojmosloví.⁵⁴

Od poloviny 17. století byl udelován starý rytířský stav osobám nove povýšeným nebo neprošlým třígenerační lhutou pro tento starý rytířský stav. Tento titul tri generace v obou liniích pridával a zrovnoprávoval se starými rody. Udelován byl vedle starého i nový rytířský stav, stejne jako i obycejný rytířský titul. S podobnou logikou byl udelován starý vladycký (v nemeckých listech starý šlechtický), který pridál predky mešťanum, kteří pro svůj styl života nemohli dosáhnout rytířského stavu.⁵⁵

Snaha o zprehlednení vedla k tomu, že byly 1. brezna 1631 patentem ustanoveny stupne šlechtictví. Po svobodných pánech, což byli příslušníci vyšší šlechty, následovali zrození v rytířském stavu, snad representanti starého rytířského stavu s titulem

⁵² MEJTSKÝ 1901, s. 52-53.

⁵³ tamtéž, s. 62.

⁵⁴ ŽUPANIC 2006, s. 53.

⁵⁵ tamtéž, s. 53-54.

„Edelgestrengte“, pak ostatní nobilitovaní (nové rytířské rody) a prostá šlechta (erbovníci) s titulem „Edel und Vest“. Pro provozovatele městských živností byl vyhrazen titul „Edel Ehrenvest“. Ve skutečnosti podle nobilitačních listin se rytířský stav delil na šest stupňů: starý rytířský stav, rytířský stav, nový rytířský stav, starý vladycký respektive šlechtický stav, vladycký/šlechtický stav a erbovnictví (prosté šlechtictví). Koncem 17. se zjednodušila situace, když prestalo udelování nového rytířského a starého vladyckého/šlechtického stavu a vymizelo vydávání obyčejných erbovních listin z české kanceláře. Nyní zůstaly 3 stupně: starý rytířský stav, rytířský stav a vladycký neboli šlechtický stav.⁵⁶

Český šlechtický stav jako takový prestal existovat za vlády Marie Terezie. Už v roce 1751 prestalo *directorium in publicis et cameralibus* pro ne vydávat diplomy. Dne 29. listopadu 1752 nařídila císařovna, že diplomy prostého šlechtictví budou stejné pro všechny dedičné zeme.⁵⁷ Roku 1753 dostal rytířský stav všech dedičných zemí právo užívat titul „Edler“.⁵⁸ Rovnocennost říšského, rakouského a české šlechtictví byla ustanovena v roce 1773.⁵⁹

V městech a mestečkách se určite objevili i lidé, kteří své šlechtictví obdrželi za hranicemi Českého království i dedičných zemí. Nejcastěji tomu mohlo být práve v Říši, z říšské kanceláře, ci velkých (saský a falcký kurfirt jako říšští vikári) ci menších palatinu.⁶⁰ Casto se o jejich stupni šlechtictví ani nedozvíme. Kancelářská praxe mest a mestecek pracovala v tomto velice liknave a mužeme objevit snad i osoby, kterým jsou tituly priznány neoprávnene. Mestské rady si byly jiste vedomy možného právního statutu osob rytířského stavu, ale prosté šlechtictví bez přijetí u stavu ci bez priznání kzemi nenarušoval stav, kdy onen zůstal stále mešťanem.

Mužeme se zde zmínit o nekolika osobách, jejichž šlechtictví se zdá podle nekterých priznaku velmi podezrelé. Jedním takovým muže být „*praenobilis dominus*“ Petr František Knížek, obyvatel Všerub.⁶¹ Zatím se nepodarila najít v pramenech a sekundární literature jakákoliv zmínka o udelení diplomu pro jakýkoliv stupen. Podezrení zesiluje zápis v deskách zemských, kde jeho manželka je pri prodeji dvoru v Benešove uvádena bez predikátu.⁶² Jednalo se zrejme o pražského mešťana.⁶³ Snad používal predikátu kvuli své manželce z rodu Kageru ze Štampachu. Budoucí nález záznamu o jeho nobilitaci však nemužeme vyloucit.

⁵⁶ tamtéž, s. 54.

⁵⁷ KALOUSEK 1892, s. 151.

⁵⁸ MEJTSKÝ, s. 62.

⁵⁹ ŽUPANIC 2006, s. 56.

⁶⁰ tamtéž, s. 40-43.

⁶¹ Napr. SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 2, pag. 121.

⁶² NA - DZV 597, fol. G1-G4.

⁶³ Roku 1765 prodával deskovou vinici mešťan Nového mesta Jan Knížek s manželkou (NA - DZV 596, fol. D17v-D19v).

Další takovou osobou je Jan Fridrich von Pentz zRokycan. Pod tímto jménem byla vložena roku 1724 do městských knih jeho závet sepsaná 4. 3. 1721.⁶⁴ Již v minulosti se u něho objevuje označení za příslušníka vyššího stavu, dokonce i rytíře: roku 1696 je v Plzni svedkem „urozený a statečný rytír pan Jan Fridrich Karel Bencz, mešťan rokycanský, nyní hospodár u Zlatého orla v Plzni“.⁶⁵ Diplom ci ani zmínky o jeho udelení v sekundární literatuře na oba dva tituly se nepodarilo také dosud nalézt. Při jeho úmrtí není predikát tohoto radního zmínen.⁶⁶

Bylo by však s podivem, že by mešťané nereagovali na tyto skutečnosti, když máme z určité doby zprávy o praxi zcela jiné. Roku 1658 se mluvilo při kázání o plzenském Jirím Štěpánu Táborovi jako o urozeném. Městská rada z tohoto důvodu po něm žádala předložení příslušného majestátu.⁶⁷ Jinak s označením „urozený“ se můžeme setkat na mnoha místech např. matrik u osob, kteří nejsou šlechtici naprosto jisté. Především u mnoha významnějších mešťanu královských měst a na venkove i u vrchnostenských úředníků. Stejně tak pojem vladyka byl používán někdy mešťany bez predikátu.⁶⁸

Vymezení nižší šlechty nemusí být založeno na úrovni titulatury, ale nižší šlechta může být vymezena také majetkově. Proto je z tohoto hlediska možné přiřadit k nižší šlechtě i příslušníky rodu mající v pobelohorské době panský stav/stav svobodných pánu, tedy tu část, která neobdržela v nových podmínkách hrabecí titul. Ten obdržela nejvýznamnější část aristokracie. Ostatní panské rody, které zůstaly na starém titulu, se v době berní ruly ocitají majetkově v úrovni nižší šlechty, stejně jako nové povýšené rytířské rody do tohoto stavu.⁶⁹ Do rad nižší šlechty bychom mohli z hlediska majetkového zařadit i pauperizované příslušníky hrabecích rodu.

3. Šlechta v královských městech

V královských městech nacházíme různé šlechtice. Od příslušníku nejvyššího stavu směrem dolů rytířum, prostým šlechticem ci erbovníkem. Posledně jmenovaná vrstva stále zůstává součástí mešťanského stavu, z něho přímo vzešla. Erbovníci také zasedají na snemech

⁶⁴ Státní okresní archiv Rokycany (dále jen SOkA Rokycany) - Archiv města Rokycany (dále jen AM Rokycany), II. oddělení, i. c. 84, fol. 179-182.

⁶⁵ SOA Plzeň - Sbírka matrik, fara Plzeň (dále jen Fara Plzeň), kn. 22, pag. 261.

⁶⁶ SOA Plzeň - Fara Rokycany, kn. 28, pag. 44.

⁶⁷ AMP - Archiv města Plzeň (dále jen AM Plzeň), i. c. 23, sign. 1b25, fol. 386.

⁶⁸ Např. „urozený a statečný vladyka pan Antonín Ignác Mühlwenzel“ (SOA Plzeň - Fara Plzeň, kn. 22, pag. 397).

⁶⁹ FELCMAN, Ondřej: Majetkové pomery feudální třídy v druhé polovině 17. století. In: PETRÁN, Josef (usporádal): Promeny feudální třídy v Cechách v pozdním feudalismu. Acta Universitatis Carolinae. Philosophica et historica 1. Studia historica XIV. Praha 1976, s. 200.

za mesta. Titul jim prináša jen určitou prestiž v rámci společenství královských mest, i když je tento vzrůst možný i u měšťanu poddanských mest či dokonce vsí. Ale hlavní masu erbovního měšťanstva prece jenom predstavují měšťané mest královských. V tento okamžik je možné naznačit teorii, že každé takové královské mesto má své erbovníky, minimálne do mesta pristehovalé, když ne domácího puvodu. Dosavadní historiografie už v jisté míře popsala toto spektrum mestské elity, mestského patriciátu jak ve stredoveku, tak i v období renesance. Tato práce, zameraná na období let 1621 až 1800, se jim vzhledem k jejich právnímu statusu musí alespon v jisté míře také zaobírat.

3.1 Šlechta v meste Plzni

Nejenom lokální historiografie prinela mnohé informace o složení a postavení patricijských rodin, obdarených erbem, v rámci královského mesta Plzen. Jednalo se nejen o rodiny, mající prední postavení v období 16. až 17. století, kdy získávají své predikáty a erby. Mestská spolecnost je velmi pohyblivá, prochází promenami, a tyto se týkají také nobilitovaných patriciju. Staré významné rodiny odcházejí či vymírají, nové osoby pricházejí. Kontinuitu dríve usedlých bude nutné alespon strucne nastíinit. V tomto tkví také určitý dluh (predevším starší) historiografie, že své studie a prehledy casto nepretáhla pres obzor konce 17. století. Pro účely této studie to bude nutné ucinit. Vzhledem k velkému množství jen v dosti omezené míře. Konec 17. století prináša také určité zmeny v udelování majestátu. Česká dvorská prestává vydávat obycejný erbovní list,⁷⁰ tudíž nove prijímané osoby k mestskému právu disponují predikáty, odpovídající více predstave šlechty. Staré erbovní rodiny nyní mají vlastne podobný status, nicméně se musí opírat o svá privilegia z minulosti. Stranou zájmu nezustanou ani jiní jedinci podobného významu, kteří meli zájem o majetek v Plzni z ruzných dalších prícin.

3.1.1. Plzenští erbovní měšťané a nižší šlechtici v 17. století

Velký počet měšťanu používá v 16. a 17. století predikát. Rodiny žijící zde už v 16. století posléze doplňují noví jedinci se svými příbuznými a potomky, mající ruzne starý predikát, presahující casto puvodní obyvatele svým významem. V pozdejších letech rozsahu této studie již prameny plzenské provenience neznají jednu z nejznámejších erbovních rodin Plachých z Trebnice. Pocátky jejich erbu je treba spojovat s osobou Jirího Plachého, aktivního v mestských a zemských úradech, císařem Maxmiliánem II. obdareného erbem a predikátem z Trebnice. Jeho syn Jan zvolil dráhu vrchnostenského úředníka panských rodu. Bratr téhož

⁷⁰ ŽUPANIC 2006, s. 53.

Šimon postupoval v úřadech přes radního písaře, konšela až na primátora. Šimonovi potomci mizí z Plzně po roce 1623. Nejen v rámci Plzně získali význam Zelendarové z Prošovic. Na přelomu 16. a 17. století zasedal v městské radě, po jistou dobu i jako primas, Tomáš Zelendar. Jeho syn Wolfgang se stal opatem v Broumově.⁷¹ Dalším synem byl Tomáš mladší, kterému patřil v Plzni dům a dvůr.⁷² Roku 1630 jako císařský rada a hejtman komorních panství Zbiroh a Tocník byl přijat do rytířského stavu.⁷³ Dům v Plzni vlastnil do roku 1641, pak prodával jen drobné nemovitosti.⁷⁴ Nejznámější plzenskou erbovní rodinou jsou ale Stehlíkové z Cenková. Získávají erb v 2. polovině 16. století. Tehdy žil v Plzni člen městské rady a později primátor Bartolomej Stehlík.⁷⁵ Roku 1598 byl s Bartolomejem Flaxiem a jeho bratry Mikulášem a Janem Flaxiem příjemcem erbu a predikátu „z Cenková“.⁷⁶ Dalšími významnými rodinami byli Zummerové a Kašpárkové z Palatýnu. Zummerové byli v 16. důležitými osobami městské rady. Kryštof Zummer pro svoji důležitost vystupoval na sněmech.⁷⁷ V pozdějších letech se tento přídomek v úředních materiálech téměř nenachází.⁷⁸ Predikát „z Palatýnu“ s erbem získal se Zumry dalšími osobami (Pechovskými, Blovským aj.) zřejmě od některého z falckrabat jakožto říšských vikáru též Daniel Kašpárek.⁷⁹ Zastával místa v radě města a roku 1599 se připomíná mezi plzenskými obyvateli, kteří drží i zemská zboží.⁸⁰ V první polovině 17. století je význačnou osobou Daniel, zasedající v městské radě v roce 1630 až 1634.⁸¹ V druhé polovině téhož století žijí v Plzni Benedikt, Jan Daniel, Rudolf či Antonín. Od nich pocházejí Kašpárkové žijící ještě v 90. letech 18. století.⁸² Kolencové z Kolna jsou členy městské komunity v Plzni v 2. polovině 16. století především Janem, Matoušem a jejich potomky. Jan starší Kolenec zasedá v městské radě 1623 až 1627 a získává 1629 nobilitaci s polepšením erbu.⁸³ Kolencové se vyprodávají z Plzně do roku 1663, kdy tu Jan Kolenec prodal chalupu.⁸⁴ Tentýž Kolenec zastával roku 1651 úřad hejtmána komorních panství Zbiroh, Tocník a Králov Dvůr. Za manželku měl Alžbetu, rozenou

⁷¹ RYBICKA, Antonín: Erbovní rodiny Plzenské. Památky archeologické XX. Praha 1874, s. 269.

⁷² Archív města Plzně (dále jen AMP) - kartotéka regist z městských knih, zásuvka c. 63.

⁷³ NA - DZV 144, fol. A30-A30v.

⁷⁴ AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka c. 63.

⁷⁵ RYBICKA 1874, s. 270.

⁷⁶ SEDLÁČEK, August: Stehlík z Cenková z Cenková a Treustättu. Ottuv slovník naučný XXIV. Praha 1906a, s. 72.

⁷⁷ RYBICKA 1874, s. 274.

⁷⁸ Snadno zamenitelný se jménem Sommer.

⁷⁹ LÁBEK, Ladislav.: Potulky po Plzni staré a nové. Plzeň 1931, s. 69.

⁸⁰ RYBICKA 1874, s. 267.

⁸¹ AMP - Stehlíkovská pozůstalost, i. c. 168, sign. 1f63, Varia Plsnam concernentia natatu digna.

⁸² AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka c. 39.

⁸³ von DOERR, Josef August: Der Adel der böhmischen Kronländer. Prag 1900, s. 95.

⁸⁴ AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka c. 41.

Chlumcanskou z Prestavlk.⁸⁵ V téže době vlastnil Jan Koleneč poplužní dvůr v Ostrovci na Zbirožsku.⁸⁶ Rod Guldenerů z Lobes žil v Plzni již v 16. století, kdy Jan Guldener získal roku 1568 erb a predikát „z Lobes“.⁸⁷ Před koncem století se tu připomíná soused Pantaleon Guldener s manželkou Ludmilou, mající syna Bartolomeje.⁸⁸ V 17. století jsou ve městě stále přítomní. Roku 1655 se porovnává Martin Guldener s bratrem Petrem, členem rádu dominikánu.⁸⁹ V městských úradech se objevují i v 18. století: roku 1708 je městským rychtářem Bartolomej Guldener. Totéž jméno vidíme roku 1750 v městské radě.⁹⁰ Rozvoje dosáhli i za časovým rámcem této práce, kdy v 1. čtvrtině 19. století drží dokonce venkovské statky.⁹¹ Už roku 1534 získali erb Michal Brezský a Jan Volf a další osoby erb a predikát „z Ploskovic“. Plzeňský měšťan Jan Rudolf Wolfingár získal tentýž erb od palatina v roce 1609. Byl služebníkem u dvora Rudolfa II., později výbercím posudného vplzeňského kraje. Polepšení erbů se dockal roku 1612 spolu s povolením psát se z Wolfsbachu a z Ploskovic.⁹² Plzákové z Divého Dolu jsou v Plzni zastoupeni na konci 16. století hrncířem Janem Plzákem, a také Zikmundem, který měl syna Jana. V Plzni žijí i v dalším období, většinou predikátu neužívají.⁹³ Rodina Scriboniů z Horšova přišla do Plzně z Horšovského Týna roku 1598, máje nobilitaci již od roku 1562. Doktor Jan se svými syny Karlem, Jindřichem a Rudolfem byl za mansfeldské okupace uvržen do vězení. Sám pak zemřel roku 1626. On i jeho synové byli členové městské rady.⁹⁴ Z jeho synů měli mužské potomky jen Karel a Rudolf. Konkrétně Karel měl syny Petra a Ondřeje. Z jeho pozůstalosti byl ovšem majetek do roku 1645 postupně prodán, což se týkalo nárožního domu a hospodářského dvora. Po Rudolfovi dědil jeho syn Jan Rudolf, příslušník rádu Tovaryšstva Ježíšova. Všechny nemovitý majetek po své matce i otci prodal klatovské jezuitské koleji.⁹⁵

V Plzni přebývají do poloviny 17. století Rajšvický⁹⁶ a Kotvové z Freifeldu. Kotvové dosáhli významu nejenom zde, ale i v Litoměřicích. V Plzni v druhé polovině 16. století žil Job Kotva, zasedající v městské radě. V jeho domě se též zdržovala část císařského dvora za svého pobytu v Plzni. Roku 1599 byl pak spolu se Zikmundem Celestinem, měšťanem Rokycan, obdán erbem a predikátem „z Freifeldu“. Později k tomu byli roku 1606 přijati

⁸⁵ KLÍMOVÁ, Helena (ed.): *Soupis poddaných podle víry z roku 1651*. Berounsko. Praha 2003, s. 285.

⁸⁶ ROŽMBERSKÝ, Petr: *Tvrz a dvůr Ostrovec*. Hláška IX, c. 2. Plzeň 1998, s. 25-26.

⁸⁷ von DOERR 1900, s. 48.

⁸⁸ AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka c. 36.

⁸⁹ tamtéž.

⁹⁰ AMP – Stehlíková pozůstalost, i. c. 168, sign. 1f63, Varia Plsnam concernentia natatu digna.

⁹¹ AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka c. 36.

⁹² SEDLÁČEK, August: *Volfingár z Wolfsbachu*. Ottův slovník naučný XXVI. Praha 1907a, s. 931.

⁹³ AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka c. 50.

⁹⁴ LÁBEK 1931, s. 105-106.

⁹⁵ AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka c. 54.

⁹⁶ AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka c. 52.

erbovní strýcové Šebestián Rejšvic, zbirožský purkrabí, Mikuláš Celestin a Ondrej Pražák, oba mešťané Rokycan. Job Kotva mel sám tri syny: Jana, Ctibora a Ondreje. Ctibor se stal duchovním. Ondrej vystudoval práva a roku 1623 jmenován radou apelacího soudu, pozdeji dvorským místosudím. Jako komisar se podílel v různých mestech na vyšetřování účastníku stavovského povstání. Zasedal i v jiných komisích, zastával také úrad dvorského místosudího. Roku 1644 byl povýšen do starého rytířského stavu s polepšením erbu. Až do své smrti v roce 1650, kdy po nem zustaly jen dcery,⁹⁷ zrejme dedící po v Plzni bydlícím Jobovi Kotvovi.⁹⁸ Jméno Silvan z Feldenštejna se objevuje v Plzni predevším v souvislosti s magistrem Fridrichem, primátorem,⁹⁹ jehož dedicové jsou roku 1642 příslušníky rodiny Slovatiu. Z této rodiny byla i jeho manželka. Dalším Silvanem byl Wolfgang Fridrich Silvan z Feldenštejna, manžel Alžbety Desoldato. Syrotci po ní, zastoupení otcem, prodali svůj dum.¹⁰⁰ Zacátkem 17. století tu užíval Jan Mincar predikát „z Proudníka“. Po nem dedili bratri Jan Vilém a Pavel. Pavel v duchovním stavu pak zde 1622 a 1623 prodával nemovitosti.¹⁰¹ V pobelohorské době žijí také Krumlovští z Hartensteina. S tímto jménem se můžeme setkat už v 2. polovine století predcházejícího. Roku 1567 jsou vzpomínáni synové Bernarda Krumlovského.¹⁰² Jeho syn Tomáš Bernard se stal mestským prokurátorem a zemrel v roce 1649.¹⁰³ Jméno Hess z Hessenpachu užíval v Plzni apatykár Jan, koupivší si zde v roce 1622 dum, který snad v roce 1630 získává šlechtický titul.¹⁰⁴ Pozdeji byl clenem mestské rady v letech 1630, 1632, 1634. Jeho manželkou byla Anna Marie Stecherová.¹⁰⁵ Roku 1630 se pripomíná v Plzni Jan Rosner z Rosenecku.¹⁰⁶ V mestských knihách je to pozdeji Ludila Rosnerová, snad jeho manželka, po níž dedí dcera Marie, ovdovelá Rajšvická.¹⁰⁷ V 17. století jsou také prijati k mešťanství dva příslušníci rodu Lajnu z Lukova: roku 1623 Šimon Lajn¹⁰⁸ a roku 1650 jeho syn Jan.¹⁰⁹ Po Šimonove smrti zdejší jeho dum pripadl vdove Ludmile a následne dceri Anne.¹¹⁰ Jan Lajn z Lukova vlastnil nedlouho dum v Rokycanech,¹¹¹ ale doklady o držení domu v Plzni pres jeho prijetí mešťanství nejsou. V Plzni se v druhé

⁹⁷ SEDLÁČEK, August: Kotva z Freifeldu. Ottuv slovník naucný XIV. Praha 1899c, s. 991.

⁹⁸ AMP - kartotéka regist z mestských knih, zásuvka c. 42.

⁹⁹ AMP - Stehlíková pozustalost, i. c. 168, sign. 1f63, Varia Plsnam concernentia natatu digna.

¹⁰⁰ AMP - kartotéka regist z mestských knih, zásuvka c. 54.

¹⁰¹ tamtéž, zásuvka c. 47.

¹⁰² tamtéž, zásuvka c. 43.

¹⁰³ SOA Plzen - Fara Plzen, kn. 31, pag. 84.

¹⁰⁴ AMP - kartotéka regist z mestských knih, zásuvka c. 37; MAŠEK, Petr: Šlechtické rody v Cechách, na Morave a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti I. Praha 2008, s. 347.

¹⁰⁵ AMP - kartotéka regist z mestských knih, zásuvka c. 37.

¹⁰⁶ AMP - Stehlíková pozustalost, i. c. 168, sign. 1f63, Varia Plsnam concernentia natatu digna.

¹⁰⁷ AMP - kartotéka regist z mestských knih, zásuvka c. 53.

¹⁰⁸ AMP - AM Plzen, i. c. 43, sign. 1b45, fol. 5.

¹⁰⁹ tamtéž, fol. 102.

¹¹⁰ Viz Všeruby 4.4.

¹¹¹ Viz Všeruby 4.4.

polovine 17. století a ve století osmnáctém vyskytuje rodina Hanu. Už roku 1644 je přijat k měšťanství jistý Kryštof Hana.¹¹² V berní ruce ale jeho jméno nenajdeme.¹¹³ V roce 1666 je naopak přijat k měšťanství Jan Václav Hana,¹¹⁴ notář a pozdější radní a primátor.¹¹⁵ Tento používá často predikát „z Hanu“.¹¹⁶ Roku 1681 přijat k měšťanství doktor medicíny Jan Kryštof Han (Haan),¹¹⁷ který si tu zakoupil roku 1694 dum s manželkou Ludmilou.¹¹⁸ Jako fyzik města Plzně a plzeňského kraje byl 1694 nobilitován s predikátem „von Löwenbeck“.¹¹⁹ Jeho syn, Kryštof, je kupodivu spojován s predikátem „z Hanu“, a to i po otcově smrti.¹²⁰ Můžeme nadhodit jejich příbuzenství, ale v pramenech je z tohoto důvodu častá vzájemná záměna mezi potomky Jana Václava a Jana Kryštofa. S majetkem osob rodiny Haan se setkáme ještě na počátku 90. let 18. století.¹²¹ V Plzni žije již přes celé vybrané období rodina s příjmením Tabor. V sedmnáctém jsou jejími členové Štěpán a synové Jirí, Josef a Štěpán. Josefův syn je při sňatku roku 1702 označen predikátem „z Lerchenfeldu“. Nevíme, kdy ho Taborové získali. V 18. století se věnují jak pekářskému řemeslu, tak zasedají v městských úřadech. Každopádně žijí v Plzni i v 19. století.¹²² Roku 1668 byl přijat k měšťanství Jirí Václav Tillingar ze Strádaně.¹²³ Tillingarové pocházeli ze Žatce a angažovali se často jako vrchnostenská úředníci na panstvích plzeňského kláštera.¹²⁴ I Jirí Václav byl ve službách tohoto cisterciáckého kláštera. Léta 1653 se uvádí jako jeho lesmistr. Roku 1696 po něm jeho dum s polnostmi zdědily dcery. Dva roky předtím se zde ze stejné rodiny také zakoupil Matyáš Ferdinand Tillingar,¹²⁵ který zemřel roku 1699.¹²⁶ Koncem 17. století začíná používat Mikuláš Špacek ze Sturmfelsu používat příjmení Sturnetius. Jeho manželkou se stala 1692 vdova po Janovi Greinarovi z Veverí a Mysletína.¹²⁷ Zasedl též v městské radě 1676, 1689, 1695.¹²⁸ Jeho dedičové byli Vít, Adam František a dcery. Adam František vlastnil v Plzni několik

¹¹² AMP - AM Plzeň, i. c. 43, sign. 1b45, fol. 5.

¹¹³ DOSKOCILOVÁ, Marie: Berní rula 23. Kraj plzeňský I. Praha 1952, s. 1003-1009.

¹¹⁴ AMP - AM Plzeň, i. c. 43, sign. 1b45, fol. 124.

¹¹⁵ AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka c. 36; Stehlíková pozůstalost, i. c. 168, sign. 1f63, Varia Plsnam concernentia natatu digna.

¹¹⁶ AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka c. 36.

¹¹⁷ AMP - AM Plzeň, i. c. 43, sign. 1b45, fol. 140.

¹¹⁸ AMP - AM Plzeň, i. c. 221, sign. 1a31, fol. 135.

¹¹⁹ NA - Salbuchy (dále jen Sal) 101, fol. 94-100v.

¹²⁰ SOA Plzeň - Fara Plzeň, kn. 22, pag. 397.

¹²¹ AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka c. 36.

¹²² AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka c. 59.

¹²³ AMP - AM Plzeň, i. c. 43, sign. 1b45, fol. 127.

¹²⁴ ROŽMBERSKÝ, Petr: Tillingar ze Strádaně. Vlastivedný sborník. Čtvrtletník pro regionální dějiny severního Plzeňska XVII, c. 1, c. 2, Mariánská Týnice 2007, s. 20-24, 19-24.

¹²⁵ AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka c. 59.

¹²⁶ SOA Plzeň - Fara Plzeň, kn. 31, pag. 275.

¹²⁷ SOA Plzeň - Fara Plzeň, kn. 22, pag. 224.

¹²⁸ AMP - Stehlíková pozůstalost, i. c. 168, sign. 1f63, Varia Plsnam concernentia natatu digna.

domu. Po roce 1736 již zřejmě nejsou Sturnetiové ve městě.¹²⁹ Hanové a Sturnetiové ze Sturmfelsu zde působí velmi dlouho, jiní nobilitovaní měšťané pouze epizodicky. Roku 1674 se v Plzni oženil Jan Doudlebský z Hartenfelsu, hejtman panství klatovské jezuitské koleje Strela, s Ludmilou, vdovou Stecherovou ze Sebenic.¹³⁰ Jeho majetek později zřejmě připadl nevlastnímu synu Václavu Stecherovi.¹³¹ V poslední třetině století, přesně 1679, koupil Jan Filip Hoch z Hochu, jinak také klatovský měšťan, k ruce svého syna Norberta Leopolda v Plzni dum za 400 zlatých.¹³² Jan Jirí se svým bratrem Janem Filipem získal znak a predikát „z Hochu“ za službu v armádě.¹³³ Sám Norbert Hoch se zaradil mezi plzenské měšťany v roce 1684.¹³⁴ Potom roku 1685 koupil a zase prodal dum s městištěm.¹³⁵ Roku 1692 získal místo německého sekretáře při moravském zemském tribunálu.¹³⁶ Jeho matka Dorota Hochová jako plnomocnice pak dum prodala jako už shorelý za 150 zlatých rýnských.¹³⁷ V roce 1703 pak Norbert Leopold z Hochu jako rada a přisedící moravského zemského tribunálu získává starý rytířský stav.¹³⁸

3.1.2 Plzeňští erbovníci jako majitelé deskových statku a rytíři v 17. století

Vlastnictví deskových statku měšťany je známý jev přítomný už v mnohem vzdálenější minulosti než je 17. století. Jednotlivá města měla možnost požádat pro své měšťany o povolení zakupovat statky. Nejstarší takové privilegium udelil roku 1366 císař Karel IV. Starému Mestu Pražskému. Jev zakupování statku pražským patriciátem a jeho přeměna ve šlechtu ve středověku je české historiografii dostatečně znám.¹³⁹ Měšťané jsou zdrojem nové šlechty. Ruzní jednotlivci zcela odcházejí z měst, zakupují statky, a stávají se šlechtici. Po požáru desek zemských bylo snemovním rozhodnutím povolovat kladení do desek zemských mimo Prahu i Kutné Hore. Po nástupu krále Matyáše na snemu předložili Staroměstští dne 17. května 1611 panovníkovi žádost, podporování i jinými stavy, aby toto právo mohla získat také ostatní královská města. Matyáš ale roku 1613 vydal rozhodnutí ve smyslu ad personam pouze pro Prahu, a to jen pro osoby v městě zrozené, „trpející s městem“, trvale usazené a vlastníci zde nemovitosti. Měšťanům ostatních měst mělo být

¹²⁹ AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka c. 56.

¹³⁰ SOA Plzeň - Fara Plzeň, kn. 21, pag. 111.

¹³¹ AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka c. 32.

¹³² AMP - AM Plzeň, i. c. 221, sign. 1a31, fol. 108; SOA Plzeň - Sběrka matrik, fara Klatovy, kn. 1, fol. 77, 89.

¹³³ NA - Sal 107, fol. 290v.

¹³⁴ AMP - AM Plzeň, i. c. 43, sign. 1b45, fol. 144.

¹³⁵ AMP - AM Plzeň, i. c. 221, sign. 1a31, fol. 207, 209.

¹³⁶ NA - Sal 107, fol. 291v.

¹³⁷ AMP - AM Plzeň, i. c. 312, sign. 2a8, fol. 276.

¹³⁸ NA - Sal 107, fol. 289v-295v.

¹³⁹ Např. MEZNIČEK, Jaroslav: Venkovské statky pražských měšťanů v době předhusitské a husitské. Praha 1965.

udelováno individuální doživotní povolení.¹⁴⁰ Později byla Praha doplněna Kutnou Horou, Českými Budejovicemi a Plzní.¹⁴¹

Vlastnictví deskových statků mělo u plzeňských měšťanů jistou minulost, na což autor poukázal i v předcházející kapitole. Po Bílé Hore proběhla rovněž vlna zakupování některých zdejších měšťanů na venkovských statcích, kdy byl také vložen do desek majestát, který toto povoloval. Je zajímavé, že sám svým sepsáním předchází staroměstské aktivitě. Byl zhotoven již roku 1580, ale vložen až v době o hodně pozdější.¹⁴² Povoloval, že „také jeden každý svobodný a usedlý měšteník plzeňský (...) k osobnému držení a užívání, a kdož by kdy z nich z to nyní a nebo budoucne býti mohl, a nebo mohli kupovati, je sobe do desk zemských království českého bez relací naší, jakožto krále českého a budoucích našich králův českých klásti, a v té svobodě tím vším právem jakž obyvatelové měst našich pražských toho užívají, a sobe do týchž desk zemských kladou, též užívali a drželi a moc meli bez naší, deducí a budoucích našich králův českých i jednoho každého všelijaké překážky.“¹⁴³ Text je v určitém rozporu s císařskou resolucí z roku 1630, která stanovila, že nové přijatý měšťan privilegovaných měst potřebuje zvláštního konsensu panovníka.¹⁴⁴

První z této vybrané skupiny byl Jan Rudolf Wolfingar. Když se přidala Plzeň na stranu Habsburků, byl Wolfingar jako primátor nejvýznamnější osobou městské rady. Organizoval posléze obranu proti Mansfeldovým vojákům. Před pádem města dal též uschovat klenoty zplzeňských chrámů a městská privilegia. Po pádu města bylo jeho starostí dáti dohromady vysokou částku uloženou vítězem městu. Tyto jeho zásluhy byly příčinou jeho jmenování královským radou a polepšení erbu v roce 1626.¹⁴⁵ Ještě předtím zakoupil spolu se svou manželkou Zuzanou Werherovou z Wehrensteinu statek Prostibor (okr. Tachov) se zámkem, dvorem a vsí, ves Darmyšl s dvorem, ves Telice a pustou Sovolusky.¹⁴⁶ Byl též jmenován královským rychtářem v Rokycanech.¹⁴⁷ Jakožto dle majestátu císaře z 1626 se stal „osobou stavu rytířského“,¹⁴⁸ složil za sebe i potomky městu Plzni revers.¹⁴⁹ Umírá na mor v roce 1634.¹⁵⁰ V té době již měl za sebou svoji kariéru v městských úradech jeho syn Jan

¹⁴⁰ ADAMOVÁ, Karolína: „Kladení“ svobodných nemovitostí měšťanů a městy do zemských desk. Právněhistorické studie 22. Praha 1979, s. 205-210.

¹⁴¹ BURDOVÁ, Pavla: Desky zemské 1541-1869. Inventár. Praha 1990, s. 9.

¹⁴² NA - DZV 150, fol. G3-G4v, vklad 1650.

¹⁴³ tamtéž, fol. G3v.

¹⁴⁴ BAXA, Bohumil: Inkolát (a indigenát) v zemích koruny české od roku 1749-1848. Praha 1908, s. 12 pozn. 28

¹⁴⁵ SEDLÁČEK 1907a, s. 931.

¹⁴⁶ SEDLÁČEK, August: Hrady, zámky a tvrze Království českého IX. 3. vydání. Praha 1996, s. 186.

¹⁴⁷ NA - Genealogicko-heraldická sbírka Wunschwitz (dále jen Wunschwitz), i. c. 1374, kart. 43, Wolfingar z Wolfsbachu.

¹⁴⁸ NA - DZV 144, fol. G23.

¹⁴⁹ AMP - Registratura městské rady (dále jen RMR) I, sign. 1/IXf 8/78.

¹⁵⁰ NA - Wunschwitz, i. c. 1374, kart. 43, Wolfingar z Wolfsbachu.

Kryštof Wolfingar.¹⁵¹ Manželky tohoto Wolfingara nyní pocházejí z rodin rytířského stavu: Helena Ludmila z rodu Kfelíru ze Zakšova a Anna Ludmila z rodu Chlumcanských z Prestavlk. Stejne tak jeho děti mely partnery ztechto kruhu.¹⁵² Jeden zjeho synu, František Rudolf, prodal postupne veškerý zdedený mestský majetek¹⁵³ a ponechal si jen statky zemskodeskové, mezi nimi hlavne Prostibor.¹⁵⁴ Rodina se dostala z mestského patriciátu až do rytířského stavu a pozdeji jsou její příslušníci typictí predstavitelé drobné šlechty nejen na Plzensku.

Jak už bylo receno, nejvýznamnejší plzenskou patricijskou rodinou jsou Stehlíkové. Její clen, Bartolomej Stehlík z Cenkovy, byl po dobytí mesta Mansfeldem uveznen. Na následky mucení v žalári zemrel. Ve vezení tehdy byl též jeden z jeho synu, stejnojmenný Bartolomej. tento Bartolomej mel za první manželku Barboru Blovskou z Palatinu, druhou pak Juditu Bylinovou. Zasedal v mestské rade a stal se i primátorem a provozoval cilý obchod s látkami, pri nemž mohl využít svých styku s Norimberkem.¹⁵⁵ V roce 1633 koupil od mesta Plzne statek Kozolupy (okr. Plzen-sever).¹⁵⁶ Plzen mela v této dobe velké dluhy a kupní cena byla vlastne umorením nekterých Stehlíkových pohledávek vuci obci. Majetek ve vsi Kozolupech scelil v roce 1634 prikoupením svobodného dvora od Úlických z Plešnic.¹⁵⁷ Od mesta také zakoupil 1637 díl vsi Nevrene (okr. Plzen-sever) se čtyrmi zcela a jedním zpolovice shorelými dvory, a jednou chalupou.¹⁵⁸ O rok pozdeji kupuje statek Luhov (okr. Plzen-sever).¹⁵⁹ 1640 dosáhl spolu se strýci Janem Danielem a Šimonem Petrem vladyckého stavu s polepšením erbu a s pridáním predikátu „z Treustätta“.¹⁶⁰ Poslední statek, který zakoupil, byla Trebobuz (okr. Plzen-sever). Hodnota nemovitostí ke konci Stehlíkova života cinila 33 557 kop míšenských grošu, z nichž za 10 000 zdedil po svém otci. Jakožto majitel statku a nový povýšenec patrne musel složit revers kmestu jako dukaz toho, že chce „trpet s mestem“.

Roku 1652 požádal mestskou radu, aby nemusel platit zvárky 6 zlatých, nýbrž pouze zlaté dva. Zduvodnoval to skutečnost, že uvarené pivo ve meste nešenkuje a má je pro svou

¹⁵¹ AMP - Stehlíkovská pozustalost, i. c. 168, sign. 1f63, Varia Plsnam concernentia natatu digna. Tento údal se muže týkat i jeho otce, nebot krestní jméno je uvedeno jako Jirí.

¹⁵² NA - Wunschwitz, i. c. 1374, kart. 43, Wolfingar z Wolfsbachu.

¹⁵³ Napr. AMP - AM Plzen, i. c. 221, sign. 1a31, fol. 222 (1686 dum obci za 1500 říšských tolaru); tamtéž, s. 237 (1687 chalupa za 30 zlatých).

¹⁵⁴ SEDLÁČEK 1907, s. 931.

¹⁵⁵ BELOHLÁVEK, Miroslav: Plzeňští mešťané a jejich poddaní v sedmáctém století. Casopis společnosti přátel starožitností LXIX. Praha 1961, s. 9-10.

¹⁵⁶ ÚLOVEC, Jirí: Zaniklý zámek v Kozolupech u Plzne. Hláska XVIII, c. 2, Plzen 2007, s. 20.

¹⁵⁷ tamtéž.

¹⁵⁸ NA - DZV 301, fol. B12-B14v, vklad 1639.

¹⁵⁹ NA - DZV 301, fol. P28-P29v, vklad 1641.

¹⁶⁰ von DOERR 1900, s. 123.

potrebu. Potom jej také vozí na svůj statek. Ve městě si varí pivo jen proto, že je jeho verný syn. Jinak by si na statku postavil vlastní pivovar či si nechal uvarit na některém sousedním. Ač byl Stehlík významnou osobou, toto odsouhlaseno nebylo, zřejmě z obavy opozice obecních starších. Konšelé souhlasili s částkou 2 zlatých za várky nadbytečné.¹⁶¹ Bartolomej Stehlík zemřel v roce 1653 a jeho dedicem byl syn Matouš František.¹⁶² Ten byl ženat s Dorotou Stecherovou ze Sebenic. Dne 16. července 1654 mu městská rada odsouhlasila vydání vysvědčení, nutného pro složení přísahy vernosti, aby mohl zapisovat do desek zemských.¹⁶³ Bylo to několik dní předtím, než 21. července 1654 uzavřel trhovou smlouvu, kterou prodal statek Kozolupy.¹⁶⁴ Přes tento prodej rozvíjel podnikání na svém statku Luhove, kde začal varit pivo. Tato činnost byla propojena s Plzní, proto jeho poddaní měli za povinnost vozit fury do města, což bylo pro ně dosti obtížné. Z tohoto důvodu se roku 1665 na něho jako na svoji vrchnost obrátili, aby tuto tíživou povinnost odstranil. Pro tento čin je ale nechal uveznit.¹⁶⁵ Matouš František zemřel roku 1673 a jeho dedičové prodali Trebobuz a Luhov v roce 1676 Arnoštu Fridrichovi Steinbachovi z Kranichsteinu.¹⁶⁶ Tímto aktem přestali být Stehlíkové z Cenкова venkovští velkostatkáři a jejich další majetková aktivita se omezila na město a venovali se úřednické dráze převážně těž na městské úrovni.¹⁶⁷

V Plzni žili bratři Václav a Jan Kleové, kteří obdrželi 1588 spolu s Adamem Hiršem erb a predikát „z Roudné“.¹⁶⁸ Jan Kleo zemřel roku 1613. Jeho synem byl Teofil. Ten zastával za třicetileté války v městské radě dlouhodobě post primátora. Zúčastnil se též habsburské diplomacie, kde vynikl zejména u obleženého Regensburku. Za zásluhy jej arcivévoda Leopold Vilém obdaroval zlatou mincí a od Ferdinanda III. obdržel zlatý retez s císařským portrétem a roku 1647 jmenování císařským radou.¹⁶⁹ Roku 1650 už zakupuje deskový statek Újezd nade Mží (okr. Plzeň-sever).¹⁷⁰ Zemřel v roce 1663.¹⁷¹ Jeho synové byli Jan Václav a František Ferdinand, kteří se porovnali roku 1665 o dum v Plzni. Jan Václav se stal taxátorem a koncipistou české dvorské kanceláře, bratr zasedal v městské radě.¹⁷² Dědicové po Teofilovi však ztrácejí statek Újezd, který byl roku 1673 komisionálně prodán.¹⁷³ Janův syn František

¹⁶¹ BELOHLÁVEK 1961, s. 11.

¹⁶² SEDLÁČEK 1906a, s. 73.

¹⁶³ AMP - AM Plzeň, i. c. 23, sign. 1b25, fol. 144.

¹⁶⁴ ÚLOVEC 2007, s. 21.

¹⁶⁵ BELOHLÁVEK 1961, s. 12.

¹⁶⁶ tamtéž, s. 11, 14.

¹⁶⁷ SEDLÁČEK 1906b, s. 73.

¹⁶⁸ von DOERR 1900, s. 56.

¹⁶⁹ RYBICKÁ 1874, s. 264-265.

¹⁷⁰ SEDLÁČEK 1998, s. 228.

¹⁷¹ SOA Plzeň - Fara Plzeň, kn. 31, pag. 138.

¹⁷² LÁBEK 1931, s. 53-54.

¹⁷³ NA - DZV 390, fol. J19v-J22v.

Teofil byl roku 1692 registrátorem a v letech 1692 až 1708 českým deklamátorem při úradu desek zemských.¹⁷⁴ Roku 1705 byl povýšen do starého rytířského stavu.¹⁷⁵ Už 1708 umírá.¹⁷⁶

Roku 1623 přišel do Plzně z Horšovského Týna soukeník Mikuláš Mirabell, který tu velmi zbohatnul.¹⁷⁷ Proto si mohl roku 1643 s manželkou Markétou Katerinou koupit tvrz, dvůr a ves Netunice a podací v Prusinách.¹⁷⁸ Mezitím se stává roku 1632 rychtářem a poté 1634 radním, což vykonával nepřetržitě do roku 1668. Roku 1672 byl zvolen primátorem.¹⁷⁹ Zemřel 22. května 1673.¹⁸⁰ V době své smrti již nebyl majitelem statku Netunic. Prodal ho roku už 1666.¹⁸¹ Syn Mikuláše Mirabella z Treuhofu, Václav Daniel, se stal radou apelačního soudu a rozprodal do roku 1698 postupně veškerý plzeňský majetek.¹⁸² Ještě jako plzeňský měšťan byl roku 1693 povýšen do starého rytířského stavu.¹⁸³

Roku 1641 koupil statek (Cervený) Hrádek (okr. Plzeň-město) plzeňský měšťan, apatykár Jan Görich, jehož manželkou byla Marie, rozená Stecherová ze Sebenic.¹⁸⁴ Stecherové pocházeli z Mostu, kde byl bratr Marie rychtářem a získali erbovní list už roku 1518.¹⁸⁵ Marie zdědila po svém manželovi nejen statek Hrádek, ale i plzeňské nemovitosti. Z dělení její pozůstalosti získal její příbuzný Ferdinand August Stecher ze Sebenic v Plzni dům s apatykou. Apatykářství bylo potom živností Stecheru.¹⁸⁶ Tento Stecher a ještě bratr Ondřej Leopold byli roku 1652 přijati k měšťanství.¹⁸⁷ Ondřej Leopold se také roku 1654 ujal Hrádku, který prodal roku 1659 Bartolomeji Grylovi, měšťanu Nového Města pražského.¹⁸⁸ Stecherové se připomínají v Plzni i v 18. století.¹⁸⁹

V Plzni žil Václav Rudolff, vedoucí kupeckou živností.¹⁹⁰ Pripomíná se také v letech 1653 až 1664 jako člen městské rady. Jako její člen obdržel 1660 nobilitaci s predikátem „z Treufelsu“.¹⁹¹ Roku 1668 se stal primátorem.¹⁹² Už roku 1662 zakoupil statek

¹⁷⁴ BURDOVÁ, Pavla: Úrad desek zemských. Sborník archivních prací XXXVI. Praha 1986, s. 355, 344.

¹⁷⁵ RYBICKA 1874, s. 265.

¹⁷⁶ LÁBEK 1931, s. 54.

¹⁷⁷ AMP - AM Plzeň, i. c. 43, sign. 1b45, fol. 55; LÁBEK 1931, s. 8.

¹⁷⁸ SEDLÁČEK 1998, s. 86.

¹⁷⁹ LÁBEK 1931, s. 8.

¹⁸⁰ SOA Plzeň - Fara Plzeň, kn. 31, pag. 175.

¹⁸¹ SEDLÁČEK 1998, s. 86.

¹⁸² AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka c. 47.

¹⁸³ von DOERR 1900, s. 106.

¹⁸⁴ AMP - AM Plzeň, i. c. 43, sign. 1b45, fol. 55; SEDLÁČEK 1998, s. 240.

¹⁸⁵ AMP - AM Plzeň, i. c. 228, sign. 1c30, fol. 553; SEDLÁČEK, August: Ceskomoravská heraldika II. Část zvláštní. Praha 1925, s. 637.

¹⁸⁶ AMP - AM Plzeň, i. c. 228, sign. 1c30, fol. 554v.

¹⁸⁷ AMP - AM Plzeň, i. c. 43, sign. 1b45, fol. 108.

¹⁸⁸ SEDLÁČEK 1998, s. 240.

¹⁸⁹ AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka c. 56.

¹⁹⁰ DOSKOČILOVÁ 1952, s. 1004.

¹⁹¹ von DOERR 1900, s. 104.

¹⁹² AMP - Stehlíková pozůstalost, i. c. 168, sign. 1f63, Varia Plsnam concernentia natatu digna.

(Cervený) Hrádek (okr. Plzeň-město).¹⁹³ Poté 1664 získal dvůr v Chotíkove (okr. Plzeň-sever),¹⁹⁴ roku 1667 statek Cemíný (okr. Plzeň-sever).¹⁹⁵ Zemřel v primátorské funkci dne 1. února 1670.¹⁹⁶ Vdova Dorota prodala ještě v téže roce Cemíný kladrubskému klášteru,¹⁹⁷ „stateček neboli panský dvůr“ v Chotíkove byl prodán v roce 1673.¹⁹⁸ Vdova podržela Hrádek až do roku 1674.¹⁹⁹

Tato vrstva končí ještě před koncem 17. století. V následujícím století vlastní deskové statky spíše plzeňští měšťané bez nobilitace,²⁰⁰ spolu s určitými případy, které budou ještě ukázány.

3.1.3. Příslušníci rytířského stavu v 17. století v Plzni

Několik příslušníků rytířského stavu vlastnilo domy v Plzni během 15., 16. století a na počátku století následujícího.²⁰¹ Po bitvě na Bílé Hore se situace mění. Ze seznamu osob přijatých k městu už jejich jména vesměs nevyčteme. Přesto v pramenech různého druhu takovou šlechtu v Plzni nakonec najdeme. Nejvýznamnějšími majiteli domu v Plzni jsou hrabata Trautmansdorfové, vzpomínání v berní ruce se svým panským šosovním domem. Mimo nich tu mají podobné domy jen kláštery a do rytířského stavu přijatý Wolfingar.²⁰² V této práci se však nebudeme tímto hrabecím domem zabývat, i když se jedná o námet hodný pozornosti. Trautmansdorfové nesplňují požadavky tématu práce z hlediska urozenosti (hrabecí titul) ani majetku, který představovalo v západních Čechách mohutné dominium Horšovský Týn.

Při bádání na téma zdejší šlechty rytířského stavu po Bílé hore si musíme uvědomit, že pro dobu tricetileté války platí, že právě ona přivedla mnohé šlechtice do bezpečí městských hradeb. Takovým byl asi i Jan Štastný Bošínský z Bošína a z Božejova a v městě Plzni, který zde 23. července 1644 sepsal svoji závět.²⁰³ Z ní vidíme, že jeho majetek sestával především z pohledávek u různých šlechticů. Z nemovitostí to byl statek s domem v městečku Primde (okr. Tachov), který mu odkázala Katerina Prantlová z Lohen Millu. Jan Štastný jej odkázal

¹⁹³ SEDLÁČEK 1998, s. 240.

¹⁹⁴ DOSKOCIL, Karel: Berní rula 2. Popis Cech z r. 1654. Praha 1953, s. 455 pozn. 16.

¹⁹⁵ SEDLÁČEK 1998, s. 163.

¹⁹⁶ SOA Plzeň - Fara Plzeň, kn. 31, pag. 161.

¹⁹⁷ SEDLÁČEK 1998, s. 163.

¹⁹⁸ NA - DZV 390, fol. H26v-H28v.

¹⁹⁹ DOSKOCIL 1953, s. 460 pozn. 37.

²⁰⁰ Napr. Jirí a Jan Adam Schramové vlastní v 18. století Tetetice a Drslavice na Klatovsku (ÚLOVEC, Jirí: Památky obce Tetetice u Klatov. Mínoštití Západoceskeho kraje XXXI. Plzeň, s. 42-43), ci František Xaver Uhl drží Jeznou (NA - DZV 595, fol. B23v-B25v, vklad 1763).

²⁰¹ Viz STRNAD, Josef: Rodiny šlechtické v XV. a XVI. století v Plzni usedlé. Památky archeologické a místopisné XIV. Praha 1889, s. 397-408; AMP- kartotéka regist z městských knih.

²⁰² DOSKOČILOVÁ 1952, s. 1008.

²⁰³ NA - DZV 148, fol. M24-M27.

Jáchymovi z Ríčan a hrabeti Karlovi Hermanovi Kocovi z Dobrše. Tito pánové ho měli prodat, z utržené částky vrátit pujčku a zbytek si rozdelit. V závěti není žádné stopy po jakékoliv plzenské nemovitosti, takže se zdá, že Bošínský zde žil pouze v nájmu.

V příslušných městských knihách nemáme žádné informace o nějakém majetku, který by zde vlastnil nekterý Doupovec z Doupova. Presto zanechali svoje stopy v matricních zápisech. Roku 1648 v Plzni zesnuly tři devecky paní Doupovcové.²⁰⁴ Touto paní mohla být Ludmila Doupovcová, zemrelá v Plzni v roce 1682.²⁰⁵ V nějakém příbuzenském vztahu s ní je asi meštanka paní Markéta Dorota Mestlová, rozená Doupovcová z Doupova, zemrelá v roce 1694.²⁰⁶ Byla vdaná za Mateje Mestla, což ale nebyl její první manžel z městského stavu. Tím byl Jan Rígler. Když zemrel Matej Mestl, nežil už ani jeho syn Jan. Roku 1689 byla jejich pozustalost rozdelena a porucnicí nad ostatními detmi se stala práve Markéta Dorota.²⁰⁷

Další osobou zde bydlící v nájmu byla Sylvie Ludmila z Ríčan, rozená Neslingerová ze Schellengrabu. Ta v Plzni zemrela 22. září 1698 ve věku 63 let, pohrbena v dominikánském klášterním kostele. Do matriky bylo též zapsáno, že bydlí v Šortovském dome.²⁰⁸ Sylvie Ludmila byla manželkou Jana Jirího z Ríčan,²⁰⁹ tedy sice příslušníka panského stavu, ale na samém majetkovém dne, na úrovni té nejchudší statkárské šlechty. Patril mu po otci díl statku Pnovany, který prodal roku 1675.²¹⁰ Téhož roku koupil Darovou (okr. Rokycany) spanským dvorem, postaveným ze dřeva, vesnicí Kříšemi, ovcínem, dvema pustými mlýny, pustou hutí na síru, s rybárnou vedle přívozu a s domem v mestecku Radnicích se šenkem piva. Po jeho smrti z jeho pozustalosti byla Darová roku 1694 odprodána.²¹¹ Vdova se patrne následne přestehovala do nájmu v Plzni. Zde ve meste roku 1698 před svojí smrtí sepsala závět. V ní si prála být pochována v dominikánském kostele sv. Markéty, jak se pak i stalo. Nezapomnela ani na své deti Jana Viléma, Antonína Maxmiliána, Jirího Šimona, Annu Katerinu a Annu Amabilii, které si mely podelit peníze z pohledávek rádove v tisících zlatých. O žádných nemovitostech není vubec ucinena zmínka.²¹²

Nemovitý majetek v Plzni není doložen u Jirího Vidršpergara z Vidršperku. Ten je jako „a v meste Plzni“ vzpomínám k roku 1625.²¹³ Jeho majetkem byla polovice statku Lomec (okr. Klatovy). V roce 1619 jako příznivec Ferdinanda II. odešel ze zeme, přicemž se

²⁰⁴ SOA Plzen - Fara Plzen, kn. 31, pag. 4, 9.

²⁰⁵ tamtéž, pag. 211.

²⁰⁶ tamtéž, pag. 320.

²⁰⁷ AMP - AM Plzen, i. c. 229, sign. 1c31, fol. 303-303v.

²⁰⁸ SOA Plzen - Fara Plzen, kn. 31, pag. 271.

²⁰⁹ NA - Wunschwitz, i. c. 1002, kart. 31, Ríčanský z Ríčan.

²¹⁰ NA - DZV 391, fol. M24-M26v.

²¹¹ ROŽMBERSKÝ, Petr – CHMELÍR, Václav: Zámek v Darové. Hláska XVIII. c. 1, Plzen 2007, s. 8.

²¹² NA - DZV 271, fol. K17v-K20v.

²¹³ NA - Komorní soud, i. c. 25, fol. D3-D8v.

jeho statku ujal Jirího bratr. Vzhledem kbydlení v Plzni byl nejspíš díl Lomce odprodán.²¹⁴ Není vyloučeno, že se podaří postupně najít i další šlechtice žijící v Plzni v nájmu.²¹⁵

Další z pramenu zjištěný šlechtic si nemovitost ovšem jistě koupil. Roku 1667 získává za 350 kop míšenských grošů dum „ležící podle domu Zikmunda Sumera zjedné a Kateriny Armonové zstrany druhé“ rytíř Oldřich ze Staufenberka.²¹⁶ Stále ještě nesplacený dum prodal roku 1672 prostřednictvím plnomocníka Jana Jindřicha z Wrykenthalu za cenu shodnou s nákupní.²¹⁷ O tomto šlechtici není zatím nic bližšího známo, aby se mohlo usuzovat, zda si plzenský dum porídil pouze kvůli koupi deskozemského statku. Takovou transakci se nepodařilo autorovi nalézt.

Takovou motivaci mohl ale mít člen chebské městské rady Jirí Adam Juncker z Ober Künreithu, když kupoval za 400 míšenských kop „dum s mestištem mezi domy Martina Švestky a Šebestiána Kelce“ v roce 1668 od Alžbety Mühlwenzlové.²¹⁸ Tento člen starého rodu vlastnil již na Chebsku různé statky (např. Liebeneck, dnes Tune).²¹⁹ Do českých desk zemských byla zapsána roku 1669 sepsaná smlouva na statek Milíkov (okr. Cheb), který koupil od Jana Kryštofa Globnara z Globenu.²²⁰ Dum v Plzni pak prodal té samé Mühlwenzlové za stejnou cenu v roce 1669.²²¹

Jan Martin Gotfríd ze Žebnice byl přijat za měšťana v roce 1677, dne 22. února.²²² V témž roce zde koupil dum, ležící mezi domy Šebestiána Glebera a dedicu Kleilovských, za 260 kop míšenských grošů,²²³ a stacil se 18. května oženit s Dorotou, dcerou radního Václava Cervenky.²²⁴ Přišel z Mesta Touškova, kde jeho otec vlastnil velký majetek. Svůj podíl na něm prodal v roce 1676. Jan Martin sice pocházel z rodu, pocítaného k rytířstvu, ale byl notně spojen příbuzenskými kontakty s měšťanstvem.²²⁵ On sám prohlásil před radou, že nehodlá rytířského stavu užívat, protože se mu líbí žít vedle stavu městského.²²⁶ Navíc i v Plzni měl Jan Gotfríd matku provdanou do měšťanstva,²²⁷ proto neudiví ani jeho snatek s Cervenkovou.

²¹⁴ SEDLÁČEK 1996, s. 256.

²¹⁵ Mohla to být i Ludmila Tociňková z Krimic (viz 4.3 Šlechta v Meste Touškove).

²¹⁶ AMP - AM Plzen, i. c. 220, sign. 1a30, fol. 451v.

²¹⁷ AMP - AM Plzen, i. c. 221, sign. 1a31, fol. 1.

²¹⁸ AMP - AM Plzen, i. c. 220, sign. 1a30, fol. 462.

²¹⁹ NA - Genealogická sbírka Dobrenský (dále jen Dobrenský), i. c. 431, Juncker.

²²⁰ NA - DZV 317, fol. O15v-O17v.

²²¹ AMP - AM Plzen, i. c. 220, sign. 1a30, fol. 475.

²²² AMP - AM Plzen, i. c. 43, , sign. 1b45, fol. 134.

²²³ AMP - AM Plzen, i. c. 221, sign. 1a31, fol. 87v.

²²⁴ SOA Plzen - Fara Plzen, kn. 21, pag. 123.

²²⁵ Viz 4.3 Mesto Touškov.

²²⁶ AMP - AM Plzen, i. c. 24, sign. 1b26, fol. 256.

²²⁷ Viz 4.3 Mesto Touškov.

Zemrel velmi brzo, v roce 1678, pochován byl ve farním chrámu sv. Bartolomeje. Vdova Dorota si 1681 vzala za manžela Vojtecha Ignáce Janikeho.²²⁸

Manželkou Rudolfa Henzelia z Chlumu se stala Anna Veronika, dcera Kryštofa Pavla z Rícan,²²⁹ nepřilíš majetného příslušníka panského stavu, postupně vlastníka drobných statků Pnovan (jen díl), Újezda nade Mží, Hracholusk.²³⁰ Rudolf byl naživu ještě roku 1647.²³¹ To už nebyla pravda v roce 1653, kdy umírá jeho osirelý syn Rudolf Daniel.²³² Anna Veronika se nejspíše po roce 1654 vdala za Viléma Gotfrída ze Žebnice a v Měste Touškově, po jehož smrti získala dům s pozemky v Touškově.²³³ Mezi lety 1662 a 1663 se znovu provdala za Josefa Adama Štolce ze Simbsdorfu, příslušníka rytířského stavu.²³⁴ V Plzni žil také její syn Teofil Ferdinand Henzelius, který roku 1667 všechnu svou (nespecifikovanou) pozůstalost práve jí odkázal.²³⁵ Rozsah majetku, který tu získala není dosud znám. V pozdějších letech prodávala jen drobné reality: roku 1674 zahradu a louku.²³⁶

3.1.4 Nižší šlechtici a Plzeň v 18. století

V 18. století již v Plzni nemáme některé staré erbovní rodiny, spojené se staršími dobami. Mnohé rody často neuvádějí ani svých predikátů v úředních záznamech (např. Summer, Stecher). Některé nobilitované starší rodiny se intenzivně podílejí na městské správě (Guldener, Hana, Stehlík)²³⁷ spolu s ostatními vrcholnými příslušníky měšťanstva, stávají se účastníky její byrokratizace. Do rad ale zasednou i další osoby, jimž byla udělena privilegia, která je zaradila do nejnižšího, neplnoprávního, šlechtictví. V 18. století nejsou Greinerové žádnými novopecenými šlechtici. Již roku 1598 byl uděleno šlechtictví Janu Benidkovi a Martinu Greimarovi (Greinerovi) s predikátem „z Veverí a Mysletína“.²³⁸ S tímto predikátem byl také nobilitován v roce 1614 Jan Greiner.²³⁹ Jeho jmenovec 1665 koupil v Plzni dům²⁴⁰ a v roce 1709 se stává primátorem.²⁴¹ Další, Jan Ferdinand Greiner, je nejdříve kancelářským úředníkem,²⁴² potom je uváděn v letech 1727 až 1744 jako člen městské

²²⁸ SOA Plzeň - Fara Plzeň, kn. 31, pag. 195; kn. 21, pag. 141.

²²⁹ NA - DZV 264, fol. B30v-C1, vklad 1669.

²³⁰ ROŽMBERSKÝ, Petr – NOVOBILSKÝ, Milan: Hracholuská kaple a zámek. Plzeň 2001, s. 8.

²³¹ AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka c. 47.

²³² SOA Plzeň - Fara Plzeň, kn. 31, pag. 103.

²³³ Viz 4.3 Město Touškov.

²³⁴ BEZDEKOVÁ, Veronika: Chlumčanští z Prestavlk do poč. 18. století (mikrosonda do dějin jednoho rytířského rodu) 2. c. Filosofická fakulta University Karlovy, rigorózní práce, Praha 2006, nestránkovaná verze.

²³⁵ AMP - AM Plzeň, i. c. 226, sign. 1c28, fol. 119v-120v.

²³⁶ AMP - AM Plzeň, i. c. 221, sign. 1a31, fol. 42v, 52v.

²³⁷ AMP - Stehlíková pozůstalost, i. c. 168, sign. 1f63, Varia Plsnam concernentia natatu digna.

²³⁸ von DOERR 1900, s. 67.

²³⁹ NA - Sal 22, fol. 142-143.

²⁴⁰ AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka c. 35.

²⁴¹ AMP - Stehlíková pozůstalost, i. c. 168, sign. 1f63, Varia Plsnam concernentia natatu digna.

²⁴² NA - Tereziánský katastr (dále jen TK), i. c. 2231, kart. 678.

radu.²⁴³ Nemovitosti ve městě následně vlastní Karel a ještě později Ludvík Greiner.²⁴⁴ Pak je tu rodina Helferů. Ta získala vliv ve městě především prostřednictvím získaného medicínského vzdělání. Už 30. ledna 1690 si v Plzni koupil na náměstí nárožní dům s domkem doktor medicíny Jindřich Josef Helfer, městský fyzik.²⁴⁵ Nedlouho poté, 10. února, byl přijat kmešťanství.²⁴⁶ Většina jeho mužských potomků, Antonín a František Antonín, se stala světskými knežními, ale v povolání ho následoval jeho syn Petr Pavel, který získal roku 1735 od spoludědiců dům na náměstí.²⁴⁷ Roku 1743 byl nobilitován s predikátem „z Helfentreu“,²⁴⁸ a stal se v městské radě primátorem.²⁴⁹ Nejviditelnější památka po něm zůstala v podobě kaple zvané U Ježíška z roku 1745.²⁵⁰ Po jeho smrti zdědil jeho majetek kamenický dekan Jan Antonín Helfer a roku 1770 ho odprodal.²⁵¹ Pro konec 18. století ztělesňuje jev nobilitovaného úředníka Antonín Fleischner z Kempfelfeldu. Šlechtický stav jeho rodiny se datuje od roku 1769.²⁵² Antonín Fleischner měl za manželku Josefu Lunterovou, se kterou měl dvě děti, narozené 1795 a 1797.²⁵³ Byl radou plzenského magistrátu a vlastnil zde několik různých nemovitostí. Mezi nimi byl i dům čp. 23, koupený od hrabete Cernína v roce 1800.²⁵⁴

Tito všichni přes svoji nobilitaci zůstávají měšťany jako jejich kolegové v celé městě Mestlové, Mühlwenzlové a další. Prostou šlechtou jsou v Plzni i další osoby, jejichž původ nobilitace je známý či dosud neznámý. Známý je například predikát „de Lauro“,²⁵⁵ který byl udělen universitou doktoru medicíny Bernardu Vavrinci Říhovi, po jistou dobu plzenským primátorovi.²⁵⁶ Nobilitaci neznáme u následujících osob. Například roku 1771 koupil Ondřej „Edler von“ Beck kříž svého syna Jakuba von Becka, už přijatého jako měšťana, za 4400 zlatých dům na náměstí, ležící mezi domy pana Veitha a Josefa Stechera.²⁵⁷ Josef tento dům držel přes 20 let. Roku 1792 ho (čp. 96) za 6600 zlatých prodal.²⁵⁸ Predikát z „z Ankerburgu“ používá ve 2. polovině 18. a v 19. století rezník Matouš Cenek Wagner, majitel

²⁴³ AMP - Stehlíková pozůstalost, i. c. 168, sign. 1f63, Varia Plsnam concernentia natatu digna.

²⁴⁴ AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka c. 35.

²⁴⁵ AMP - AM Plzen, i. c. 221, sign. 1a31, fol. 253.

²⁴⁶ AMP - AM Plzen, i. c. 43, sign. 1b45, fol. 152.

²⁴⁷ AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka c. 37.

²⁴⁸ NA - Sal 274, fol. 262v-267v.

²⁴⁹ AMP - Stehlíková pozůstalost, i. c. 168, sign. 1f63, Varia Plsnam concernentia natatu digna.

²⁵⁰ PODLAHA, Antonín: Posvátná místa království českého II. Praha 1908, s. 258.

²⁵¹ AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka c. 37.

²⁵² MAŠEK 2008, s. 235.

²⁵³ SOA Plzen - Fara Plzen, kn. 6, pag. 183, 224.

²⁵⁴ AMP - AM Plzen, i. c. 311, sign. 2a7, fol. 20v-22.

²⁵⁵ BERÁNEK, Karel: K otázce palatinátu (komitivy) pražské university (nobiles de Lauro). Acta Universitatis Carolinae – historiae Universitatis Pragensis XIII/1-2. Praha 1973, s. 83-98.

²⁵⁶ Viz AMP - AM Plzen, i. c. 34, sign. 1b37.

²⁵⁷ AMP - AM Plzen, i. c. 305, sign. 2a1, fol. 144v-145.

²⁵⁸ tamtéž, fol. 144v-146.

ruzných realit v Plzni.²⁵⁹ Léta 1781 oženil s Katerinou Khollovou František z Mingaczu.²⁶⁰ Za měštana byl přijat o tři roky později.²⁶¹ S chotí vlastní dum čp. 284, prodaný za 6250 zlatých i s polmi a lukami roku 1786.²⁶² Další, právozárečný, tu koupil v dražbě za 2170 až roku 1790. Bylo to spolu s manželkou Katerinou a se svojí tchýní.²⁶³ Ale o den později tento dum paradoxně prodává, za 2300 zlatých rýnských.²⁶⁴ Neví se zatím, kde přišel k predikátu Norbert František Martínek „ze Zalužan“, který se v roce 1729 oženil s dcerou Jana Greinera, což nebyla jeho první manželka. Zůstali po něm tři synové, z nichž jen jeden nebyl duchovního stavu. Dedicí společně prodali otcuv dum, a tak si Petr Pavel koupil jiný majetek. Zemřel roku 1791. Martínkové žijí i v 19. století v Plzni.²⁶⁵ Sňatkem s významnou plzenskou rodinou Mühlwenzlu se dostává do Plzně také rytířský rod Feldneru z Feldecku. Stalo se to roku 1741 svatbou Karla, hejtmána delostřelectva, s Kajetánou Mühlwenzlovou.²⁶⁶ Ta zde vlastnila dum a některé pozemky ještě roku 1770. Tehdy je postoupila zeti Bernardovi Říhovi de Lauro. Za dum obdržela 2100 zlatých.²⁶⁷ V 18. století došlo i k jiným sňatkům s příslušnicemi rytířských rodů. Zrodu Sádla z Vražného pocházela Dorota, která se provdala Langová, posléze i Martínková.²⁶⁸

Stále platilo, že přijetí za měštana v Plzni byla jedna z možností, jak získat v Cechách zemskodeskové statky. Pro postup do vyššího stavu ale nařízení z roku 1681 stanovilo, že pokud dotyčný chtel dosáhnout rytířského stavu, musel i po získání měšťanství v privilegovaném městě požádat o inkolát.²⁶⁹ V Plzni zakupuje nemovitosti v 18. století několik osob, které byly motivovány zájmem o deskový majetek.

Dne 15. 1. 1717 byl přijat k měšťanství Leopold Josef Lintentaler ze Sterntahlu se synem Josefem Ferdinandem.²⁷⁰ Téhož roku si kupuje dum za 1000 zlatých.²⁷¹ Jako místní měšťan si pak 1717 mohl koupit „v práchenském kraji ležící stateček Nová Ves od Nové Vsi, s panským dvorem, hospodou“ a dalším za 13500 zlatých rýnských od Antonína Ferdinanda z Andlau.²⁷² Tento vzestup byl zřejmě završen roku 1720, kdy došlo k jeho povýšení do

²⁵⁹ AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka 61.

²⁶⁰ taméž, zásuvka c. 47.

²⁶¹ AMP - AM Plzen, i. c. 43, sign. 1b45, fol. 346.

²⁶² AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka c. 47.

²⁶³ AMP - AM Plzen, i. c. 310, sign. 2a6, fol. 134-134v.

²⁶⁴ tamtéž, fol. 135.

²⁶⁵ AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka c. 46.

²⁶⁶ SOA Plzen – Fara Plzen, kn. 23, pag. 621.

²⁶⁷ AMP - AM Plzen, i. c. 547, sign. 3c1, fol. 80v-82.

²⁶⁸ AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka c. 46.

²⁶⁹ RIEGER 1914, s. 419.

²⁷⁰ AMP - AM Plzen, i. c. 43, sign. 1b45, fol. 193.

²⁷¹ AMP - AM Plzen, i. c. 308, sign. 2a4, fol. 90-90v.

²⁷² NA - DZV 493, fol. K24v-K27.

šlechtického stavu.²⁷³ O zaplacení plzenského domu nebylo vůbec dbáno, nacež se ho roku 1722 ujal jeho původní majitel. Důvodem mohl být i nedostatek finančních prostředků. Leopold Josef Lintentaler totiž skocil v krize a musel svůj deskový statek 1725 prodat Ferdinandu Jáchymovi z Rummerskirchu.²⁷⁴

Ze stejného důvodu zřejmě získává 22. března 1726 plzenské měšťanství Jan Kašpar Penterrieder se synem Janem Kašparem, pocházející z Bavorska.²⁷⁵ Měšťanem Plzně se nazývá už dříve, při uzavření smlouvy o koupi statku Lužany (okr. Plzeň-jih) dne 8. března téhož roku.²⁷⁶ Na druhou stranu dum, ležící vedle domu Václava Suchánky a „veží zavřené Škenické“, si přitom zakoupil až 3. května 1726.²⁷⁷ V následujícím období mu byl přiznán rytířský stav s predikátem „z Adelshausenu“ a současně inkolát.²⁷⁸ Prostřednictvím plnomocníka dum prodal za 750 zlatých v roce 1729.²⁷⁹ Majitelem Lužan byl až do jejich nuceného prodeje léta 1746.²⁸⁰

Lužany jsou společným jmenovatelem s další osobou, která nabyla plzenské měšťanství. Stalo se to až 8. října 1754 Josefu Karlovi Altvatterovi, důstojníku císařského a královského komisariátu.²⁸¹ Rodina Altvatteru již dříve proslula především podnikatelskou činností, při níž dodávala kone císařské armádě. Jan Jindřich a Gotfríd Altvatterové proto získali roku 1744 titul dvorního dodavatele.²⁸² Dum v Plzni zakoupil Josef Karel (někde také jako Karel Josef) dva dny po svém přijetí za měšťana. Byl situován proti dominikánskému klášteru a příslušela k němu zahrádka. Cena činila 3300 zlatých.²⁸³ Ve stejném měsíci Altvatter získává také svůj zemskodeskový statek: jako jeden z největších veritelů Karla Felixe Vršovce Sekerky je uveden do držení zmíněných Lužan.²⁸⁴ Dum s právem varit pivo „v malé uličce proti dominikánům“ prodal za 2500 zlatých v roce 1762. Léta 1764 byl Karel se svými bratry Gotfrídem a Augustýnem nobilitován.²⁸⁵ Rodina Altvatteru vlastnila v budoucnu v západních Čechách ještě statky jako Nový Cestín či Kunejovice.²⁸⁶

²⁷³ MAŠEK 2008, s. 561.

²⁷⁴ NA - DZV 599, fol. L22v-L23v.

²⁷⁵ AMP - AM Plzeň, i. c. 43, sign. 1b45, fol. 203.

²⁷⁶ ÚLOVEC, Jirí – KAŠICKA, František: Tvrz a zámek v Lužanech. Minulostí Západoceskeho kraje XXXV. Plzeň 2000, s. 72.

²⁷⁷ AMP - AM Plzeň, i. c. 308, sign. 2a4, fol. 265v.

²⁷⁸ NA - Sal 157, fol. 150-154, 154v-156v.

²⁷⁹ AMP - AM Plzeň, i. c. 43, sign. 1b45, fol. 266.

²⁸⁰ ÚLOVEC – KAŠICKA 2000, s. 72.

²⁸¹ AMP - AM Plzeň, i. c. 43, sign. 1b45, fol. 257.

²⁸² NA - Sal 182, fol. 131v-133.

²⁸³ AMP - AM Plzeň, i. c. 311, sign. 2a7, fol. 16v-17v.

²⁸⁴ ÚLOVEC – KAŠICKA 2000, s. 72.

²⁸⁵ von HELLBACH, Johann Christian: Adels Lexicon. Erster Band. Ilmenau 1825, s. 64.

²⁸⁶ ÚLOVEC, Jirí: Tvrz a zámek v Novém Cestíne u Klatov. Sborník prací z historie a dejin umení 5. Klatovy 2008, s. 200-201; NA - DZV 598, fol. M6v-M10v.

Další šlechtic zde přijatý k mestu byl Rudolf z Gausau (nebo Geusau) dne 23. listopadu 1767. Gausau pocházel puvodne ze Saska a konvertoval ke katolictví.²⁸⁷ Zajímavé je i jeho příbuzenství s Altvattery: z této rodiny pocházela jeho manželka Alžbeta.²⁸⁸ Autor této práce nenašel doklad toho, že by si zde zakoupil dum. Každopádně už v té době svůj deskový majetek vlastnil: koupil roku 1764 za 10150 zlatých „rural Güttl“ Podhurí (okr. Plzen-jih).²⁸⁹ Vklad tohoto majetku se ale nápadně casove shoduje s jeho přijetím v Plzni. Podhurí nadrží dlouho, jen do 1768.²⁹⁰ Následně ale koupil 1769 statek Šlevice.²⁹¹

Pro možnost zisku deskozemského majetku zcela jisté vstupuje mezi meštany hut mistr Jan Jirí Haffenbrädl, nájemce hute a hostince v Eisensteinu. Sám sice obdržel v Bavorsku šlechtický titul, ale chtel získat statky v Cechách,²⁹² konkrétně samotný Eisenstein (dnes Železná Ruda, okr. Klatovy), na který uzavrel smlouvu již 24. 4. 1771.²⁹³ Dum v Plzni (cp. 8) zakoupil 24. října 1771 od Josefa Augustona,²⁹⁴ den před ziskem mestského práva.²⁹⁵ V roce 1772 mu byl úředníky při deskách zemských statek Eisenstein intabulován.²⁹⁶ Dum podržel až do roku 1773, kdy ho za 1450 zlatých odprodal syndiku Jakubu Kriegrovi.²⁹⁷ Roku 1782 požádal o přijetí do rytířského stavu. Zduvodňuje svoji žádost svým bavorským šlechtictvím a držením deskového majetku. V roce 1783 mu je nakonec rytířský stav i inkolát úřady priznán.²⁹⁸

Dne 1. 8. 1783 vstoupil do mestské rady František Josef ze Schorelu, rytmistr dragounského regimentu Sachsen-Coburg, a požádal o udelení mestského práva. Byl přijat, a pak „se jemu oznámí, podkudž na daních a privilegiích zdejších oucastného sebe ucinit míní, by se zdomem zaopatril.“²⁹⁹ Do knihy přijatých byl zanesen s datem 1. srpna už jako bývalý rytmistr, s poznámkou o puvodu z Antverp v Rakouském Nizozemí.³⁰⁰ Schorel v té době už mel od roku 1781 statek zakoupený. Uzavrel tehdy s rytířem Ignácem von Born smlouvu na koupi statku „Altzettlitz, Immichen und Lukavetz“ (okr. Tachov) za 66000 zlatých.³⁰¹

²⁸⁷ AMP - AM Plzen, i. c. 43, sign. 1b45, fol. 293.

²⁸⁸ SOA Plzen - Sbířka matrik, fara Kotoun, kn. 3, fol. 192, 212.

²⁸⁹ NA - DZV 597, fol. H17v-H22, vklad 1767.

²⁹⁰ NA - DZV 598, fol. D11-D15v, vklad 1769.

²⁹¹ NA - DZV 598, fol. F29-G1.

²⁹² HÄUPLER, Hans-Joachim: Glasmacher Adel. Ein Beitrag zur Sozialgeschichte des Böhmer- und Bayerwaldes. Sklářská šlechta. Příspěvek k sociálním dejinám Šumavy a Bavorského lesa. In: Sklo bez hranic. Glas ohne Grenzen 2. Sušice 1999, s. 34-35.

²⁹³ NA - DZV 599, fol. I9v-I14, vklad 21. 1. 1772.

²⁹⁴ AMP - AM Plzen, i. c. 311, sign. 2a7, fol. 265v-266.

²⁹⁵ AMP - AM Plzen, i. c. 43, sign. 1b45, fol. 307.

²⁹⁶ NA - DZV 599, fol. I9v, I14.

²⁹⁷ AMP - AM Plzen, i. c. 311, sign. 2a7, fol. 266-267v.

²⁹⁸ HÄUPLER 1999, s. 45-47.

²⁹⁹ AMP - AM Plzen, i. c. 34, sign. 1b37, fol. 237v.

³⁰⁰ AMP - AM Plzen, i. c. 43, sign. 1b45, fol. 343.

³⁰¹ NA - DZV 605 D1-D5, vklad 1783.

Smlouva byla vložena v roce zisku městského práva, po kterém také následovala koupe domu cp. 107 za 3500 zlatých.³⁰² Dum odprodal už v prosinci roku 1784 Václavu Sommerovi, což byl stejný clovek, který mu ho v roce 1783 prodal. I částka za tuto nemovitost byla stejná.³⁰³

Pomoci k inkolátu melo zdejší měšťanství také hrabeti Leonhardovi z Auerspergu, hejtmanu granátníku pluku Michael Wallis, již vlastníku dvou panství práve v tom okamžiku, kdy zde byl přijat 4. února 1785 mezi měšťany.³⁰⁴ Hned následně druhý den koupil za 4850 zlatých svůj dum.³⁰⁵ Inkolát byl udelen 22. května téhož roku.³⁰⁶ Auersperg byl také s Janem Vojtechem Cernínem z Chudenic a Trautmansdorfy jeden z mála příslušníků aristokracie, kteří vlastnili domy v Plzni v 18. století.³⁰⁷ Z osob panského stavu, ale majetkově na nízké úrovni, se ale v 18. století objevuje Antonín Josef, svobodný pán z Horrichu. V roce 1773 (20. prosince) přísahal mestu vernost jako pán na Drslavicích, spolu se svým synem Janem.³⁰⁸ Majitelem statku Drslavic ve skutečnosti ale nebyl on, nýbrž Anna Maxmiliána z Horrichu, rozená Putzová z Breitenbachu. Ta v roce 1766 koupila v západních Cechách statky Dlažov a Spule za 33000 zlatých rýnských,³⁰⁹ a ve stejný den i statek Drslavice za 22000 zlatých.³¹⁰ Dlažov a Spule byly v jejím majetku jen krátce do roku 1767.³¹¹ Jan mel s Annou Maxmiliánou ještě i další deti, narozené ci zemřelé v Drslavicích.³¹² Krátké bylo držení domu v Plzni baronem Antonínem Josefem. Koupil ho od Matyáše Stengla v roce 1773 za 1000 zlatých.³¹³ Tentýž právovárečný dum odstoupil za 1000 zlatých témuž Stenglovi v roce 1774. Je zajímavé, že si podržel až do své smrti dum v Klatovech.³¹⁴ Zajímavé je i to, že se posléze stal porucníkem nad jeho synem Janem plzenský městský rada Jakub Krieger.³¹⁵ Poslední stavovský šlechtic 18. století se zakupuje v Plzni dne 28. 10. 1800 a získává dum cp. 293 za 1000 zlatých. Byl jím Jindrich, svobodný pán z Grafenreuthu, císařský a královský komorník

³⁰² AMP - AM Plzen, i. c. 305, sign. 2a1, fol. 282.

³⁰³ tamtéž, fol. 282v.

³⁰⁴ AMP - AM Plzen, i. c. 43, sign. 1b45, fol. 349.

³⁰⁵ AMP - AM Plzen, i. c. 305, sign. 2a1, fol. 283-283v.

³⁰⁶ NA - Desky stavovské 37, fol. C26-C29.

³⁰⁷ Hrabe Jan Vojtech Cernín z Chudenic, majitel panství Nebílovy a Štáhlavy (KOLÁR, Martin: Cernínové z Chudenic. Ottuv slovník naučný VI. Praha 1893, s. 625), zde koupil roku 1791 za 6000 zlatých dum. Prodál ho roku 1800 (AMP - AM Plzen, i. c. 311, sign. 2a7, fol. 20-21). Trautmansdorfský dum zde zůstal ještě z 17. století (AMP - kartotéka regist z městských knih, zásuvka 59).

³⁰⁸ AMP - AM Plzen, i. c. 43, sign. 1b45, fol. 314.

³⁰⁹ NA - DZV 597, fol. C26-D4v, vklad 1767.

³¹⁰ NA - DZV 597, fol. D4v-D14, vklad 1767.

³¹¹ NA - DZV 597, fol. H8v-H13v.

³¹² ÚLOVEC, Jirí: Tvrz a zámek v Drslavicích na Klatovsku. Musejní a vlastivedná práce. Casopis společnosti přátel starožitností 35/105, c. 1. Praha 1997, s. 9.

³¹³ AMP - AM Plzen, i. c. 309, sign. 1f63, fol. 70v-71.

³¹⁴ AMP - AM Plzen, i. c. 232, sign. 1d4, fol. 1.

³¹⁵ ÚLOVEC 1997, s. 9.

a majitel statku Kopec (tj. Prostibor, okr. Tachov).³¹⁶ Prodával dum už v roce 1801 za o mnohem nižší cenu 330 zlatých.³¹⁷

Schorel a Auersperg nebyli jediní vojáci se šlechtickými tituly, kteří by žili v Plzni 18. století. Dne 7. 7. 1773 koupil ve meste dum Konrád de Spauer, desátník pešího pluku Hessen-Darmstadt, se svou manželkou Jenovéfou, rozenou Martínkovou, dum cp. 216 za 1000 zlatých.³¹⁸ Prodali ho roku 1778 za 1100 zlatých.³¹⁹ Roku 1781 byli k mestskému právu přijati dva důstojníci. Byl jím jednak Josef Collar z Collardu, nadporučík při Tereziánské akademii v Vídeňském Novém meste, který přísahu vuci mestu složil dokonce při reditelství této instituce.³²⁰ Druhým byl uherský rytmistř Jan Jirí Ocskay z Ocsko.³²¹ Zdá se však, že tito šlechtici ve meste nic nevlastnili, podobne jako roku 1782 přijatý František Vilém z Dinklage, hejtman zde ubytovaného pešího pluku Oliver Wallis. Jako protestant musel však získat dispens od gubernia.³²² To ukazuje tu skutečnost, že pořád platí praxe prokázaná počátkem 18. století, že podmínkou pro získání mestského práva nebylo vždy vlastnictví domu.³²³

Osobní vlastnictví nemel ve meste asi ani Filip ze Schorlemeru, nadporučík téhož regimentu,³²⁴ přijatý rovněž roku 1782. O jeho pobytu ve meste víme už k1778, kdy se mu zde narodila dcera.³²⁵ Majitelkou nemovitostí v Plzni tu byla ale jeho manželka, dcera Františka Langa.³²⁶ O nekolik let pozdeji, roku 1784, přijal mestské právo Karel Klement de Clety, rytmistř a velitel eskadrony dragounského pluku Saschen-Coburg,³²⁷ který si zde ovšem sám zakoupil vlastní realitu. Jeho jméno je často psáno rovněž jako „Declati“, bez zmínky o šlechtictví, o kterém také zatím nejsou plně prukazné materiály. Titulován byl ale „Hoch Edl gebohren“, což se stalo u příležitosti jeho koupe právovárečného domu cp. 147 za 1000 zlatých rýnských od manželu Spitznerových 3. března 1784.³²⁸ Dum už prodal 3. cervence téhož roku Josefu Spitznerovi za stejnou částku.³²⁹

Při výctu vojáku, obdarených šlechtickými tituly, vidíme jen nekolik málo pluku armády habsburské monarchie, které spojoval jejich kvartýr v centru plzenského kraje. Tito členové důstojnického sboru se tímto svazují s prostředím, které musí zajišťovat potreby

³¹⁶ AMP - AM Plzen, i. c. 311, sign. 2a7, fol. 149-150.

³¹⁷ tamtéž, fol. 160.

³¹⁸ AMP - AM Plzen, i. c. 308, sign. 2a4, fol. 60v-61.

³¹⁹ tamtéž, fol. 61v-62.

³²⁰ AMP - AM Plzen, i. c. 43, sign. 1b45, fol. 338.

³²¹ tamtéž, fol. 338-339.

³²² tamtéž, fol. 340-341.

³²³ Tento fakt konstatoval pro počátek 18. stoletím Adolf Zeman (ZEMAN 1955, s. 30).

³²⁴ AMP - AM Plzen, i. c. 43, sign. 1b45, fol. 339.

³²⁵ SOA Plzen - Fara Plzen, kn. 4, fol. 797.

³²⁶ AMP - kartotéka regist z mestských knih, zásuvka c. 58.

³²⁷ AMP - AM Plzen, i. c. 43, sign. 1b45, fol. 346.

³²⁸ AMP - AM Plzen, i. c. 309, sign. 1f63, fol. 345v-346v.

³²⁹ tamtéž, fol. 346v-347.

armády. Meštanské právo je udelováno i nenobilitovaným dustojníkem.³³⁰ Nekterí si dokonce zakupují domy a následkem toho dokonce i statky. Mnozí asi nechtejí zustat jen u tech bytu, prideloovaných mestem dustojníkem. Nebo je jejich práním pouze jednoduše se majetkove ukotvit v Cechách, když sami jsou zde cizinci, sloužící v císařském kabátu dvojího sukna. Více by přinesly i podrobné biografické studie onech osob.

3.2. Šlechta v meste Rokycanech

V Rokycanech existuje také část meštanské elity, která byla obdarena erby. Na rozdíl od Plzne nevenovala této vrstve tak velkou pozornost dosavadní historiografie. Clenové techto rodin také zde hrají velkou roli a tvorí dosti velkou skupinu rokycanských mešťanu. Pri mobilite této vrstvy zde mnohé rodiny zustávají v prubehu celého sledovaného období, ac v zápisech úředních dokumentu své predikáty neuvádejí. Jsou integrovani mešťané, mající predikáty pouze kzvýšení prestiže. Svýjmkou jednoho z Vodnanských o žádném není dosud známo, že by vlastnil zemskodeskové zboží. Pri výzkumu šlechtické společnosti je nutné je v nejnutnější míře zmínit, protože to jsou oni, kdo tvorí „šlechtický stav“ na hrane mezi rytířským a meštanským. Stojí sice v jedné rade s mešťany, ale používají nekteré znaky rytířu jako erb a predikát.

V 17. století disponují predikátem „z Freifeldu“ v Rokycanech Pražákové a Celestinové. Ten získal už roku 1599 spolu s erbem rokycanský Zikmund Celestin. Roku 1606 byli prijati k tomuto erbovní strýcové Šebestián Rejšvic, purkrabí na Zbirohu, spolu s rokycanskými mešťany Mikulášem Celestinem a Ondřejem Pražákem.³³¹ V první polovine 17. století se jména příslušníku techto rodin objevují na místech primátoru v rámci mestských rad.³³²

Rod Optaliu a Strelu z Trebnice získávají predikát z rukou palatina roku 1638, kdy Jirí Kryštof Strela a Jakub Optalius jsiou povýšeni do vladyckého stavu s erbem.³³³ Optaliové pocházejí puvodne z Cáslaví³³⁴ a vyskytují se v Rokycanech ještě počátkem 18. století.³³⁵

V první polovine 17. století jsou ve meste přítomni Lopatští z Libechova.³³⁶ Roku 1612 bylo dáno „znamení vladyctví a nebo erb“ a predikát „z Libechova“ Simeonovi

³³⁰ Napr. rytmistr Jindrich Schmid z dragounského pluku Sachsen-Coburg dne 23. 3. 1783 (AMP - AM Plzen, i. c. 34, sign. 1b37, fol. 124v-125).

³³¹ SEDLÁČEK 1899c, s. 991.

³³² například CIRONIS, Petros: Historie mesta Rokycan I. Rokycany 1993, s. 68.

³³³ SEDLÁČEK 1925, s. 550.

³³⁴ SOA Plzen - Fara Rokycany, kn. 26, fol. fol. 1 /nematricní zápis/.

³³⁵ NA - TK, i. c. 2242, kart. 680.

³³⁶ Napr. SOkA Rokycany – AM Rokycany, II. oddelení, i. c. 102, fol. 188.

staršímu, měšťanu Starého Mesta pražského, a registrátoru desek zemských Pavlovi, strejcum Lopatským.³³⁷

Významnou rodinou v 17. století jsou Vodnanští z Wildfeldu. Z nich Jan starší Vodnanský z Wildfeldu se stal královským rychtářem ve Strábrě. Jeho vzestup byl jistě potvrzen koupí statku Vlkyš roku 1636. Roku 1652 tu zemřel, statek Vlkyš byl dedici prodán.³³⁸ Nejsou známy informace, že by byl přijat Vodnanský do rytířského stavu, musel jistě kvůli tomu získat měšťanství v některém privilegovaném městě. Říšský rytíř stav s predikátem „Edler von“ získal až Václav v roce 1742.³³⁹ V Rokycanech se nacházejí do konce 18. století a drží zde významné posty v městské radě. Za posledního je dosud pokládán Václav Vodnanský, voják císařského delostřelectva v Hradci Králové.³⁴⁰

Predikát „z Varvažova“ používalo v Rokycanech několik rodin v 17. a 18. století (Třebický, Srnovec). Erbovní list získal již roku 1604 Bartolomej Srnovec. Takový predikát je udelen také v roce 1550. V roce 1628 ho obdržel Jindřich, zdejší měšťan.³⁴¹

Velký význam v rámci města požívala rodina Švantlu z Trebska. Roku 1634 byl nobilitován úředník u vrchního berního úřadu Viktorin.³⁴² Některí členové rodu, který se vyskytuje tehdy i v Praze,³⁴³ se v 17. století věnují remeslu,³⁴⁴ ale také dlouhodobě zastávají místní poštmistrovské místo.³⁴⁵ Jsou také významně přítomni v městských orgánech v 17. i 18. století,³⁴⁶ stávají se vrchnostenskými úředníky.³⁴⁷ Roku 1690 Karel Švantl koupil „hostinský dum někdy Brázdovský“,³⁴⁸ který byl místem setkávání vyšší společnosti.³⁴⁹ Švantlové jsou místními měšťany i v poslední třetině 18. století a zasedají i tehdy v městské radě.³⁵⁰

Predikát „ze Šerlinku“ pro Adama Diviše, člena desetipanského úřadu v Praze, byl udelen na základě jeho podílu na obraně tohoto města proti Švédům.³⁵¹ Rodina Diviše se objevuje v Rokycanech v poslední třetině 18. století.³⁵²

³³⁷ NA - Sal 22, fol. 85-86.

³³⁸ SEDLÁČEK 1998, s. 164.

³³⁹ von HELLBACH 1826, s. 768.

³⁴⁰ NA - Dobrenský, i. c. 1203, Vodnanský; CIRONIS 1993, s. 28.

³⁴¹ SCHIMON, Anton: Der Adel von Böhmen, Mähren und Schlesien. Böhm. Leipa 1859, s. 161.

³⁴² NA - Sal 48, fol. 6-12.

³⁴³ NA - Dobrenský, i. c. 1100, Švantle z Trebska.

³⁴⁴ DOSKOČILOVÁ 1952, s. 1010, 1011.

³⁴⁵ SOA Plzeň - Fara Rokycany, kn. 26, fol. fol. 2v /nematická zápis/.

³⁴⁶ Napr. SOKA - AM Rokycany, II. oddělení, i. c. 99, fol. 83v-85v, 102-102v; i. c. 105, fol. 25v.

³⁴⁷ Napr. SOKA - AM Rokycany, II. oddělení, i. c. 105, fol. 24v.

³⁴⁸ SOKA - AM Rokycany, II. oddělení, i. c. 103, fol. 72.

³⁴⁹ NA - TK, i. c. 2242, kart. 680.

³⁵⁰ NA - Dobrenský, i. c. 1100, Švantle z Trebska.

³⁵¹ FIALA – HRDLICKA – ŽUPANIC 1997, s. 14.

³⁵² NA - Dobrenský, i. c. 188, Diviš Cistecký ze Šerlinku.

Letnanští z Vyšerovic užívali erbu již v 16. století.³⁵³ V 17. století se stávají jak úředníky vrchnostenské správy,³⁵⁴ tak členy městské rady. Jan Letnanský z Vyšerovic má zásluhy na obnovení železářského podnikání města.³⁵⁵ Rodina žije ve meste také ještě v poslední třetině 18. století.³⁵⁶

Ve meste se také usazuje podnikatelská rodina Schüreru (Šíreru) z Waldheimu, která už v roce 1592 získává svůj erb a predikát.³⁵⁷ Šalamoun Ignác Schürer koupil roku 1624 hut v Dobruvě a podstatně ji rozšířil.³⁵⁸ Roku 1665 byl Eliáš uznán za „osobu starého šlechtického a rytířského stavu“.³⁵⁹ Získal také reality v Rokycanech, které zdědil jeho syn Vilém, přijatý s manželkou, rozenou Letnanskou z Vyšerovic, v Rokycanech za měštana roku 1666.³⁶⁰ Jeho syn Eliáš si pak musel od sester vykoupit dobrívskou chut, kterou nakonec v roce 1692 prodal.³⁶¹ Eliáš zemřel bez dedičů a majetek připadl jedinému žijícímu mužskému příbuznému Janu Václavovi, zřejmě synu Šalamounova bratra.³⁶² Netrvalo dlouho a Jan též umírá, přičemž po něm zůstala dcera Anna. Jako spoludědicové po něm prodali cisterciácký mnich Vilém Schürer se sestrou dum v Rokycanech roku 1710.³⁶³

V Rokycanech se nacházel také majetek šlechticů, považovaných za členy rytířského stavu. A to již v 16. století, i počátkem následujícího. Byl to například v roce 1515 Jan Muchek z Bukova,³⁶⁴ později bratři Vojtech a Václav Zádubští ze Šontálu tu drží dum a predmestský dvůr.³⁶⁵ K tomuto stavu patří nejspíše též Benigna Slánská Kecovna z Kece, do roku 1602 majitelka domu v Rokycanech.³⁶⁶

Dne 7. února 1623 je Petr mladší Rícanský z Ríčan odsouzen ke ztrátě celého jmění, což byla jistina 500 kop míšenských grošů a hlavně statek Osek (okr. Rokycany).³⁶⁷ Tímto zásahem se majetkově velmi hluboce propadl mezi chudé příslušníky panského stavu, ke kterým byl rod pánu z Ríčan razen. Nedržel vlastně nic, proto se zasadil, aby jeho manželka

³⁵³ SEDLÁČEK 1925, s. 506.

³⁵⁴ MAŠEK 2008, s. 548.

³⁵⁵ KRAFT, Vojtech: Z dějin železářství na Rokycansku. XV. ročenka národního musea Plzenska za rok 1933, s. 37.

³⁵⁶ Napr. SOKA Rokycany - AM Rokycany, I. oddělení, i. c. 36, fol. 7.

³⁵⁷ SEDLÁČEK 1925, s. 644.

³⁵⁸ KRAFT 1933, s. 46-47.

³⁵⁹ NA - Sal 74, fol. 659-663v.

³⁶⁰ SOKA Rokycany - AM Rokycany, II. oddělení, i. c. 102, fol. 227v-228 (pozn.: dum); I. oddělení, i. c. 35, fol. 14; KRAFT 1933, s. 47.

³⁶¹ KRAFT 1933, s. 48.

³⁶² SOKA Rokycany - AM Rokycany, I. oddělení, sign. D/II, kart. 728, Jan Václav Schürer podkomorímu (1700)

³⁶³ SOKA Rokycany - AM Rokycany, II. oddělení, i. c. 103, fol. 394-395.

³⁶⁴ STRÁNSKÝ, V.: Z minulosti města Rokycan ve století XVI. Plzensko 1927, s. 71.

³⁶⁵ CIRONIS 1993, s. 12.

³⁶⁶ SOKA Rokycany - AM Rokycany, II. oddělení, i. c. 100, fol. 3-4.

³⁶⁷ BÍLEK 1882, s. 491.

mohla koupit v Rokycanech šosovní dum, který ovšem zaplatil svými penězi.³⁶⁸ Jako bezprostředně sousedící městu zřejmě využil kontakty s městskou komunitou. A proč nekoupil dum sám? Pravděpodobně vše proběhlo v době, kdy se úřady rozhodovaly o zabavení jeho majetku, takže chtěl, aby dum patřil manželce, která mezi potrestané nepatřila. Katerina z Ríčan, rozená Chlumcanská z Prestavlk, se píše „a v městě Rokycanech“ roku 1628, když prislibuje konvertovat ke katolické konfesi.³⁶⁹ Nevíme přesně kdy uvedená zemřela, ale podle její závěti připadlo rokycanské dědictví manželovi do konce života, pak všem detem.³⁷⁰ Ovšem 27. května 1649 jeden z jejich synů, Petr Jirí mladší z Ríčan, píšící se „a v městě Rokycanech“, uzavřel trhovou smlouvu s hrabětem Maxmiliánem Kocem z Dobrušky na Obyčích a Novém Dvore, kterou mu prodal „na stavení sešlý a pustý“ dum s lukami, chmelnicemi atd. v Rokycanech za 800 kop míšenských grošů.³⁷¹ Proti tomu trhu se zdvihly stížnosti hned ze dvou stran. Samotné město Rokycany si stěžovalo podkomorím na neplacení kontribuce za tento dum a za porušení slibu, který učinila zemřelá, že dum nebude takto prodán. Druhá stížnost, směřovaná městu, přišla od Petra staršího z Ríčan. Ten k němu totiž nedal žádného povolení. Dum nemůže totiž patřit jenom jedinému jeho synu. Nový majitel domu hrabě Koc byl v korespondenčním kontaktu jak s městem, tak i s podkomorím. Snažil se uklidnit městskou radu tvrzením že dlužné částky časem zaplatí. Chtěl také zahnat obavy jiného druhu, že by se dum dostal mimo šos, tedy že by byl zapsán do desek zemských. Poukazoval přitom na svůj šosovní majetek ve městě Klatovech, kde obec nic proti jeho držbě nenamítá. Že se Koc nehodlal vzdát zdejšího majetku potvrzuje i příkaz, který zaslal nájemníkovi na tomto domě, židu Abrahamovi, stejně tak to, že do domu poslal svého plnomocníka. Na tuto neústupnost hraběte si stěžoval Ríčanský krajským hejtmanem, hraběti Karlu Hermanovi Kocovi z Dobrušky a Jindřichovi Lapáckovi ze Rzávěho, a požadoval po nich, aby dosáhli toho, aby město odmítlo Koca jako právoplatného majitele. Hejtmané to městu dne 11. února 1650 rozkázali.

Už následujícího roku bylo ciste na Ríčanových dcerách, Ludmile, Helene a Katerine, zda tento „v rynku dum mezi domem p. Víta Šinbergera a p. Tomáše Nerlingera ležící, s dedinami, lukami, rybníky, lesem“ prodají, což se také stalo. Dne 7. 3. 1651 jedna z nich, paní Ludmila Harasovská z Harasova, rozená z Ríčan, i na místě panny Kateriny Benigny z Ríčan prodala tento dum „nekdy slove Srnovcovský“ za 350 kop míšenských grošů samému

³⁶⁸ SOKA Rokycany - AM Rokycany, I. oddělení, i. c. 25, sign. A/a, kart. 1, „Vejpisy v přícine domu J. M. p. pana z Ríčan“.

³⁶⁹ OEHM, Vincenc: Protokol reformacní komise, konané r. 1628 v kraji bechynském, práchenském a plzenském. Vestník Královské české společnosti nauk. Praha 1897, s. 28.

³⁷⁰ SOKA Rokycany - AM Rokycany, I. oddělení, i. c. 25, sign. A/a, kart. 1, „Vejpisy v přícine domu J. M. p. pana z Ríčan“.

³⁷¹ SOKA Rokycany - AM Rokycany, I. oddělení, i. c. 25, sign. A/a, kart. 1, kopie tržové smlouvy na dum.

mestu Rokycany. K nemu patřily pole a louky, některé ještě zastavené. Především na dome vážil dluh kontribuce ve výši 1919 zlatých. Bylo též receno, že právo na dum bylo setrám postoupeno jejich otcem a bratry Šebestiánem Ferdinandem a Vilémem Hartmanem.³⁷²

Šebestián Ferdinand měl ovšem také vtéto dobe majetek ve meste, získaný odkazem od manželky Kryseldy, rozené z Klenové.³⁷³ Roku 1648 tu zastavoval některá pole,³⁷⁴ což svedcí zrejme o zadlužení jejich majitele. Pak došlo k tomu, že jako Šebestián Ferdinand z Rícan a na Týništi ještě téhož roku svůj majetek prodává. Jsou to dva domy, Sochorovský a Vlachovský, s polnostmi a lukami, v cene 1700 kop grošu míšenských.³⁷⁵

Jan de Pyric (Piriz) byl jedním z velitelu sboru Petra Arnošta z Mansfeldu, který dobyl Plzen, odporující povstání stavu, a v nepřítomnosti svého velitele byl plzenským gubernátorem. Byl to dokonce on, kdo poslal vojáky do Rokycan, kteří tu loupili v domech, z nichž některé zapálili. Meli se též snažit znicit opevnění mesta. Jan de Pyric byl také jedním z peti hejtmanu, kteří uzavřeli 26. brezna smlouvu o odevzdání Plzne do rukou císařských za částku 120000 zlatých, volný odchod se zbranemi, a možnost prestupu do habsburského žoldu, cehož konkrétne Pyric využil. Pod Ferdinandem II. získal hodnost obersteleitnanta (podplukovníka). Pozdeji byl zajat Dány a musel se vykoupit. Zarmády posléze vystupuje, snad kvuli zraněním.³⁷⁶ O jeho případném titulu není nic známo, ale je nazýván bežne urozeným pánem, používá predikátu „de“ jako alternativu k „von“, místy se nazývá i „urozeným a statečným rytířem“, ale jak sám priznává, nebyl obyvatelem zeme, a tedy nepřijat zde ani za meštana.³⁷⁷ Roku 1624 si koupil od Jirího Diringera dum, ležící mezi domy Antonína Millera a Antonína Rabického, s loukami (z nichž některé jsou zastavené), za 1000 kop míšenských grošu. Usadil se tu také proto, že zde mel nějaký majetek jeho bratr Matej, který pozdeji padl ve válce. Jan se jeho majetku ujal a roku 1637 ho prodal. Byl to dum „slove nekdy Krkovský a nyní Ambrožovský ležící mezi domy Tobiáše Šimonovic a Martina Šimonovic“ se stodolou a polnostmi.³⁷⁸ Pyric se snažil využít špatné situace meštana a za nízké ceny skupoval nemovitosti. Za zástavy platil dlouhou mincí, a pak je nechtel vratet. Byl mu zastaven obecní mlýn zvaný Trapicovský. Zacal ve meste prodávat víno a šenkovat jinde uvarené pivo, z kterých neplatil predepsané odvody. Najímal si ve meste

³⁷² SOKA Rokycany - AM Rokycany, II. oddelení, i. c. 102, fol. 176-176v.

³⁷³ SOKA Rokycany - AM Rokycany, I. oddelení, i. c. 26, sign. A/a, kart. 1.

³⁷⁴ tamtéž, fol. 48.

³⁷⁵ tamtéž, fol. 163-164.

³⁷⁶ STRÁNSKÝ, V.: Jak Jan Piric-Žampír po r. 1620 v Rokycanech žil a jaké byly osudy jeho pozostalosti.

Plzensko 1927, s. 81-82.

³⁷⁷ STRÁNSKÝ 1927, s. 82; SOKA Rokycany - AM Rokycany, I. oddelení, sign. D/II, kart. 698, výpis z register rokovních o jednání s Janem de Pyric (1632-1637).

³⁷⁸ SOKA Rokycany - AM Rokycany, I. oddelení, sign. D/II, kart. 698, císařský rychtár Netolický české komore (1641); II. oddelení, i. c. 102, fol. 122.

remeslníky, kteří pracovali na vojenských dodávkách. Tem za vykonanou práci neplatil a na upomínky reagoval ve hnevu, pricemž dokonce šahal po zbraních.³⁷⁹ Od roku 1628 do 1635 neplatil ani šos a kontribuci a vojenské náklady, takže roku 1636 už byl dlužen téměř 793 zlatých.³⁸⁰ Část dluhu sice vyrovnal, ale vznikly další pohledávky vuci mestu. Rozhodl se, že se prestehuje do Plzne a chtel prodat svuj majetek nekomu ze šlechty. Zemrel 2. brezna 1638. Majetku se ujal císařský rychtár jménem panovníka. Prihlásila se ale Pyricova sestra, žijící v Bavorsku, zastupovaná karmelitánem Tomášem a Fide. Apelací soud rozhodl v její prospěch. Mestská rada ale dokázala, že hodnota této pozustalosti je nižší než dluhy vuci obci a záduší. Komora ji predala mestu až roku 1662.³⁸¹ V té době už byla ve velmi špatném stavu. Sestávala z vyhorelých nemovitostí, jako byl dum ve meste, Rabický „domec“ smístem po Škodovském predmestském dvore a zemedelskými pozemky.³⁸²

V Mansfeldove sboru sloužil také Julius de Hart, který tu v Rokycanech držel dum a dvur už pred propuknutím povstání,³⁸³ jako generální kvartýrmistr. Stejne jako de Pyric prešel do císařského vojska.³⁸⁴ Zemrel v roce 1639 a majetek zdedila dcera.³⁸⁵

Ve stejné době jako Jan de Pyritz se objevuje v meste Rokycanech jistý „urozený pan Karel Darbois“ z Mogýna (ci Morína nebo Mocína), který byl také dustojníkem Mansfeldovy armády v hodnosti hejtmana. Pri vyšetřování stavovské vzpoury byl i on postižen v tom smyslu, že se neohlásil o císařuv pardon, proto byl pokutován. To ho zrejme příliš nepoškodilo. Roku 1631 kupuje od staromestského meštana Týneckého dva rokycanské domy, jeden „Hanelikovský na rohu ležící slove od starodávna k bráne Plzenský“ a druhý „Hounspaurovský podle neho“, s polnostmi, loukami a dedinami, za 4500 zlatých rýnských.³⁸⁶ Roku následujícího kupuje ještě za 10 říšských tolaru „spáleníšte od domu nekdy Anny Šmídové, ležící podle druhého spáleníšte Doroty Sokolové“. Je tehdy oznacen jako „a v meste Rokycanech, JMC nejvyšší vachtmistr“,³⁸⁷ tedy stejne jako Pyric vstoupil do vojska úspěšnější armády. Jeho schopnosti jako vojenského inženýra byly vyžádány roku 1639 k opravám plzenského opevnění.³⁸⁸ O jeho šlechtictví nejsou žádné informace. Tento bezpochyby cizinec není nikde pocítán mezi clený rytířského stavu, i když to nemůžeme vyloučit. Roku 1651 už byl ale mrtev. Vdova po nem, jménem Ludmila, se provdala do

³⁷⁹ STRÁNSKÝ 1927, s. 84-85.

³⁸⁰ SOKA Rokycany - AM Rokycany, I. oddelení, sign. D/II, kart. 698, výtah z dluhu na dome Jana de Pyric (1636).

³⁸¹ STRÁNSKÝ 1927, s. 82-83, 85, 112.

³⁸² SOKA Rokycany - AM Rokycany, I. oddelení, sign. D/II, kart. 698, odhad pyricovské pozustalosti (1659).

³⁸³ SOKA Rokycany - AM Rokycany, II. oddelení, i. c. 100, fol. 205-206.

³⁸⁴ BÍLEK 1883, s. 1203.

³⁸⁵ CIRONIS 1993, s. 33.

³⁸⁶ SOKA Rokycany - AM Rokycany, II. oddelení, i. c. 102, fol. 69.

³⁸⁷ tamtéž.

³⁸⁸ LÍVA, Václav: Prameny k dejinám tricetileté války V. Praha 1954, s. 278, 280.

rodiny místní patricijské rodiny Letnanských z Vyšerovic a prodala tehdy „dum slove Honspaurovský mezi domem Mateje Strejce a jejího, se stodolou, kolnami“. Dum byl prodán z důvodu neschopnosti jej zaplatit. Novým majitelem se stala také šlechticna, paní Ludmila Pachtová z Rájova.³⁸⁹

Pachtové z Rájova je rodina, která v té době zaznamenala rychlý vzestup. Ludmila Eusebie, rozená Mnichovská (Mnišovská) ze Sebužína, byla manželkou Daniela Norberta Pachty z Rájova,³⁹⁰ dvorského sekretáře. Ten užíval po otci vladycký stav s erbem.³⁹¹ Sama vlastnila polovici statku Ronšperka (tj. Pobežovice).³⁹² Tato paní dum příliš dlouho nadržela. Dne 10. listopadu 1651 jej prodala obci jako dum s kolnou, stodolou, grunty, za 582 kop míšenských grošu.³⁹³

V 18. století se nevyskytují v Rokycanech téměř žádní jiní mešťané se šlechtickými tituly než příslušníci starších rodin, zmíněných v úvodu kapitoly. Až v závěru století objevíme několik osob, převážně patricích do stavu prostých šlechticu. Doklady o šlechtictví máme u poštmistra Antonína Holla von Stalberg (většinou jen von Holl nebo Holl). Jeho otec byl hejtman Jan Jirí Holl,³⁹⁴ nobilitovaný roku 1785 s predikátem „von Stalberg“.³⁹⁵ Holl tu vlastnil roku 1788 dum cp. 123,³⁹⁶ spolu s dalšími nemovitostmi.³⁹⁷ Žil tu se svoji manželkou a dcerou.³⁹⁸ Dceri zakoupil také některé reality. Žil zde ještě počátkem 19. století.³⁹⁹ Jako „von Klettenberg“ se píše paní Anna, která v Rokycanech vlastní různé reality na prelomu 18. a 19. století,⁴⁰⁰ v matrikách zaznamenaná již koncem let osmdesátých jako manželka hejtmana.⁴⁰¹ Její původ musíme ale hledat zde ve městě: byla rozená Švantlová z Trebska, a žije zde i počátkem 19. století.⁴⁰² V případě rodiny Schotte, dokázané ve městě od poloviny 80. let 18. století, jsou pochyby, zda se jedná o šlechtice. Nadporučík a radní Adolf je jako šlechtic připomínán pouze v matrikách (von Schotte), nikdy ne ve smlouvě o nemovitost. V letech 1785, 1787 a 1788 se mu zde narodily tři děti s Dorotou, rozenou Švantovou

³⁸⁹ SOKA Rokycany - AM Rokycany, II. oddělení, i. c. 102, fol. 174v.

³⁹⁰ NA - Wunschwitz, i. c. 841, kart. 86, Pachta.

³⁹¹ SEDLÁČEK, August: Pachta z Rájova. Ottuv slovník naučný XIX. Praha 1902a, s. 28.

³⁹² SEDLÁČEK 1996, s. 90.

³⁹³ SOKA Rokycany - AM Rokycany, II. oddělení, i. c. 102, fol. 176v.

³⁹⁴ SOKA Rokycany - AM Rokycany, I. oddělení, sign. D/II, kart. 633.

³⁹⁵ von HELLBACH 1825, s. 580.

³⁹⁶ CIRONIS, Petros: Obyvatelstvo Rokycan v 16. - 18. století. Rokycany 1995, s. 122.

³⁹⁷ SOKA Rokycany - AM Rokycany, II. oddělení, i. c. 109, fol. 48-48v; i. c. 110, fol. 296-297; I. oddělení, sign. D/II, kart. 633.

³⁹⁸ SOKA Rokycany - AM Rokycany, II. oddělení, i. c. 108, fol. 290-291; I. oddělení, sign. D/II, kart. 633.

³⁹⁹ SOKA Rokycany - AM Rokycany, I. oddělení, sign. D/II, kart. 633.

⁴⁰⁰ SOKA Rokycany - AM Rokycany, II. oddělení, i. c. 109, fol. 94v-95v; i. c. 111, fol. 123v-124.

⁴⁰¹ Napr. SOA Plzeň - Fara Rokycany, kn. 6, pag. 79.

⁴⁰² SOKA Rokycany - AM Rokycany, I. oddělení, sign. D/II, kart. 652.

z Trebska.⁴⁰³ S ní si také kupuje roku 1785 „právozárečný meštanský dum nebo respektive spáleníšte“ cp. 15 za 550 zlatých.⁴⁰⁴ Je zajímavé, že je radní už v této době. Jeho manželka po ovdovení žije ve meste i v následujícím století.⁴⁰⁵

4. Šlechta v poddanských mesteckách

4.1. Šlechta ve Starém Plzenci

V rámci svého výzkumu autor této práce neobjevil v této lokalitě žádnou šlechtu. Výzkum byl započat především studiem matrik, který byl doveden do 2. poloviny 18. století.⁴⁰⁶ Samozřejmým pramenným základem jsou městské knihy, které ovšem městský archiv Starého Plzně bohužel neobsahuje.

4.2. Šlechta v Dobranech

O šlechtě sídlící v poddanském meste Dobranech máme zprávy již z predbelohorského období. Byl to nejméne Burian **Príchovský z Príchovic**, z rodu náležejícímu rytířskému stavu. Byl jedním z mnoha synu majitele statku Skocic, Zdebora. Pripomíná se roku 1589 jako hejtman kláštera Chotešova. Později se mel usadit práve v tomto poddanském meste své vrchnosti.⁴⁰⁷

Pro další období, které spadá po rok 1621, máme též zprávy o nekeré zdejší šlechtě. Snad synem výše jmenovaného mohl být pan Drslav Príchovský z Príchovic, majitel různých pozemku v meste Dobranech v roce 1646 a opet 1648.⁴⁰⁸ Struktura a dochování aktivního materiálu nedovoluje říci neco bližšího k jeho osobe a majetku v tomto meste. Jiste zde ale vlastnil nejaký dum. Jinak by nebyl v pramenech nazván sousem.⁴⁰⁹ Katolík Drslav Príchovský se účastnil stavovské zemské hotovosti na místě svého otce, který byl zabit Poláky. Roku 1629 byl ztrestu osvobozen spovinností zaplatit pokutu.⁴¹⁰ Z pozdějších zpráv se mužeme dozvedet, že jeho manželkou byla Helena, rozená Kanická z Cachrova. Ta

⁴⁰³ SOA Plzen - Fara Rokycany, kn. 6, bez číslování.

⁴⁰⁴ SOkA Rokycany - AM Rokycany, II. oddelení, i. c. 108, 229v-230v.

⁴⁰⁵ Napr. SOkA Rokycany - AM Rokycany, II. oddelení, i. c. 111, fol. 6-6v.

⁴⁰⁶ SOA Plzen - Sbíрка matrik, fara Starý Plzenec, kn. 1 (narození 1651 - 1689), kn. 2 (narození 1689 - 1707), kn. 4 (narození, oddaní, zemrelí 1708 - 1729), kn. 5 (narození 1729-1761, oddaní 1729-61, zemrelí 1729-1761, narození nemanž. 1735-1761).

⁴⁰⁷ SEDLÁČEK, August: Príchovský. Ottuv slovník naucný XX. Praha 1903, s. 680.

⁴⁰⁸ SOkA Plzen-jih - AM Dobrany, i. c. 552, fol. 90, 122.

⁴⁰⁹ tamtéž, fol. 122.

⁴¹⁰ BÍLEK 1882, s. 443.

zemřela v době o několik desetiletí později a byla pochována dne 17. října 1671 při svém zemřelém manželovi u oltáře Panny Marie v Dobranech. Jako místo úmrtí jsou uvedeny Kanice,⁴¹¹ tehdy stále v majetku jejího rodu Kanických z Cachrova.⁴¹²

Poslední zmínka o Drslavovi Príchovském je z roku 1648, ale hned následujícího roku 1649 se v pramenech vzpomíná jako majitelka domu Dorota Príchovská.⁴¹³ Téhož roku klášterní vrchnost potvrdila převod pozemku od této Príchovské mestu.⁴¹⁴ Její vztah k rytíři Drslavovi není znám. Dorota se vytrácí z pramenu hned následně. Už roku 1652 výše jmenovaná nežije. Tehdy dne 1. cervence zde začal rytír Smil Zdebtor Janovský z Janovic dle plné moci své matky paní Anny Janovské z Janovic, rozené Príchovské z Príchovic, a z příkazu krajských hejtmanů z 24. 6. téhož roku o privlastnění a dělení majetku panny Doroty Príchovské z Príchovic a v meste Dobranech, její majetek rozprodávat. Matka Janovského je označena jako „jediná a nejbližší krevní přítelkyne nápadnice všeho statku a pozostalosti“.⁴¹⁵ Jednalo se zřejmě o poměrně vzdálenou příbuznou zemřelé. Z uvedeného titulu prodal v roce 1652 rytír Janovský postupně louku a jedno pole.⁴¹⁶ Poté následoval i dum, „ležící podle domu pana Jirího Petraška z jedné a domu pana Dobiáše Rynhuta strany druhé“ s kusy polí, prodaný za 250 zlatých rýnských.⁴¹⁷ Roku 1652 už byla prodána pouze chalupa za 12 zlatých,⁴¹⁸ čímž si zřejmě celá pozostalost po Dorote našla nové majitele z rad měšťanů.

Ve stejné době, kdy snad Dorota Príchovská převzala majetek Drslavův, zde byl už majetek i jiné osoby rytířského stavu. Roku 1649 se totiž mluví o domu „paní Estery Vratislavky z jedné a druhé paní Doroty Príchovské z Príchovic“.⁴¹⁹ Tato Ester byla dcerou Mikuláše **Vratislava z Mitrovic**, který roku 1602 zakoupil statek Chlumcany.⁴²⁰ Dne 2. 3. 1652 svůj dum s grunty a zemědělským náradím a dalším příslušenstvím za 635 kop míšenských prodala. Byla tehdy ještě svobodná.⁴²¹ Kvitance na celou sumu za tento dum vystavila roku 1660 „na zámku Štafe“ již jako paní Ester Katerina Valkounová, rozená

⁴¹¹ SOA Plzeň - Fara Dobrušky, kn. 3, fol. 9v.

⁴¹² SEDLÁČEK 1996, s. 127.

⁴¹³ SOKA Plzeň-jih - AM Dobrušky, i. c. 552, fol. 143v.

⁴¹⁴ HAAS, Antonín: Soudní privilegii měst a městeček v Západočeském kraji od roku 1526. Minulost Západočeského kraje VI, Plzeň 1968, s. 311.

⁴¹⁵ SOKA Plzeň-jih - AM Dobrušky, i. c. 552, fol. 237.

⁴¹⁶ tamtéž, fol. 237, 237v.

⁴¹⁷ tamtéž, fol. 245v.

⁴¹⁸ tamtéž, fol. 253.

⁴¹⁹ tamtéž, fol. 143v.

⁴²⁰ SEDLÁČEK, August: Vratislav z Mitrovic. Ottův slovník naučný XXVI. Praha 1907b, s. 1004.

⁴²¹ SOKA Plzeň-jih - AM Dobrušky, i. c. 552, fol. 218v-219.

Vratislavová z Mitrovic „na zámku Štafe[,] Stradonicích[,] Želovcicích[,] Belove a Poštovicích“.⁴²² Stala se totiž druhou manželkou Jana Jaroslava Valkouna z Adlaru.⁴²³

V době berní ruly se v Dobranech nenacházel majetek žádného příslušníka šlechtického stavu.⁴²⁴ Z obsahu dalších městských knih i matrik zdejší fary nevyplývá majetek některého šlechtice ani v době pozdější.

4.3. Šlechta v Meste Touškove

Pro Mesto Touškov jsou bohaté doklady pro šlechtu v období předcházející této práci. Je to způsobeno bohatým dochováním městských knih. Najdeme zde příslušníky nižší šlechty jak neznámých rodu, tak rodu poměrně význaných. I nejnovější literatura zná Rudolfa Chotka,⁴²⁵ ale především je známo široké historické obci toto mestečko jako po jistou dobu sídlo Kryštofa Haranta z Polžic.⁴²⁶ Povědomí o bohatství pramenu pro výzkum šlechty je známo již velmi dlouho. Nemohlo samozřejmě ujít ani Augustu Sedláčkovi.⁴²⁷ Za poslední období je zdejší archiv pro výzkum šlechty využit ve studii o rodu Chlumcanských z Prestavlk Veroniky Bezdekové⁴²⁸ či v pracích Petra Rožmberského.⁴²⁹

Mimo Chotka a Haranta se vyskytují v období, které předchází vybrané periodě i příslušníci jiných rytířských rodin, například Pomenických z Pomenic, Doupovcu z Doupova, Mesícku z Výškova,⁴³⁰ a také příslušníci rodu erbovních (Srnovcu z Varvažova, Lajnu z Lukova).⁴³¹

Již v 16. století je tu také rodina **Kurkovských z Lukovan**. Vytrvá v Touškove až do 2. poloviny století následujícího, proto je vhodné zde popsat její dejiny již od počátku. Na úvod je třeba upozornit, že se jedná o erbovní meštany, tedy vlastně neplnoprávnou šlechtu. Roku 1575 získávají erb Václav Dubský a Jakub Kurkovský a mohou se oba psát z Lukovan.⁴³² Už k létu 1580 je v městských knihách Touškova zpráva, že si zde koupil onen Jakub Kurkovský z Lukovan dum mezi Šebestiánem Vlasákem a Mikulášem Tišarem

⁴²² tamtéž, fol. 230v-221.

⁴²³ SEDLÁČEK, August: z Adlaru. Ottuv slovník naučný I. Praha 1888, s. 210.

⁴²⁴ DOSKOČILOVÁ 1952, s. 180-182.

⁴²⁵ CERMAN, Ivo: Chotkové. Příběh úřednické šlechty. Praha 2008.

⁴²⁶ Naposledy KOLDINSKÁ, Marie: Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic. Cesta intelektuála k popravišti. Praha 2004.

⁴²⁷ SEDLÁČEK, August: Pernklo ze Šenraitu. Ottuv slovník naučný XIX. Praha 1902c, s. 506.

⁴²⁸ BEZDEKOVÁ, Veronika: Chlumčanští z Prestavlk do poc. 18. století (mikrosonda do dejin jednoho rytířského rodu). Filosofická fakulta University Karlovy. Rigorózní práce. Praha 2006.

⁴²⁹ ROŽMBERSKÝ, Petr: Fortifikace v Meste Touškove? Hláska V, c. 3, Plzeň 1994, s. 28-29;

ROŽMBERSKÝ, Petr: Vetev rodu Pernklo z Šenraitu na Budci a v Meste Touškove. Hláska XVI, c. 1. Plzeň 2005, s. 11-13.

⁴³⁰ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 2, fol. 16-16v, 242, 243, 296.

⁴³¹ tamtéž, fol. 34, 91, 163v-163v.

⁴³² SEDLÁČEK 1925, s. 495.

s pozemky za 1000 kop grošu.⁴³³ Roku 1594 víme o dalším dospělém Kurkovském: Zachariáši. Bere si za manželku Evu Kolencovou, dceru plzenského měšťana Matouše Kolence. Té slíbil ze svého statku zvaného Mikovský do roka a dne dáti 300 kop míšenských grošu vena. Mimo to má ještě statky společné s nejmenovanými bratry.⁴³⁴ Ke svému majetku připojil roku 1593 koupí dum od Kryštofa Haranta z Polžic.⁴³⁵ Zachariášovi bratři se objevují jmenovité až roku 1597. Jeremiáš a Tobiáš i na místě neplnoletého Jirího prodali dum po svém otci Jakubovi spoli, lukami, svršky a nábytkem za 1300 kop grošu míšenských. Je zde receno, že tak, jak jejich bratr Zachariáš užíval,⁴³⁶ což je formulace předpokládající Zachariášovu smrt. Tomu tak nebylo. Naopak roku 1601 nebyl naživu Tobiáš, za něhož přijali vejrunek jeho bratři Zachariáš, Jeremiáš a Jirí.⁴³⁷ Jeremiáš Kurkovský se oženil s Annou, vdovou po Janu Vlasákovi. Oba manželé museli požádat majitele panství Diviše Markvarta z Hrádku, aby upustil od svých nároku na „statek Vlasákovský“. Ten vzešel z toho, že Jan Vlasák jako poddaný neobdržel zhostný list, tudíž by jeho majetek propadl právem odúmrti. Vrchnost se zrekla nároku s odvodněním, že zemřelý prokazoval už i jeho otci „služby“.⁴³⁸ Další z bratru, Jirí, zmizel z obzoru touškovských městských knih. Oba další bratři jsou plně integrováni mezi místní měšťanstvo svojí účastí jak na obecní správě, tak na městské živnosti. Zachariáš Kurkovský vlastní roku 1619 masný krám.⁴³⁹ A je v roce 1614 vzpomínán jako purkmistr.⁴⁴⁰ Jeremiáš je jako člen městské rady jmenován v letech 1625-1628 a 1630-1635.⁴⁴¹ První z bratru je mrtev už roku 1634, kdy vdova po něm, paní Eva Kurkovská, prodala svému zeti Davidu Wolframovi a jeho manželce Judite, po Zachariášovi pozustalý dum s jedním lánem za 836 kop míšenských grošu.⁴⁴² Jeremiáš, jediný žijící z bratru Kurkovských, obdržel roku 1637 se svými syny Jeremiášem a Jáchymem tu poctu, že jim byl potvrzeno šlechtictví a polepšen erb.⁴⁴³ Roku 1638 už došlo k porovnání mezi jeho syny, dcerami Annou a Katerinou, a matkou Dorotou o veškerou pozustalost po zemřelém otci Jeremiášovi. Bratři si nejdříve rozdělili svršky s nábytkem, a pak se ujali dvou domů se dvěma lány, lukami, zahradami a chmelnicemi. Za to slíbili své matce poskytovat bydlení, pití[sic!] a odev. V případě, že by toto odmítla, měla obdržet peníze a obilí. Starší sestře prislíbili nad veno dát ještě 300 kop, o mladší se budou starat až do jejího snatku. A pak jí dají rovněž 300

⁴³³ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 2, fol. 196.

⁴³⁴ tamtéž, fol. 420-420v.

⁴³⁵ tamtéž, fol. 298.

⁴³⁶ tamtéž, fol. 198.

⁴³⁷ tamtéž, fol. 199.

⁴³⁸ tamtéž, fol. 152-152v.

⁴³⁹ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 67, nefoliováno.

⁴⁴⁰ tamtéž.

⁴⁴¹ tamtéž.

⁴⁴² SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 2, fol. 299v-300.

⁴⁴³ von DOERR 1900, s. 98.

kop.⁴⁴⁴ Tyto zdedené domy však bratři ještě téhož roku prodávají, avšak pouze se dvěma ctvrtmi lánu. Bylo za ne zapláceno 1863 kop míšenských grošu.⁴⁴⁵ Přehled o vlastnictví domu v tomto okamžiku není možné učinit, ale bratři v momente odprodeje otcova majetku jisté nějaké nemovitosti v Touškově vlastní. Majetkové pohyby přibližuje až Jáchymova koupe domu s příslušenstvím, studnou a zahrádkou za 220 kop míšenských grošu v roce 1650, při které je nazýván „urozený pán“.⁴⁴⁶ Jeremiáš Kurkovský zemřel v roce 1652. Dne 4. května totiž došlo k porovnání jeho dcer Anny Trckové a Kateriny, později provdané Chochorové. Ti se měly podělit o nárok 460 kop grošu na dome, který vlastnil manžel jedné z žen, Martin Trcka.⁴⁴⁷ Jáchym je připomínán roku 1654 jako purkmistr⁴⁴⁸ a při renovaci rady 1660 je opět její součástí.⁴⁴⁹ Naposledy se připomíná jako radní roku 1670.⁴⁵⁰ Poprvé byl ženat s Annou, mající už z předchozího manželství dceru Alžbetu, později vdanou Wintrovou, které po smrti její matky ze zanechané pozůstalosti a svého majetku splácel 112 zlatých rýnských.⁴⁵¹ V roce 1664 koupil dum s poli a příslušenstvím za 360 zlatých.⁴⁵² Jiný dum prodal roku 1669.⁴⁵³ V téže době byl už také podruhé ženatý s Evou. Když roku 1670 zemřel, byla na její žádost publikována jeho závět a inventář. V době svého úmrtí zřejmě vlastnil Jáchym dum, o kterém jeho manželka tvrdila, že ho ona sama koupila.⁴⁵⁴ Došlo také k porovnání mezi Kurkovského dcerou Dorotou, zastupovanou Martinem Trckou, a macechou Evou. Ta jí dala z domu 40 kop míšenských grošu, jednu krávu, čtyři ovce, „špalek“ (tj. úl) vcel, a tři kusy cínového nádobí. Dále jí nabídla, že pokud bude chtít u ní zůstat a sloužit, bude jí dávat jako jiné služebné devcece roční plat,⁴⁵⁵ což jisté nebylo nic povzbudivého pro dceru „urozeného pána“. Eva Kurkovská nespravovala hospodářství příliš dlouho, nýbrž ho roku 1676 prodala Jakubu Schieflovi. Sestávalo z domu s polovinou lánu. Za to bylo zapláceno 360 kop grošu míšenských. Při prodeji si ovšem vymínila zde pro sebe svobodný byt do své smrti, kus pole, pluh, klisnu a jedno hríbe.⁴⁵⁶ Nevíme, kdy zemřela.

Doba počátku 17. století přináší do městečka rytířský rod **Pernklu ze Šenreitu** (Pernklo ze Schönreitu). Pripomíná se v Meste Touškově už roku 1610, kdy tu Kryštof

⁴⁴⁴ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 3, fol. 5-5v.

⁴⁴⁵ tamtéž, fol. 7-7v.

⁴⁴⁶ tamtéž, fol. 81-81v.

⁴⁴⁷ tamtéž, fol. 8-9v.

⁴⁴⁸ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 67, nefoliováno.

⁴⁴⁹ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 1, fol. 36v.

⁴⁵⁰ tamtéž, fol. 45.

⁴⁵¹ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 3, fol. 83.

⁴⁵² tamtéž, fol. 96-96v.

⁴⁵³ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 1, fol. 42v.

⁴⁵⁴ tamtéž, fol. 47v-48.

⁴⁵⁵ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 28, fol. 20-21v.

⁴⁵⁶ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 3, fol. 239-239v.

Pernklo prodával chalupu se dvema kusy polí a loukou za 200 kop míšenských grošu Jakubu Behmovi.⁴⁵⁷ Vejrunky z roku 1611 byly placeny Kryštofovi, ale už roku 1612 Šebestiánovi Pernklovi. Prvne jmenovaný Kryštof byl už roku 1603 vzpomínán jako držitel statku Budec (okr. Plzeň-sever), na kterém ho následuje Šebestián Pernklo. Příbuzenský pomer tu neznáme.⁴⁵⁸ Když vypuklo stavovské povstání, stal se šebestián komisarem plzeňského kraje. Za jeho pohledávky na kláštere v Plasích mu dedične direktori postoupili klášterní vsi Bílov, Lednici, Mladotice, Nebreziny, Žebnici a dvůr Olšany, které po Bílé hoře hned v roce 1621 byly vráceny cisterciáckému konventu.⁴⁵⁹ Zdá se, že v této době vlastnil Šebestián nějaké nemovitosti též v Touškově, protože 1621 je vzpomínán jako „na Buci a v mestečku Touškově“.⁴⁶⁰ Za svoji účast v povstání byl odsouzen konfiskací komisí dne 23. května 1623 ke ztrátě celého svého jmění. Hned zabavené zboží tvořila jistina 6500 kop míšenských grošu na statcích pánu ze Švamberka a vesnice Budec s Roznevicemi.⁴⁶¹ V následujícím období období se připomíná v Touškově Jan Šebestián Pernklo, který získal po předchozím Pernklovi jeho zdejší nemovitosti, které proto nemohly propadnout konfiskaci.⁴⁶² Snad je od Šebestiána koupil před rokem 1623. Roku 1628 slíbil reformací komisí, že přestoupí na katolickou víru.⁴⁶³ Léta 1633 Jan Šebestián zemřel a jeho dům získal Kryštof Pernklo ze Šenreitu, opět neznámého vztahu k nebožtíkovi.⁴⁶⁴ Současne tu zřejmě měla roku 1638 dům Voršila Pernklová z Robčic,⁴⁶⁵ asi jeho první manželka. Již ve 40. letech je připomínán v Touškově Pernklův šenk.⁴⁶⁶ Ze starších dob nemáme přesný přehled o domovním majetku tohoto šlechtice a vůbec celé jeho rodiny. Později je situace už lepší. Například roku 1663 prodal svůj dům „slove Na posledním penízi“ s kusem pole a jednou loukou, za 85 kop míšenských.⁴⁶⁷ Nejúplnější přehled podává zápis z roku 1664. Manželce Ludmile Sibyle měl po Kryštofově smrti připadnout všechno jeho zdejší majetek, což byl dům „slove Krabicarovský“, chalupa pod vrškem, veškeré pole, louky, chmelnice, všechno nábytek, dobytek a obilí.⁴⁶⁸ Dne 18. března 1673 prodal Kryštof „všechno statek svůj nemovitý šosem městským“, totiž své další dva domy, z nichž jeden byl svobodným šenkem, Kryštofovi

⁴⁵⁷ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 2, fol. 232.

⁴⁵⁸ ROŽMBERSKÝ 2005, s. 11.

⁴⁵⁹ tamtéž, s. 11-12.

⁴⁶⁰ tamtéž, s. 12.

⁴⁶¹ BÍLEK 1883, s. 1269.

⁴⁶² ROŽMBERSKÝ 2005, s. 12.

⁴⁶³ OEHM 1897, s. 28.

⁴⁶⁴ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 2, fol. 47v.

⁴⁶⁵ ROŽMBERSKÝ 2005, s. 12. Autor této práce cetl její jméno v matrikách spíše jako „urozená paní Voršila Pernklová Pobežická“ (SOA Plzeň - Fara Mesto Touškov, kn. 1, pag. 15).

⁴⁶⁶ ROŽMBERSKÝ 2005, s. 12.

⁴⁶⁷ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 3, fol. 165.

⁴⁶⁸ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 2, fol. 47-47v.

Moserovi z Moseru. Jeden z domu byl „pohoralý vedle domu Václava Šrele po pravé a při domu téhož Kryštofa Mosera z Moseru po levé, druhý nepohoralý vedle domu náležíci vrchnosti po pravé a na rohu proti domu Jana Redera po levé ruce ležící“. Knim bylo pul třetího lánu polí, luk, chmelnic, jedna chalupa pod vrškem, to vše za cenu 2300 zlatých rýnských.⁴⁶⁹ Nedlouho potom, 13. dubna 1673, uzavřel Kryštof spolu s manželkou trhovou smlouvu na dum mezi domy Petra Ketzera a Martina Kotfíka s příslušenstvím za 232 kop míšenských grošů.⁴⁷⁰ V roce 1676 zapisuje tento společný dum zcela své manželce i s prikoupenou komorou a sýpkou.⁴⁷¹ Toho roku pravděpodobně Kryštof Pernklo ze Šenreitu zemřel. Roku 1677 už vejrunky za prodaný dum dostává jen sama paní Ludmila Sibyla.⁴⁷² Ta dále žila v mestecku a prikupovala tu různé polnosti: dva kusy roku 1678 a jeden 1680.⁴⁷³ Dum s polmi nakonec prodala roku 1687 Petrovi Moceradlovi s manželkou Alžbetou za 500 rýnských zlatých.⁴⁷⁴ Roku 1690 přijal vejrunky za Ludmilu Sibylu Pernklovou vyslaný Zikmund Václav Otický, hejtman panství Lužany, 1691 rytíř Zikmund Karel ze Svárova, plnomocník Ludmily Príchovské ze Šenreitu.⁴⁷⁵ Podle Sedláčka byla manželkou Karla Františka Príchovského z Príchovic na Lužanech Ludmila Bohunka, rozená Pernklová ze Šenreitu.⁴⁷⁶ Mohla to být právě dcera Kryštofa Pernkla, kníž na Lužany se uchýlila bývalá majitelka touškovského domu. Pernklo měl též dceru Dorotu, která obdržela některé splátky za domy v mestecku. Vdova zemřela v Lužanech tedy někdy v letech 1690 až 1691.⁴⁷⁷

Rod **Podmokelských z Prostibore** se objevuje v Touškově již počátkem 17. století. První tu koupila dum paní Apolonie Podmokelská z Krimic roku 1603.⁴⁷⁸ O pár let později se zde zakupuje její manžel Jirí, pravděpodobně syn majitele nedalekého statku Vochova Viléma Podmokelského.⁴⁷⁹ Jirí určil, že tento dum spolí a lukami, koupený za 1025 kop míšenských grošů, po jeho smrti připadne manželce.⁴⁸⁰ To nakonec učinil ještě za svého života v roce 1609.⁴⁸¹ V roce 1621 nebyla tato šlechticna naživu a její majetek připadl jejím sestrám, rozeným Tociňkovým z Krimic. Jednalo se už pouze o jeden dum, zvaný Vachorovský, s polovinou lánu. Společně ho její sestry, paní Alžbeta **Chotková z Chotkova** a panna

⁴⁶⁹ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 3, fol. 210.

⁴⁷⁰ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 3, fol. 215.

⁴⁷¹ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 28, fol. 33.

⁴⁷² SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 3, fol. 256.

⁴⁷³ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 28, fol. 38, 42.

⁴⁷⁴ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 3, fol. 308-309v.

⁴⁷⁵ tamtéž, fol. 311.

⁴⁷⁶ SEDLÁČEK 1903, s. 681.

⁴⁷⁷ ROŽMBERSKÝ 2005, s. 12.

⁴⁷⁸ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 2, fol. 15.

⁴⁷⁹ SEDLÁČEK, August: Podmokelský z Prostibore. Ottův slovník naučný XIX. Praha 1902d, s. 1020.

⁴⁸⁰ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 2, fol. 99-99v.

⁴⁸¹ tamtéž, fol. 100.

Ludmila **Tocníková z Krimic**, prodaly Vojtechovi Hájkovi za 365 kop míšenských grošu.⁴⁸² Ludmile Tocníkové v té době patřil statek Prostibor, získaný po svém bratru Purkartu Tocníkovi z Krimic, který 1624 prodala.⁴⁸³ Jako paní na Prostibori také zaplacení roku 1622 kvitovala, v roce 1626 už „a v meste Plzni“.⁴⁸⁴ Její sestra bydlela později v Lipne nedaleko Touškova, kde poprvé stvrzuje přijetí částky roku 1627.⁴⁸⁵

Majitel panství Belá a mnohého dalšího majetku Diviš **Markvart z Hrádku** sice v konfiskacích přišel o velkou část majetku, ale jeho rodina nepřišla o vše. Divišova manželka Anna Markvartová, rozená z Ríčan, obdržela roku 1628 nekonfiskovaný podíl v hodnotě 50000 zlatých, z nichž bylo odedčeno 10033 za jistiny ponechané přímo při konfiskaci. Hotově bylo vyplaceno 31000 zlatých, ostatek pojištěn.⁴⁸⁶ Její manžel Diviš nebyl v té době již živ.⁴⁸⁷ Patřil mu dum v Touškově. Nevíme, zda jej vlastnil již před konfiskací, nebo zda jej získal po ní. Druhá varianta je více pravděpodobná. Každopádně po jeho smrti připadl manželce, která ho odkázala dcerám. Roku 1642 Miroslav Markvart z Hrádku na Dubu, Zálezlech a Belci, což byly matčiny statky, na místě a kruce paní Markéty Záborské, panny Johany Marie, panny Evy a panny Polyxeny, rozených Markvartových, prodal tento „svobodný dum“ se zahradou a čtyřmi kousky polí za 400 kop míšenských grošu.⁴⁸⁸

Kupující této nemovitosti pocházel z rodu **Gotfrídu ze Žebnice** (Gottfried ze Žebnice). Rod pochází ze severního Plzenska a počítal se již před svým objevením v Meste Touškově k rytířskému stavu. Presto jsou u něho běžné kontakty s měšťanským prostředím. Už v 16. století sloužil Markvartum z Hrádku.⁴⁸⁹ Na jejich statcích v mestečku Touškově se jeho členové usadili před rokem 1620, kdy tu měl nemovitosti Matej Gotfríd ze Žebnice „a v Meste Touškově“. Se svojí manželkou Alžbetou Gotfrídovou z Kolince si onoho roku „zadali“ svůj majetek. Jeho vlastnictví domu není konkretizováno, zato manželka zde vystupuje s dvěma domy, a to mezi farou a Jirím Harsíkem, a mezi Jirím Harsíkem a radnicí, s polmi, lukami, chmelnicemi, zahradami a dalším příslušenstvím. Snad už tehdy vlastnil Matej Gotfríd Harantovský dum, který měl podle pozdější zmínky koupit od Diviše Markvarta z Hrádku jako vrchnosti, jemuž musel z tohoto důvodu složit Gotfríd revers,⁴⁹⁰ což muselo být učiněno do roku 1622, kdy byl Markvartovi statek konfiskován.⁴⁹¹ Dříve

⁴⁸² tamtéž, fol. 345.

⁴⁸³ SEDLÁČEK 1996, s. 186.

⁴⁸⁴ SOKA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 2, fol. 345v-346.

⁴⁸⁵ tamtéž, fol. 346v-347.

⁴⁸⁶ FRIDRICH 1970, s. 230-231.

⁴⁸⁷ SEDLÁČEK, August: Markvart z Hrádku. Ottuv slovník naučný XVI. Praha 1900, s. 871.

⁴⁸⁸ SOKA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 2, fol. 32-32v.

⁴⁸⁹ KOLÁR, Martin: Gottfried ze Žebnice. Ottuv slovník naučný X. Praha 1896, s. 362.

⁴⁹⁰ SOKA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 28, fol. 12.

⁴⁹¹ BÍLEK 1882, s. 357.

jmenovaná manželka Alžbeta se připomíná naposled roku 1637.⁴⁹² Práve sní asi mel dceru Juditu, roku 1651 už vdovu po Mikuláši Bockovi.⁴⁹³ Ta se roku 1651 znovu provdala za plzenského meštana Tomáše Kheila.⁴⁹⁴ Mimo ní, jak ještě ukážeme, mel i další potomky.

Po roce 1620 Matej Gotfríd figuruje v nekolika trzích nemovitostí. Jako nejdůležitější je nutné zmínit v roce 1624 provedenou koupi chalupy s polmi za 110 kop míšenských grošu.⁴⁹⁵ Ale hlavne léta 1642 koupil od potomku své bývalé vrchnosti Diviše Markvarta z Hrádku výše jmenovaný „svobodný dum“ se zahradou a polmi za 400 kop míšenských grošu. Vystupuje pri koupi jako „správce panství kumberského“.⁴⁹⁶ Kumberk (Komberk) je dvur a pozustatek hradu nedaleko Touškova, patřící do konfiskovaného majetku Markvartu, který pak připadl Vilémovi z Vresovic.⁴⁹⁷ Gotfrídové si nacházejí místo i ve zmenené majetkové situaci jako úředníci nových pánu. Mestské knihy vlastne udávají, že by mel vlastnit snad až 4 domy a jednu chalupu. Mužeme to oznacit jako majetkový vzestup, který byl o nekolik let potvrzen ziskem zemskodeskového statku. Roku 1655 totiž Matej zakoupil část vsi Nevrene (okr. Plzen-sever), predstavovanou ale jen čtyrmi zcela shorelými grunty, jedním z polovice vyhorelým, jedním nevyhorelým a konecne jednou chalupou. Statek to nebyl pochopitelne drahý: 700 kop míšenských grošu.⁴⁹⁸ Jeho význam mohl spocívat spíše v rovine sebestrepresentace než v rovine ekonomické, která byla vzhledem k ještě pretrvávajícím následkum tricetileté války minimální. Známkou zvýšené osobní prestiže je možné nazvat i snatek Matejova syna Viléma Gotfrída ze Žebnice. Jeho manželkou se nekdy po roce 1654 stala Anna Veronika Henzeliová z Chlumu, rozená z Rícan, vdova po plzenském patriciovi a zároveň sestra držitelky statku Hracholusky, Ludmily Elišky Cernínové z Rícan. Sestry byly dcerami Kryštofa Pavla z Rícan, příslušníka panského stavu, s jehož rodem byli nyní oba Gotfrídové v příbuzenství.⁴⁹⁹ Roku 1659 už byl ale Vilém Gotfríd ze Žebnice mrtev. Po jeho smrti postoupil 1659 Matej synuv Harantovský dum s polnostmi a lukami své snaše a v témž roce práve nechal zapsat do mestských knih revers na dum místo hamfeštu, který se ztratil za tricetileté války.⁵⁰⁰

⁴⁹² SOA Plzen - Fara Mesto Touškov, kn. 1, pag. 4.

⁴⁹³ SOkA Plzen-sever - AM Mesto Touškov, kn. 3, fol. 58.

⁴⁹⁴ SOkA Plzen-sever - AM Mesto Touškov, kn. 2, fol. 438-438v.

⁴⁹⁵ tamtéž, fol. 32-32v.

⁴⁹⁶ tamtéž, fol. 33-33v.

⁴⁹⁷ BÍLEK 1882, s. 357.

⁴⁹⁸ NA - DZV 310, fol. H2v-H4.

⁴⁹⁹ Kryštof Pavel z Rícan, nejdrív majitel části Pnovan, pak Hracholusk (ROŽMBERSKÝ – NOVOBILSKÝ 2001, s. 8). Hracholusky pak závetí z roku 1654 jeho manželka Katerina, rozená Žákavská ze Žákavy, odkázala své dceri Ludmile Elišce Rícanové, z nehož mela dát své sestře Anne Veronice Henzeliusové 1500 kop míšenských grošu. Tyto dve sestry se meli rozdelit o „jistoty“ a úroky případne pozustalé po její smrti (NA - DZV 264, fol. B30v-C1, vklad 1669). Ludmila Eliška pak pojala za chote Diviše Protivu Cernína z Chudenic (NA - DZV 265, fol C18).

⁵⁰⁰ SOkA Plzen-sever - AM Mesto Touškov, kn. 28, fol. 12-12v, 83-84.

Matej Gotfríd nepřežil svého syna o dlouhou dobu. Dne 8. srpna 1661, kdy došlo k prořacování jeho majetku, už uplynula od jeho smrti nějaká doba. Vzhledem k fyzickému stavu pramenu je tento majetek obtížnější popsat, taktéž i dělení pozustalých.⁵⁰¹ Tech tu bylo několik: Judita Kheilová, jeho dcera, pak sirotci po Anne Marii snad Crinisové, další dceri Mateje Gotfrída. Byla tu i vdova po Vilémovi Anna Veronika. Objevuje se i Dorota Rederová, dřív Gotfrídová, rozená Janovská, tedy zřejmě druhá manželka Mateje Gotfrída, asi nepocházející z rytířského rodu Janovských z Janovic, je jak vidíme, velmi brzo po ovdovění znovu provdaná za osobu městského stavu. Po Gotfrídově smrti totiž pojala za chote Ondreje Redera. Objevuje se tu Jan Gotfríd ze Žebnice, syn Doroty a zesnulého Mateje. Dorota Rederová nakonec ještě téhož roku od dedicu koupila touškovské domy, počtem přesně nespécifikované a tudíž nejméne dva, za 2400 kop grošu míšenských.⁵⁰² Podíl na onech nemovitostech měl ovšem i Matejův syn Jan. Jinak by onen majetek neprodával roku 1676 společně s Dorotou Anne Barbore Bohušové z Otešic, rozené Podmokelské. Až tehdy vidíme, že majetek obsahoval opravdu dva domy, z nichž jeden byl svobodným šenkem, a pozemky celkem za dva a čtvrt lánu. Bohušová za ně dala 3733 zlatých rýnských.⁵⁰³

Po vyprodání Rederové se synem Janem zastala v Měste Touškově ale ještě vdova po Vilému Gotfrídovi ze Žebnice, Anna Veronika. Někdy mezi lety 1662-1663 se znovu provdala za Josefa Adama **Štolce ze Simbsdorfu** (Stoltz von Simbsdorf).⁵⁰⁴ Ten zde v městečku zakupoval různé polnosti v druhé polovině 17. století až do velikosti jednoho lánu.⁵⁰⁵ Roku 1670 mu jeho manželka postoupila všechn svůj zdejší statek, což tehdy cítil dum „zvaný někdy Harantovský“ s polovinou lánu polí, se zahradou, lukami, chmelnicemi. Uvedenými realitami měl ale plně disponovat až po její smrti.⁵⁰⁶ To je vůbec poslední zmínka o jmenovaném manželském páru. Další Štolcova choť se stala Marie Kordula Chlumcanská z Prestavlk, které se v Měste Touškově narodily tyto děti: v roce 1681 Marie Katerina a v roce 1683 Jan Antonín.⁵⁰⁷ Pobyt jejího manžela ve městě je podchyten rozsáhlým výskytem jeho jména v matrikách.⁵⁰⁸ Pravděpodobně jí postoupil část majetku, neboť s ním v roce 1694 prodala půl dvora polí.⁵⁰⁹ Společně se svým manželem také prodala Harantovský dum, ten který získal Josef Adam Štolc od své první ženy. Součástí tohoto

⁵⁰¹ SOKA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 3, fol. 151-151v. Folium 151 je i přes restauraci knihy z většiny necitelné (pozn. autora).

⁵⁰² SOKA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 2, fol. 151-152; kn. 28, fol. 25.

⁵⁰³ SOKA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 3, fol. 233-233v.

⁵⁰⁴ BEZDEKOVÁ 2006, nestránkovaná verze.

⁵⁰⁵ SOKA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 3, fol. 182-182v.

⁵⁰⁶ SOKA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 28, fol. 19-19v.

⁵⁰⁷ SOA Plzeň - Fara Město Touškov, kn. 2, necíslováno.

⁵⁰⁸ SOA Plzeň - Fara Město Touškov, kn. 2, necíslováno.

⁵⁰⁹ SOKA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 3, fol. 375v-376v.

prodeje byl i jeden dvur pozemku. Novým majitelem se stal Václav Vojtech Vidršpergar z Vidršperka.⁵¹⁰ Byl ženat s Marií Alžbeta Chlumcanskou z Prestavlk ze Všerub,⁵¹¹ tedy příbuznou paní Štolcové. Ta zemřela v Meste Touškove v roce 1715.⁵¹² Mohlo to být teoreticky práve v tomto dome své příbuzné. O dalším osudu jejího chote nevíme zatím nic.

Ještě v průběhu tricetileté války se v meste Touškove objevuje jistý Jan Baptista **de Rosse**. Již jméno napovídá cizí puvod. O jeho spolecenském postavení nic nevíme a je zde mezi teoretické šlechtické osoby zarazen pro oslovení „urozený pán“, kterého se mu dostalo v nekterých trhových smlouvách. Rozhodne se ale nejednalo o příslušníka rytířského stavu, jak bude videt z jeho spolecenských kontaktu. Jisté je jen to, že přišel do našeho mestecka z armády, kde dosáhl hodnosti poručíka.⁵¹³ Oženil se v Touškove s Dorotou, vdovou po Petru Krimickém. Roku 1636 došlo k zadání majetku obou dvou manželů. Ze strany pana de Rosse to nebyl tehdy žádný dum, žádná nemovitost, nýbrž zlato, stříbro a jiné klenoty. Manželcíným vkladem bude to, o co se rozdělí se svým synem z predchozího snatku Kašparem Ignácem Krimickým.⁵¹⁴ Skoro za rok, 3. listopadu 1637, došlo k porovnání mezi Janem de Rosse a jeho nevlastním synem. Pritom byly prošacovány dva domy: jeden dolejší nazývaný Kulíškovský s jedním lánem, polovicí chmelnice, s lukami, na 800 kop míšenských grošu, druhý horejší nazývaný Cemínský, se čtyrmi polnostmi, polovinou chmelnice, s lukami, na cenu 600 kop míšenských grošu. Zobou domu, které patřily kdysi nebožtíkovu Krimickému, se ujal jeho syn levnějšího a zavázal se rozdíl doplatit. Na Jana de Rosse tedy připadl dum zvaný Kulíškovský.⁵¹⁵ Nezustalo ovšem jen u vlastnictví této nemovitosti, nebot 1640 došlo k zakoupení domu, ležícího mezi domy Rehore Wettengla a Viléma Rupperta, s příslušející ctvrtinou lánu polí a luk, za což bylo zaplaceno 400 kop grošu míšenských.⁵¹⁶ Téhož data prodal také dum se stejne rozsáhlým polním příslušenství. Mel ovšem sousedit s Matejem Mayerem a Fridrichem Jencovský, tudíž se jednalo o zcela jiný dum. Jeho koupe nebyla zaknihována, pokud se ovšem nejednalo o nekteré reality z pozostalosti Petra Krimického. V dobe pozdejší objevujeme Jana de Rosse v mestské rade. Je to v letech 1653 až 1655.⁵¹⁷ V roce 1657 prodal hejtmanovi plešnického statku svůj dum, ležící mezi Davidem Wolframem a Davidem Hetzrem, s polovicí dvora polí, luk, chmelnic, za 450 kop míšenských

⁵¹⁰ tamtéž, fol. 414v-416v.

⁵¹¹ SOKA Plzen-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 240v-241.

⁵¹² SOA Plzen - Fara Mesto Touškov, kn. 3, pag. 47.

⁵¹³ SOKA Plzen-sever - AM Mesto Touškov, kn. 28, fol. 4v-5.

⁵¹⁴ SOKA Plzen-sever - AM Mesto Touškov, kn. 2, fol. 201v-202.

⁵¹⁵ SOKA Plzen-sever - AM Mesto Touškov, kn. 3, fol. 1-2.

⁵¹⁶ SOKA Plzen-sever - AM Mesto Touškov, kn. 2, fol. 377.

⁵¹⁷ SOKA Plzen-sever - AM Mesto Touškov, kn. 67, nefoliováno; kn. 68, fol. 5.

grošu.⁵¹⁸ Ze souvislostí víme, že po prodeji nezustal bez domu. Další informace o Janovi de Rosse objevují až roku 1670. Vsouvislosti se svým vysokým věkem se obrátil se žádostí o pomoc na městskou radu v příčině svého zaopatření, neboť už to nebylo v jeho vlastních silách. Rada mu skrze relátory oznámila, že v tomto mu nedovede pomoci a bude si muset se situací poradit zcela sám. Má hlavne svůj dum prodat.⁵¹⁹ Jan de Rosse ale ve svém úsilí vytrval a obrátil se na radu ještě jednou pomocí supliky, kterou také zaslal klášterní vrchnosti. Tentokrát už bylo něco podniknuto. Napsán byl dopis plzenskému měšťanovi Martinu Rupertovi, manželu Anny, která byla sirotkem po zemřelém Kašparu Ignatiovi Krimickém, nevlastním synu Jana de Rosse, a údajně ochotný do smrti se o téhož starat.⁵²⁰ Dum s třemi čtvrtmi lánů polí a příslušenstvím pak ale nakonec postoupil de Rose Janu Liclovi, který se zavázal péčí o něho, stejně jako jeho případní dedičové. Onen Licl zemřel dříve než samotný de Rosse. Rada se rozhodla zasáhnout, protože dle jejich názoru Liclovi sirotci nebyli sto závazku dostát. Stalo se tedy že 1671 byl prodán dum za 390 kop míšenských grošů. Částka, která zůstala po odečtení zadlužení, byla rozdělena. Martin Rupert se zde jako plnomocník své manželky i dedičů po Liclovi prece jenom zavázal starat o de Rosseho, za což obdržel nějakou částku z dedičství navíc.⁵²¹

Rytíř Kryštof Maxmilián **Moser z Moseru** koupil roku 1668 statek Kozolupy (okr. Plzeň-sever), který přímo sousedil s Městem Touškovem. Nebyl ovšem schopen splácet kupní cenu, proto se rozhodl ho prodat. Stalo se to 16. 10. 1671 uzavřením smlouvy.⁵²² Snad někdy v této době se obrátil na městskou radu v Měste Touškově. Ta 5. listopadu 1671 rozhodovala o pronájmu domu, který koupila od kláštera ke zřízení nové radnice, na půlroční dobu, přičemž rytíř byl ochoten za to vyplatit 18 zlatých. Radní nakonec také souhlasili. V nájmu měly být i dvě komory, jedna velká a jedna malá, z ní velká měla sloužit k zasedání městské rady kdykoliv bude potřeba, s čímž šlechtic také vyjádřil souhlas. Dále měl mít najaty ještě tři komory, maštalu a sýpku.⁵²³ Jednalo se snad o dum „někdy slove Cemínský a nyní Jencovský“, který sjedním lánem luk, polí a chmelnic za 250 kop míšenských grošů právě koupila obec od své vrchnosti roku 1655.⁵²⁴ Dne 27. 4. 1672 koupil od města rytíř Moser dum „při domu Kryštofa Pernkla ze Šenreitu po pravé a na rohu proti domu Martina Trecky po levé ruce“ s příslušenstvím za 450 zlatých rýnských.⁵²⁵ Z tohoto popisu nelze poznat, zda to byl onen

⁵¹⁸ SOKA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 3, fol. 125.

⁵¹⁹ SOKA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 1, fol. 44v.

⁵²⁰ tamtéž, fol. 45.

⁵²¹ SOKA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 28, fol. 24-24v.

⁵²² ÚLOVEC 2007, s. 21.

⁵²³ SOKA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 1, fol. 55v.

⁵²⁴ SOKA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 3, fol. 90.

⁵²⁵ tamtéž, 201-201v.

dum předtím mu pronajatý mestem. Už v tomto dome se Kryštofu Maxmiliánovi a jeho manželce Ludmile, rozené Winklerové z Heimfeldu, narodil 10. cervence 1672 syn František Kryštof.⁵²⁶ O neco později, roku 1673, rozšířil svůj majetek ještě mnohem více. Od Kryštofa Pernkla koupil dva domy, z nichž jeden byl svobodným šenkem. Jeden z nich byl vyhorelý a sousedil s jeho vlastním domem. K tomu patřilo pul třetího lánů polí, luk, chmelnic, a jedna chalupa pod vrchem. Vše stálo 2300 zlatých.⁵²⁷ Tuto dvojici domu nadržel příliš dlouho, protože ji za stejnou cenu prodal 1675.⁵²⁸ Není možné hovořit o tom, že by chtěl Moser z Touškova odejít. Žije tu dál se svojí manželkou a určite i se svou dcerou Evou Rosinou Maxmiliánou, pomerne hojne vzpomínanou v matrikách už od roku 1670, kdy ještě sídlil v Kozolupech.⁵²⁹ Naproti tomu nevíme nic o jeho synovi Adamu Vilémovi, který byl kmotrem už též v Kozolupech,⁵³⁰ ani o synu Františku Kryštofovi, narozeném již v Touškově. Svůj zájem o Touškov rytír Moser potvrdil nákupem domu proti Šimonu Rotovi, ležícím vedle domu Kašpara Visingera, s jedním lánem polí, luk, chmelnic, zahrádkou, za cenu 700 kop míšenských grošů.⁵³¹ Roku 1680 slyšíme naposledy o Kryštofu Maxmiliánovi Moserovi, prodávajícímu tehdy kus pole.⁵³² Další transakce v souvislosti s rodinou Moseru se týkají pouze jeho manželky Ludmily. V letech 1682 a 1704 takto sama prodala zahrady své dceři Eve Rosine, už provdané Bohušové z Otešic.⁵³³ Pravděpodobně tedy někdy mezi lety 1680 až 1682 ovdověla. V tomto stavu zůstávala ještě i roku 1706, kdy prodala dum se zahrádkou mezi Kašparem Kobsem a Fridrichem Millerem za 162 zlatých rýnských.⁵³⁴ O dalších osudech této ženy nejsou zatím žádné zprávy.

Roku 1675 koupil veškerý tehdejší šosovní majetek Kryštofa Maxmiliána Mosera rytír Jan Kryštof **Globnar z Globen**. Tento šlechtic pocházel z pomezí Chebska, kde vlastnil statek Milíkov, který roku 1669 prodal.⁵³⁵ Již příští rok za 6000 zlatých získal díl Jezné a Pnovan,⁵³⁶ což bylo již velmi blízko Mestu Touškovu. Nadržel ho příliš dlouho: už 29. 1. 1675 uzavřel trh, kterou byl tento majetek za 6150 zlatých prodán.⁵³⁷ Smlouva na touškovské domy byla zhotovena již 24. dubna 1675. Stopu Globnaru z Globen v místních matrikách

⁵²⁶ SOA Plzeň - Fara Mesto Touškov, kn. 2, necíslováno.

⁵²⁷ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 3, fol. 210.

⁵²⁸ tamtéž, fol. 223-224.

⁵²⁹ SOA Plzeň - Fara Mesto Touškov, kn. 2, nefoliováno (12. 1. 1670, 20. 3. 1671, 16. 3. 1672 Mesto Touškov, 1. 6. 1672 Mesto Touškov, 14. 6. 1673 Mesto Touškov, 16. 11. 1674, 5. 4. 1678, 23. 4. 1679 Mesto Touškov)

⁵³⁰ tamtéž (22. 10. 1671, 4. 4. 1674).

⁵³¹ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 3, fol. 262-263.

⁵³² SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 28, fol. 42.

⁵³³ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 28, fol. 64v, kn. 3, fol. 446-446v.

⁵³⁴ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 4, fol. 12c-12cv.

⁵³⁵ NA - DZV 317, fol. O15v-O17v.

⁵³⁶ NA - DZV 389, fol. C7-C9v, vklad 1671.

⁵³⁷ NA - DZV 391, fol. M21v - M24.

téměř ani nepostrehneme. Je to pouhým jedním zápisem z roku 1676.⁵³⁸ To již nebyl asi rytíř Jan Kryštof naživu. Domy totiž už předtím roku 1675 prodala hejtmanovi kladrubského kláštera manželka Jana Kryštofa, paní Zuzana Globnarová z Globen, rozená Winklerová z Heimfeldu.⁵³⁹ O dalších osudech této šlechticny není mnoho známo. Za zmínku ovšem stojí, že dcera obou manželů, Ludmila Sidonie, se vdala za Julia Františka Steinbacha z Kranichsteinu, který též nějakou dobu vlastnil nemovitosti v Meste Touškově.⁵⁴⁰

Prímou majetkovou návaznost na Gotfrídy ze Žebnice má mimo rodu Štolcu rovněž i rodina Bohušu z Otešic. Jak už bylo receno, roku 1676 koupila od Doroty Rederové a Jana Gotfrída ze Žebnice dva domy (z toho jeden svobodný šenk) se všemi pozemky (celkem ve 2 a čtvrtine lánu) za 3733 zlatých paní Anna Barbora **Bohušová z Otešic**, paní na Vochově.⁵⁴¹ Vochov (okr. Plzeň-sever) nedaleko Touškova byl drobný statek, neobsahující ani celou ves, který roku 1659 koupil Václav Samuel Bohuš z Otešic.⁵⁴² Anna Barbora byla první manželka tohoto šlechtice a pocházela z rodu Podmokelských z Prostibore.⁵⁴³ Genealog Wunschwitz zná i další jeho manželky, se kterými Václav Samuel dostatečně zajistil pokračování svého rodu. Nejstarším jeho synem byl Adam Kryštof, živící se vojenským remeslem v pluku Lobkovic.⁵⁴⁴ Ten si roku 1693 propachtoval v Touškově od Samuela Schmidta dum a dvůr mezi Vilémem Reischlem a Matyášem Uhlem s příslušnými poli, lukami, do sv. Jirí roku 1696 za 42 zlatých ročního nájmu, přičemž měl platit z této nemovitosti všechny příslušné dávky a dane.⁵⁴⁵

Jeho otec Václav Samuel Bohuš z Otešic zemřel 26. 8. 1703 v Meste Touškově.⁵⁴⁶ V závěti jmenoval svoji tehdejší manželku Evu Rosinu, rozenou Moserovou z Moseru, universální dedickou a poručník nad nezletilými detmi Janem Antonínem, Bohuslavem Františkem, Janem Kryštofem, Ludmilou Konstancií a Františkou Konstancií. Urcil také, že se má statek Vochov a touškovský dum prodat.⁵⁴⁷ K prodeji Vochova byli určení roku 1704 komisari Pribík František Dejm ze Strážce a Václav Kryštof Hložek ze Žampachu. Statek byl vydražen za 22500 zlatých. Po odedení dluhu byly zbylé peníze rozděleny mezi výše uvedenou šestici potomků.⁵⁴⁸ Ti samí komisari prodali téhož roku za 4500 zlatých dva

⁵³⁸ SOA Plzeň - Fara Mesto Touškov, kn. 2, necíslováno.

⁵³⁹ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 3, fol. 244.

⁵⁴⁰ NA - Wunschwitz, i. c. 1124, kart. 34, Steinbach z Kranichsteinu.

⁵⁴¹ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 3, fol. 233-233v.

⁵⁴² NA - DZV 401, fol. C5-C9, vklad 1691. Viz též ROŽMBERSKÝ, Petr: Středověké dějiny Vochova. Vochov 1993.

⁵⁴³ SOA Plzeň - Sběrka matrik, fara Vejprnice, kn. 1, fol. 20v.

⁵⁴⁴ NA - Wunschwitz, i. c. 84, kart. 3, Bohuš z Otešic.

⁵⁴⁵ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 28, fol. 67v-68.

⁵⁴⁶ SOA Plzeň - Fara Mesto Touškov, kn. 3, pag. 24.

⁵⁴⁷ NA - DZV 273, fol. E15-E22v.

⁵⁴⁸ NA - DZV 410, fol. C19v-C30.

touškovské domy, z toho jeden šenk, s dvema a tremi čtvrtinami lánu, s ovocnou zahradou a chmelnicí, jednomu ze synů, Janovi Václavovi.⁵⁴⁹ Ten však tento majetek prodal roku 1711 touškovské obci. Vymínil si však část „nové budovy“ se zahrádkou, komoru na sýr atd. pro dobu svého života.⁵⁵⁰

Jeho matka Eva Rosina Bohušová z Otešic si též 1704 kupuje dum v Meste Touškove. Ležel na náměstí na rohu, s polovicí dvora polí a luk atd., pocítán za 2250 zlatých rýnských.⁵⁵¹ Jako vdova zde žila do roku 1723, kdy v 70 letech umírá.⁵⁵² Odkaz ucinila vuci své dceri, provdané Steinbachové z Kranichsteinu, jak bude ještě zmíneno.

Ve 3. třetině 17. století se zde usadil také další příslušník prosté šlechty, nepatřící k rytířskému stavu: 1685 koupil „urozený a mnoho vzácný pan“ Maxmilián Ignác **Košín z Freudenfeldu**, duchodní píсар kladrubského kláštera, tedy místní vrchnosti, od obce Mesta Touškova za 3100 zlatých rýnských obecní dum s vezením, šenkem, a chalupou.⁵⁵³ Puvod Košína asi musíme hledat v Praze. Jistý Vavrínek Košín byl nejdřív oficiálem, pak radou královské úctárny (buchhalterie) na Pražském hrade. V městské, a pozdeji z císařských služebníkú složené, jednotce bránil Prahu před Švédy. Za to byl 17. cervence 1649 povýšen do šlechtického stavu s predikátem „z Freudenfeldu.“⁵⁵⁴ Mezi jeho potomky není zatím kladrubský úředník znám. Není znám ani jeho vztah k Vítu Košínovi, kterému v roce 1688 udelil erbovní list rovněž s predikátem „z Freudenfeldu“ Jan Jáchym Slavata z Chlumu a Košumberka z titulu palatina.⁵⁵⁵ Maxmilián Košín, stále uvádený jako duchodní píсар benediktiny kladrubských, poté 1688 zakoupil v Touškove dum mezi Václavem Vacíkem a farou s příslušenstvím a nekterými polnostmi za 245 zlatých.⁵⁵⁶ Dum a nárožní šenk s parcelou po chalupe atd. ovšem prodal roku 1692 za 4000 zlatých.⁵⁵⁷ Ke zbylému domu pozdeji ještě prikoupil nejaké rozsáhlejší polnosti,⁵⁵⁸ z nichž jen malou část zase odprodal.⁵⁵⁹

Tehdy už není nikde vzpomínán jako klášterní úředník, ale naproti tomu se zapojuje do obecní správy. Roku 1701 je při renovaci městské rady ustanoven primátorem.⁵⁶⁰ Jako člen městské rady je naposledy zmíněn roku 1706.⁵⁶¹ Košín byl ženat s jistou Katerinou, která mu

⁵⁴⁹ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 4, fol. 7-7bv.

⁵⁵⁰ tamtéž, fol. 26-26b.

⁵⁵¹ tamtéž, fol. 1-1b.

⁵⁵² SOA Plzeň - Fara Mesto Touškov, kn. 3, pag. 90.

⁵⁵³ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 3, fol. 308-309.

⁵⁵⁴ NA - Genealogická sbírka různé, i. c. 37, Košín z Freidenfeldu.

⁵⁵⁵ tamtéž.

⁵⁵⁶ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 3, fol. 325-325v.

⁵⁵⁷ tamtéž, fol. 356-357.

⁵⁵⁸ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 3, fol. 371-372v, 462-463; kn. 4, fol. 2-2v, 15c-15cv.

⁵⁵⁹ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 4, fol. 1cv.

⁵⁶⁰ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 68, fol. 660.

⁵⁶¹ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 28, fol. 96.

porodila roku 1701 dceru Annu Františku a roku 1703 syna Samuela,⁵⁶² ale zemřela 13. dubna 1703.⁵⁶³ Ještě téhož roku se Košín oženil s Annou, vdovou po malíři Vojtechu Müllerovi, která byla dcerou Šimona Plessera, „prachare“ a plzenského měšťana. Dle svatební smlouvy z 26. zří 1703 jí chtel venovat a do roka vykázat 300 zlatých, zapsaných jako hypotéka na čtvrtine lánu v Meste Touškove. Taktéž po roce, pokud mu dá potomka, jí učiní dedickou. Venó Anny Müllerové bylo 150 zlatých.⁵⁶⁴ První potomek se narodil roku 5. prosince 1704,⁵⁶⁵ další v letech 1707 a 1708.⁵⁶⁶ O nekolik let pozdeji, roku 1711 prodal svůj dum spolovicí dvora za 1000 zlatých. V dome si vymínil do roku 1712 svobodné bydlení s měšťanským právem, horní svetnici a stáj pro kone.⁵⁶⁷ V matrikách se pak Maxmilián Košín neobjevuje. Neví se zatím, jaké byly jeho další kroky. Je to poslední osoba v Meste Touškove, která nepocházela z rytířského ci panského stavu, ale z prosté šlechty

Roku 1691 klášter Kladruby prodává svůj dum, který predtím sám zde využíval, rytíři Janu Arnoštu **Kagerovi ze Štampachu**. Tento nárožní dum se nacházel na náměstí a byl prodán spolu s chalupou za 900 zlatých.⁵⁶⁸ V dalším období prikoupil k tomuto domu jako potřebné hospodárské zázemí roku 1693 jeden „kus pole“ a 1695 5 strychu.⁵⁶⁹ Snad ale celkove patřilo k domu v pozdejší době i více pozemku, protože došlo k tomu, že roku 1701 Jan Arnošt Kager smenil pul dvora za jiný s Janem Michaelem Wisingrem.⁵⁷⁰ Jan Arnošt zde jiste přímo bydlel. Proto se jemu a jeho žene Anne Františce v Touškove narodila 15. dubna 1694 dcera Anna Katerina.⁵⁷¹ Roku 1704 svůj nárožní dum se zahrádkou a polovinou dvora polí a luk prodal Eufrozine Maxmiliáne Bohušové za 2250 zlatých rýnských.⁵⁷²

Roku 1696 koupil dum mezi Janem Arnoštem Kagerem ze Štampachu zleva a Schrellem zprava s nárožním šenkem proti Bohušovskému šenkmu s místem , kde stála chalupa, sjedním a pul lánem, za 4000 zlatých rytír Kryštof Jindrich **Winkler z Heimfeldu**, pán na Skupci.⁵⁷³ Skupecký statek (okr. Plzen-sever) byl jeho majetkem už od roku 1670.⁵⁷⁴ K tomu 1671 koupil od rytíře Mosera, který pak žil pak zde v Meste Touškove, statek Kozolupy (okr. Plzen-sever), jen na dohled od mestecka.⁵⁷⁵ Za celou dobu vlastnictví

⁵⁶² SOA Plzen - Fara Mesto Touškov, kn. 3, pag. 66, 75.

⁵⁶³ tamtéž, pag. 24.

⁵⁶⁴ SOkA Plzen-sever - AM Mesto Touškov, kn. 4, fol. 10-10b.

⁵⁶⁵ SOA Plzen - Fara Mesto Touškov, kn. 3, pag. 85.

⁵⁶⁶ tamtéž, pag. 101, 107.

⁵⁶⁷ SOkA Plzen-sever - AM Mesto Touškov, kn. 4, fol. 23-23b.

⁵⁶⁸ SOkA Plzen-sever - AM Mesto Touškov, kn. 3, fol. 362-362v.

⁵⁶⁹ SOkA Plzen-sever - AM Mesto Touškov, kn. 28, fol. 66; kn. 28, fol. 71.

⁵⁷⁰ SOkA Plzen-sever - AM Mesto Touškov, kn. 3, fol. 450-450v.

⁵⁷¹ SOA Plzen - Fara Mesto Touškov, kn. 3, pag. 24.

⁵⁷² SOkA Plzen-sever - AM Mesto Touškov, kn. 4, fol. 1-1b.

⁵⁷³ tamtéž, fol. 392-393.

⁵⁷⁴ SEDLÁČEK 1998, s. 58.

⁵⁷⁵ ÚLOVEC 2007, s. 21.

zdejšího domu se zde objevují v touškovských matrikách Winkler a jeho manželka Ludmila Konstancie, rozená hrabenka z Bubna a Litic jen jednou roku 1697.⁵⁷⁶ V roce 1698 získal Winkler též panství Radnice (okr. Rokycany).⁵⁷⁷ Rok na to odprodal statek Kozolupy Jindrichu Zikmundovi ze Schirndingu.⁵⁷⁸ Roku 1700 už za 5000 zlatých rýnských se zbavil „domu mezi Janem Arnoštem Kagerem ze Štampachu na levo, pak Václavem Schröllem, s na rynku Cerveným šenkem, se stavebním místem, kde dřív stála chalupa“.⁵⁷⁹

Majetek Maxmiliána Košína, tedy dum mezi rytířem Janem Arnoštem Kagerem ze Štampachu a nárožním šenkem s místem po chalupě s dvěma a půl dvory, chmelnicí a kusem zahrady, za 4000 zlatých koupil rytíř Julius František **Steinbach z Kranichsteinu** a na Huncicích.⁵⁸⁰ Huncice (okr. Plzeň-sever) patřily tehdy novému touškovskému majiteli jen z poloviny. V roce 1694 se mu podarilo tento drobný statek se dvěma vesnicemi scelit.⁵⁸¹ O dva roky později svůj dum v městečku Touškově prodal Jindrichu Winklerovi z Heimfeldu.⁵⁸² Svě spojení s touto městskou obcí si ale zachoval. Spocívalo ve snatku s Ludmilou Sidonií Globnarovou, jejíž otec tu držel dum.⁵⁸³ Polovinu Huncic zase Julius František odprodal⁵⁸⁴ a na druhou stranu roku 1698 získal hrad Klenová s městečkem a vsí Javor a Loučany.⁵⁸⁵ Jako majitel tohoto statku zase roku 1700 odkoupil od rytíře Winklera dum a šenk v Měste Touškově za 5000 zlatých. Součástí byla stavební parcela na chalupu.⁵⁸⁶ Tento majetek zase nepodržel dlouho. Už roku 1701 prodal objekty spolu s půl třetím lánem zemědělských pozemků a parcelu za vyšší cenu 6550 zlatých rýnských.⁵⁸⁷

Roku 1679 koupila v městečku Touškově dum s dvěma lány polí, luk, chmelnic a sadu za 1600 kop míšenských grošů teta Julia Františka Steinbacha, paní Anna Polyxena **Údrská z Údrce**, rozená Steinbachová z Kranichsteinu.⁵⁸⁸ Tato žena byla manželkou Františka Viléma Údrského,⁵⁸⁹ majitele dílu statku Rochlova (okr. Plzeň-sever).⁵⁹⁰ Uvedená přikoupila ještě zahradu za 20 zlatých.⁵⁹¹

⁵⁷⁶ NA - Wunschwitz, i. c. 1363, kart. 42, Winkler z Heimfeldu; SOA Plzeň - Fara Město Touškov, kn. 3, pag. 45.

⁵⁷⁷ SEDLÁČEK 1998, s. 177.

⁵⁷⁸ ÚLOVEC 2007, s. 22.

⁵⁷⁹ SOkA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 3, fol. 436-436v.

⁵⁸⁰ tamtéž, fol. 356-357.

⁵⁸¹ NA - Wunschwitz, i. c. 1124, kart. 34, Steinbach z Kranichsteinu, výpis z desek zemských.

⁵⁸² SOkA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 3, fol. 392-393.

⁵⁸³ NA - Wunschwitz, i. c. 1124, kart. 34, Steinbach z Kranichsteinu.

⁵⁸⁴ NA - DZV 409, fol. K19-K24v, vklad 1704.

⁵⁸⁵ SEDLÁČEK 1996, s. 161.

⁵⁸⁶ SOkA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 3, fol. 436-436v.

⁵⁸⁷ tamtéž, fol. 447-448v.

⁵⁸⁸ SOkA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 28, fol. 41.

⁵⁸⁹ NA - Wunschwitz, i. c. 1124, kart. 34, Steinbach z Kranichsteinu.

⁵⁹⁰ ROŽMBERSKÝ, Petr: Historie vrchnostenských sídel v Rochlovi. Hláska XIV, c. 2, Plzeň 2003, s. 28.

⁵⁹¹ SOkA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 28, fol. 41.

S ní tento dum roku 1700 opet prodala i s onemi dvema lány i zahradou za 3000 zlatých Jirímu Karlovi **Steinbachovi z Kranichsteinu** na Dolanech,⁵⁹² a už se zde v Touškove nepripomíná. Jirí Karel byl jejím bratrem.⁵⁹³ Zemrel roku 1705⁵⁹⁴ a dedicem se mel stát syn Jan František. Jeho porucníci byla matka Františka Amabílie Steinbachová, rozená Broumová z Miretic, která s komisari prodala statek Skupec.⁵⁹⁵ Mladý dedic zemrel 1710 v Praze jako student.⁵⁹⁶ Po nekolika letech, roku 1714, se sestry prihlásily o otcuv majetek.⁵⁹⁷ Z neho obdržely statek Cervený Hrádek, patricí jejich oci od 1685,⁵⁹⁸ který prodaly roku 1715 jedné z nich, Katerine Ludmile a jejímu manželovi Františkovi Jáchymovi z Harnachu.⁵⁹⁹ Dum v Meste Touškove a statek Dolany držela v dalším období jejich matka Františka Amabilie. Po jejím úmrtí 7. kvetna 1723 v Dolanech⁶⁰⁰ pripadl též tento majetek jejím dcerám.

Roku 1724 komisari poverení kvyrízení dedictví postoupili touškovský dum za 3300 zlatých opet Katerine Ludmile **z Harnachu**, rozené Steinbachové z Kranichsteinu,⁶⁰¹ spolumajitelce Cerveného Hrádku. Ve stejný den co získala dum v Touškove, prodal její manžel František Jáchym z Harnachu královskému mestu Plzni statek (Cervený) Hrádek.⁶⁰² Oba manželé patrne presídlili zatím do Touškova, dokud František Jáchym nekoupil od ostatních pozustalých dcer Jirího Karla Steinbacha, Anny Polyxeny Gymplové z Trautenthalu na Novém Dvore a Anny Magdaleny Kfelírové ze Zakšova roku 1725 z bývalého matcina majetku i statek Dolany.⁶⁰³ Z obou manželů se v touškovských matrikách pripomíná pouze František Jáchym a to jen jednou v roce 1727.⁶⁰⁴ Matriky fary Jezná ukazují, že v pozdejší dobe (pri současné držbe domu v Meste Touškove) se oba zdržují predevším na statku Dolany. Tam se rodí i jejich deti.⁶⁰⁵ Paní Katerina prodala svuj dum spolnostmi a lukami roku 1731 za 4220 zlatých.⁶⁰⁶ Z rodu Harnachu se pripomínají v touškovských matrikách i narození, krty a úmrtí clenu rodiny bratra Františka Jáchyma, Karla Kryštofa, který i

⁵⁹² SOkA Plzen-sever - AM Mesto Touškov, kn. 3, fol. 435-435v.

⁵⁹³ NA - Wunschwitz, i. c. 1124, kart. 34, Steinbach z Kranichsteina.

⁵⁹⁴ SEDLÁČEK, August: Steinbach z Kranichsteina. Ottuv slovník naucný XXIV. Praha 1906b, s. 80.

⁵⁹⁵ NA - DZV 411, fol. K1-K4v, vklad 1707.

⁵⁹⁶ NA - Wunschwitz, i. c. 1124, kart. 34, Steinbach z Kranichsteina.

⁵⁹⁷ NA - DZV 480, fol. D11v, D19-D19v, D20.

⁵⁹⁸ NA - DZV 403, fol. E24-E26, vklad 1694.

⁵⁹⁹ NA - DZV 493, fol. K4-K10, vklad 1717.

⁶⁰⁰ SOA Plzen - Sbirka matrik, fara Jezná (dale jen Fara Jezná), kn. 1, pag. 53.

⁶⁰¹ SOkA Plzen-sever - AM Mesto Touškov, kn. 4, fol. 94-96.

⁶⁰² NA - DZV 498, fol. B22-B25v.

⁶⁰³ NA - DZV 498, fol. O14-O15v, vklad 1726.

⁶⁰⁴ SOA Plzen - Fara Mesto Touškov, kn. 4, fol. 19.

⁶⁰⁵ SOA Plzen - Fara Jezná, kn. 1, fol. 165, 186.

⁶⁰⁶ SOkA Plzen-sever - AM Mesto Touškov, kn. 4, fol. 166-167v.

s rodinou pravděpodobně navštívil příbuzné, či u nich nějaký čas bydlel. A to i v době, kdy tu bratrova rodina nežila.⁶⁰⁷

Počátkem 18. století, roku 1701, koupil od Julia Františka Steinbacha dum, Cervený šenk, parcelu po chalupu a pul třetího lánu Herman Vilém z **Ríčan** na prvním díle Pnovan.⁶⁰⁸ Jednalo se sice o příslušníka panského stavu, ale jeho majetek tomu příliš neodpovídal, stejně jako ostatních příslušníků pnovanské vetve tohoto starého českého panského rodu. Na konci 70. let 17. století disponoval ještě několika deskovými statky. Jako pán na Pnovanech, Chrancovicích a Hracholuscích prodal poselne jmenované svému příbuznému Vilémovi Leopoldovi z Ríčan za 5150 zlatých.⁶⁰⁹ Chrancovice odprodal za 15000 zl. v roce 1683.⁶¹⁰ Díl Pnovan držel nedlouho po zakoupení domu v Meste Touškove. Roku 1702 je prodal opet příbuznému Vilému Leopoldovi z Ríčan na polovine Pnovan, Hracholuskách, Jezné a Úlicích za 32500 zlatých.⁶¹¹ Zemrel 12. ledna 1703 už v Touškove, pochován je v rodinné hrobce v Jezné, což bylo dle testamentu jeho vůlí. Vnem také určil za své dedice manželku Terezii Barboru, rozenou Rogirovou de Flori, a nezletilé dcery Barboru, Antonínu Františku a Renatu, kterým mela být matka zároveň porucnicí. Vjejím porucnictví jí meli být nápomocni radou Benedikt Steinbach z Kranichsteinu na Líštanech a Jindrich Zikmund Schirmdingar ze Schirmdingu na Ošelíne a Kozolupech, vše tedy okolní šlechtici. Zavázal své dedice ktomu, aby z pozostalosti zaplatili jeho dluhy. Zbytek má být rozdelen na čtyri díly pro dedice.⁶¹² V následujícím období sice prodala vdova drobné nemovitosti, jako kus pole za 50 zlatých či nedostavenou chalupu za 60 zlatých v roce 1704,⁶¹³ ale tyto částky samozrejme nezabránilly vydání subhaltacního dekretu místodržitelskou kanceláří v roce 1710.⁶¹⁴ Komisari Ludvík Bechyne z Lažan a Václav Hložek ze Žampachu prodali 23. dubna 1711 „sirotčí dum“ za 5550 zlatých rýnských Maxmiliánovi Josefovi Viktorínovi, hejtmanu panství Kladruby. Pro bydlení vdovy a sirotku byly na šest let vymíneny dve místnosti a jedno pole.⁶¹⁵ Už v té době se pocítalo i s prodejem Cerveného šenku, ke kterému došlo 14. dubna téhož roku. Kupujícím byl opet hejtman Viktorín.⁶¹⁶

⁶⁰⁷ SOA Plzen - Fara Mesto Touškov, kn. 3, pag. 108, 232; kn. 4, necíslováno.

⁶⁰⁸ SOkA Plzen-sever - AM Mesto Touškov, kn. 3, fol. 447-448v.

⁶⁰⁹ NA - DZV 395, fol. C27-D2, vklad 1681.

⁶¹⁰ NA - DZV 396, fol. O29-P4.

⁶¹¹ NA - DZV 408, fol. K6-K11v.

⁶¹² NA - DZV 273, fol. B5v-B9v.

⁶¹³ SOkA Plzen-sever - AM Mesto Touškov, kn. 3, fol. 451, 468v.

⁶¹⁴ SOkA Plzen-sever - AM Mesto Touškov, kn. 4, fol. 58.

⁶¹⁵ tamtéž, fol. 30-30bv.

⁶¹⁶ tamtéž, fol. 58-58b.

Už byl zmíněn prodej domu panu Václavu Vojtechovi **Vidršpergarovi z Vidršperku** (Wiedersperg von Wiedersperg) v roce 1698.⁶¹⁷ Zisk oné nemovitosti byl základem poměrně dlouhého pobytu příslušníku rodu v Měste Touškově. Toto městečko je i rodným místem šesti dětí manželu Marie Alžbety a Václava.⁶¹⁸ Nekteré zde též zemřely.⁶¹⁹ Sám Václav Vojtech zde žil až do roku 1733, kdy ve věku 67 let tu umřel, pochován pak ve zdejší farní kostele.⁶²⁰ Po několika letech bylo rozhodnuto, že zdejší touškovský dum bude prodán. Vidršpergovi synové František a Leopold vstoupili do armády a v době prodeje, v roce 1736, se nacházeli ve válce, tudíž zmocnili svoji matku, která zastupovala i nezletilé jejich sestry Annu, Terezií a Konstancii. Matka prodala takzvaný Vidršpergovský dum se Štolcovskou chalupou spolu s pozemky za 2923 zlatých. Zčástky byly odečteny dluhy ve výši 898 zlatých a zbytek byl rozdělen mezi sourozence. Synové dostali každý po 281 zlatých, dcery Terezie a Konstancie po 231 zlatých, Anna zlatých 218.⁶²¹ Jejich matka však zůstala nadále bydlet v městečku, patrně v nájmu. Tušíme to z toho, že zde ve věku 80 let dne 10. května 1738 zemřela, pohřbena byla na zdejší farní hřbitově.⁶²² Dožila se ještě toho, když se v Touškově 17. ledna 1738 provdala její dcera Terezie Antonína Barbora za Jana Höffelega, delostrelce měšťanského původu z Prahy.⁶²³

Již v této době drží městský dum v Touškově další **Steinbachové z Kranichsteinu**. Roku 1723 zemřela zde paní Eva Rosina Bohušová.⁶²⁴ Ta odkázala své dceři Františce Konstancii, provdané Steinbachové zKranichsteinu, proti zaplacení částky 2350 zlatých svůj zdejší šosovní měšťanský dum s polovicí lánu.⁶²⁵ Jejím chotem byl Jan Benedikt Steinbach, který se sní oženil roku 1718.⁶²⁶ První dítě se narodilo manželům už v roce svatby.⁶²⁷ Další děti se jim narodily v letech 1722, 1725, 1728 a 1736.⁶²⁸ Z těchto dětí zde zemřel 1736 Jan Nepomuk, pochovaný na touškovském hřbitově.⁶²⁹ Děti narozené před odkazem ukazují, že zde manželé žili již před ním.

⁶¹⁷ SOkA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 3, fol. 414v-416v.

⁶¹⁸ SOA Plzeň - Fara Město Touškov, kn. 3, matrika narozených, pag. 53, 69, 73, 101, 126, 235.

⁶¹⁹ SOA Plzeň - Fara Město Touškov, kn. 3, matrika zemřelých, pag. 5, 25.

⁶²⁰ SOA Plzeň - Fara Město Touškov, kn. 4, nestránkováno.

⁶²¹ SOkA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 4, fol. 204-204c; Roku 1737 se připomíná František Vidršpergar jako desátník kyrysnického pluku Caraffa (SOA Plzeň - Fara Město Touškov, kn. 4, fol. 72v).

⁶²² SOA Plzeň - Fara Město Touškov, kn. 4, nestránkováno.

⁶²³ tamtéž.

⁶²⁴ SOA Plzeň - Fara Město Touškov, kn. 3, pag. 90.

⁶²⁵ SOkA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 4, fol. 78-78bv.

⁶²⁶ SOA Plzeň - Fara Město Touškov, kn. 3, pag. 276.

⁶²⁷ tamtéž, pag. 176.

⁶²⁸ SOA Plzeň - Fara Město Touškov, kn. 3, pag. 200, 235; kn. 4, fol. 21, 64.

⁶²⁹ SOA Plzeň - Fara Město Touškov, kn. 4, necíslováno.

S Janem Benediktem a manželkou žila i jeho neprovdaná sestra Katerina Barbora. Zemřela zde ve věku 38 let dne 25. října. 1742.⁶³⁰ Ještě předtím stacila 16. října vyhotovit testament, publikovaný 18. listopadu. V něm požádala svou švagrovou o neprepychový pohřeb na hřbitově. Její majetek sestával především ze tří dílů dolu v Oloví. Dva díly dostaly slecny Johana Nepomucena a Josefa Steinbachovi, což byly dcery Jana Benedikta, třetí dostal Kajetán, „synáček“ po sestře Ludmile, provdané Zollitschové. Další částí odkazu byl cín, nějaké oblečení, bílé prádlo. Tyto věci obdržela Marie Johana Steinbachová z Kranichsteinu,⁶³¹ což by snad mohla být výše vzáveti jmenovaná dcera Jana Benedikta, ale to příliš nepodporuje užití jiných jmen. Františka Konstancie zemřela ve věku 57 let 18. listopadu 1750 a byla pohřbena ve zdejší farní kostele.⁶³² Osud majetku těchto Steinbachů v Městě Touškově je nejasný. Roku 1759 platí Jan Benedikt Steinbach na neměcnoucí dluhy.⁶³³ Poslední zmínky o jejich přítomnosti v Touškově jsou z roku následujícího.⁶³⁴ Není zaknihován žádný prodej pro dluhy, ani obyčejný prodej. Nicméně se zřejmě po této době tato rodina z Města Touškova vyprodává.

Až roku 1731 se opět vracejí do městečka další **Bohušové z Otešic**. Toho roku koupila od své sestry, provdané Harnachové, měšťanský dum v Touškově s polmi a lukami za 4220 zlatých paní Františka Barbora Bohušová z Otešic, rozená Steinbachová z Kranichsteinu.⁶³⁵ Jejich společným otcem byl, jak už bylo naznačeno, Jirí Karel Steinbach z Kranichsteinu.⁶³⁶ Manželem Františky Barbory byl Bohuslav František Bohuš z Otešic, jeden ze synů Václava Samuela Bohuše z Otešic, kdysi zde bydlícího. Jeho první manželka Ludmila Katerina, rozená Merklínská z Merklína, získala roku 1711 statek Jeznou (okr. Plzeň-sever) z majetku zadluženého Františka Hartmana z Klenové.⁶³⁷ Statek obsahoval pouze panský dvůr a část vsi.⁶³⁸ Po smrti své první manželky v roce 1712⁶³⁹ spravoval její manžel tento statek až do roku 1737, kdy připadl synům.⁶⁴⁰ Františka Barbora zemřela ve věku 50 let v roce 1742.⁶⁴¹ Nemovitosti v městečku připadly jejím potomkům, narozeným ze svazku s Bohuslavem. Bohušovští dediči a zároveň sourozenci Jan Nepomuk, Jan Vojtech a Marie Anna prodali 6.

⁶³⁰ SOA Plzeň - Fara Město Touškov, kn. 4, necíslováno; NA - Wunschwitz, i. c. 1124, kart. 34, Steinbach z Kranichsteinu.

⁶³¹ SOkA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 4, fol. 230v-231v.

⁶³² SOA Plzeň - Fara Město Touškov, kn. 4, fol. 223.

⁶³³ SOkA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 4, fol. 445-446.

⁶³⁴ SOA Plzeň - Fara Všeřuby, kn. 4, fol. 195v.

⁶³⁵ SOkA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 4, fol. 166-167v.

⁶³⁶ NA - Wunschwitz, i. c. 1124, kart. 34, Steinbach z Kranichsteinu.

⁶³⁷ NA - DZV 240, fol. I5-I6.

⁶³⁸ Viz ROŽMBERSKÝ, Petr: Ves Jezná. Dejiny a památky malé vesnice. Plzeň 1995.

⁶³⁹ NA - Wunschwitz, i. c. 84, kart. 3, Bohuš z Otešic.

⁶⁴⁰ NA - DZV 201, fol. G10-G13, vklad 1738.

⁶⁴¹ SOA Plzeň - Fara Město Touškov, kn. 4, necíslováno.

11. 1751 svůj šosovní dum na rohu mezi Ondřejem Grosskopfem a Štěpánem Fentzlem se dvěma lány polí, luk atd. nevlastnímu bratru Janu Václavu Bohušovi z Otešic, pánu na Jezné, za 4000 zlatých.⁶⁴²

Jan Václav vlastní již celý statek po matce od roku 1738.⁶⁴³ V Touškově prikupoval různé kusy polností až do 1754.⁶⁴⁴ V roce 1756 zde také zemřel jeho otec ve věku 73 let, nejspíš bydlící v pozdním věku u syna.⁶⁴⁵ Ten svého otce o mnoho nepřežil: zemřel čtyřiapadesátitý 19. prosince 1758 v Jezné.⁶⁴⁶ Jinak se musí konstatovat, že se v touškovských matrikách tento šlechtic nevyskytuje. Po jeho smrti byla jmenována komise, jíž předsedal Maxmilián Vidršpergar, která měla prodat jeho predlužený majetek, nyní náležející nezletilému synovi Františku Xaverovi, jehož kurátorem byl jmenován Josef František Perglar z Perglasu, pán na Hracholuskách. Matka Ludmila Konstancie Bohušová z Otešic na místě syna nakonec kuspokojení veritelu roku 1759 statek Jezná prodá.⁶⁴⁷ Stejně byl 1761 prodáván i dum v Meste Touškově, který nakonec získala práve Ludmila Konstancie, mající vlastní pohledávky po svém muži.⁶⁴⁸ Od svého šosovního majetku zde pak téhož roku odprodala celý dvůr polností,⁶⁴⁹ i různé kusy zemědělské pudy v 50. letech nakoupené manželem.⁶⁵⁰ Dum vlastnila do roku 1766, kdy ho jako ležící mezi vdovou Grosskopfovou a Josefem Fischerem, s jedním lánem polí, luk atd. prodala svému bratru Josefu Františkovi Perglarovi z Perglasu za 2500 zlatých, z čehož byly pak odečteny dluhy.⁶⁵¹ Zůstala zde ale bydlet. Ve věku 87 let 14. února 1785 v tomto dome, nesoucí už číslo popisné 34, zemřela.⁶⁵²

Ve Meste Touškově zastali někteří z Bohušovských sourozenců, prodejce domu v roce 1751. Marie Anna se roku 1754 vdala za Jana Körnera, což byl syn místního měšťana a zároveň pekare.⁶⁵³ Klesla tím samozřejmě do stavu nižšího. Zemřela zde až v roce 1790.⁶⁵⁴ Zatím co o Janu Nepomukovi nic zatím nevíme, Jan Vojtech zde s jistotou vlastnil nemovitosti. Jak k nim přišel, to bohužel není známo. Příslušné koupe se nepodařilo v knihách nalézt. V matrikách se připomíná především při příležitosti narození svých potomků. Vlastní kariéru ale orientoval na armádu. Roku 1764 byl poručíkem pluku

⁶⁴² SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 4, fol. 315-315cv.

⁶⁴³ NA - DZV 584, fol. K20-K22, vklad 1745.

⁶⁴⁴ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 15, fol. 152-153, 154-155, 156-157, 157-159, 160-161.

⁶⁴⁵ SOA Plzeň - Fara Mesto Touškov, kn. 4, fol. 275.

⁶⁴⁶ SOA Plzeň - Fara Jezná, kn. 5, fol. 12.

⁶⁴⁷ NA - DZV 594, fol. H17v-H24v, vklad 1761.

⁶⁴⁸ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 15, fol. 247-247dv.

⁶⁴⁹ tamtéž, fol. 248-248bv.

⁶⁵⁰ tamtéž, fol. 249-249b.

⁶⁵¹ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 4, fol. 473-473v.

⁶⁵² SOA Plzeň - Fara Mesto Touškov, kn. 7, fol. 42.

⁶⁵³ SOA Plzeň - Fara Mesto Touškov, kn. 4, necíslováno.

⁶⁵⁴ SOA Plzeň - Fara Mesto Touškov, kn. 7, fol. 52v.

Bayreuth.⁶⁵⁵ Za manželku pojal 1760 Josefu Konstancii (jinde jmenována jako Anna Josefa), dceru Jana Benedikta Steinbacha z Kranichsteinu.⁶⁵⁶ S ní měl nejméne dva potomky: dceru Annu Karolínu Josefu a zejména syna Jana Václava Josefa.⁶⁵⁷ Manželka Josefa zemřela roku 1764 „ve svém dome“ v Meste Touškove. Další chotí Jana Vojtecha Bohuše z Otešic byla Barbora Perglarová z Perglasu, s níž měl dva potomky.⁶⁵⁸ Presnou dataci úmrtí Jana Vojtecha Bohuše z Otešic nemáme, ale stalo se to před 20. květnem 1778. Tehdy totiž krajský adjutant Rudolf z Morzinu se zemskodeskové určeným porucníkem Františkem Perglarem z Perglasu prodali dum jeho nezletilého syna Jana Václava v dražbě. Dražené nemovitosti sestávaly z domu cp. 4, zahradního domku cp. 53, 33 strychu polí a luk, ovocné zahrady a dalšího. Dum vydražila Dorota Hechtová za 2671 zlatých, z čehož bylo použita částka 744 zlatých na uhrazení dluhu.⁶⁵⁹

Ve Meste Touškove máme matrikami doloženo několik snatku šlechtických žen s nešlechtickými muži. Kupodivu takto není doložen snatek Marie Terezie z Millachu a Františka Norberta Koreisla. Ta zemřela v roce 1734, kdy byl publikován její testament. Zanechala po sobě s Koreislem syna Jana Karla, Josefu a Terezii, jejíž porucníkem byl jmenován rytíř Wolfgang Leopold z Millachu, a kterým na díly připadá dedictví po matce.⁶⁶⁰ Tento šlechtic byl majitelem nedalekého statku Rochlova, ale jeho vztah k zemřelé není zatím znám, stejně jako ke kterémukoliv clenu tohoto rodu.⁶⁶¹ František Norbert Koreisl byl zastoupen ve vedení obce zastáváním rychtářského úřadu.⁶⁶² Povoláním byl však lazebník.⁶⁶³

Prítomnost rodiny **Wolfingarů z Wolfsbachů a Ploskovic** v Meste Touškov je doložena především maticními záznamy. Vtrhových ani jiných knihách se nepodarilo nalést jediný zápis, který by Wolfingarům prisuzoval vlastnictví nějakého domu. Jestliže kupní smlouva byla s nimi uzavřena, nebyla zřejmě zaknihována. Existuje ale i varianta, která by tento pramenný nedostatek lépe osvětlila. Wolfingarové v Touškove vůbec žádný dum přímo nevlastnili, jen si některý pronajali. Avšak ani nájem opět nikdo nevložil do některé z knih, které se z městského archívu dodnes dochovaly. První indicie, že zde onen rod žil, je z roku 1749, kdy svedcí „junior“ Vojtech Wolfingar z Touškova a paní Katerina Wolfingarová z Touškova.⁶⁶⁴ Vojtech byl zřejmě synem dále jmenované, tedy Anny Kateriny Korduly, rozené

⁶⁵⁵ SOA Plzeň - Fara Mesto Touškov, kn. 4, fol. 362.

⁶⁵⁶ tamtéž, necíslováno.

⁶⁵⁷ tamtéž, fol. 203, 362.

⁶⁵⁸ SOA Plzeň - Fara Mesto Touškov, kn. 5, pag. 12, 37.

⁶⁵⁹ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 4, fol. 608-609v.

⁶⁶⁰ tamtéž, fol. 188v-190.

⁶⁶¹ NA - Dobrenský, i. c. 653, Milach.

⁶⁶² SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 28, fol. 116v.

⁶⁶³ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 15, fol. 5.

⁶⁶⁴ SOA Plzeň - Fara Mesto Touškov, kn. 4, fol. 132.

Vidršpergarové z Vidršperka, a Jana Václava Wolfingara.⁶⁶⁵ Tomu patřil mezi lety 1730 až 1738 statek Cížkrajice a Klejžany (okr. České Budejovice) v Bechynském kraji.⁶⁶⁶ Později získali statek Vevrov (okr. Domažlice).⁶⁶⁷ Neznáme délku předpokládaného nájmu v Touškove. Jako majitelé Vevrova však oba dva manželé v Meste Touškove zemřeli. Jan Václav zde umírá 25. 1. 1770 ve věku 81 let, pochován je ve středu farního kostela přímo proti oltáři Panny Marie.⁶⁶⁸ Jeho ovdovělá manželka tu umírá 18. března 1771 ve věku 82 let. Je poznamenáno, že to bylo v dome čp. 65.⁶⁶⁹ O tomto dome můžeme zjistit něco bližšího z městských knih. V roce 1774 byl prodán Magdalenou a Felixem Wiedemannovými Josefu Kuschlovi a jeho manželce Alžbete a ležel tehdy mezi Martinem Finou a Antonínem Vacíkem.⁶⁷⁰ Felixi Widemannovi patří určité už roku 1770.⁶⁷¹ Wolfingarové měli zřejmě tedy pronajatu pouze část tohoto domu. Nicméně někdo z jejich příbuzných zde v Touškove ještě o něco později asi žil. Jen tak si lze vysvětlit, že tu roku 1776 Josef František Perglar z Perglasu jménem a na místě slecny Eleonory Wolfingarové prodal pole za 72 zlatých rýnských.⁶⁷² Jméno této ženy se v Meste Touškove mihlo už roku 1752,⁶⁷³ tedy v době kdy se zde objevuje paní Katerina Wolfingarová. Mohlo jít o její dceru. Kde v kterých letech bydlela, nevíme. Nejpravděpodobnější je opět pronájem nám neznámého domu či jen bytu.

Jedním z rodu, který se vrátil do Mesta Touškova, byli **Vidršpergarové z Vidršperka**. Stalo se to roku 1766, kdy rytířka [sic!] Karolína Vidršperková, rozená Vesselenyi, zakoupila dum mezi panem Perglarem a Adamem Rödlem s jednou osminou dvora polí a luk a dalšího příslušenství za sumu 750 zlatých rýnských.⁶⁷⁴ Tato šlechticna byla druhou manželkou Leopolda Vidršpergara, narozeného zmanželského páru Václav Vojtech a Marie Alžbeta, usazeného zde v první polovině 18. století. Leopold vytrval v armádě až do dosažení hodnosti rytmistra. S manželkou Karolínou měl tři potomky: Leopolda, Jana Nepomuka a Leopoldinu Johanu.⁶⁷⁵ Právě poslední jmenovaná se stala dedičkou uvedeného domu po neznámě kdy zemřelé matce. V letech 1774 a 1777 se v matrikách uvádí Leopoldina jako „z Touškova“,⁶⁷⁶ přičemž se jí narodil roku 1779 nemanželský syn Josef, pravděpodobně

⁶⁶⁵ NA - Dobrenský, i. c. 1215, Wolfingar.

⁶⁶⁶ NA - DZV 502, fol. E15-E17v, vklad 1731; DZV 507 E26-E30, vklad 1739.

⁶⁶⁷ NA - Dobrenský, i. c. 1215, Wolfingar.

⁶⁶⁸ SOA Plzeň - Fara Mesto Touškov, kn. 7, fol. 8.

⁶⁶⁹ tamtéž, fol. 10v.

⁶⁷⁰ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 4, fol. 574-574v.

⁶⁷¹ tamtéž, fol. 546, 566-567.

⁶⁷² tamtéž, fol. 584-584v.

⁶⁷³ SOA Plzeň - Fara Mesto Touškov, kn. 4, fol. 147v.

⁶⁷⁴ SOkA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 4, fol. 475-476v.

⁶⁷⁵ NA - Dobrenský, i. c. 1188, Vidršperg.

⁶⁷⁶ SOA Plzeň - Fara Mesto Touškov, kn. 5, pag. 55, 71.

s nejmenovaným vojákem.⁶⁷⁷ Leopoldina roku 1783 prodala zdejší dum se zahradou po zemrelé matce za 500 zlatých rýnských.⁶⁷⁸

Roku 1766 koupil od své sestry Konstancie Bohušové rytír Josef František **Perglar z Perglasu** šosovní dum, ležící mezi vdovou Grosskopfovou a Josefem Fischerem, sjedním lánem polí, luk atd. za 2500 zlatých. Perglar vlastnil v předchozím období statek v blízkém okolí. Roku 1745 koupil od komisarů statek Hracholusky (okr. Plzeň-sever).⁶⁷⁹ Prodal jej zase v roce 1759.⁶⁸⁰ K poměrně uspokojivému rozsahu polností u touškovského domu byla v následující době přikupována další půda. Bylo to v letech 1771 a 1775.⁶⁸¹ V roce 1777 zde zemřela také Perglarova manželka, Ludovika, rozená baronka z Rechenberka.⁶⁸² V té době už byl Josef František adjutantem úřadu plzeňského kraje. Vytrval ve funkci až do roku 1785, kdy prodal svůj zdejší dum, nyní pod čp. 34, s celým hospodářstvím, za 9200 zlatých rýnských. Ale ještě si vymínil svobodné bydlení na šest týdnů.⁶⁸³ Po jeho odchodu nenacházíme v Měste Touškově již žádného zakoupeného šlechtice.

4.4. Šlechta ve Všerubech

Vzhledem k dochování archivních pramenů máme zprávy o majetkové držbě v městečku Všerubech až od počátku 17. století. Již v období do Bílé hory se ve Všerubech objevuje šlechta. Bohužel nemůžeme zjistit, zda je to pokračování starší tradice podobně jako v jiných srovnatelných lokalitách na Plzeňsku. Autor nenašel ani ojedinělou zmínku o šlechtě ve Všerubech pro 16. století též v pramenech jiné proveniencí.

Všerubská šlechta jako taková nebyla v historiografii příliš studována. Nejvýznamnější je zmínka samozřejmě v díle Augusta Sedláčka.⁶⁸⁴ V době nové jí pak studovala Veronika Bezdeková.⁶⁸⁵

Než bude možné vylíčit sledované období, bude užitečné si přiblížit místní osídlení privilegovanou vrstvou právě před porážkou stavovského povstání. Zástupci rodu **Lajnu z Lukova** se objevují ve Všerubech už na prvních stránkách nejstarší městské knihy. Jeho původ je nejspíše mimo oblast západních Čech. Šimon Lajn z Lukova byl původně

⁶⁷⁷ SOA Plzeň - Fara Město Touškov, kn. 5, nestránkováno („ex statu militari“).

⁶⁷⁸ SOKA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 4, fol. 770-770v.

⁶⁷⁹ NA - DZV 584, fol. I21-I23.

⁶⁸⁰ NA - DZV 594, fol. M25-M28, vklad 1762.

⁶⁸¹ SOKA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 4, fol. 553-553v, 577-577v.

⁶⁸² SOA Plzeň - Fara Město Touškov, kn. 7, fol. 27v.

⁶⁸³ SOKA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 4, fol. 782-785.

⁶⁸⁴ Napr. SEDLÁČEK, August: *Kekule ze Stradonic. Ottův slovník naučný XIV*. Praha XIV. Praha 1899a, s. 142-143.

⁶⁸⁵ BEZDEKOVÁ, Veronika: *Chlumčanští z Prestavlk do poč. 18. století (mikrosonda do dějin jednoho rytířského rodu)*. Filosofická fakulta University Karlovy. Rigorózní práce. Praha 2006.

mešťanem mesta Chomutova, kde žil se svojí manželkou Markétou Hillerovou, s níž mel syna Jana.⁶⁸⁶ Už z techto údajů je téměř zřejmé, že nemáme co do cínění s rytíři, ale spíše s příslušníky elitní vrstvy měšťanstva. O případném zisku erbů v předcházejícím období není doposud nic známo. Ke šlechtickému stavu jsou pocítáni v roce 1638,⁶⁸⁷ cemuž mohlo odpovídat oslovení „urozený pán“, použité v roce 1643,⁶⁸⁸ kdy ještě ve Všerubech žili.

Zatím nevíme, jakou cestou se Šimon Lajn dostal zkrálovského mesta Chomutova do poddanského městečka Všerub (jeho syn Jan žil roku 1610 stále v Chomutově),⁶⁸⁹ a také nevíme, kterak přišel Šimon Lajn k predikátu „z Lukova“ a k erbů. Tento predikát a jak uvidíme dále i jeho majetek ho předurčil k tomu, aby hrál tu nejvýznamnější roli mezi obyvateli Všerub. Je vyjádřená i pozice primase, kterou v městské radě zastává už roku 1610, kdy již pobývá ve Všerubech, a kde při vstoupení do plné rady městečka určil, že po jeho smrti vlastní majetek movitý i nemovitý připadne na rovné díly jeho manželce Ludmile s detmi s ní zplozenými a ještě dceri Anne Marii, vzešlé z manželství s Apolenou, zřejmě další předchozí manželkou. Chomutovský syn Jan už obdržel od otce jisté peníze, ale přesto mu měli dedičové z odkázaného statku vyplatit 150 kop grošu míšenských v určených splátkách a dále též po otci zdedil „všecky chodící šaty, rucnice, kordy a jiné zbrane“.⁶⁹⁰

Již první „všerubská“ zmínka z roku 1610 o Šimonu Lajnovi říká, že si od všerubského faráře Davida Phoenixe koupil dum mezi domy Tomáše Sládka a Štefle Koželuha za 381 kopu grošu míšenských.⁶⁹¹ Další dum, zvaný Karlíkovský, Šimon Lajn kupuje roku 1613.⁶⁹² Dalším zakoupeným domem roku 1615 je ten, za nějž a za 3/4 lánu Martinu Fajtovíc zaplatil 156 kop.⁶⁹³ Roku 1619 zase Martinovský dum prodal za 275 kop i s 3/4 lánu.⁶⁹⁴ Toho samého roku koupil od obce jeden lán s jistými budovami.⁶⁹⁵ Těmito všemi koupěmi se Šimon Lajn jistě dostal na vrchol všerubského majetkového žebříčku, což bylo opět potvrzeno tím, že znovu roku 1620 o něm víme, že byl primasem.⁶⁹⁶

Ambice Šimona Lajna šly i dále, do královského mesta Plzně. Roku 1623 zde byl přijat za měšťana⁶⁹⁷ a ještě téhož roku s manželkou zakoupil v Plzni dum za 850 kop

⁶⁸⁶ AMP - AM Plzeň, i. c. 439, sign. II 98, kart. 49.

⁶⁸⁷ KRÁL Z DOBRÉ VODY, Vojtech: Der Adel von Böhmen, Mähren und Schlesien. Prag 1904, s. 135.

⁶⁸⁸ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhov. fol. 166.

⁶⁸⁹ tamtéž, fol. 10.

⁶⁹⁰ tamtéž, fol. 166.

⁶⁹¹ tamtéž, fol. 3.

⁶⁹² tamtéž, fol. 55.

⁶⁹³ tamtéž, fol. 51.

⁶⁹⁴ tamtéž, fol. 63.

⁶⁹⁵ tamtéž, fol. 69.

⁶⁹⁶ tamtéž, fol. 8v, 56, 70v, 76.

⁶⁹⁷ AMP - AM Plzeň, i. c. 43, sign. 1b45, fol. 54.

míšenských grošu. Při koupi tohoto domu byl již ve velmi špatném zdravotním stavu.⁶⁹⁸ Šimon za nedlouhou dobu, roku 1624, zemrel a jeho dedičové si rozdělili všerubský majetek, který sestával v době úmrtí nejen z jím obývaného domu (koupeného od faráře), ale i z dalších tří, z nichž jeden byl zván Sladkovský a třetí Retychovský, k nemuž náležela sladovna.

Z pozostalosti byly tři z těchto domů (ještě s lánem dediny po radnici, koupeným za 210 kop, s pul lánem zvaným Noskovský, koupeným za 100 kop, s dedinami a loučkou od domu Kubíkovského, a ještě se dvěma kousky) rozděleny na 4 díly mezi paní vdovu Ludmilu Lajnovou a nezletilé děti Jáchyma a Anicku a Daniela Kašpárka na místě jeho ženy Alžbety.⁶⁹⁹ Alžbeta byla nejspíše Šimonova dcera, provdaná za bohatého plzenského měšťana Daniela Kašpárka z Palatýnu.

Dále byl z pozostalosti rozdělen na 2 díly Retychovský dum se sladovnou, s příslušenstvím, s lánem, což bylo již dříve koupeno za 515 kop. K těmto dvěma dílům patřilo ještě čtvrt dediny zvané Retychovská, koupené za 50 kop. Obou dvou dílů se ujali společně a nerozdílně Šimonův syn z prvního manželství Jan Lajn a na místě své manželky Marie Martin Columbus.⁷⁰⁰ Martin Columbus byl dalším zetem Šimona Lajna, pocházejícím z rad plzenského měšťanstva.⁷⁰¹ Šimonův syn Jan snad již dříve (1608) mohl usilovat o to, stát se též plzenským měšťanem,⁷⁰² ale nikdy zde žádnou nemovitost nekoupil.⁷⁰³ Neužmul se ani domu, který v Plzni jeho zesnulý otec koupil minulého roku. Všichni dedičové vespolek ještě v roce 1624 pustili tento plzenský dum i se závdavkem opět Vítovi Petrželkovi, od něhož ho Šimon Lajn koupil.⁷⁰⁴

Lajnovy do Plzně provdané dcery a ani jejich manželé o majetek ve Všerubech zřejmě nezískali, což nám vysvětluje absenci jejich jmen v dalších zápisech městských knih. Nacházíme jen majetek vdovy Ludmily Lajnové nebo Jana Lajna, kteří se museli s plzenskými příbuznými vyrovnat, a snad kvůli tomu byly určité nemovitosti, tudíž i domy, odprodány. Ale v následujících zprávách je obtížné tento pohyb vysledovat. Vdova Lajnová byla zřejmě dobře finančně zabezpečena, tudíž mohla v roce vypořádání majetku, tedy 1624, z kekulovské pozostalosti koupit ve Všerubech 2 domy. Jednalo se o dum Kekulovský a dum Bašta.⁷⁰⁵ Poté roku 1630 prodala jeden svůj dum, ležící mezi domem Jana Stayndla a jedním

⁶⁹⁸ AMP - AM Plzeň, i. c. 219, sign. 1a29, fol. 323.

⁶⁹⁹ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhová, fol. 100-101.

⁷⁰⁰ tamtéž.

⁷⁰¹ AMP - AM Plzeň, i. c. 219, sign. 1a29, fol. 323.

⁷⁰² AMP - AM Plzeň, i. c. 439, sign. II 98, kart. 49.

⁷⁰³ Viz AMP - kartotéka regist z městských knih.

⁷⁰⁴ AMP - AM Plzeň, i. c. 219, sign. 1a29, fol. 323.

⁷⁰⁵ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhová, fol. 125.

jejím vlastním domem.⁷⁰⁶ V tomto případě se dá předpokládat, že se jedná o některý z domů, patřící konem čtyřem dílům, zdedeným po manželovi, ale z údaje o jeho poloze nevíme, o který z nich se konkrétně jedná.

Snaha vdovy se ale začínala ubírat jiným směrem – chtěla se stejně jako zesnulý chot prodat definitivně mezi plzeňské měšťany. Proto roku 1631 se synem Jáchymem a dcerou Annou zakoupila v Plzni nárožní dům i s městištěm za 800 kop grošů míšenských.⁷⁰⁷ Ve Všerubech následujícího roku prodala oba bývalé kekulovské domy, přičemž dům Bašta byl zpustlý, za 1001 kopu míšenských grošů,⁷⁰⁸ ale měly jí zde ještě náležet některé z domů z dedictví po manželovi. O takovémto vlastnictví domu se mluví naposledy roku 1634,⁷⁰⁹ což je vůbec poslední zmínka o Ludmile v městských knihách všerubských. Více informací můžeme najít už jen v plzeňských pramenech. Ludmila Lajnová se zde vdala, neboť roku 1645 je poprvé nazývána jako „nyní Skrinírová“, přičemž tento snatek mohl proběhnout po roce 1642, kdy je naposledy zmíněna jako Lajnová.⁷¹⁰ S tímto příjmením v Plzni přichází v úvahu jako její manžel pouze Jirí Skrinír, jehož mohla být další manželkou.⁷¹¹

Vratme se opět do Všerub a podívejme se, jak naložil s dedictvím po otci Jan Lajn z Lukova. Jan Lajn z Lukova patrně také vyplatil svoji sestru Marii a získal Retychovský dům. Ludmila Lajnová mu také roku 1627 postoupila kus dediny a louku z jejího dílu dedictví,⁷¹² a pak zde Jan prodává tohoto a dalšího roku některé pozemky.⁷¹³ Někdy v této době též Jan Lajn prodal Retychovský dům. Bylo to před 17. 6. 1629, kdy ho už odprodával další majitel.⁷¹⁴ Vypadá to na situaci, že nemá Jan kde bydlet, neboť tu chybí zpráva o vlastnictví nějakého dalšího domu, přičemž vyvstávají otázky o chybejícím zápisu transakce, nebo o tom, zda nebydlel jinde. Jedinými skutečnostmi, kterými si můžeme být jisti v otázce jeho zdejšího majetku je, že roku 1629 zde koupil a brzo prodal jednu chalupu.⁷¹⁵ Žádné pochybnosti v této věci ve Všerubech nemáme od roku 1632, kdy za 133 kop grošů koupil dům „slove Havlíckovský mezi domy Jana Cernohlávka a Tomáše Ormeta ležící“ se dvěma kusy dedin.⁷¹⁶ Roku 1635 zakoupil další, dražší dům za 283 kop, ležící vedle domu Kašpara Nekmírského s jedním lánem,⁷¹⁷ který za rok za 295 kop i s tím lánem opět prodal.⁷¹⁸ Zdá se

⁷⁰⁶ tamtéž, fol. 137.

⁷⁰⁷ AMP - AM Plzeň, i. c. 219, sign. 1a29, fol. 446v.

⁷⁰⁸ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, I. kn. tržová, fol. 151.

⁷⁰⁹ tamtéž, fol. 156.

⁷¹⁰ AMP - AM Plzeň, i. c. 219, sign. 1a29, fol. 447v.

⁷¹¹ Viz AMP - kartotéka regist z městských knih.

⁷¹² SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, I. kn. tržová, fol. 123.

⁷¹³ tamtéž, fol. 123v, 129v.

⁷¹⁴ tamtéž, fol. 133.

⁷¹⁵ tamtéž, fol. 130v, 132.

⁷¹⁶ tamtéž, fol. 153.

⁷¹⁷ tamtéž, fol. 161.

však, že ani dum koupený 1632 nebyl dlouho v jeho majetku, neboť roku 1638 je stejně polohově určený dum („mezi domy Tomáše Orneta a Jana Cernohlávka“) prodán Janem Pražským Janu Fridrichu Kaltenbrunnerovi.⁷¹⁹ Roku 1642 na místě Jana Lajna prodává Jan Fencel chalupu za 23 kop.⁷²⁰ Zdá se tedy, že Jan Lajn z Lukova ze Všerub odešel. Tomu odpovídá informace, která roku 1643 hovoří o něm nejen jako o „urozeném pánu“, ale také jako o „sousedu mesta Rokycan“. ⁷²¹ Už roku 1641 si totiž zakoupil v Rokycanech dum s grunty a chmelnickou za 395 kop míšenských grošu, kdy je rovněž v zápisu nazván „urozeným pánem“. ⁷²² Nemohl ho ovšem zcela zplatit, tak jej 1644 ho postoupil zpět bývalému majiteli. ⁷²³ Později máme opět doloženo, že Jan Lajn vlastní dum ve Všerubech. Roku 1648 koupil za 92 kop a 3 groše míšenské dum, ležící mezi domy Adama Krauze a Mateje Celníka s polovicí lánu dedin, loukami, zahradami a dalším příslušenstvím. ⁷²⁴ „Stateček“ ležící mezi domem „Adama Grausa a Mateje Celníka“ prodávaný Janem Buškem ml. Mateji Cernohlávkově roku 1654 odpovídá svou lokací poloze domu, který roku 1648 koupil Jan Lajn z Lukova. ⁷²⁵ Ale než se mohl dostat Janu Buškově, prošel jisté složitějším procesem. V roce 1650 byl přijat za měštana v Plzni, ⁷²⁶ ale zdá se, že tu nic nekoupil. ⁷²⁷ Všerubskou pozostalost však odkázal, jsa asi bezdetný, dominikánskému klášteru u kostela sv. Markéty v Plzni. Tuto pozostalost „jistým accordem a dobrovolným tractirováním“ získal od žebavých bratří Jan Vilém Kyšperský z Vresovic na Belé, všerubská vrchnost, a rozprodal. Máme doložen roku 1659 prodej jednoho lánu obci právě z této pozostalosti. ⁷²⁸ Kyšperský se samotného domu zbavil již dříve, právě před výše zmiňovanou smlouvou z roku 1654.

Toto jsou poslední informace o Janovi Lajnovi. O osudech jeho nevlastní matky jsme informováni z plzenských zdrojů, které ale nic neríkají o osudech všerubského majetku. Také neríkají nic o Janově nevlastním bratru Jáchymovi, vzpomínaném naposledy při koupi domu v Plzni roku 1631. ⁷²⁹ Z informací z roku 1663 víme, že Anna Ludmila Lajnová se stala dedicem i všerubských záležitostí své matky. Ale nebylo to ve smyslu nějakých realit, které už zřejmě její matka (či snad pak i přímo ona) nám neznámým způsobem odprodala, protože

⁷¹⁸ tamtéž, fol. 164.

⁷¹⁹ tamtéž, fol. 168.

⁷²⁰ tamtéž, fol. 170.

⁷²¹ tamtéž, fol. 166.

⁷²² SOKA Rokycany - AM Rokycany, II. oddelení, i. c. 102, fol. 127.

⁷²³ tamtéž, fol. 127v.

⁷²⁴ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhová, fol. 199.

⁷²⁵ tamtéž, fol. 205v.

⁷²⁶ AMP - AM Plzeň, i. c. 43, sign. 1b45, fol. 102.

⁷²⁷ Viz AMP - kartotéka regist z městských knih.

⁷²⁸ tamtéž, fol. 221v.

⁷²⁹ AMP - AM Plzeň, i. c. 219, sign. 1a29, fol. 446v.

jinak by o sobe nemohla Anna nejvyšším úředníkem tvrdit, že nemá ani svršku ani mobilií,⁷³⁰ pokud ovšem svoji situaci necinila zámerně horší než byla, i když nemovitosti určite nebylo možné zatajit. V roce 1663 však ve Všerubech uplatnovala „praetensi“ ve výši 120 kop grošu míšenských na Kekulovském dome, který už patril Adamu Zádubskému, jenž mel tuto částku po 20 kopách rocne splácet.⁷³¹

V prvním desetiletí 17. století mužeme najít ve Všerubech také příslušníky rodu **Kekulu ze Stradonic**. Byl to Vilém, který se zde usadil. Pred jeho příchodem na západ Cech víme, že byl úředníkem v Mirovicích, ale August Sedláček uvažuje, že se ve Všerubech usadil až jeho syn stejného jména.⁷³² S našim mesteckem ho mužeme spojit teprve na základe kupní smlouvy, jíž si 1609 zakoupil za 850 kop dum s puldruhým lánem od sirotku po Janu Pražském,⁷³³ od nichž získal také Sladkovskou chalupu, zaplacenou do roku 1614.⁷³⁴ Z prve citovaného zápisu z roku 1609 víme, že Vilém už žil v té dobe nedaleko Všerub, nebot se píše „a v Kunejovicích“,⁷³⁵ tudíž prebýval na nekerém z poddanských gruntu v této sousedící vesnici, která rovnež prináležela k belskému panství. Pozdeji se tato informace neopakuje. Zrejme tento grunt odprodal a bydlel pouze ve Všerubech, kde zakoupil mimo jmenovaného ještě jeden dum, jak vyplývá z pozdejších zpráv. Roku 1617 ještě platil rocni splátky za dum, ale roku 1620 to již delá jeho manželka Amabilie, rozená Vlasatá z Domoslavi.⁷³⁶ Roku 1619 jsou oznaceny nekeré dediny jako Viléma Kekuleho,⁷³⁷ ale v tomto prípade se nejedná o spolehlivý dukaz o tom, že by byl ještě naživu. Vilém Kekule mel dva syny, Viléma Diviše a Purkarta. Viléma Diviše roku 1620 ustanovil za svého dedice „strýc“ Albrecht Kekule na Sobechlebích, Kyšperce, Stradonicích a Nasavrcích. Albrecht Kekule zemrel 21. 8. 1622 a jako porucnici nad nezletilým Vilémem Divišem zřídil svoji manželku Ludmilu, rozenou Sekerkovou ze Sedcic. Ovšem za svoji úcast v protihabsburském povstání byl zesnulý Albrecht odsouzen 31. 10. 1622 ke konfiskaci poloviny jmení a jeho statky prevzala komora.⁷³⁸ Co se týce majetku ve Všerubech, v souvislosti s ním o Ludmile, rozené Sekerkové neslyšíme. Objevuje se tu Ludmila Bošínská z Božejova, rozená Vlasatá z Domoslavi, uvádená jako „nejbližší a krevní přítelkyne Purkarta a Viléma“.⁷³⁹ Pravdepodobne šlo o příbuznou z matciny strany, nejspíše tetu. Byla manželkou rytíře Jana

⁷³⁰ AMP - RMR I, sign. 1/IXf 16/11.

⁷³¹ SOKA Plzen-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhová, fol. 229v-230.

⁷³² SEDLÁČEK 1899a, s. 142.

⁷³³ SOKA Plzen-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhová, fol. 7v.

⁷³⁴ tamtéž, fol. 8.

⁷³⁵ tamtéž, fol. 7v.

⁷³⁶ tamtéž, fol. 8v.

⁷³⁷ tamtéž, fol. 67v.

⁷³⁸ BÍLEK 1882, s. 256.

⁷³⁹ SOKA Plzen-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhová, fol. 152v.

Štastného Bošínského z Božejova a v Malesicích, který jako její plnomocník roku 1624 prodal ve prospěch sirotku dum Kekulovský a při něm „druhej sluje Bašta“ se čtyřmi lány dediny, loukami, zahradami, chmelnicemi, i se ssvršky a nábytkem vtech domech, za 1100 kop grošu míšenských.⁷⁴⁰ Jan Štastný Bošínský také ještě v roce 1636 přijímal za bratry Viléma Diviše a Purkarta vejrunky.⁷⁴¹ Bylo to ale už po tom, co se Vilém Diviš vrátil ze saské emigrace spolu s pluky saského kurfirta, za což byl potrestán ztrátou všeho jmení, které tu zanechal. Byl to zbytek ze zkonfiskovaného majetku po Albrechtovi Kekulemu, který si oba bratři rozdělili na polovic.⁷⁴²

V nejranějším období se do Všerub dostává také velmi známý rod **Strojetických ze Strojetic** v osobě pana Abrahama. Dřívejší zprávy o něm hovoří, že roku 1597 sedel v Horních Kozolupech, tedy nejspíše v závislém postavení na gruntech cizí vrchnosti.⁷⁴³ Tento stav trval u něho i v roce 1610, kdy zakoupil ve Všerubech tři domy (z nichž jeden byl zvaný „Tocinkovský“) a dvě chalupy.⁷⁴⁴ Z toho mála co je známo o tomto šlechtici vystupuje zpráva z roku 1613. Potíž v její interpretaci způsobuje mrežování prvního folia s poznámkou „pretrženo v úterý po 2. nedeli po Trech králích 1618“. Abraham Strojetický, píšící se již „a vmeste Všerubech“, tu zapsal své manželce Eve Strojetické ze Sedcic drív koupené „domy dva, podle sebe proti kostelu jedouc do mest. Všerub po levé strane dum tretí, jménem Tocníkovský, chalupu sluje Skaleckejch za oznámenými dvoumi domy ležící, druhou chalu[pu] v nove vystavenou za ríckou za lávkou za lázní obecní“ s rozličným obilím, svršky, nábytkem, se „servítý, medeným, cínovým, dreveným, varným [i] jiným všelijakým nádobím, vozy kocími“, aby to vše užívala po jeho smrti. Jeho synovi Jirímu Vilémovi z toho mela vydat dve postele s povlečením, jednoho kone, 3 krávy, 3 jalovice a větší množství stříbrného a cínového nádobí. Kdyby se znovu vdala, tak mela dostat 1200 kop míšenských grošu vena a domy predat dedicum. Synum Jirímu Vilémovi a Fridrichovi zanechal jistoty v hodnote 3100 kop, z nichž mela jeho dcera Anna Dorota, až dospeje a bude se vdávat, obdržet 500 kop. Stejne tak pojistil nárok dcery na šosovní zboží ve Všerubech, kdyby neprovdána otce a bratry přežila.⁷⁴⁵ Co přesne znamenala ta zmena, vedoucí k mrežování, to můžeme jen předpokládat.

Zádubští ze Šontálu (Zádubští ze Schönthalu) jsou ve Všerubech přítomní v obou zkoumaných staletích už od predbelohorského období. Již k roku 1616 máme

⁷⁴⁰ tamtéž.

⁷⁴¹ tamtéž, fol. 152v.

⁷⁴² BÍLEK 1882, s. 258, 259.

⁷⁴³ V podobném postavení zde sedel později i Jindřich Úlický z Plešnic. K tomu: CHMELÍR, Václav: K Horním Kozolupum. Hláska XIII. c. 3, Plzeň 2002, s. 43-44.

⁷⁴⁴ SOkA Plzeň-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhov. fol. 12, 13v.

⁷⁴⁵ tamtéž, fol. 20-22v.

doložený dum v mestecku ve vlastnictví Jana Zádubského ze Šontálu na Huncicích.⁷⁴⁶ Ten roku 1619 tento svůj dum a ještě jednu chalupu přikl své manželce Veronice Markéte, rozené Bisové z Gejšperku. Jan Zádubský zde upozorňuje, že tento majetek získal koupí právě on.⁷⁴⁷ Jana Zádubského najdeme naposledy roku 1620 v městských knihách,⁷⁴⁸ v jiných zdrojích o rok později.⁷⁴⁹ Paní Veronika dum dlouho nepodržela a prodala ho roku 1623. A navíc se roku 1628 připomíná už provdaná jako Chlumcanská z Prestavlk.⁷⁵⁰ Jejím novým manželem se stal Kryštof Chlumcanský z Prestavlk, který ve Všerubech od roku 1641 vlastnil též dum.⁷⁵¹ Dá se předpokládat, že paní Veronika zemřela před 24. 8. 1659. Tehdy totiž Jan Bohuslav Zádubský ze Šontálu na místě vlastní sestry Anny Kateriny Štampachové, rozené Zádubské a na Mlýnci (oba zřejmě potomci Veroniky Markéty s Janem Zádubským) a Jirího Viléma, Jana Vladislava, Jindřicha Jaroslava, Ludmily Doroty a Anny Sibylly – dětí Veroniky Markéty s Kryštofem Chlumcanským, prodal za 500 kop míšenských grošů dum mezi domy někdy Viléma Kekuleho z Stradonic a Jiríka Kintera, s chalupou, štepnicí při ní ležící, pul druhým lánem dedin, lukami a chmelnicemi.⁷⁵² Kupující byla manželkou jednoho z potomků Kryštofa Chlumcanského a Veroniky Markéty, totiž Jirího Viléma.⁷⁵³

Další příslušníci rodu Zádubských se do Všerub dostávají již dva roky na to: roku 1661 zakupuje od vrchnosti za 375 kop dum Šanovcovský jinak Kekulovský se dvěma lány polí, chmelnicemi, loukami, porostlinami a příslušenstvím Adam Šebestián Zádubský ze Šontálu s manželkou.⁷⁵⁴ Adam Šebestián byl spolu s bratrem Janem Vilémem spolumajitelem sousedního statku Huncic, který smlouvou z 31. 8. 1661 odprodali.⁷⁵⁵ Jeho manželkou byla právě od roku 1661 Polyxena Sabina, ovdovělá Příchovská, rozená Hrušková z Brezna.⁷⁵⁶ Z tohoto manželství se jim ve Všerubech narodil roku 1664 syn Jan Vojtech.⁷⁵⁷ Podle matrik se jim ovšem již o rok dříve ve zdejší farnosti narodila dcera, u níž jsou však jako místo narození uvedeny Radimovice.⁷⁵⁸ Adam Šebestián bydlel ve Všerubech celkem 11 let, neboť roku 1672 vše, co zde dříve zakoupil, prodal Jirímu Vilémovi Chlumcanskému a jeho manželce za stejnou sumu, totiž za 375 kop.⁷⁵⁹

⁷⁴⁶ tamtéž, fol. 42.

⁷⁴⁷ tamtéž, fol. 65v-66.

⁷⁴⁸ tamtéž, fol. 70v, 184.

⁷⁴⁹ SEDLÁČEK, August: Zádubský ze Šontálu. Ottův slovník naučný XXVII. Praha 1908, s. 365.

⁷⁵⁰ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhov, fol. 144, 144v.

⁷⁵¹ tamtéž, fol. 185.

⁷⁵² tamtéž, fol. 217v.

⁷⁵³ tamtéž, fol. 245-245v.

⁷⁵⁴ tamtéž, fol. 228.

⁷⁵⁵ NA - DZV 313, fol. M14 - M16v, vklad 1662.

⁷⁵⁶ SEDLÁČEK 1908, s. 365.

⁷⁵⁷ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, matrika narozených, pag. 5.

⁷⁵⁸ tamtéž, pag. 3.

⁷⁵⁹ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhov, fol. 245.

Třetí období pobytu příslušníku tohoto rodu ve Všerubech nastalo poté, co Jan Václav Zádubský pojal za chot Sibylu Josefu, dceru rytíře Jan Kryštofa Varlejcha z Bubna, jehož rodovým příbuzným v mestecku náleželo několik nemovitostí.⁷⁶⁰ V roce 1745 zde Sibyla Josefa Zádubská koupila od majitele dolnobelského panství Jana Maxmiliána Kyšperského z Vresovic tzv. Bokovský a Haasovský dum.⁷⁶¹ Ještě roku 1745 jí tentýž postoupil za 2203 zlatých Steibachovský dum s jedním a pul dvorem.⁷⁶² Sybyla byla Kyšperského teta. Jako k příbuzné kní jiste mel náklonnost, neboť jí roku 1754 odpustil po dobu jejího života dluhy a platy.⁷⁶³ Sibylin manžel Jan Václav Zádubský ve Všerubech se svojí paní pobýval až do své smrti, která ho zde zastihla ve věku 43 let v roce 1748.⁷⁶⁴ Ze všerubských matrik víme o třech detech obou manželů. Tentýž pramen u dvou z nich uvádí jako místo jejich narození Všeruby.⁷⁶⁵ Paní Sibyla zemřela v 64 letech ve svém dome v roce 1765,⁷⁶⁶ aniž se dožila snatku své dcery Sylvie, která se provdala téhož roku za Kazimíra Perglara z Perglasu.⁷⁶⁷ V roce 1766 byla do desek zemských vložena její závet, sepsaná o dva roky dříve. Vní venovala 25 zlatých na mše za svoji duši. Svuj nemovitý majetek odhaduje na 3000 zlatých. Dum i polovici dedictví zapsala své dceri Sylvii a za porucnici určila svoji sestru Marii Annu Varlejchovou z Bubna.⁷⁶⁸ Při následujícím prodeji se o tomto odkázaném dome mluví jako o dvou, o Haasovském a Bekovském (či Bokovském). Tyto domy s s příslušenstvím, s pozemky, poli, lukami i se štepnicí, zahradou a dalšími lukami Sylvie prodala roku 1769 za 3150 zlatých svému bratrovi Václavovi.⁷⁶⁹ Celé jméno tohoto všerubského rodáka (*1745) znelo Václav František Jan Maxmilián.⁷⁷⁰ Tento šlechtic zde bydlel, a také se zde roku 1775 v cp. 104 narodila jeho manželce Andele, rozené svobodné paní z Rummerskirchu, dcera Josefa Marie Alžběta.⁷⁷¹ Václav ve Všerubech žil až do roku 1776, kdy oba zmínené domy, ale pod jednotným cp. 104, se 68 strychy polí a 11 strychy luk, prodal za 4200 zlatých Josefu Karlovi Peprnému. Smlouva byla uzavřena 30. září.⁷⁷² Zanedlouho, dne 16. října 1776, si s manželkou koupil statek Podhurí,⁷⁷³ kde pak později žijí.⁷⁷⁴

⁷⁶⁰ Stalo se mezi lety 1731 a 1744 (SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 4, pag. 16, 108).

⁷⁶¹ SOkA Plzen-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 426-426v.

⁷⁶² tamtéž, fol. 443v-444.

⁷⁶³ NA - DZV 287, fol. O20v.

⁷⁶⁴ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 3, matrika zemřelých, pag. 129.

⁷⁶⁵ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 4, pag. 123; kn. 6, pag. 55.

⁷⁶⁶ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 2, pag. 104.

⁷⁶⁷ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 3, matrika oddaných, pag. 144.

⁷⁶⁸ SOkA Plzen-sever - AM Všeruby, kn. obligací D, fol. 313-314.

⁷⁶⁹ SOkA Plzen-sever - AM Všeruby, 3. kn. trhová, fol. 655-658.

⁷⁷⁰ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 4, pag. 123.

⁷⁷¹ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 6, pag. 55.

⁷⁷² SOkA Plzen-sever - AM Všeruby, 4. kn. trhová, fol. 42-45.

⁷⁷³ NA - DZV 602, fol. A27v-A30, vklad 1777.

Také ještě v době před Bílou horou poznáváme, že ve Všerubech je majetek příslušníku panského rodu **Rícanských z Ríčan**. Jak později uvidíme, můžeme konstatovat, že se jednalo o největší šlechtický pozemkový majetek ve Všerubech své doby vůbec. A proto je velmi nepříjemné, že o něm z městských knih mnoho nevíme, neboť zde převody nemovitostí tohoto rodu vůbec nejsou zachyceny. Proto se musíme spokojit s drobnými zmínkami. Ta první je z roku 1619, kdy se připomíná „ouvar“ pána z Ríčan.⁷⁷⁵ Z další zmínky zjistíme, kdo byl tento příslušník rodu Rícanských. Mluví se v ní o „ouvaru“ Kryštofa Pavla z Ríčan. Tato druhá zmínka může být datovaná do roku 1621 či 1622.⁷⁷⁶ O Kryštofovi víme, že po otci vlastnil díl Pnovan, dále pak Újezd nade Mží, který prodal 1617, a vlastnil Hracholusky, kde sedel až do konce života.⁷⁷⁷ Kryštof byl manžel Kateriny, rozené Žákavské ze Žákavy.⁷⁷⁸ Jelikož se od poloviny dvacátých mluví ve Všerubech o jejím majetku, je možné, že zdejší nemovitosti ona šlechticna od svého chote zakoupila či jiným způsobem získala. Roku 1625 se zde tedy připomíná šenk paní Kateriny Rícanské,⁷⁷⁹ čímž se tato příslušnice privilegovaného stavu zaradila mezi cetné šlechtické majitele podobného podniku. Další zmínka o majetku Kateriny je z roku 1631, která se už týká přímo pozemku.⁷⁸⁰ Až roku 1639 se ve zprávách mihnou zmínky o vlastnictví dvou domů,⁷⁸¹ v roce 1640 o jednom.⁷⁸² Z pozdějších zpráv víme, že ve Všerubech vlastnila také chalupu.⁷⁸³ Kryštof Pavel z Ríčan zemřel v roce 1642.⁷⁸⁴ Již v té době ovšem byla obdarena podílem na dedictví, kterým byly zřejmě majetky ve Všerubech, nejstarší dcera Markéta Ludmila.⁷⁸⁵ Je to snad osoba, připomínaná v matrikách pod jménem Marie: poprvé roku 1644 jako paní Marenka Rícanská ze Všerub,⁷⁸⁶ ale ještě téhož roku o necelý měsíc později je označena jako paní Marie Anna Strachovská, rozená z Ríčan.⁷⁸⁷ Záměna s nekteřou sestrou Markétou Ludmilou není možná.⁷⁸⁸

Snatkem se tedy do Všerub dostal rod **Strachovských ze Strachovic**, kteří navazují i majetkově na Rícanské, na jejich pozici největšího pozemkového majetku v rámci městečka vůbec, což dokládá berní rula roku 1655, hovorící o 118 stryších polí paní Markéty Ludmily

⁷⁷⁴ K dějinám Podhurí viz též : ROŽMBERSKÝ, Petr: Rytířské, baronské a hrabecí sídlo v Podhurí. Hláska XVII. c. 4, Plzeň 2006, s. 41-43.

⁷⁷⁵ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhov. fol. 63.

⁷⁷⁶ tamtéž, fol. 82.

⁷⁷⁷ ROŽMBERSKÝ – NOVOBILSKÝ 2001, s. 8.

⁷⁷⁸ SEDLÁČEK, August: Rícanský z Ríčan. Ottův slovník naučný XXI. Praha 1904, s. 698.

⁷⁷⁹ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhov. fol. 109.

⁷⁸⁰ tamtéž, fol. 143.

⁷⁸¹ tamtéž, fol. 147v.

⁷⁸² tamtéž, fol. 176.

⁷⁸³ tamtéž, fol. 212.

⁷⁸⁴ SEDLÁČEK 1904, s. 698.

⁷⁸⁵ NA - DZV 147, fol. P28; DZV 264, fol. C1.

⁷⁸⁶ SOA Plzeň - Fara Dolní Belá, kn. 1, matrika narozených, zápis z 21. 8. 1644.

⁷⁸⁷ tamtéž, zápis z 11. 9. 1644.

⁷⁸⁸ NA - DZV 264, fol. B30-C2.

Strachovské. Jde o největší výmeru polí ve Všerubech.⁷⁸⁹ Jméno jejího manžela bylo Jan Jirí, šlo patrne o vojáka v hodnosti poručíka, který je roku 1650 připomínáný ve Všerubech.⁷⁹⁰ Do dnešních dnu nemáme, podobne jako u jiných rodu, o Strachovských ze Strachovic dokonalý prehled a v dosavadních pracích manželství ani osoba Jana Jirího nejsou uvádeny,⁷⁹¹ což doslovne neciní ani všerubské mestské knihy. Ono manželství muže na první pohled znejištovat fakt, že v podobné dobe, konkrétne v roce 1654, kupuje jistý Jan Jirí Strachovský se svojí manželkou Martou Maxmiliánou, rozenou Štipínkovou z Lichtenfelsu, statek Kozolupy.⁷⁹² Že se v prípade koupe Kozolup jedná o jinou, avšak stejnojmennou osobu, muže potvrdit následující vec: Jan Jirí ve Všerubech v roce 1655 prodával chalupu, se ctvrtí lánu za 47 kop, stojící vedle jeho domu,⁷⁹³ za kterou mu byly spláceny vejrunky až do roku 1663.⁷⁹⁴ Splacení celé částky však nakonec kvituje roku 1664 Markéta Ludmila Strachovská, přicemž se dozvídáme, že prodávaná chalupa prináležela k domum, které patřili dríve její matce, Katerine z Rícan.⁷⁹⁵ Toto je také poslední zmínka o manželech Strachovských. Ze závěti Markétiny matky z roku 1665 víme to, že i ona své dceri venovala podíl na dedictví,⁷⁹⁶ ale už nevíme, jestli stále tento potomek žije se svým manželem ve Všerubech, v cemž nám do budoucna nepomáhají ani mestské knihy ani matriky, v nichž se nikde neuvádí. Zejména u mestských knih je absence údaju o nejrozsáhlejším majetku v mestecku zarážející.

Následující období pred a kolem poloviny 17. století prineslo do Všerub i další šlechtice, z nichž nekterí jsou zachyceni už ve všerubských matrikách, ba dokonce zde pobývají i jeste v 18. století. Takto mužeme charakterizovat **Chlumcanské z Prestavlk**. V predchozím textu vzpomínáme, že ve Všerubech vlastnila dum Veronika Markéta Chlumcanská z Prestavlk, rozená Bisová z Geišperka. Tento dum i s chalupou na ní a ve prospěch potomku roku 1619 připsal její první manžel Jan Zádubský ze Šontálu na Huncicích,⁷⁹⁷ otec jejich detí Jana Bohuslava a Anny Kateriny.⁷⁹⁸ Jan Bohuslav se připomíná naposledy roku 1621.⁷⁹⁹ Veronika připsaný dum odprodala již v roce 1623, ale z další události plyne, že tu zrejme zakoupila jiný. Nezustala vdovou, ale již roku 1628 je provdaná za

⁷⁸⁹ DOSKOLOVÁ 1952, s. 275.

⁷⁹⁰ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhová, fol. 110 („vedle dediny ležící p. Jana Jirího Strachovského p. leytenanta“), 203.

⁷⁹¹ NA - Genealogická sbírka Vojtech Král z Dobré Vody, i. c. 5268, Strachovský; SEDLÁČEK, August: Strachovský ze Strachovic. Ottuv slovník naučný XXIV. Praha 1906c, s. 184.

⁷⁹² ÚLOVEC 2007, s. 21.

⁷⁹³ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhová, fol. 211v.

⁷⁹⁴ tamtéž, fol. 212.

⁷⁹⁵ tamtéž.

⁷⁹⁶ NA - DZV 264, fol. C1.

⁷⁹⁷ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhová, fol. 65v-66, 217v.

⁷⁹⁸ tamtéž, fol. 217v.

⁷⁹⁹ SEDLÁČEK 1908, s. 365.

Kryštofa Chlumcanského z Prestavlk, syna Oldricha Chlumcanského v Chotíkove. Sedením „v Chotíkove“ byla Markéta Veronika již k uvedenému roku.⁸⁰⁰ Víme o jejich detech Jirím Vilémovi, Janu Vladislavovi, Jindrichu Jaroslavovi, Ludmile Dorote a Anne Sibyle.⁸⁰¹ Oba manželé roku 1641 ve Všerubech koupili za 185 kop dum zvaný Trískovský, ležící mezi domy Václava Cernohlávka a Mateje Žáka, s polovicí lánu dediny, zahradami a lukami,⁸⁰² který sám Kryštof Chlumcanský pomerne brzy, v roce 1649, za 170 kop prodává.⁸⁰³ O neco pozdeji, roku 1654, zde koupil dum, ležící mezi domem Tomáše Leflera a domem Jana Leflera, Kryštofuv syn Jirí Vilém. K tomuto domu v ceně 51 kop náležela čtvrtina lánu dedin polních a lucních i veškeré příslušenství.⁸⁰⁴ V roce 1656 je zaznamenán prodej domu Kryštofa Chlumcanského, ležící mezi domy Jana Kašpara Flosara a Bartoše Fencla. Kryštof ho prodává za 600 kop svému synovi i s puldruhým lánem dedin, lukami a zahradami.⁸⁰⁵ Jedná se tedy o další dum, který zde Kryštof Chlumcanský vlastnil, ale o jeho koupi není v knihách zmínka. Kontrakt z roku 1656 však zřejmě nevstoupil v platnost, neboť celý zápis je mrežován. Dá se předpokládat že roku 1659 zemřela Kryštofova manželka Veronika, neboť tehdy její syn Jan Bohuslav Zádubský ze Šontálu na místě jejich zádubských i chlumcanských dětí prodává dum mezi domy „nekdy urozeného pana Viléma Kekuly z Stradonic“ a Jiríka Kintera“ za 500 kop míšenských, s chalupou a při ní štepnicí, pul druhým lánem dedin, slukami a chmelnicemi, Dorote Magdalene Chlumcanské, rozené Podmokelské z Prostibore.⁸⁰⁶ Už vzhledem ke vztahu k jejím detem se jedná nejspíše o dum, který Veronika zakoupila jako náhradu za odprodáný dum, připsaný jí jejím prvním manželem Janem Zádubským. Nová majitelka roku 1659 prodaného domu, Dorota Magdaléna Chlumcanská, je snachou zemřelé Veroniky Markéty. Jirí Vilém Chlumcanský se s Dorotou Magdalenou, dcerou Jakuba Podmokelského z Prostibore na Skupci, oženil v době mezi se mezi 1651 a 1659.⁸⁰⁷ V dalším období Jirí Vilém svůj majetek ještě zvětšuje tak, že roku 1672 kupuje další dum s pozemky za 375 kop,⁸⁰⁸ a také zřejmě zdedil majetek svého otce, zemřelého mezi lety 1662 a 1672.⁸⁰⁹

O vlastnictví domu Chlumcanskými, kteří byli potomky Jirího Viléma, ovšem v následujícím období městské knihy mlčí. Více informací získáme z matricních zápisu.

⁸⁰⁰ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhová, fol. 144; SEDLÁČEK, August: Rozvržení sbírek a berní r. 1615 dle uzavření snemu generálního nejvyššími berníky učiněné. Praha 1869, s. 55; KOLÁR, Martin: Chlumcanský z Prestavlk a Chlumcan. Ottův slovník XII. Praha 1897, s. 247.

⁸⁰¹ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhová, fol. 217v.

⁸⁰² tamtéž, fol. 185.

⁸⁰³ tamtéž, fol. 200.

⁸⁰⁴ tamtéž, fol. 10.

⁸⁰⁵ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhová, fol. 217.

⁸⁰⁶ tamtéž, fol. 217v.

⁸⁰⁷ BEZDEKOVÁ 2006, nestránkováno.

⁸⁰⁸ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhová, fol. 245.

⁸⁰⁹ tamtéž, fol. 245, 251.

Ovšem ani z nich nevíme nic o tom, kdy Jirí Vilém zemrel. Je tu naposledy připomínán roku 1700.⁸¹⁰ V matrice najdeme několik osob, které můžeme považovat za jeho potomky. Jiste byla jeho dcerou Marie Kordula,⁸¹¹ připomínaná zde v letech 1675 – 1678, později manželka Jana Adama Štolce ze Simbsdorfu a v Meste Touškove.⁸¹² Jeho dcerou mohla být i Katerina, provdaná před rokem 1699 za všerubského lazebníka Jana Wolframa.⁸¹³ V tomto smeru smíme uvažovat také o často připomínané Alžbete Zuzane Chlumcanské, provdané roku 1692 za všerubského Hermana Jáchyma z Harnachu.⁸¹⁴ Prestože se připomíná roku 1681 i syn Jirího Viléma jménem Jan,⁸¹⁵ spíše bude vhodnější myslet při hledání mužského dedice jeho místního majetku na osobu Františka Rudolfa Chlumcanského, připomínaného zde poprvé roku 1699.⁸¹⁶ Víme o nem, že sloužil v císařské armáde v hodnosti rytmistra.⁸¹⁷ Ve Všerubech se mu narodil nemanželský syn Jan, jehož matkou byla Dorota, povoláním nejspíše služka.⁸¹⁸ Krátce po roce 1700 se vytrácejí veškeré údaje o této casti rodiny Chlumcanských i z matrik. Nevíme, zda k nim mohl patřit Ondrej, zemrelý zde v roce 1722.⁸¹⁹ Vzhledem k matrikou udanému dožitému věku 87 let by snad mohl být i dalším synem Jirího Viléma, ale k této domněnce nemáme žádné doklady.

Neznáme také žádné doklady, že by patřil krodine dalšího Chlumcanského, který se tu usadil. Tím je šlechtic dosud nezaraditelný do genealogie rodu, Jan Ladislav Chlumcanský z Prestavlk. Ten zde 1698 zakoupil dum, ležící mezi domy Jan Geislera a Doroty Fenclové s polovinou lánů polí, lukami a příslušenstvím, za 280 kop míšenských.⁸²⁰ Jan Ladislav se připomíná naposledy v matrikách roku 1719.⁸²¹

Zemrel patrne roku 1722. Tehdy si totiž nechala jeho dum zapsat Marie Alžbeta **Vidršpergarová z Vidršperka**, rozená Chlumcanská, což byla dcera Jana Ladislava, kterou on po smrti svého syna Jana Kryštofa určil jakožto dedicku svého domu ve Všerubech se všemi pozemky, mobiliemi i dlužními úpisy.⁸²² Marie Alžbeta byla manželkou Václava

⁸¹⁰ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, matrika narozených, pag. 152.

⁸¹¹ tamtéž, pag. 28.

⁸¹² Stalo se před rokem 1681 (tamtéž, pag. 43).

⁸¹³ tamtéž, pag. 145.

⁸¹⁴ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, matrika oddaných, pag. 17.

⁸¹⁵ tamtéž, matrika narozených, pag. 42.

⁸¹⁶ tamtéž, pag. 144.

⁸¹⁷ tamtéž.

⁸¹⁸ tamtéž, pag. 165.

⁸¹⁹ tamtéž, matrika zemrelých, pag. 19.

⁸²⁰ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 84.

⁸²¹ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, matrika zemrelých, pag. 215.

⁸²² SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 240v-241. Datum úmrtí je shodné s Ondřejem Chlumcanským, ale vzhledem k jeho věku je málo pravděpodobná totožnost s Janem Ladislavem, otcem Marie Alžbety.

z Vidršperka a žila v Touškově.⁸²³ Proto není zarážející, že Marie Alžběta všerubský dum, ležící poté mezi domy Antonína Steinbacha z Kranichsteinu a Lorence Palma, s polovinou dvora, dalšími prikoupenými tremi kusy pole po peti strychách, s loukami a zahradami, za 415 zlatých roku 1727 prodala.⁸²⁴

O málo později než Chlumčanští se objevuje ve Všerubech roku 1631 Jan **Velvarský z Lumenštejna**. Koupil v tu dobu za 96 kop 30 grošu míšenských dum, ležící mezi domy Tomáše Ornety a Jana Cernohlávky, se čtvrtinou lánu dediny, lukami a příslušenstvím.⁸²⁵ Zjištěné informace o této osobě doposud sestávají z toho, že byl roku 1616 povýšen do šlechtického stavu spolu s Eliášem a Václavem Blovskými a Matoušem Pavlovcem, s nimiž obdržel predikát i „z Lumenštejna“.⁸²⁶ Jednalo se tedy nejspíše o pražského měšťana. Za dobu svého pobytu ve Všerubech se Jan Velvarský vyskytuje v knihách ještě jako kupující dvou kusu dedin v roce 1631.⁸²⁷ V následujícím roce 1632 už svůj Havlíckovský dum prodal Janu Lajnovi se vším příslušenstvím, jak to dřív koupil. A přidal i ty dva nedávno získané kusy dedin. Za toto vše měl obdržet 133 kop grošu míšenských,⁸²⁸ jejichž přijetí od kupujícího následující rok kvituje.⁸²⁹ Velvarskému tedy už v mestečku nic nepatřilo, přesto ho ještě nalezneme v knihách roku 1654, kdy je přítomen přijetí závdavku v rámci jedné koupe.⁸³⁰

Tricetiletá válka se ještě nechýlila ke konci a ve Všerubech nacházíme zástupce poměrně známého českého rodu **Šanovců** ze **Šanova** jménem David. Jeho původ můžeme hledat na statku Skupci, který bratři Jan Bedřich, Petr Pavel a David postoupili roku 1589 své sestře Anne, provdané Myškové ze Žlunic. Z těchto bratrů David Šanovec zemřel už roku 1600 a měl stejnojmenného syna,⁸³¹ kterého můžeme považovat za majitele všerubských realit. Nejprve roku 1642 zakoupil od Jan Štáindla „polovice statku Kekulovského i s Baštou horejší stranu se vším stavením i s stodolou a od stodoly mají společně rovnou jak jest bylo spatřeno ode dveří kuchynských bud valy nebo zatím plankami prehraditi, s 2 lány dedinami a 2 lány lukami“ za 800 kop grošu míšenských.⁸³² K tomu ještě téhož roku za 23 kop kupuje zde jednu chalupu.⁸³³ Naposledy můžeme vyhledat stopy Davida Šanovce v berní ruce, v níž ho vidíme jako třetího největšího vlastníka polností v mestečku. Jeho majetek činí 70

⁸²³ Viz Mesto Touškov.

⁸²⁴ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhov. fol. 280v-280.

⁸²⁵ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhov. fol. 136.

⁸²⁶ von DOERR 1900, s. 87.

⁸²⁷ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhov. fol. 139.

⁸²⁸ tamtéž, fol. 153.

⁸²⁹ tamtéž, fol. 153v.

⁸³⁰ tamtéž, fol. 158.

⁸³¹ SEDLÁČEK, August: Šanovec ze Šanova. Ottův slovník naučný XXIV. Praha 1906d, s. 558-559

⁸³² SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhov. fol. 181.

⁸³³ tamtéž, fol. 170.

strychu.⁸³⁴ David Šanovec zemrel asi bez potomku a majetek pripadl vrchnosti právem odúmrti. To se stalo pred rokom 1661, kdy vrchnost jeho majetek v rozsahu jednoho domu a dvou lánu (bez chalupy) prodala Adamovi Šebestiánovi Zádubskému ze Šontálu.⁸³⁵

Šlechticem, o jehož puvodu a rodine toho moc nevíme, je rytír Jan Kašpar **Flosar z Flosu**, který roku 1648 za 230 kop míšenských grošu kupuje ve Všerubech dum s polovicí lánu, lukami a se zahradami.⁸³⁶ Berní rula nám jeho pozemkový majetek ještě více približuje. Udává, že je majitelem 70 strychu polí. A uvádí i jeho tri krávy a 30 ovcí.⁸³⁷ Další informace o Flosarech nám mohou poskytnout matriky. V nich se vedle Jana Kašpara pripomíná i jistá Anna, patrne jeho manželka.⁸³⁸ Manželé zFlosu spojili s mesteckem Všeruby nejenom sebe, ale i svého potomka. A to mnohem zásadnejším způsobem. Svoji dceru Annu totiž provdali 24. 11. 1675 za Martina Hipperta, jircháre ze Všerub,⁸³⁹ který byl majitelem sousedního Kekulovského domu.⁸⁴⁰ Martin Hippert je pak na nekolika místech v matrikách oznacován jako „jirchár Flosarovic“.⁸⁴¹ O dalších osobách náležejícím k tomuto rodu nemáme žádné zprávy. Anna Flosarová je v matrikách pripomínána naposled 1683.⁸⁴² Její manžel Jan Kašpar je tamtéž naposled uveden roku 1680.⁸⁴³ Víme také, že v roce 1688 byl postižen požárem,⁸⁴⁴ ale tato živelná pohroma patrne nijak neohrozila jeho majetkovou situaci. Je to videt na výctu majetku, náležejícího k domu pri jeho odprodeji v breznu roku 1700 všerubské vrchnosti. K domu tou dobou náležely, mimo obvyklého príslušenství a jedné zahrady, predevším dva lány polí a luk o 98 strychách, což je tedy více než v dobe berní ruly.⁸⁴⁵ Je videt, že Jan Kašpar Flosar svuj majetek po škodách napáchaných ohnem neodprodával, ale naopak rozširoval. Flosarové se nadále už nepripomínají.

Roku 1655 zakupuje za 95 kop míšenských grošu Lajnovský dum ve Všerubech rytír Mikuláš **Ficnec**.⁸⁴⁶ Také k jeho osebe a rodu se nepodarilo získat nějaké další informace, proto se zde musíme spokojit jen se zmínkami všerubské provenience, kterých je též velmi málo. Po samotném zakoupení ve Všerubech se jedná pouze o zmínku z roku 1659, kdy se hovorí o domu, ležící mezi domem Samuela Marše a paní Salomeny Kryseldy Ficencové,⁸⁴⁷

⁸³⁴ DOSKOCILOVÁ 1952, s. 275.

⁸³⁵ SOkA Plzen-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhová, fol. 228.

⁸³⁶ tamtéž, fol. 188.

⁸³⁷ DOSKOCILOVÁ 1952, s. 275.

⁸³⁸ Poprvé 11. 11. 1664 (SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 1, matrika narozených, pag. 5).

⁸³⁹ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 1, matrika oddaných, pag. 1.

⁸⁴⁰ SOkA Plzen-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhová, fol. 252.

⁸⁴¹ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 1, matrika narozených, pag 23, 48.

⁸⁴² tamtéž, pag. 54.

⁸⁴³ tamtéž, pag. 37.

⁸⁴⁴ DOSKOCILOVÁ 1952, s. 275.

⁸⁴⁵ SOkA Plzen-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 101.

⁸⁴⁶ SOkA Plzen-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhová, fol. 210.

⁸⁴⁷ SOkA Plzen-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhová, fol. 220.

patrne Mikulášovy manželky, která se zřejmě po jeho smrti před tímto datem zdejšího majetku ujala. Další možností je, že všerubský dum od chote koupila. O následujícím osudu Ficencu a jejich majetku nejsou žádné informace.

Jelikož se nacházíme v době, kdy vznikla berní rula, je dobré si připomenout jednu osobu v ní zmíněnou, pro kterou mohou přijít nejasnosti ohledně jejího šlechtictví. Jedná se o „Katerinu Neunachberin z Sobetic“.⁸⁴⁸ Naskýtá se tu jistá možnost příslušnosti k rodu Sobetických ze Sobetic, přičemž by jmenovaná provdáním opustila svůj stav. V městských knihách o ní žádné informace nejsou. Jméno Neunachbar je ve všerubských knihách často zkomoleno jako „Najnocher“. Jistý Kryštof Najnocher zde roku 1659 kupuje dum, ležící mezi domem Kateriny Hozlarové a domem obecním, s polovicí lánu, za 111 kop grošu míšenských.⁸⁴⁹ Jmenovaná Katerina mohla být jeho manželkou. Roku 1695 zase Dobiáš tohoto příjmení (syn?) prodal svůj (nejspíš tentýž) dum za 150 kop grošu.⁸⁵⁰ Dle názoru autora tohoto článku se v případě Kateriny spíše ale nejedná o příslušnici rodu Sobetických. Je to asi jen vyjádření o původním bydlišti jmenované.

Ke konci 17. století přichází do Všerub velká skupina šlechty. Mnozí zde zastali dlouho, pro jiné představoval zdejší majetek pouhou epizodu. Jedním z těch, kdo spojili svůj osud s tímto městečkem na mnohem delší dobu, jsou především **Harnachové**. Šlechta livonského původu přišla do kontaktu se Všeruby tím, že 1652 Polyxena Eliška Harnachová, rozené z Ríčan, koupila s městečkem přímo sousedící statek Radimovice.⁸⁵¹ Polyxena Eliška byla manželkou Jakuba Harnacha, důstojníka kyrysnického pluku Kolovrat, s kterým měla syny Karla Ferdinanda, Fridericha Václava, Jana Antonína a Hermana Jáchyma.⁸⁵² Zemřela v roce 1677.⁸⁵³ Jakub se znovu oženil a pojal za manželku Annu Žofii Broumovou z Miretic.⁸⁵⁴ Ta se připomíná již jako vdova roku 1683, když si ve Všerubech zakoupila čtvrt lánu polí a luk za 10 kop.⁸⁵⁵ Je zajímavé, že si Anna Žofie kupovala tyto pozemky, aniž by vlastnila dum či chalupu v městečku. K tomu se odhodlala až o pár let později, cemuž předcházela jedna nejen pro ni důležitá událost. Roku 1686 se o dedictví po své matce Polyxene přihlásili bratři Harnachové, Karel Ferdinand, měšťan pražského Starého Mesta, spolu s Friderichem Václavem a Hermanem Jáchymem, jakožto měšťané na Malé Straně. O

⁸⁴⁸ DOSKOCILOVÁ 1952, s. 275.

⁸⁴⁹ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhov. fol. 219.

⁸⁵⁰ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhov. fol. 36.

⁸⁵¹ NA - DZV 390, fol. C16v-C19v. Viz též CHMELÍR, Václav: Statek a sídlo Harnachu v Radimovicích. Hláska XX. Plzeň 2009, s. 5-7.

⁸⁵² NA - Wunschwitz, i. c. 346, kart. 11, Harnach; DZV 479, fol. A6-A6v.

⁸⁵³ NA - Úrad desk zemských, listiny, i. c. 1731, kart. 56.

⁸⁵⁴ Roku 1694 kvituje Friderich Václav Harnach přijetí 20 zl. a 30 kr. podle závěti jeho otce Jakuba od nevlastní matky Anny Žofie (SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhov. fol. 50).

⁸⁵⁵ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhov. fol. 248.

dalším bratru, Janu Antonínovi, který byl ve válce s Turky, se nevedelo, jestli je naživu nebo ne. Bratři v tu dobu statek Radimovice postoupili Eleonore Harnachové, rozené Broumové z Miretic, manželce spolubratra Karla Ferdinanda.⁸⁵⁶ O Anne Žofii tento zápis mlčí. Žádný nárok na Radimovice nemela, ale zemřelý Jakub jí jiste zaopatril. Proto si mohla roku 1687 koupit v minulosti přední všerubský dum, kdysi nazývaný Kekulovský, ležící mezi domy Jana Kašpara Flosara a Václava Pechmana, s dvěma lány polí a luk.⁸⁵⁷ Tento dum s pozemky odprodala roku 1691 za výrazně větší cenu 431 kop míšenských 50 grošu.⁸⁵⁸ Paní vdova nezůstala moc dlouho bez majetku ve Všerubech, neboť roku 1693 kupuje jiný, tentokrát podstatně levnější dum, nacházející se mezi obecním pivovarem poblíž obecního mlýna vedle cesty do Mesta Touškova. Jeho cena byla 30 kop míšenských.⁸⁵⁹ Smlouvou ze dne 10. 5. 1712 však odevzdala vrchnosti Karlu Albrechtovi Kyšperskému svoji čtvrtinu lánů polí a luk, aby zde zaplatil všechny staré i nové závazky a dluhy vůči vrchnosti i státu, což ukazuje na špatnou finanční situaci Anny Žofie. Z této čtvrtě si vymínila pouze tento rok posekat jeden strych pšenice a jednu loučku. Chtěla navíc i zahrádku na predivo využívat až do smrti, kdy má obojí také připadnout vrchnosti. Svůj „domek“, jak ona nazývá patrně svůj dum koupený 1693, si však ponechala.⁸⁶⁰ Nedlouho potom nacházíme v matrikách dne 4. 6. 1712 úmrtí sedmašedesátileté Anny Marie Harnachové ze Všerub a její pohřeb do zdejšího farního chrámu.⁸⁶¹ Známa nekázen při uvádění jmen zapisujícími duchovními nás může docela dobře zde vést k domněnce, že se jedná o Annu Žofii.

Anna Žofie byla sice první z rodiny, kdo vlastnil nějaké nemovitosti ve Všerubech, ale nebyla nakonec první, kdo si zakoupil ve Všerubech dum. Tím prvním byl už roku 1685 její nevlastní syn Herman Jáchym, který s manželkou Dorotou Františkou Pernklovou od Jana Žáka a jeho manželky koupil „dum slove Žákovský na rohu ležící vedle domu Jana Fürsta při ulici co se do Někmiře jede“, s jedním lánem polí a luk, to vše za 339 kop míšenských grošu.⁸⁶² Již dříve bylo receno, že roku 1686 je Herman nazýván mešťanem pražské Malé Strany,⁸⁶³ ale od počátku roku 1687 je už poměrně pravidelně a v hojné míře uváděn v místních matrikách, což svědčí o tom, že se přestěhoval natrvalo do Všerub. Jde sice o jistý společenský sestup, ale možná jej ke změně bydliště přimela jeho finanční situace. V jiné lokalitě majetek nevlastnil. O trvalém pobytu ještě lépe svědčí, že se ve Všerubech

⁸⁵⁶ NA - DZV 479, fol. A6-A6v.

⁸⁵⁷ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhov.á, fol. 252.

⁸⁵⁸ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhov.á, fol. 49.

⁸⁵⁹ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhov.á, fol. 54.

⁸⁶⁰ tamtéž, fol. 132.

⁸⁶¹ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, matrika zemřelých, pag. 3.

⁸⁶² SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhov.á, fol. 13.

⁸⁶³ NA - DZV 479, fol. A6-A6v.

Hermanovi a Dorote Harnachovým narodil roku 1688 potomek,⁸⁶⁴ který je nám jako jediný dosud znám z toho manželství. Nekdy mezi lety 1691 až 1694 Herman ovdověl a znovu se oženil, neboť právě roku 1694 krčí potomka s jinou chotí, Alžbetou Zuzanou, rozenou Chlumcanskou z Prestavlk.⁸⁶⁵ Ale to už se odehrálo na jiné adrese, neboť Žákovský dum i s pozemky byl 1689 odprodán za 326 kop,⁸⁶⁶ a Herman Harnach ještě s Dorotou Františkou zakoupil roku 1690 za 42 kop jiný dum, ležící mezi domem Jirího Viléma Chlumcanského a Lorence Fanty, sctvrtinou lánu polí a luk a příslušenstvím.⁸⁶⁷ Tento dum vlastnil po nekolik let, než ho roku 1697 i se ctvrtinou lánu, jednou loukou, zahradou a dalším kouskem pole prodal za výrazně vyšší cenu 400 zlatých.⁸⁶⁸ Vychází nám z toho, že Herman Jáchym už potom nevlastní ve Všerubech žádný dum. Pritom zmatik víme, že v době od onoho prodeje domu až do roku 1707, se mu zde s druhou manželkou narodilo 5 dětí.⁸⁶⁹ Také víme, že v roce 1699 prodával Herman z Harnachu ve Všerubech dva kusy pole,⁸⁷⁰ a roku 1716 prodává vrchnost harnachovskou chalupu, kterou koupila. Vrchnost jí prodávala za 180 zlatých,⁸⁷¹ což je cena, která se platila i za dum, ale je více pravdepodobné, že se jedná spíše o bývalý „domecek“ paní Anny Žofie Harnachové než o dum Hermana Jáchyma. Herman Harnach tedy již nevlastní žádný dum ve Všerubech a mestské knihy o nem mlčí. Je však uveden ve fasse tereziánského katastru z roku 1713 v kategorii domkáře bez polí. Vtomtéž stavu je zmíněn ještě v revisitaci téhož priznání z roku 1718.⁸⁷²

Další zpráva pochází až z roku 1731, kdy zde výše zminovaný Herman Jáchym zemrel ve věku asi 73 let.⁸⁷³ O jeho domu či domku nic stále nevíme. Jeho syn František Rudolf zde uzavrel roku 1735 snatek s Františkou Schirndingovou ze Schirndingu,⁸⁷⁴ a hned roku 1736 za 250 zlatých koupil dum.⁸⁷⁵ Také kupuje roku 1740 od vrchnosti bývalou židovskou chalupu se ctvrtinou dvora o 11 strychách za 110 zlatých.⁸⁷⁶

⁸⁶⁴ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 1, matrika narozených, pag. 119.

⁸⁶⁵ tamtéž, pag. 101, 113.

⁸⁶⁶ SOkA Plzen-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 33.

⁸⁶⁷ tamtéž, fol. 35.

⁸⁶⁸ tamtéž, fol. 80-80v.

⁸⁶⁹ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 1, matrika narozených, pag. 128, 144, 171, 174.

⁸⁷⁰ SOkA Plzen-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 94v, 95.

⁸⁷¹ tamtéž, fol. 174.

⁸⁷² NA - TK, i. c. 2177, kart. 658.

⁸⁷³ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 3, matrika zemrelých, pag. 18.

⁸⁷⁴ tamtéž, matrika oddaných, pag. 19. Zde z matik víme, že se Hermanovi Jáchymovi ve Všerubech narodili 2 synové téměř stejného jména: 1697 František Rudolf Václav a 1699 František Rudolf. Jelikož je výhonek harnachovského rodu nazýván celý život pouze dvema jmény, nevíme zcela jiste, který z techto dvou dětí dospěl a ujal se majetku, a který zemrel ještě jako dítě. Použití stejných jmen evokuje úmrtí dríve narozeného v mezidobí pred narozením jeho mladšího bratra, presto ne nepravdepodobnou variantou je prece i dospelost staršího z obou bratrů vzhledem k užívání jmen. (tamtéž, kn. 1, matrika narozených, pag. 92, 144).

⁸⁷⁵ SOkA Plzen-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 313.

⁸⁷⁶ tamtéž, fol. 406-406v.

Roku 1737 se uvádí, že ve Všerubech zemřela paní Marie Zuzana Harnachová ve věku 72 let.⁸⁷⁷ Zde můžeme uvažovat o tom, že by se mohlo jednat právě o ovdovělou Alžbetu Zuzanu, přičemž zapisovatel mohl použít jiné jméno. Jak již bylo řečeno, s tímto problémem se setkáváme v matrikách obecně a komplikuje jejich zpracování při nedostatku jiných zdrojů. Ve Všerubech tedy asi žil František Rudolf zřejmě i se svou matkou.

Když 1759 zemřela v 62 letech jeho manželka Františka,⁸⁷⁸ oženil se ještě téhož roku s vdovou Annou Stuppertovou z Löwenthalu, rozenou Vidršpergarovou, původem z nedalekých Chranovic.⁸⁷⁹ Ta ovšem velmi brzy v roce 1761 ve Všerubech zemřela.⁸⁸⁰ František Rudolf se pak oženil do třetice. Jeho další chotí se stala roku 1762 Helena Mulcová z Valdova, která přinesla do manželství 300 zlatých vena. Manžel jí naopak zapsal ve formě hypotéky na svých všerubských majetcích 900 zlatých a zajistil kromě pojištění vena i svobodné bydlení v jeho domě v případě své smrti.⁸⁸¹ Helena po sňatku zřejmě disponovala dostatkem prostředků, proto mohla sama koupit roku 1765 za 690 zlatých dum s polmi a lukami.⁸⁸² Její manžel František Rudolf se připomíná mezi lety 1748 a 1766 jako poručník potomku všerubského rytíře Jana Karla Folknera. Zemřel v 71 letech ve Všerubech roku 1769 ve svém domě.⁸⁸³ Z žádného ze tří manželských svazků se mu nenarodili potomci, proto tedy veškerý jeho majetek připadl vdově Helene. Ta hned téhož roku prodala jeden z domů za 460 zlatých.⁸⁸⁴ Roku 1775 prodala jediný zbývajících dum čp. 2 se sýpkami, kulnami, stájemi, stodolami, zahradou, s právem varit pivo, 97 strychů polí, 11 strychů luk, chmelnicí, stavební parcelou vedle radnice (kde předtím stála chalupa Hermana Fencle), a čtyřmi kousky pole za 1800 zlatých.⁸⁸⁵ Více se už ve Všerubech nepripomíná.

O rodu Harnachu poskytují zdroje v hojné míře množství informací. Ale o pobytu příslušníku šlechtického rodu **Teufli** z Zeilbergu/z Hellenštejna jsme informováni velmi málo. Je to především z matrik. Ani nejznámější genealogické zdroje tu moc nepomáhají. Poprvé se příslušník této rodiny připomíná roku 1683, kdy všerubský kostel obdaroval pan Teufel, označovaný jako toho času jako obytný a spolusoused všerubský.⁸⁸⁶ Tento šlechtic, rytíř Jan Augustin, původně poručník, je zde pak nekolikrát zmiňován se svojí manželkou Anežkou Polyxenou, rozenou z Plankenheimu, již se v městečku roku 1685

⁸⁷⁷ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 3, matrika zemřelých, pag. 40.

⁸⁷⁸ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 2, pag. 59-60.

⁸⁷⁹ SOA Plzeň - Fara Líštany, kn. 3, matrika oddaných, fol. 35v.

⁸⁸⁰ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 2, pag. 79.

⁸⁸¹ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, kn. obligací D, fol. 385-388, vklad z 17. 5. 1769.

⁸⁸² SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 3. kn. tržová, fol. 464.

⁸⁸³ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, matrika zemřelých, pag. 129.

⁸⁸⁴ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 3. kn. tržová, fol. 649-650.

⁸⁸⁵ tamtéž, fol. 851-854.

⁸⁸⁶ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, pag. 33 („Vyznamenání šatstva mešného a příprav kostelních při chrámu Páne založení sv. Ducha v městě Všerubech 1677 jakž následuje“ /nematicní zápis/).

narodil syn.⁸⁸⁷ Další ojedinělé zmínky se týkají taktéž daru manželského páru kostelu sv. Ducha ve Všerubech. Ty jsou z let 1686 a 1688. Práve darování lampy a korporalu z roku 1688 je vubec posledním dukazem o přítomnosti Teufelu v mestecku.⁸⁸⁸ Žádná osoba z tohoto rodu zde už nežila v roce 1690, kdy se hovorí o domu, který s manželkou dřív pan Teufel držel.⁸⁸⁹

Rod **Varlejchu z Bubna** nacházíme ve Všerubech poprvé v posledním desetiletí 17. století a naposledy v 2. polovine století následujícího. Prvním příslušníkem tohoto rodu je Katerina Barbora Varlejchová z Bubna, která zde koupila roku 1696 dum, ležící mezi domy Jirího Viléma Chlumcanského a Marie Cernohlávkové, s $\frac{3}{4}$ lánu dedin polních a lucních a s příslušenstvím, za 300 kop míšenských grošu, hned zaplacených.⁸⁹⁰ Katerina Barbora byla dcerou Jana Viléma Kyšperského z Vresovic, majitele Prívozce, Belé a Všerub, tudíž místní vrchnosti.⁸⁹¹ Roku 1693 se provdala za Jana Kryštofa Varlejcha z Bubna, který byl synem Viléma Varlejcha z Bubna na Pecetíne.⁸⁹² Následujícího roku zakoupila statek Vlášence se dvema vesnicemi, ležící u Tábora, který od ní 1695 odkoupil její bratr František Albrecht, další držitel Belé a tím také samozrejme Všerub.⁸⁹³ Katerinu s jejím manželem tedy nalézáme ve Všerubech až po tomto prodeji, vlastne na panství jejího bratra. Nepobývají zde nejdříve příliš dlouho, neboť svůj dum i s pozemky prodala již 1699, a to za o neco vyšší cenu, totiž za více než 428 kop grošu míšenských.⁸⁹⁴ Přítomnost manželu Varlejchu mužeme doložit opet od roku 1705, kdy Katerina zakupuje dum, stojící mezi domy Pavla Hosa a Jana Jiríka Kaltenbrunera, s polovinou lánu polí a 11 stryších prikoupených polí s jednou loukou, v cene 400 kop míšenských grošu.⁸⁹⁵ Následujícího roku je prikoupen další dum, ležící mezi domy Jana Ladislava Chlumcanského a Jana Pavlíka, s jedním lánem polí o 56 stryších, s lukami a s příslušenstvím. Jeho cena byla 595 zlatých rýnských.⁸⁹⁶

Katerina Varlejchová umírá roku 1718 ve Všerubech, ale jakožto rozená Kyšperská je pochována v Dolní Belé.⁸⁹⁷ Z jejího manželství s Janem Kryštofem vzešlo nekolik dětí. Víme jiste o Maxmiliánu Karlovi, Katerine Polyxene a Marii Anne,⁸⁹⁸ narozených ve Všerubech,

⁸⁸⁷ SOkA Plzen-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 46; SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 1, matrika narozených, pag. 63.

⁸⁸⁸ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 1, pag. 33 („Vyznamenání šatstva mešného a příprav kostelních pri chrámu Páne založení sv. Ducha v meste Všerubech 1677 jakž následuje“ /nematicní zápis/).

⁸⁸⁹ SOkA Plzen-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 46.

⁸⁹⁰ tamtéž, fol. 76-76v.

⁸⁹¹ SEDLÁČEK, August: z Vresovic. Ottuv slovník naucný XXVI. Praha 1907c, s. 1027.

⁸⁹² KOLÁR, Martin: Z Bubna Varlichové. Ottuv slovník naucný IV. Praha 1891, s. 825.

⁸⁹³ TRÍSKA, Karel a kolektiv: Hrady, zámky a tvrze v Cechách, na Morave a ve Slezsku V. Praha 1986, s. 210.

⁸⁹⁴ SOkA Plzen-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 93-93v.

⁸⁹⁵ tamtéž, fol. 111-111v.

⁸⁹⁶ tamtéž, fol. 112-113.

⁸⁹⁷ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 1, matrika zemrelých, pag. 10.

⁸⁹⁸ tamtéž, matrika narozených, pag. 126, 173, 187.

ale celkove bylo potomku více.⁸⁹⁹ Nedlouho po úmrtí Varlejchové se ukázalo, že hospodářská situace zesnulé paní nebyla dobrá. Roku 1720 přijal její manžel Jan Kryštof její všerubské domy „nyní velmi ruinovány“ na sebe místo Katerinina vna, aby zachránil dedictví práve pro své potomky.⁹⁰⁰ To už byl ale podruhé ženatý, a to s Konstancií Ludmilou Bohušovou z Otešic, což byla nevlastní sestra pana Adama Bohuše, který v mestecku též bydlel.⁹⁰¹ Z tohoto Varlejchova manželství se ve Všerubech v letech 1720, 1722 a 1724 narodili tři potomci.⁹⁰² V roce 1725 však Jan Kryštof Varlejch z Bubna oba dva domy, ležící mezi farním dvorem a tzv. Pecceliovským domem, s k tomu náležejícími mobiliemi a imobiliemi a pozemky poli, loukami, zahradami, nejakým dobytkem, zatížené určitými dluhy, za 2150 zlatých prodal.⁹⁰³

To však není konec přítomnosti rodu Varlejchu z Bubna ve Všerubech. Ta spocívala v přítomnosti ženských potomku, a to jednak Sibily Josefy, která se někdy mezi lety 1731 a 1744 provdala za Jana Václava Zádubského ze Šontálu,⁹⁰⁴ a hlavne Marie Anny, která jako nikdy neprovdaná zustala po celý život nositelkou rodového jména Varlejchu z Bubna. A nadále se objevuje ve Všerubech, označována casto za „slecnu ze Všerub“. Takto je nazvána poprvé již roku 1744,⁹⁰⁵ což bylo už rok před tím, než si zde za 220 zlatých zakoupila dum se zahradou, ležící mezi farou a domem Anny Králové.⁹⁰⁶ Jméno Marie Anny Varlejchové se objevuje v matrikách mezi kmotry a svedky až do roku 1778.⁹⁰⁷ O deset let pozdeji, tedy v roce 1788, Marie Anna svuj dum (cp. 102) s příslušenstvím prodala s výjimkami, z nichž se dá usoudit, že zde ještě hodlá dožít.⁹⁰⁸ Zemrela 27. 2. 1792 práve v tomto dome ve věku 84 let⁹⁰⁹ a stala se tak vubec predposledním šlechticem, který tu ve sledovaném období žil.

Opakem Varlejchu muže být přítomnost příslušníku rodu **Sudu Lukavských z Renec**, která je velmi krátká. Datuje se ode dne 28. 6. 1697, kdy rytír Diviš Petr Suda Lukavský z Renec koupil od Hermana Jáchyma z Harnachu za 400 zlatých ve Všerubech dum, ležící mezi domy Viléma Chlumcanského a primátora Lorence Fanty, se čtvrtinou lánu, s loukou, zahradou a jedním kouskem pole.⁹¹⁰ Diviš Petr mel za manželku Annu Katerinu

⁸⁹⁹ KOLÁR 1891, s. 826.

⁹⁰⁰ SOkA Plzen-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 114-115.

⁹⁰¹ NA – Wunschwitz, i. c. 84, kart. 3, Bohuš z Otešic.

⁹⁰² SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 1, matrika narozených, pag. 220, 230, 247.

⁹⁰³ SOkA Plzen-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 262v –224.

⁹⁰⁴ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 4, pag. 16, 108.

⁹⁰⁵ tamtéž, pag. 105.

⁹⁰⁶ SOkA Plzen-sever - AM Všeruby, 3. kn. trhová, fol. 7-8.

⁹⁰⁷ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 9, pag. 17.

⁹⁰⁸ SOkA Plzen-sever - AM Všeruby, 4. kn. trhová, fol. 511-512. Navíc kupec hodlal dlouho splácet celou nemovitost.

⁹⁰⁹ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 2, pag. 12.

⁹¹⁰ SOkA Plzen-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 80.

Vidršpergarovou⁹¹¹ a se svým bratrem Jirím Kryštofem vlastnil puvodne statek Mezholezy (okr. Domažlice). Ten bratri však dva měsíce pred koupí všerubského domu oba prodali.⁹¹² V matrikách jméno Diviše Petra ani jeho manželky nenajdeme. Sudu Lukavského jiste mimo mestecko vázala služba u chorvatského pluku Lodron v hodnosti rytmistra.⁹¹³ Jediná zmínka se týká jeho dcery Eleonory, která tu svedčila pri krtnu v roce 1699.⁹¹⁴ Bylo to nekolik mesícu predtím, než ještě téhož roku dne 15. 5. odprodal její otec dum i s pozemky ve Všerubech za 220 zlatých.⁹¹⁵

V podobném období, kdy zde koupil dum Suda Lukavský, se ve Všerubech usazuje rozvetvená rodina nemeckého puvodu: **Steinbachové z Kranichsteinu**. Prvním ze Steinbachu je zde zakoupen Antonín František. Koupil roku 1698 za 650 zlatých „dum slove Žákovský na rohu ležící pri ulici co se do Nekmíre jede, z druhé strany vedle domu Václava Poláka“, s pul druhým lánem polí a luk.⁹¹⁶ Ke svému majetku ve Všerubech ještě prikoupil roku 1702 za 110 kop jednu chalupu,⁹¹⁷ kterou vlastnil do roku 1710, kdy jí zase prodal.⁹¹⁸ Prodal roku 1717 i svuj dum, knemuž v tu dobu náleželo 68 strychu polí a 2 strychy luk.⁹¹⁹ O míste jeho dalšího pobytu toho moc nevíme. Tušíme ale ještě nějaký majetek ve Všerubech. Jiste zde mel neco zemedelských pozemku. Jeden kus pole za 12 zlatých roku 1722 prodal.⁹²⁰ Velmi duležitý fakt k této osebe se datuje do roku 1727, kdy od Antonína Schirndingara ze Schirndingu kupuje za 17000 zlatých sousední statek Kunejovice.⁹²¹ Ten ovšem držel jen velmi krátce. V roce 1728 ho prodává Josefu Ferdinandovi Schindlovi z Hirschfeldu.⁹²² A ještě téhož roku se Antonín František Steinbach pripomíná jako obyvatel mestecka Všerub.⁹²³ Ale v mestských knihách však chybí koupe domu, ve kterém tento šlechtic nadále jiste žil. Zemrel tu v roce 1731, když si pádem ze schodu zlomil vaz. Byl pochován ve steinbachovské

⁹¹¹ NA - Wunschwitz, i. c. 1155, kart. 35, Suda Lukavský z Renec.

⁹¹² NA - DZV 407, fol. B8-B9v, vklad 1700.

⁹¹³ NA - Wunschwitz, i. c. 1155, kart. 35, Suda Lukavský z Renec.

⁹¹⁴ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 1, matrika narozených, pag. 139.

⁹¹⁵ SOkA Plzen-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 96.

⁹¹⁶ tamtéž, fol. 69v.

⁹¹⁷ tamtéž, fol. 106v.

⁹¹⁸ tamtéž, fol. 130.

⁹¹⁹ tamtéž, fol. 176.

⁹²⁰ tamtéž, 242.

⁹²¹ NA - DZV 500, fol. A20-A24.

⁹²² NA - DZV 500, fol. F29-G1v.

⁹²³ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 1, matrika narozených, pag. 282.

hrobce v Líštanech.⁹²⁴ Dum po něm získal jistý František Antonín Steinbach z Kranichsteinu, který ho roku 1739 se čtvrtinou lánu za 140 zlatých prodal.⁹²⁵

Roku 1731 zemřelý Steinbach byl synem Antonína Františka (†1709 Techlovice), taktéž bývalého majitele Kunejovic,⁹²⁶ které zdedil po otci a prodal roku 1701.⁹²⁷ Jeho stejnojmenný syn se dle matrik narodil asi 1661 a Wunschwitz o něm mluví jako o Antonínu Erdmanovi. Praví též, že sloužil u delostřelectva.⁹²⁸ Všerubské matriky začínají 1661, ale narození takové osoby nezachycují. Jelikož zemřel Antonín František bez potomku, tudíž jeho dedič František Antonín není jeho synem. Jinou vazbu prozatím nenacházíme.

Vratme se do Všerub samotných. Roku 1726 zakoupila v mestečku dum, ležící mezi farou a domem Petra Krále, se čtvrtinou lánu polí za 260 zlatých slečna Maxmiliána Eleonora Steinbachová z Kranichsteinu.⁹²⁹ Tato žena byla dcerou Antonína, jak už bylo receno, v roce 1709 zemřelého bývalého majitele sousedních Kunejovic,⁹³⁰ tudíž sestrou Antonína Františka, usazeného zde už od konce 17. století. Svůj dum prodala už roku 1731 za 250 zlatých,⁹³¹ ale bydlela tu i nadále, neboť je připomínána roku 1735 jako „ze Všerub“.⁹³² Nakonec tu také jako neprovdaná zemřela v roce 1749 ve věku 67 let.⁹³³

Z rodiny Steinbachu pocházel také další majitel zdejších realit, Jan Benedikt, syn Františka Julia, bývalého pána na Újezde nade Mží, Žitíne atd. Roku 1725 získal od Jana Kryštofa Varlejcha z Bubna dva domy s mobiliemi, loukami, polí a zahradami a nějakým dobyt看em za 2150 zlatých. Ty domy jsou popisovány jako ležící mezi farním dvorem a tzv. Pecceliovským domem.⁹³⁴ Jen ze souvislosti můžeme tušit, že se druhý z domu dostal velmi brzo, patrne prodejem, vrchnosti, která ho 26. 1. 1726 zase prodává.⁹³⁵ Ostatne hlavní sídlo Jana Benedikta se nenacházelo ve Všerubech, ale v jeho dome v Meste Touškove, jak se i ve všerubských matrikách často opakuje.⁹³⁶ Ani druhý všerubský dum nezůstal moc dlouho

⁹²⁴ Dve různé matriky predkládají rozličná data jeho úmrtí a věk: líštanská udává úmrtí 6. 10. 1732 ve věku 61 let (SOA Plzeň – Sběrka matrik, fara Líštany /dále jen Fara Líštany/, kn. 1, matrika zemřelých, pag. 110), kdežto všerubská klade tuto událost na 8. 10. 1731. (SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 3, matrika zemřelých, pag. 20) Společně udávají místo posledního odpocinku.

⁹²⁵ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 336.

⁹²⁶ NA - Wunschwitz, i. c. 1124, kart. 34, Steinbach z Kranichsteinu.

⁹²⁷ NA - DZV 266, fol. B21; DZV 408, fol. A23v-A25v.

⁹²⁸ NA - Wunschwitz, i. c. 1124, kart. 34, Steinbach z Kranichsteinu.

⁹²⁹ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 268-269.

⁹³⁰ NA - Wunschwitz, i. c. 1124, kart. 34, Steinbach z Kranichsteinu.

⁹³¹ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 296.

⁹³² SOA Plzeň – Fara Všeruby, kn. 3, matrika oddaných, pag. 19.

⁹³³ tamtéž, pag. 135.

⁹³⁴ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 262v-264.

⁹³⁵ tamtéž, fol. 279, 443v.

⁹³⁶ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, matrika narozených, pag. 247; kn. 4, pag. 12.

v jeho majetku. Upadl totiž do dluhu, byl dán do dražby a za 2200 zlatých prodán. Vše se událo před 30. 7. 1743.⁹³⁷

Roku 1721 se ve Všerubech zakupuje další příslušnice rodu Steinbachu. Paní Marie Sidonie, ovdovělá Steinbachová z Kranichsteinu, rozená Globnarová z Globen, zde koupila dum se čtvrtinou dvora za 500 zlatých.⁹³⁸ Hned rok na to kupuje další dum, ležící mezi Jirím Stahlem a Ondřejem Sochořem, s jedním dvorem polí za 420 zlatých.⁹³⁹ Marie Sydonie byla vdovou po Juliu Františkovi Steinbachovi, dřívejšímu majiteli Huncic, Klenové a pak Habartic, s nímž měla syna a dceru.⁹⁴⁰ Zemřela nejspíš v lednu 1733 a domy s $\frac{3}{4}$ lánů polí, luk a zahrad i s mobiliemi, které ve Všerubech vlastnila, odkázala synovi Antonínu Ignáci, jemuž byly 23. ledna téhož roku vloženy do městských knih.⁹⁴¹ Ovšem netrvalo ani měsíc a celé toto dedictví zapsal Antonín své manželce Marii Josefe, rozené ze Streitberka.⁹⁴² Ještě téhož roku jeden z domu Marie Josefa Steinbachová odprodala. Jednalo se o dum, ležící mezi Baltzerem Langem a Georgem Stahlem. Prodán byl bez polí, pouze se zahradou, a to za o dost nižší cenu 150 zlatých.⁹⁴³ Zbýval tu tedy jen jediný dum k bydlení. Zmatrik však o následujícím pobytu obou manželů žádné informace nemáme, což ho v žádném případě nevyklucuje. U Antonína Ignáce je tato možnost nižší kvůli jeho službě u delostřelectva, při jejímž plnění padl v roce 1738 u Belehradu.⁹⁴⁴ Poté již ovdovělá paní Marie Josefa prodává roku 1739 i poslední dum s třemi čtvrtinami dvora polí o 35 strýších a 3 kusy luk za 630 zlatých.⁹⁴⁵

Ve Všerubech dlouho zustali též **Bohušové z Otešic**. Prvním z nich ve Všerubech byla paní Marie Zuzana Bohušová, rozená Winklerová z Heimfeldu, která zde roku 1690 za 1600 zlatých rýnských zakoupila dum mezi Janem Kašparem Flosarem a Janem Kayslerem, s příslušenstvím, s pul třetím lánem polí a luk, zahradou, chalupou pod obecním mlýnem a „s rybníčky též jedním mlýnářem s ženou a detmi, pokud se jich doptá“,⁹⁴⁶ tedy s poddanými. Marie Zuzana byla druhou chotí Adama Bohuše z Otešic, hejtmána pluku Lobkovic,⁹⁴⁷ který zde přes svoji službu se svojí manželkou občas pobýval, což dokazují matriční zápisy.⁹⁴⁸ Jeho manželka prikoupila ve Všerubech ještě Žákovský dum „na rohu ležící při ulici co se do Někmiře jede a z druhé strany vedle domu Václava Poláka“ s pul

⁹³⁷ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhov. fol. 443.

⁹³⁸ tamtéž, fol. 212.

⁹³⁹ tamtéž, fol. 248v.

⁹⁴⁰ NA - Wunschwitz, i. c. 1124, kart. 34, Steinbach z Kranichsteinu.

⁹⁴¹ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhov. fol. 303v.

⁹⁴² tamtéž, fol. 306-307.

⁹⁴³ tamtéž, fol. 308v.

⁹⁴⁴ NA - Wunschwitz, i. c. 1124, kart. 34, Steinbach z Kranichsteinu.

⁹⁴⁵ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhov. fol. 359.

⁹⁴⁶ tamtéž, fol. 46.

⁹⁴⁷ NA - Wunschwitz, i. c. 84, kart. 3, Bohuš z Otešic.

⁹⁴⁸ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, matrika narozených, pag. 97, 110, 117, 119, 122.

druhým lánem polí a luk a s příslušenstvím. Tento dum stál 500 kop míšenských grošu.⁹⁴⁹ V jeho držení ale nezůstala dlouho, protože ho i se všemi pozemky zase roku 1698 za 650 zlatých prodala.⁹⁵⁰ Její manžel Adam Bohuš vlastní později statek Habartice.⁹⁵¹

Další vývoj držby Bohušu provázely zajímavé události. Ze zápisu z 25. 5. 1725 víme, že paní Bohušová svůj dum prodala Janu Antonínu Schirndingarovi ze Schirndingu, pánu na Kozolupech a Kunejovicích, s 2,5 dvorem polí a luk, zahradou, tremi rybníčky, i s k tomu náležejícími chalupami a stodolami, za 1750 zlatých.⁹⁵² Jan Antonín však ještě téhož roku (před 11. 9.) dum prodal neznámé osobě a tento kontrakt dal zapsat do městských knih bez vědomí majitele panství. Vrchností byl František Albrecht Jaroslav Kyšperský z Vresovic, který se tak cítil poškozen ve svých vrchnostenských právech, a stěžoval si úradum. Prodej byl nakonec anulován a spor vyřešen v lednu 1726. Presto tento spor dvou příslušníku privilegované vrstvy asi spíše prilil do ohně současně probíhajícího sporu o robotu mezi všerubskými měšťany a jejich pánem.⁹⁵³ Sám anulovaný kontrakt v městských knihách nenalzáme. Naopak je však možné, že se po anulování vrátil onen dum zpět dřívější majitelce Bohušové, která ostatně dostala zapláceno dle smlouvy z kupní ceny přímo jen 250 zlatých a zbytek byl držen na úrok.⁹⁵⁴ K domněnce o vrácení domu bývalé majitelce vede fakt, že Marie Zuzana zemřela 21. 2. 1729 ve Všerubech a byla zde též pochována.⁹⁵⁵ Tím místem, kde zakončila svůj život, mohl být právě zmínovaný dum.

Bohušové z Otešic ze Všerub natrvalo nemizí. Když nepocítáme epizodickou držbu domu po Janu Benediktu Steinbachovi Josefem Antonínem Bohušem z Otešic a na Nedražicích roku 1743,⁹⁵⁶ další majetek získává ve Všerubech Jan Antonín Bohuš z Otešic, který za 1000 zlatých koupil roku 1749 „an sonst Schmidisch und Flosserisch Haus“, ležící mezi Josefem Hallášem zleva a Tomášem Hrdlickou zprava.⁹⁵⁷ Bohužel se o jeho sobě z nejznámějších genealogických sbírek Wunschwitze ani Krále z Dobré Vody nic nedozvíme. Proto musí nyní vystacit ty informace, že jeho manželkou byla Marie Viktorie, rozená z Pretlu.⁹⁵⁸ Bohušové se ovšem ocitli v dluzích, proto byl 9. 9. 1752 tento dum sekvestrován.

⁹⁴⁹ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 68-68v.

⁹⁵⁰ tamtéž, fol. 69v-70.

⁹⁵¹ NA - Wunschwitz, i. c. 84, kart. 3, Bohuš z Otešic.

⁹⁵² tamtéž, fol. 259-259v.

⁹⁵³ NA - Stará manipulace (dále jen SM), i. c. 1739, sign. K160/1, kart. 407.

⁹⁵⁴ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 259v.

⁹⁵⁵ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 3, matrika zemřelých, pag. 6.

⁹⁵⁶ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 443.

⁹⁵⁷ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 3. kn. trhová, fol. 116-119.

⁹⁵⁸ tamtéž, fol. 120.

V kvetnu 1754 byl soudne odhadnut, přičemž jeho hodnota nedosahovala dluhu. Po uplynutí lhůt ho v roce 1758 i s pozemky odkoupila obec jakožto veritel.⁹⁵⁹

K dalšímu rodu patří paní Anna Marie **Zollitschová ze Zollitsch**, rozená Steinbachová z Kranichsteinu, která se roku 1699 zakupuje ve Všerubech. Jednalo se o dum ležící mezi domy Jirího Viléma Chlumcanského a Marie Cernohlávkové, za který spolu s třemi čtvrtinami dvora polí a luk zaplatila 500 zlatých.⁹⁶⁰ Tato žena se stala někdy v 90. letech manželkou Wolfganga Karla Zollitsche, posléze majitele (nejspíše) svobodného dvora v Málkovicích u Pernarce.⁹⁶¹ Ale ze začátku ve Všerubech Wolfgang i s rodinou pobýval, neboť je v letech 1699 a 1700 nazýván „ze Všerub“.⁹⁶² A v obdobné době se mu zde narodily i dvě děti.⁹⁶³ Za více než měsíc od zakoupení domu jeho manželkou se začíná dokonce přímo pan Wolfgang vyskytovat také při různých kontraktech v mestecku, jako jsou nákupy polí či jednoho sklepa,⁹⁶⁴ což vede k představe nějaké smlouvy mezi oběma manžely velmi brzo po onom zakoupení, neboť vdržení pana Zollitsche se připomíná nakonec i dum, který i s poli prodal roku 1715 za cenu 725 zlatých,⁹⁶⁵ tedy za více než koupila jeho manželka. V době před prodejem už ale Zollitschové ve Všerubech nebydleli. Ze zdejších matrik se vytrácejí již po roce 1705.⁹⁶⁶ Matriky fary Pernarec dosvědčují, že pobývali v této době již na Málkovicích.⁹⁶⁷

S místní šlechtou byli nejspíše příbuzní **Schönové ze Schönau** (většinou jen ze Schönau). Roku 1699 zakupuje jeden z nich, rytíř Wolf Julius, za 220 zlatých dum, ležící mezi domy Viléma Chlumcanského a Jana Geislera mladšího.⁹⁶⁸ Wolf Julius byl důstojníkem pluku vévody sasko-lauenburského. Wunschwitz uvádí, že jeho manželka byla rozená Chlumcanská z Prestavlk,⁹⁶⁹ tedy možná místní šlechticna. O tom jak dlouho zde pobýval a vlastnil jím zakoupený dum nevíme z městských knih zhola nic. Matriky také nepomohou, neboť uvádějí jen k roku 1700, že zde svedčil „urozený a statečný rytíř pan Schen“.⁹⁷⁰ Nepotvrzují ani Wunschwitzův údaj, že zde Wolf měl zemřít. Podle téhož však byl naživu ještě v 1. desetiletí 18. století,⁹⁷¹ ale o jeho vztahu ke Všerubum nic dalšího nevíme. Pobyl zde pravděpodobně velmi krátce.

⁹⁵⁹ tamtéž, fol. 321.

⁹⁶⁰ SOkA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhov.á, fol. 93.

⁹⁶¹ NA - Wunschwitz, i. c. 1124, kart. 34, Steinbach z Kranichsteinu; Wunschwitz, i. c. 1406, kart. 44, Zollitsch.

⁹⁶² SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, matrika narozených, pag. 144, 151.

⁹⁶³ tamtéž, pag. 142, 156.

⁹⁶⁴ SOkA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhov.á, fol. 94v, 95.

⁹⁶⁵ tamtéž, fol. 166.

⁹⁶⁶ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, matrika oddaných, pag. 35.

⁹⁶⁷ SOA Plzeň - Sběrka matrik, fara Pernarec, kn. 1.

⁹⁶⁸ SOkA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhov.á, fol. 96.

⁹⁶⁹ NA - Wunschwitz, i. c. 1059, kart. 33, Schön ze Schönau.

⁹⁷⁰ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, matrika narozených, pag. 151.

⁹⁷¹ NA - Wunschwitz, i. c. 1059, kart. 33, Schön ze Schönau.

V 18. století pokračuje příliv další šlechty, která zde většinou dlouho nezustávala. K takovým patřil i Josef Adam **Štolc ze Simbsdorfu** (Stoltz von Simbsdorf). Tento šlechtic byl sprízněn se zdejšími Chlumcanskými, z nichž Marii Kordulu pojal za manželku. Jeho hlavní majetkové zázemí se nacházelo v Meste Touškove, což je poznat i z ojedinělých zmínek o něm ve všerubských matrikách zlet 1681 a 1699.⁹⁷² Mezi lety 1681 až 1688 se nekolikrát v matrikách vyskytuje i jeho choť.⁹⁷³ Tyto zmínky nikdy neupomínají na to, že by mohl vlastnit nějaký majetek v mestečku. Poznat to lze až ze samého konce tohoto vlastnictví, zaznamenaného v městských knihách. V roce 1705 prodal za 300 zlatých dum s čtvrtinou lánu a příslušenstvím Janu Raymundu Göhlovi z Podhorsteinu.⁹⁷⁴ Žil pak nadále v Meste Touškove, kde v roce 1709 zemřel.⁹⁷⁵

O kupci Štolcova domu, ležícího vedle domu Wolfganga Karla Zollitsche,⁹⁷⁶ Janu Raimundu **Göhlovi z Podhorsteina** z jiných zdrojů dosud nevíme nic.⁹⁷⁷ Téhož roku (1705) se zde ženil s paní Evou Magdalenou ze Schönau, rozenou z Vidršperka, a při té příležitosti je označen v latinském textu matriky „ex Neo Foro“, tj. z Úterý (okr. Plzeň-sever).⁹⁷⁸ Jan Raimund však brzo zemřel někde mimo Všeruby. Roku 1706 se Eva Magdalena Göhlová totiž znovu vdává, tentokrát mimo šlechtický stav, za belského purkrabího Jana Ondřeje Mittelbacha.⁹⁷⁹ Jemu tentýž rok postoupila kapitál 700 zlatých na Karlu Ferdinandovi z Harnachu a na Darové, svůj dum zvaný Štolcovský a 500 zlatých.⁹⁸⁰ Jan Ondřej tento dum pak prodal roku 1715 za 500 zlatých.⁹⁸¹ V téže roce jeho choť kvituje zaplacení nějaké chalupy.⁹⁸² V roce 1723 prodává paní Mittelbachová jinou chalupu s pozemky za 150 zlatých.⁹⁸³ V roce 1725 Jan Mittelbach koupil v Rokycanech dum.⁹⁸⁴ Zemřel zde roku 1737 jako radní ve věku 63 let.⁹⁸⁵ Je zajímavé, že kpaní Mittelbachové uvádí Wunschwitz, že byla dříve vdána za členy rodu Kageru ze Štampachu a Mencíku z Menštejna,⁹⁸⁶ ale kupodivu neuvádí Schöny ani Göhly.

⁹⁷² SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, matrika narozených, pag. 41, 144.

⁹⁷³ tamtéž, pag. 43, 73, 80.

⁹⁷⁴ SOkA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 110.

⁹⁷⁵ SOA Plzeň - Fara Mesto Touškov, matrika zemřelých, pag. 34.

⁹⁷⁶ SOkA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 110.

⁹⁷⁷ NA - Wunschwitz, i. c. 293, kart. 10, Gehl z Podhorsteina.

⁹⁷⁸ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, matrika oddaných, pag. 35.

⁹⁷⁹ tamtéž.

⁹⁸⁰ SOkA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 116-116v.

⁹⁸¹ tamtéž, fol. 157.

⁹⁸² tamtéž, fol. 160.

⁹⁸³ tamtéž, fol. 245v-246v.

⁹⁸⁴ SOkA Rokycany - AM Rokycany, II. oddělení, i. c. 103, 354v-356.

⁹⁸⁵ SOA Plzeň - Sběrka matrik, fara Rokycany, kn. 26, pag. 192.

⁹⁸⁶ NA - Wunschwitz, i. c. 1295, kart. 41, Vidršperg.

Nyní se dostáváme k určitě nejasnosti. Ve Všerubech totiž žili členové rodiny s příjmením **Caraffa** (casto jen Caraff), jejichž příslušnost ke šlechtickému stavu je z matrik téměř nepoznatelná s výjimkou roku 1705, kdy je zmíněna paní Eva „de Karaffin“.⁹⁸⁷ Výjimečně je jednou použito označení „praenobilis dominus“,⁹⁸⁸ které není vždy zárukou toho, že je takto nazvaná osoba šlechtického stavu. Městské knihy o tomto rodu také mlčí s výjimkou drobné zmínky v roce 1707,⁹⁸⁹ takže ani nemáme potvrzenou případnou držbu některého domu. Do kontextu se šlechtou více uvedou Wunschwitzovy informace. Ty říkají, že Eva Eleonora, dcera Václav Zumra z Herstošic na Málkovicích, se stala třetí manželkou Rudolfa Leopolda Zollitsche na Rybnanech, s nímž měla syna Wolfganga Karla, taktéž všerubského obyvatele. Po ovdovění se provdala za wachtmeistra Caraffu ze Všerub, sloužícího v pluku Caraffa.⁹⁹⁰ Hned na první pohled je tu shoda s jménem rodiny majitele pluku, která se proslavila v dějinách několika svými členy, kteří se stali vojevůdci či i papeži. Zdá se proto téměř nemožné, aby právě naši Caraffové byli příbuzní s tak slavným italským rodem. Tím wachtmeisterem Caraffou, jehož křestní jméno Wunschwitz ani nezná, byl bezpochyby Jindřich, který se ve zdejších matrikách objevuje poprvé v roce 1702.⁹⁹¹ Jeho choť se zde vyskytuje poprvé roku 1705.⁹⁹² Oba manželé, jejichž manželství bylo bezdetné,⁹⁹³ ve Všerubech také zemřeli: Eva Eleonora v roce 1714, pohřbena byla ve farním kostele.⁹⁹⁴ Její choť tu zemřel ve věku 74 let až v roce 1725, pochován ve stejném kostele u hlavního oltáře.⁹⁹⁵ Jak už bylo řečeno, z ničeho není možné rekonstruovat majetek obou manželů ve Všerubech a pochyby zůstávají i o Caraffově šlechtictví.

V radách všerubské šlechty se také mírně vyjímá osoba Jana Jakuba **Peccelia z Adlersheimu**. Je to především tím, že zastával hejtmanský úřad na sousedním panství Nekmír. Žádný šlechtic zakoupený ve Všerubech podobnou funkci nevykonával. To se týká i šlechtických hejtmánů, kteří ještě v 17. století spravovali panství Belá, z nichž známe ze zmínky z roku 1641 Jindřicha Markvarta Varlejcha z Bubna.⁹⁹⁶ Sám Jan Jakub Peccelius se takto na Nekmíři poprvé připomíná 10. 4. 1708,⁹⁹⁷ přičemž jeho předchůdcem byl Václav

⁹⁸⁷ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, matrika narozených, pag. 173.

⁹⁸⁸ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, matrika zemřelých, pag. 27.

⁹⁸⁹ SOkA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhov. fol. 122.

⁹⁹⁰ NA - Wunschwitz, i. c. 1406, kart. 44, Zollitsch. Wunschwitz uvádí další její predešlé snatky, ovšem bez uvedení jmen.

⁹⁹¹ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, matrika narozených, pag. 160.

⁹⁹² tamtéž, pag. 171.

⁹⁹³ NA - Wunschwitz, i. c. 1406, kart. 44, Zollitsch.

⁹⁹⁴ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, matr. zemřelých, pag. 5.

⁹⁹⁵ tamtéž, pag. 27.

⁹⁹⁶ SOkA Plzeň-sever - AM Všeruby, 1. kn. trhov. fol. 167v.

⁹⁹⁷ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, matrika narozených, pag. 178.

Rigr, který byl nazván hejtmanem ještě v září 1709.⁹⁹⁸ Jan Jakub ze začátku pobýval v místě výkonu svého úradu, tedy v Nekmíři, nejspíše na zámku, kde se mu od roku 1708 do roku 1714 s manželkou Rosinou narodilo několik dětí.⁹⁹⁹ Roku 1714 však zakupuje ve Všerubech dum s jedním dvorem polí a luk za 700 kop míšenských,¹⁰⁰⁰ kam se také přestěhoval, což dokazují zápisy o místě narození jeho dvou dětí zplozených s jeho další manželkou Terezií.¹⁰⁰¹ Patrne už hejtmanský úrad nezastával, protože v cervenci 1715 nacházíme na tomto postu nekoho jiného.¹⁰⁰² Jméno Pecceliu zazní ve všerubských matrikách naposledy v září 1720 a samotný Pecceliovský dum je zmíněn v dubnu 1720.¹⁰⁰³ Ještě 1725 je uveden „takzvaný Pecceliovský dum“,¹⁰⁰⁴ což už vlastne není jistý doklad o tom že je stále v majetku této rodiny. A žádnou jinou prukaznou skutečnost nemáme, nebot předpokládané transakce v mestských knihách nejsou zaznamenány.

Ještě více problematická záležitost je to, že Jana Jakuba nedokážeme dosud zasadit do genealogie rodu Pecceliu, kteří zastávali cetné úrady a vlastnili zemskodeskové statky. Na zminovaném počátku 18. století žijí dve dobre zdokumentovatelné osoby stejných krestních jmen, náležející k Peccelium. Tím prvním je Jan Jakub na Ždáru, zemrelý v roce 1700 na Starém Meste. S nekmiřským hejtmanem nemuže být totožný snad ani stejnojmenný syn ždárského pána, který byl porucíkem pluku Metternich, žijící ještě roku 1716.¹⁰⁰⁵

Všerubský Jan Jakub Peccelius zastával pozici, která se stávala již delší dobou doménou nešlechticu. Se svetem nešlechticu se také pomerne casto nezámožná šlechta spojovala i formou snatku, což mužeme najít i v genealogiích nekterých starých rodu. Tak i rodopis Henigaru ze Seeberka doplňuje informace, že ve Všerubech v roce 1706 zakoupila dum, ležící mezi Jakubem Hallašem a Janem Králem, paní Maxmiliána Františka Švígrová, rozená Henigarová ze Seeberka. K domu patrilo príslušenství a jeden lán o 55 stryších. Cena byla 525 zlatých.¹⁰⁰⁶ Příbuzenské vztahy této šlechticny provdané mimo svůj stav se nepodarilo zatím objasnit.¹⁰⁰⁷ Její jméno se neobjevilo v matrikách a zrejme odešla ze Všerub už před rokem 1712, kdy dum s jedním lánem na stejném místě, mezi Jakubem Hallašem a Janem Králem, byl prodáván a kupován zcela jinými lidmi.¹⁰⁰⁸

⁹⁹⁸ tamtéž, pag. 171, 173, 176.

⁹⁹⁹ tamtéž, pag. 178, 184, 189, 194.

¹⁰⁰⁰ SOKA Plzen-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 144.

¹⁰⁰¹ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 1, matrika narozených, pag. 203, 213.

¹⁰⁰² tamtéž, pag. 198.

¹⁰⁰³ tamtéž, pag. 222; SOKA Plzen-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 141.

¹⁰⁰⁴ tamtéž, fol. 262v.

¹⁰⁰⁵ NA - Wunschwitz, i. c. 858, kart. 27, Pecelius z Adlersheimu.

¹⁰⁰⁶ SOKA Plzen-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 119-119v.

¹⁰⁰⁷ NA - Wunschwitz, i. c. 369, kart. 12, Henigar z Eberka.

¹⁰⁰⁸ SOKA Plzen-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 134-136v.

Rod Henigaru vešel do povedomí mnoha historiku, což neplatí o následující osobě. Roku 1717 zakupuje za 1700 zlatých dum se jedním a pul dvorem (což činilo 68 strychu polí a 2 strychy luk) jistý rytír Jan Antonín z **Boreithu** (von Boreith).¹⁰⁰⁹ Nic bližšího se k tomuto šlechtici, jehož jméno je psáno ve všerubských pramenech často odlišně,¹⁰¹⁰ nepodarilo dosud zjistit. Tudíž se musíme spokojit zatím právě jen se všerubskými zdroji. Z nich matriky dodávají, že od roku 1717 do roku 1723 se mu zde narodily čtyři děti. První dvě z let 1716 a 1719 mely za matku Terezii, dalším dvema z let 1721 a 1723 byla matkou Marie Františka.¹⁰¹¹ Jedna z dcerek Jana Antonína tu též v roce 1722 zemřela.¹⁰¹² Matriky nám ale dve zmínené manželky vlastne vubec nepriblíží. Neuvádí totiž jejich rodná příjmí. Nevíme ani, kdy první manželka Jana Antonína zemřela a kdy se pak znovu oženil. Jan František z Boreithu svůj dum s polnostmi prodal obci v roce 1726 za 1300 zlatých¹⁰¹³ a více se zde neuvádí.

Jestliže jsme informováni mestskými knihami velmi dobre o téměř neznámých osobách a jejich majetku ve Všerubech, pak o přítomnosti známého rodu **Cedvicu z Cedvic** (Zedtwitz) musíme vystacit téměř pouze s matrikami. Ty tvrdí, že zde patrne přímo drželi vlastní dum.¹⁰¹⁴ Mestské knihy k tomu neríkají vubec nic. Dodávají jen nektelé jiné drobnosti, jak dále uvidíme.

Duležitá událost pro příchod Cedvicu se stala roku 1720, kdy ve Všerubech uzavrel snatek Jirí Josef z Cedvic s Marií Terezií z Harnachu,¹⁰¹⁵ čímž se sblížil s rodem zde usazeným. Bohužel nevíme, cí konkrétné byla tato šlechticna dcerou. Od narození prvního potomka manželum roku 1721¹⁰¹⁶ se s nimi dá pocítat jakožto obyvateli mestecka Všerub. Toto díte až do roku 1734 následovalo dalších pet potomku.¹⁰¹⁷ Mezitím se pripomínají nemovitosti v majetku Cedvicove. Když roku 1723 paní Maxmiliána Mittelbachová, rozená z Vidršperka, prodává chalupu, má ona ležet „proti strýci z Cedvic“.¹⁰¹⁸ Jirí Josef tedy zrejme patril mezi hojné príbuzenstvo Maxmiliány, což byly rody Vidršpergaru, Göhlu a Schönu. Roku 1745 zabil v hospode v Belé pruského dezertéra, kvuli cemuž byl soudne stíhán.¹⁰¹⁹ Další zmínka o Cedvicovi je v knihách z roku 1756, kdy se hovorí o chalupe proti panu

¹⁰⁰⁹ tamtéž, fol. 176.

¹⁰¹⁰ Také jako Bareitther (tamtéž, fol. 176) ci Pareith (SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 1, matrika narozených, pag. 240).

¹⁰¹¹ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 1, matrika narozených, pag. 203, 223, 240, 245.

¹⁰¹² tamtéž, matrika zemrelých, pag. 20.

¹⁰¹³ SOKA Plzen-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 271.

¹⁰¹⁴ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 2, pag. 106.

¹⁰¹⁵ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 1, matrika oddaných, pag. 47.

¹⁰¹⁶ tamtéž, matrika narozených, pag. 227.

¹⁰¹⁷ tamtéž, pag. 232, 247, 279 ; kn. 4, pag. 22, 37.

¹⁰¹⁸ SOKA Plzen-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 245v-246v.

¹⁰¹⁹ Viz NA - Ceská financní prokuratura, i. c. 1210, sign. 17/73, kart. 317.

z Cedvic a Josefu Kaltenbrunnerovi.¹⁰²⁰ Sám Jan Jirí z Cedvic zemrel, jak přímo uvádí matrika, ve svém dome v roce 1764 a byl pohrben ve farním kostele sv. Ducha ve Všerubech.¹⁰²¹ Vdova svého manžela příliš nepřežila a zemrela v pozustalém dome v roce 1765, pohrbena byla též v místním farním kostele.¹⁰²² Víc nám nedovolí ktemto Cedvicum ze Všerub prameny říci.

Pramenná základna o rodu **Folkneru z Folkenberka** (psáno též Volkner z Volkenberka) je tu rozsáhlejší, i když momentálně o puvodu tohoto rodu není nic známo. První zmínka o přítomnosti příslušníka této šlechtické rodiny ve Všerubech je v matrikách k roku 1724, kdy zde uzavrel snatek Jan Karel Folkner s Marií Rosinou Bohušovou z Otešic,¹⁰²³ čímž se sblížil se zdejší šlechtou. Jeho chot zakupuje ještě téhož roku, presne 23. 11. 1724, „in dem Dorf Webrova liegendes Gütl“ (Vevrov, okr. Domažlice) za 6600 zlatých.¹⁰²⁴ Tento statek vlastnila ale pouhý rok, než ho 10. 11. 1725 za 7000 zlatých prodala.¹⁰²⁵ Manželé se o rok pozdeji vracejí do Všerub. Pan Jan Karel dne 6. 11. 1726 zde koupil za 1040 zlatých dum s $\frac{3}{4}$ dvora, ležící mezi Janem Zikmundem a Janem Hanikou.¹⁰²⁶ Oba se pak objevují ve Všerubech pri mnohých příležitostech. V roce 1726 daruje pan Folkner všerubské Panne Marii minci.¹⁰²⁷ Do roku 1743 se jim zde narodilo asi celkem 9 potomku.¹⁰²⁸ Ale práve v roce 1743 tu Jan Karel v nevysokém věku 43 let zemrel.¹⁰²⁹ Majetek spravovala nadále jeho manželka Marie Rosina, která hned 29. 1. 1743 od majetku rodiny za 38 zlatých odprodala chalupu.¹⁰³⁰ Paní Folknerová však svého manžela příliš nepřežila, nebot zemrela ve 42 letech dne 14. 10. 1743 a byla pohrbena ve Všerubech.¹⁰³¹ Po zemrelých manželech tu ovšem zustaly deti Marie Anna, Jan Nepomuk, Barbora a Františka, jejichž porucníkem se stal František Rudolf z Harnachu, který byl spolu s Tomášem Hrdlickou poveren odhadem majetku pozustalých sirotku, který byl proveden 10. 11. 1743. Nemovitý majetek podle inventáře sestával s domu bez pozemku, pouze se zahrádkou, movitostí ze zařízení tohoto domu.¹⁰³² Dne 6. 8. 1748 došlo krozdělení celého dedictví mezi zmínené 4

¹⁰²⁰ SOKA Plzen-sever - AM Všeruby, 3. kn. trhová, fol. 281-282.

¹⁰²¹ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 2, pag. 100.

¹⁰²² tamtéž, pag. 106.

¹⁰²³ tamtéž, kn. 1, matrika oddaných, pag. 54.

¹⁰²⁴ NA - DZV 498, fol. G20v-G21v, vklad 1725.

¹⁰²⁵ tamtéž, fol. N5-N6.

¹⁰²⁶ SOKA Plzen-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 270-270v.

¹⁰²⁷ SOKA Plzen-sever - Farní úrad Všeruby (nezpracovaný fond), kniha poctu založená 1674, nefoliováno.

¹⁰²⁸ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 1, matrika narozených, pag. 270, 282; kn. 3, matrika zemrelých, pag. 64; kn. 4, pag. 12, 36, 49, 64, 74, 100. U desátého potomka, syna Karla (* asi 1724 † 1729 Všeruby), není jeho narození uvedeno v místní matrice, nýbrž pouze úmrtí (tamtéž, kn. 3, matrika zemrelých, pag. 9).

¹⁰²⁹ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 3, matrika zemrelých, pag. 90.

¹⁰³⁰ SOKA Plzen-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 449.

¹⁰³¹ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 1, matrika zemrelých, pag. 91.

¹⁰³² SOKA Plzen-sever - AM Všeruby, 3. kn. trhová, fol. 888, 889.

potomky. Mimo jmenovaného sestávalo také z kapitálu 500 zlatých, uloženého u touškovské obce na 5 % úrok, dále z aktiv u Jana Pittermana po prodané chalupě v hodnotě 200 zlatých. Podle dřívějšího odhadu se zinventarizovaného majetku mělo rozdělit 97 zlatých 8 krejcaru, což činilo na každého 24 zlatých 17 krejcaru. Ale Marie Anna si z mobilii vyjmula hodnotu 36 zlatých 34 krejcaru a ostatní si inventář rozdělili. Ze jmenovaného kapitálu 700 zlatých měl každý obdržet 175 zlatých.¹⁰³³

Marie Anna Zuzana byla v tuto dobu už provdaná: jejím manželem se stal 1748 všerubský rezník Ondřej Lenk.¹⁰³⁴ Její sestra Barbora Augusta se provdala roku 1756 do stejné všerubské rodiny, tentokrát za Václava Lenka, který byl také rezníkem.¹⁰³⁵ Třetí ze sester, Anna Františka, uzavřela snatek s voskářem Janem Hroznatou Krohem ze Všerub roku 1759.¹⁰³⁶ Osud Jana Nepomuka není znám. Ještě roku 1766 František Rudolf z Harnachu v roli poručníka odprodal dum, který detem náležel po smrti jejich rodičů, ležící mezi Antonínem Langem a Antonínem Herzogem, se zahradou, zemědělským náčiním, za pouhých 200 zlatých, což je zhruba pětina ceny, kterou za něj kdysi zaplatil Jan Karel Folkner.¹⁰³⁷

Majetková epizoda **Schirndingarů ze Schirndingu** byla vylíčena již dříve v rámci výkladu o Bohuších z Otešic.

Ve stejné době, kdy probíhal spor vrchnosti práve s jedním příslušníkem roku Schirndingarů, přicházejí do Všerub **Kfelírové ze Zakšova** (Kfeller von Sachsengrün). První Kfelíre můžeme najít ve Všerubech už počátkem roku 1726, kdy 26. ledna zde Václav Josef Kfelír ze Zakšova zakupuje dum, ležící mezi domem Jana Benedikta Steinbacha z Kranichsteinu a radnicí, s příslušnými pozemky o velikosti jednoho dvora, které jsou osívané 75 strychy. Za toto zaplatil 905 zlatých.¹⁰³⁸ O jeho osobě víme, že byl až do roku 1725 majitelem statku Malinec na Klatovsku, který práve tehdy prodal Karlu Kryštofovi z Harnachu a jeho manželce Josefe Františce, rozené Loubské.¹⁰³⁹

Václav Josef Kfelír byl ženat s Annou Magdalénou Steinbachovou z Kranichsteinu a hned v roce příchodu do města se mu zde narodil první potomek.¹⁰⁴⁰ S touto manželkou se mu zde ještě narodilo roku 1728 další dítě.¹⁰⁴¹ Anna Magdaléna však roku 1731 zemřela a byla pochována ve všerubském farním kostele.¹⁰⁴² Václav Josef poté pojal za manželku Františku

¹⁰³³ tamtéž, fol. 890.

¹⁰³⁴ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 3, matrika oddaných, pag. 67-68.

¹⁰³⁵ tamtéž, pag. 96.

¹⁰³⁶ tamtéž, pag. 118.

¹⁰³⁷ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 3. kn. trhov.á, fol. 16-17.

¹⁰³⁸ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhov.á, fol. 279.

¹⁰³⁹ NA - DZV 500, fol. C15v-C19, vklad 1727.

¹⁰⁴⁰ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, matrika narozených, pag. 265.

¹⁰⁴¹ tamtéž, pag. 282.

¹⁰⁴² SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 3, matrika zemřelých, pag. 150.

Maxmiliánu nám dosud neznámého rodu.¹⁰⁴³ Kromě choti bydlely ve Všerubech i další Kfelírovy děti.¹⁰⁴⁴

Roku 1745 pak odprodal vrchnosti svůj dum, s tehdejšími sousedy paní Sibylou Zádubskou a obcí jakožto uživatelkou radnice, s peti ctvrtmi dvora polí a luk. Při dome zanechal nějaký dobytek, vuz a zemedelské náčiní.¹⁰⁴⁵ Mestské knihy nedokládají nějaký další majetek Václava Josefa Kfelíre ve Všerubech, presto nám matriky říkají, že zde tento šlechtic stále pobýval. Dokládá to jeho svedectví při krtu roku 1754, kdy je nazýván „ze Všerub“.¹⁰⁴⁶ Na jeho přítomnost též ukazuje, že zde také zemřela jeho druhá manželka roku 1751, pochovaná opet ve farním kostele.¹⁰⁴⁷ Po roce 1754 už žádné informace o osudech Václava Josefa Kfelíre nejsou dostupné.

S osobou Marie Augusty **Kagerové ze Štampachu** se setkáváme díky matrikám nejprve v sousedních Kunejovicích, kdy je poprvé zmínena v roce 1730, kdy se jí zde narodil potomek.¹⁰⁴⁸ Její přítomnost v Kunejovicích je nasnade, protože byla dcerou Karla Ferdinanda Schindla z Hirschfeldu a sestrou Josefa Ferdinanda Schindla z Hirschfeldu,¹⁰⁴⁹ od roku 1728 majitele statku Kunejovic.¹⁰⁵⁰ Pak se provdala za Františka Jaroslava Kagera ze Štampachu, oberstwachmeistra.¹⁰⁵¹ Pozdeji ovdovela a připomíná se od roku 1736 celkem pravidelne v matrikách.¹⁰⁵² To, že žila na statku svého bratra, je nejlépe potvrzeno roku 1739, kdy je oznacena jako „Kunejovická“.¹⁰⁵³ Již zanedlouho, roku 1741, si zakupuje od vrchnosti ve Všerubech „Zolische Haus“ s ovocnou zahradou za 360 zlatých,¹⁰⁵⁴ k čemuž pozdeji prikupovala různé pozemky.¹⁰⁵⁵ Duležitým znamením pobytu Marie Augusty v mestecku je také její přítomnost v zápisech matrik, kde je jednou z nejvíce frekventovaných osob šlechtického stavu přítomných u krtu ve Všerubech. Naposledy je takto zmínena v roce 1767.¹⁰⁵⁶ Potom je tu v maticních zápisech mezera, která je ovšem zakončena jejím úmrtím ve věku 68 let v dome čp. 62 dne 11. 3. 1777.¹⁰⁵⁷ Po smrti paní Marie Augusty byla vyhlášena na její majetek krída. Celý šel do dražby a komise měla propocítat všechna pasiva a aktiva.

¹⁰⁴³ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 4, pag. 108.

¹⁰⁴⁴ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, matrika narozených, pag. 271; kn. 3, matrika narozených, pag. 21; kn. 3, matrika zemřelých, pag. 17, 62, 63.

¹⁰⁴⁵ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 3. kn. trhová, fol. 30.

¹⁰⁴⁶ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 4, pag. 237.

¹⁰⁴⁷ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 3, matrika zemřelých, pag. 150.

¹⁰⁴⁸ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 4, pag. 13.

¹⁰⁴⁹ NA - Wunschwitz, i. c. 1184, kart. 36, Schindl z Hirschfeldu.

¹⁰⁵⁰ NA - DZV 500, fol. F29-G1v.

¹⁰⁵¹ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 4, pag. 13.

¹⁰⁵² tamtéž, pag. 49.

¹⁰⁵³ tamtéž, pag. 74.

¹⁰⁵⁴ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 3. kn. trhová, fol. 141-142.

¹⁰⁵⁵ tamtéž, fol. 143-144, 202, 202-203.

¹⁰⁵⁶ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 4, pag. 434.

¹⁰⁵⁷ tamtéž, kn. 2, pag. 175.

Už 26. 8. 1777 byl za přítomnosti Josefa Františka Perglara z Perglasu, adjutanta plzenského krajského hejtmana, sepsán inventár. Souhrn pasiv různého typu byl vysoce nad aktivy: cena majetku byla 684 zlatých, kdežto různé druhy závazku činily po sectení 3727 zlatých. Mimo domu cp. 62 spolnostmi a obilím představovalo aktiva i několik poddaných, z nichž nekteří se nacházeli zde ve Všerubech. Byly to konkrétně rodiny Tomáše Gierla a Jana Fabiána.¹⁰⁵⁸ Komisari pak prodali dum i s pozemky v roce 1778 Václavu Lenkovi.¹⁰⁵⁹

Ke stejnému rodu jako Marie Augusta náležela také ve Všerubech zřejmě žijící Maxmiliána **Schлиндlová z Hirschfeldu**, rozená Vidršpergarová z Vidršperka. Ta je od roku 1748 nazývána „Všerubská“.¹⁰⁶⁰ Byla vdovou po Janu Valentinovi Schлиндlovi ze Hirschfeldu a zemřela ve Všerubech roku 1756 ve věku 45 let.¹⁰⁶¹ Zde udaný věk je ve v rozporu s Wunschwitzovými údaji, který uvádí, že soním Janem Valentinem Schлиндlem na Poutnove odovdela v roce 1715.¹⁰⁶² Městské knihy neuvádějí žádný její majetek, tudíž je možné, že zde žila v nějaké pronajmuté nemovitosti.

O zřejmě velmi vzdáleném příbuzenství s Marií Augustou Kagerovou se dá mluvit i v následujícím případě. V roce 1767 zakupují dva všerubské domy od vrchnosti manželé Petr František **von Knížek** a Josefa, rozená Kagerová ze Štampachu, za 2700 zlatých.¹⁰⁶³ Petr František Knížek byl z největší pravděpodobností pražským měšťanem. Jeho nobilitace není nikde uváděna. Jeho manželka, dcera Františka Josefa Kagera ze Štampachu, vlastnila před příchodem do Všerub zemskodeskový dvůr v Benešově, a to od roku 1765.¹⁰⁶⁴ Prodala ho 26. srpna 1767.¹⁰⁶⁵ Jejich pobyt ve Všerubech dokládají i matriky. Dle nich jim tu v roce 1768 umírají dvě děti nízkého věku.¹⁰⁶⁶ Zakoupených domu se oba manželé zbavují roku 1769, a to za 4300 zlatých.¹⁰⁶⁷ O místě pobytu po tomto datu nevíme, ale další dum zde zakupuje paní Josefa sama až v roce 1772. V novém dome, který získal cp. 41, také zemřel jeden ze synů. Jeho otec Petr František von Knížek je při této příležitosti označen za všerubského měšťana.¹⁰⁶⁸ Paní Josefa prodává svůj dum v roce 1776 za 450 zlatých¹⁰⁶⁹ a odchází ze Všerub.

¹⁰⁵⁸ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 4. kn. trhová, fol. 114-128.

¹⁰⁵⁹ tamtéž, fol. 129-130.

¹⁰⁶⁰ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 4, pag. 147.

¹⁰⁶¹ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 2, pag. 15.

¹⁰⁶² NA - Wunschwitz, i. c. 1184, kart. 36, Schлиндl z Hirschfeldu.

¹⁰⁶³ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 3. kn. trhová, fol. 583-588.

¹⁰⁶⁴ NA - DZV 596, fol. D2v-D4.

¹⁰⁶⁵ NA - DZV 597, fol. G1-G4.

¹⁰⁶⁶ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 2, pag. 121, 127.

¹⁰⁶⁷ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 3. kn. trhová, fol. 651-653.

¹⁰⁶⁸ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 2, pag. 160.

¹⁰⁶⁹ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 4. kn. trhová, fol. 25-26.

V podobné době probíhal příchod **Perglaru z Perglasu** do Všerub, související se sňatkem Sylvie Zádubské ze Šontálu s Kazimírem Perglarem z Perglasu v roce 1765.¹⁰⁷⁰ Kazimír Emilián byl synem Kašpara Leopolda Perglara na Lhotce, Tisové, Trnové, Domaslavi a Starém Rybníce a měl ještě bratry Josefa Karla, Františka Václava, Ignáce Jindřicha a Antonína Leopolda.¹⁰⁷¹ Chot Sylvie zdedila po své matce ve Všerubech dum, delený ovšem pak na dva, na Haasovský a Bekovský.¹⁰⁷² V jednom z těchto domů se manželum narodil roku 1767 syn.¹⁰⁷³ Sylvie Perglarová ale oba domy roku 1769 prodala za 3150 zlatých svému bratrovi Václavovi Zádubskému ze Šontálu.¹⁰⁷⁴ O tom, kde pobývali jmenovaní manželé potom nemáme žádné informace, ale víme, že se rozhodli ve Všerubech v budoucnosti bydlet. Proto asi Kazimír Perglar zde zakoupil za 1600 zlatých roku 1770 dva domy, jeden tzv. Rondewaldovský mezi Petrem Geislerem a Kryštofem Hallašem, a druhý mezi radnicí a domem Václava Zádubského. S těmito domy byla zakoupena i chalupa při velké zahradě, stodoly, stáje, zahrady, pole, luka, zanechaný dobytek, a hospodářské náradí.¹⁰⁷⁵ Prvne jmenovaný Rondewaldovský dum byl ale už další rok za 380 zlatých odprodán,¹⁰⁷⁶ stejně jako roku 1773 i chalupa za 62 zlatých.¹⁰⁷⁷ Ve zbylém domě, který obdržel cp. 105, se narodily v roce 1774 a 1777 dvě děti.¹⁰⁷⁸ V roce 1778 ale Kazimír Perglar prodává tento dum, ležící nyní mezi domem Josefa Karla Peprného a radnicí, se 60 strychy polí a chalupou, která měla cp. 70.¹⁰⁷⁹

Nejaké historické či rodinné spojení s okolím nenalzáme u následujících šlechticů. Roku 1738 se poprvé ve Všerubech připomíná, že zde žije rytíř Jindřich Vilém z **Thimees/Thimes**, bývalý rytmistr dánské armády.¹⁰⁸⁰ Cesta ze služeb dánského krále do Všerub ve středu Evropy musela být ne zrovna jednoduchá, ale bohužel o ní, stejně jako o rodu Jindřicha Viléma nic nevíme. Víme ale o jeho manželce, Katerine Žofii, rozené svobodné paní zDoroelo, která tu s ním žila. V roce 1743 ve věku 72 let zemřela, pochována ve farním kostele.¹⁰⁸¹ Oba manželé žili v domě, který měli propachtován od Jana Pavla Kroha pro dobu svého života a zajištěný v městských knihách interese 1000 zlatých, z nichž byl placen petiprocentní úrok 50 zlatých. O tomto vztahu se dozvídáme jen proto, že je uveden

¹⁰⁷⁰ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 3, matrika oddaných, pag. 144.

¹⁰⁷¹ SEDLÁČEK, August: Perglár z Perglasu. Ottuv slovník naučný XIX. Praha 1902b, s. 473.

¹⁰⁷² SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, kn. obligací D, fol. 313-314; 3. kn. trhová, fol. 655-658.

¹⁰⁷³ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 2, pag. 116.

¹⁰⁷⁴ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 3. kn. trhová, fol. 655-658.

¹⁰⁷⁵ tamtéž, fol. 697-699.

¹⁰⁷⁶ tamtéž, fol. 712-714.

¹⁰⁷⁷ tamtéž, fol. 795-797.

¹⁰⁷⁸ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 6, pag. 50, 71.

¹⁰⁷⁹ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 4. kn. trhová, fol. 94-97.

¹⁰⁸⁰ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 4, pag. 63.

¹⁰⁸¹ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 3, matrika zemřelých, pag. 88.

v kupní smlouvě mezi vdovou Krohovou, která roku 1749 prodala tento dum mezi radnicí a Františkem Fenclem po zemřelém manželovi i s chalupami, pozemky o jednom a půl dvoru polí a luk za 2000 zlatých vrchnosti.¹⁰⁸² Tento pacht je zmiňován i v dalším zápisu prodeje, který proběhl téhož roku, jímž vrchnost prodala tento dum i s onou pachtovní smlouvou Janu Gottfriedu Wassermannovi.¹⁰⁸³ Pachtovní smlouva však brzo skončila, protože Jindřich Vilém z Thimees v roce 1750 ve věku 83 let ve Všerubech zemřel.¹⁰⁸⁴

Vlastní dum si také zakoupil roku 1756 v dražbě za 312 zlatých spoli a lukami (se zahradou při dome) v 13 stryších František Maxmilián **z Hattwigu** (von Hattwig),¹⁰⁸⁵ o jehož rodině či původu není známo téměř nic. Víme ale, že ve Všerubech tu s ním žil jeho otec Jan Fridrich, invalidní císařský poručík, který splatil také část sumy za dum,¹⁰⁸⁶ s manželkou Anežkou. Jelikož dosud nemáme další informace, nemůžeme vyslovit soud, zda byla Anežka také matkou Františka Maxmiliána. Ale spíše tomu tak nebylo, neboť když ve Všerubech v roce 1767 zemřela, bylo jí 73 let.¹⁰⁸⁷ Zdá se tedy, že Jan Fridrich pojal za manželku některou vdovu, kterou pak přežil. Ovšem důkaz k podobným tvrzením nemáme žádná genealogická data. Jan Fridrich z Hattwigu přežil nejenom svoji manželku, ale i svého syna. Ten umírá ve věku 34 let v roce 1772 právě ve Všerubech.¹⁰⁸⁸ Necelý rok po synově smrti otec jejich dum skomorami, stodolami, pudami, chlévem, zahradou, polí a lukami vrozleze 10 strychu, prodal za 350 zlatých.¹⁰⁸⁹ O dalším jeho konání nemáme dosud informace.

Zajímavé informace naopak máme o Kajetánu Antonínu **z Rondewaldu** (či Rundewaldu, von Rondewald), který se roku 1746 zakupuje ve Všerubech. O jeho rodu ani původu titulu vlastně nic nevíme. Od vrchnosti právě tehdy získal za 2500 zlatých dum mezi Janem Sigmundem a Janem Hanikou, jinak zvaný Kolbitzovský, se stodolou, hospodářskými staveními se ¾ dvora polí a luk.¹⁰⁹⁰ Nezůstalo jen u vlastnictví toho domu, který byl na zdejší poměry drahý, ale roku 1754 nakoupil od vrchnosti pozemky oddělené od dominikálu o 130 stryších za 4767 zlatých.¹⁰⁹¹ Kajetán Antonín zde jistě bydlel, neboť se mu zde s manželkou Markétou narodilo mezi lety 1758 až 1760 několik synů a dcer,¹⁰⁹² ale některé z potomků i zemřeli.¹⁰⁹³ Později, roku 1763, svůj dum (bez zemědělských pozemků) vyměnil s Karlem

¹⁰⁸² SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 3. kn. trhová, fol. 79-82.

¹⁰⁸³ tamtéž, fol. 83-86.

¹⁰⁸⁴ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 3, matrika zemřelých, pag. 148.

¹⁰⁸⁵ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 3. kn. trhová, fol. 277.

¹⁰⁸⁶ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 3. kn. trhová, fol. 277; SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 4, fol. 277, 281.

¹⁰⁸⁷ tamtéž, kn. 2, pag. 114.

¹⁰⁸⁸ tamtéž, pag. 155.

¹⁰⁸⁹ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 3. kn. trhová, fol. 797-798.

¹⁰⁹⁰ tamtéž, fol. 37-40.

¹⁰⁹¹ tamtéž, fol. 244-247.

¹⁰⁹² SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 4, pag. 147, 215, 229, 167, 199, 241-242, 263, 284, 306, 322.

¹⁰⁹³ tamtéž, kn. 2, pag. 7, 17, 71, 95; kn. 3, matrika zemřelých, pag. 166.

Krohem za jiný, nacházející se mezi Petrem Geislerem a Kryštofem Hallašem, kčemuž mu Kroh doplatil ještě 200 zlatých.¹⁰⁹⁴ Tento dum však dlouho nepodržel, protože ho prodal v roce 1766 vrchnosti i s 55 strychy polí za 2000 zlatých.¹⁰⁹⁵ Částka byla zcela zaplacená v roce 1768, což Kajetán kvituje v Eisensteinu, dnešní Železné Rude, přičemž je označen za zdejšího „zplnomocněného administrátora“.¹⁰⁹⁶ Jelikož Železná Ruda byla v té době v držení Jindřicha, syna téhož Václava z Klenové,¹⁰⁹⁷ v jehož závěti dokonce najdeme Rondewaldovo jméno,¹⁰⁹⁸ a videli jsme jeho transakce ve Všerubech se separovanými pozemky, můžeme považovat jeho vztahy k hrabatům z Klenové za jisté intenzivnější.

K samotnému rodu těchto hrabat patřila osoba, nalezená v probírané souvislosti pouze v matrice. Dne 21. 7. 1766 zde ve Všerubech ve věku 60 let zemřela hraběnka Sylvie z Klenové, vdova po Václavu, říšském hraběti z Klenové. Podle textu zápisu to mělo být v „dome Marie Anny, vdovy po Václavovi, říšském hraběti z Vrtby, pánu na Konopišti“,¹⁰⁹⁹ tedy tehdejší vrchnosti všerubské. Přitom je zajímavé, že zemřelá byla ještě nedávno také zdejší vrchností. Sylvie byla totiž dcerou pána belského panství Jana Maxmiliána Kyšperského z Vresovic, která pojal za manžela hrabete Jana Petra Barba z Wachsensteinu, pána na Malesicích.¹¹⁰⁰ Po jeho smrti odkoupila polovinu malesického statku od své nevlastní dcery.¹¹⁰¹ Pak se provdala v roce 1743 za Jana Václava z Klenové¹¹⁰² a roku 1749 zakoupila se Všeruby sousedící statek Kunejovice.¹¹⁰³ Ovšem v roce 1750 byl na její majetek publikován kridální patent¹¹⁰⁴ a v roce 1751 vyzváni veritelé, aby se přihlásili s pohledávkami, které byly na Belé, Malesicích a Kunejovicích.¹¹⁰⁵ Malesice byly komisari prodány v roce 1753.¹¹⁰⁶ Dál jen připomenme, že se statek Belá rozpadl tak, že samotná Belá se dostala klášteru v Plasích a Kunejovice Václavu z Klenové, který je odkázal své dceři. Zkrachovalé šlechtice nakonec nezbyvá téměř nic. Ba ani manžel, který zemřel 18. 1. 1766 v Kunejovicích.¹¹⁰⁷ Můžeme se domnívat, jaké vztahy panovaly mezi Sylvíí z Klenové a její nevlastní dcerou, pro které jí nedovolila dožít na kunejovickém či jiném svém zámku.

¹⁰⁹⁴ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhov. fol. 180-180v.

¹⁰⁹⁵ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 3. kn. trhov. fol. 490-492.

¹⁰⁹⁶ tamtéž, fol. 615.

¹⁰⁹⁷ SEDLÁČEK, August: z Klenového a z Janovic. Ottův slovník naučný XIV. Praha 1899b, s. 359; NA - DZV 599, fol. I9v-I14, vklad 1772.

¹⁰⁹⁸ NA - DZV 455, fol. A28v.

¹⁰⁹⁹ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 2, pag. 111.

¹¹⁰⁰ NA - Wunschwitz, i. c. 23, kart. 1, Barbo z Wachsensteinu.

¹¹⁰¹ NA - DZV 506, fol. G17v-G20v.

¹¹⁰² SOA Plzeň - Sběrka matrik, fara Malesice, kn. 3, fol. 291-291v.

¹¹⁰³ NA - DZV 585, fol. C15-C17.

¹¹⁰⁴ NA - DZM 188, fol. G19-G19v.

¹¹⁰⁵ NA - DZV 611, fol. L6-L30v.

¹¹⁰⁶ NA - DZV 590, fol. B24v-B30.

¹¹⁰⁷ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 2, pag. 108.

Můžeme se však alespoň snažit zauvažovat, který dum sloužil jako „poslední útočiště“. Naskytá se hned otázka panské budovy jako nešosovním vrchnostenském majetku přímo ve městě. O „panském domu“ se hovoří v matrikách na konci 17. století, konkrétně 1678 a 1698.¹¹⁰⁸ Pokud se tato charakteristika netýká některého domu nacházejícímu se v daném okamžiku přímo v majetku držitele panství, mohl by být eventuálně totožný s budovou panské hospody, uvážené v odhadu statku z roku 1754.¹¹⁰⁹ Jiná vhodnější budova ve vlastnictví vrchnosti v tomto popisu zmíněna není. Formulace v maticním zápise však přímo nahrává varianta o měšťanském dome, který byl momentálně v držení vrchnosti. Tím byl tehdy tzv. Höltzlovský dum, který vrchnost držela od roku 1764 do roku 1767, či dum Rondewaldovský, držžený od 31. 1. 1765 do roku 1767.¹¹¹⁰

Poslední příslušník šlechtického stavu zůstávající ve Všerubech po smrti Marie Anny Varlejchové z Bubna je ve všech možných aspektech velmi výjimečný. Dostáváme se s ním až na téměř samý závěr probírané epochy. Matriky říkají, že zde v dome čp. 98 zemřela ve věku 72 let 9. října 1795 Karolína Kolovratová, bývalá převorka kláštera dominikánek u Sv. Anny v Plzni.¹¹¹¹ Vlastně se jednalo o Viktorii Johanu **Novohradskou z Kolovrat**, která přijala v dominikánském kláštře u Sv. Anny, kam se svoji sestrou Marií Annou vstoupila, rákové jméno Karolína.¹¹¹² Zatím není známo datum, kdy se tak stalo. O jejím působení v konventu se můžeme dále dozvedet, že zastávala místo převorky ve dvou obdobích. Jedno bylo před rokem 1772 a druhé se odehrávalo v srpnu 1782,¹¹¹³ tedy v době, kdy byl klášter z rozhodnutí císaře Josefa II. zrušen, což připadá konkrétně na den 26. 8. 1782.¹¹¹⁴ O další činnosti bývalé převorky nic nevíme až do doby, než máme roku 1787 doklady o její přítomnosti ve Všerubech, kdy se poprvé připomíná její služebná.¹¹¹⁵ Při zkoumání je zajímavá identifikace domu, ve kterém hraběnka zemřela. Výše zmínované popisné číslo totiž od roku 1781 přináleželo fare, kdy byla stará budova čp. 103 vyměněna za dum čp. 98.¹¹¹⁶ Je pravdepodobné, že zde bývalá převorka nejenom zemřela, ale i neméne od zmíněného roku 1787 žila, než opak.

¹¹⁰⁸ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, matrika pokrtených, pag. 29, 135, 137.

¹¹⁰⁹ NA - DZV 287, fol. O22v.

¹¹¹⁰ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 3. kn. trhov. fol. 449-452, 490-492, 583-588.

¹¹¹¹ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 2, pag. 18.

¹¹¹² BORUVKA, Vlastimil: Genealogie rodu pánu z Kolovrat. Heraldika a genealogie XXV. c. 1, Praha 1992, s. 34.

¹¹¹³ AMP - Ženský dominikánský klášter v Plzni, i. c. 18744, Opisy a výňatky z aktového materiálu o kláštře Dominikánek v Plzni 1711-1783.

¹¹¹⁴ GRASSL, Basil Franz: Die St. Annakirche in Pilsen, ihre Geschichte und Beschreibung anlässlich ihres 200jährigen Jubiläums zusammengestellt, Pilsen 1935, s. 6. Grassl uvádí jako tehdejší převorku Angelu Sion.

¹¹¹⁵ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 6, fol. 14.

¹¹¹⁶ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 4. kn. trhov. fol. 250-251.

Zajímavé je, že bývalá prevorka a příslušnice vysoké šlechty zvolila za bydliště poddanské mestečko jako byly Všeruby. Roli v tom hrála skutečnost, že o mnoho desetiletí přežila své sourozence, z nichž žádný již po roce 1748 nežil,¹¹¹⁷ a nemohla proto u nich najít možnou oporu. Dalším faktorem byly pochopitelně finanční podmínky. Rádové sestry obdržely po odchodu z kláštera roční rentu 200 zlatých.¹¹¹⁸ Tato renta umožňovala pohodlný život nájemníka. Samozřejmě nestacila na nákup domu v královském městě, v rámci samotných Všerub pak postacila maximálně na nákup chalupy, i když některý dum se zde v 80. letech dal koupit i za částky jen o něco vyšší.¹¹¹⁹ Presnější duvod, proč Karolína Kolovratová bydlela na fare a proč vlastně přišla do Všerub, by mohl osvětlit její vztah s tehdejším všerubským farářem, kterým byl v této době František Schaffer,¹¹²⁰ o čemž nejsou pochopitelně žádné informace.

4.5. Šlechta v poddanských mestečkách a jejich vrchnost

Z majetkového vývoje mesteček Všeruby, Mesto Touškov a Dobrany je vidět, že zde jako vrchnosti vystupuje buď stav duchovní, zastoupený konventy v Kladrubech či Chotešově, nebo stav rytířský či panství. V této kapitole bych autor chtěl zhodnotit vztahy místní šlechty k této vrchnosti. Tyto vztahy jsou především rozvolněné tím, že ani jedno z mesteček není sídelní. Popsat takové vztahy v případě stavu duchovního je téměř nemožné díky pramenné nouzi, která by snad mohla být překonána intenzivním studiem klášterních archiválií. Znalost složení konventu by ukázala, zda někdo ze jmenovaných šlechticů v něm neměl člena své rodiny. Kontakty jsou zcela jistě doloženy na úřední bázi. Mohou se odvíjet tak, že jednotliví šlechtici jsou ve službách kláštera. Vrchnostenský úředník se často usazuje v mestečkách, patřících jejich vrchnosti. Zde je jediným takovým případem v dané době Maxmilián Košín ve Měste Touškove. Úřednictvo nacházíme samozřejmě i na panstvích světské vrchnosti. Takovým úředníkem byl Matouš Gotfríd ze Žebnice. Musíme si též uvědomit, že se ocitáme v době, kdy se šlechta rytířského stavu přestává postupně angažovat ve funkcích hejtmanů, purkrabích atd. Zato úředníky měšťanského původu najdeme třeba hojně ve Všerubech. Doložení šlechticů hejtmanů belského panství v tomto neprojeví zájem.

¹¹¹⁷ BORUVKA 1992, s. 34.

¹¹¹⁸ GRASSL 1935, s. 7.

¹¹¹⁹ Napr. SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 4. kn. trhová, fol. 276 (za 224 zl.); tamtéž, fol. 292 (za 140 zl.); tamtéž, fol. 543 (za 180 zl.).

¹¹²⁰ PODLAHA 1908, s. 347.

V případě svetské vrchnosti mohou kontakty nabýt širšího rázu. Toto rozšíření plyne také z bližšího stavovské zarazení, zde i z rodinných kontaktu. Vrchností se stává jeden šlechtic jinému šlechtici, pokud jsou příslušníky stavu. Jsou si rovni, protože mohou zapisovat statky do desek zemských, mohou se žalovat u zemského soudu jakožto rovnoprávní. Nerovnost nastane v případě jejich titulu, pokud bude příslušníkem nižší šlechty vrchností osoba hrabecího stavu či stavu svobodných pánu. Muže samozřejmě nastat i ta situace, kdy v mestečku usazený šlechtic je dokonce titulárne na vyšší úrovni. V konkrétní praxi se mohou projevit různé faktory mezilidských vztahu, ale většinou pro ne nemáme doklady. Snad se příbuzenská sounáležitost projevila, když Jan Maxmilián Kyšperský z Vresovic Sibyle Josefe Zádubské ze Šontálu roku 1754 odpustil po dobu jejího života dluhy a platy.¹¹²¹ Sibyla Josefa byla dcerou Kateriny Barbory, rozené Kyšperské z Vresovic,¹¹²² a Jan Maxmilián byl její strýc.¹¹²³ Projev vztahu je ale jisté případné svedectví/ kmotrovství při svatbě či krtu.¹¹²⁴

Další rovinou vztahu je právě ten fakt, že šlechtic vstupuje do podrízeného postavení zakoupením nemovitosti na cizím dominiu, na nesvobodné nemovitosti, která není zapsaná v zemských deskách a je zatížena různými povinnostmi. Klášter či jiný šlechtic tu vystupuje v roli vrchnosti. A vrchnost povoluje, kdo si může zakoupit majetek a kdo ne. V praxi dalším kdo o tom rozhoduje, je městská rada. To je vyjádreno konkrétně v zápisech městských knih touškovských pomocí formulí o těchto povoleních. Ne vždy se povolení vyskytují současně, často jen jedno. Společenské postavení stran kontraktu, tedy zda se jedná o šlechtice či poddaného, v tom nehraje roli. Rada ale v rámci prodeje nevystupuje vždy suverénne. Roku 1725 městská rada ve Všerubech schválila prodej domu svobodnému pánu ze Schirndingu bez ohlášení své vrchnosti, což vedlo až k anulaci celého aktu.¹¹²⁵

Šlechtic si kontraktem zakupuje poddanskou nemovitost. Pro získání poddanské nemovitosti byl jeden z předpokladů slib clovecenství, osobní poddanosti.¹¹²⁶ Šlechtic, podobně jako měšťan, ale neslibuje clovecenství, ale nahrazuje ho listinou v podobě hamfeštu či reversu.¹¹²⁷ Reversem se zavazuje šlechtic i v Touškově a Všerubech. Do městských knih těchto mesteček byl vložen celý revers pouze jeden, na příkaz samé vrchnosti. Rytíři Janu

¹¹²¹ NA - DZV 287, fol. O20v.

¹¹²² Svedčí poprvé už roku 1713 (SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, pag. 192) za života první Varlejšchovy manželky, tj. její matky.

¹¹²³ SEDLÁČEK 1907c, s. 1027.

¹¹²⁴ Např. Kyšperští svedčí/ jsou za kmotra všerubským šlechticem Teuflovi, Hermanu Harnachovi, Adamu Kryštofovi a Janu Václavovi Bohušu z Otešic (SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, pag. 63, 80, 109, 136, matrika oddaných, pag. 17) a samozřejmě i Varlejšchum. Václav z Klenové svedčil pouze jednou a to Janu Václavu Zádubskému (SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 4, pag. 123).

¹¹²⁵ NA - SM, i. c. 1739, sign. K160/1, kart. 407.

¹¹²⁶ CECHURA, Jaroslav: Clovecenství. Právněhistorické studie 33. Praha 1993, s. 47-48.

¹¹²⁷ PROCHÁZKA, Vladimír: Česká poddanská nemovitost v pozemkových knihách 16. a 17. století. Praha 1963, s. 167.

Václavu Bohušovi vrchnost dovolila koupit dum a on jí slibuje dodržování všech závazků vázoucích na dome, tedy povinností vůči vrchnosti, faráři, škole a státu.¹¹²⁸ Tyto povinnosti jsou obecně většinou vypsány v trhových smlouvách různých realit. Pokud je mezi nimi robota, i u té se on zaručuje za její provedení.¹¹²⁹ Ale on sám ji nevykonává. Nejsou prameny pro to, že šlechta se obecně z povinností vyvazuje relucí.

Trhy jsou povolovány a můžeme tedy mluvit o regulaci přímo ze strany vrchnosti či ze strany města. Nejčastěji je zachytitelná ze strany radnice: touškovští radní roku 1670 praví, že Jan de Rosse může prodat svůj dum komukoliv, kromě zemanu.¹¹³⁰ Také v následujícím století tato omezení trvají. V roce 1766 se Karolína z Vidršperka zavázala, že dum s pozemky neprodá nikomu z vyššího stavu, ale jen místním měšťanům.¹¹³¹ Z těchto závazků je cítit vnímání šlechty jako cizího elementu v organismu městečka, i když zakoupený šlechtic měl stejné povinnosti vůči vrchnosti, obci, církvi, státu jako jiný neurozený měšťan.

4. 6 Šlechta v poddanských městečkách a jejich další obyvatelé

Je nutné rozlišovat několik rovin tohoto vztahu. Můžeme mluvit o vztazích mezi šlechtou a městem samotným, zastupovaným orgánem městské rady, a mezi šlechtou a měšťany či jinými obyvateli městeček.

Svým zakoupením vstupoval šlechtic rytířského stavu do prostoru, který byl jinak právně vymezen než přirozený prostor příslušníku jeho stavu. Nemovitosti zde vlastnené nejsou zapisovány do desek zemských, ale do městských knih, případně, jak bylo receno, také do dominikálních gruntovních knih. Toto neplatí absolutně, protože někteří šlechtici využili situace a některé převody majetku si dali zapsat do desek zemských, ale jedná se o naprosté výjimky.¹¹³² Přirozeneji připadá maloměstský svět naopak té vrstvě erbovníku cili neplnoprávné šlechty, která sama vychází z městského prostředí, především z prostředí královských měst. Jak vidíme ale i v našich příkladech, najdou se jedinci zřejmě nobilitovaní přímo v poddanských městečkách. Příkladem je Jakub Kurkovský z Lukovan, který obdržel jak se zdá nobilitaci jako držitel pouze městských živností v Měste Touškově. Temto osobám nedělalo problém se podržít městskému právnímu prostředí, i když omezenému vrchnostenskou autoritou. Svým vstupem do městské obce se i rytíř stával měšťanem. V této práci pojednávaných městečkách však nenajdeme popis takového přijetí u šlechtice. Nejsou

¹¹²⁸ SOKA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 4, fol. 7c-7cv.

¹¹²⁹ Mnohá poddanská městečka jsou privilegii osvobozena od roboty. Tak tomu je např. v Měste Touškově (WALTER 1993, s. 19). Ve Všerubech jsou zase roboty předmětem sporu s vrchností v 1. polovině 18. století (Viz NA - SM, i. c. 1739, sign. K160/1, kart. 407).

¹¹³⁰ SOKA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 1, fol. 44v.

¹¹³¹ SOKA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 4, fol. 475-476v.

¹¹³² Např. zápis na trh domu v městečku Radnice (okr. Rokycany) v NA - DZV 379, fol. C6-C8v, vklad 1684.

dochovány ani zvláštní knihy přijímaných kmestu. Zdá se, že ani snad nebyly vůbec vedeny. V seznamu městských knih z roku 1637 v Měste Touškově zde takováto kategorie knih zcela chybí.¹¹³³ To je rozdíl oproti královským městům, kde většinou jsou dochovány a obsahují i jména šlechticů přijatých k městskému právu. Jistou formou příslušnosti k obci vyjadřuje označování některých šlechtických jedinců v matrikách za měšťany. V šerubským měšťanem je nazýván Petr František von Knížek, Jan Karel Folkner z Folkenberka,¹¹³⁴ Kajetán Antonín z Rondewaldu,¹¹³⁵ či František Maxmilián z Hattwigu.¹¹³⁶ V Měste Touškově je takto nazvána roku 1768 osoba zcela prokazatelně rytířského původu, Vojtěch Bohuš z Otešic.¹¹³⁷

Jako plnoprávní obyvatelé městské obce se zúčastnily městské samosprávy jen neclenové rytířského stavu. Tím byli příslušníci rodu Kurkovských z Lukovan, Lajnu z Lukova a Košinu z Freudenfeldu. Ostatním bránil jejich rytířský status, podle nějž se museli zrenout městských živností, což znamená, že nemohli provozovat remesla. Šlechta se však v poddanských mestečkách dostává do situace, že se vlastně na těchto živnostech také podílí. Ve Všerubech a Měste Touškově měšťané disponují právem varit pivo. Rytíř Kryštof Maxmilián Moser z Moseru roku 1672 koupil dům, předtím patřící samotné obci, která jej získala původně jako novou radnici. V tržební smlouvě je vyjádřeno, že „městskou živnost mu propouští a jí nadto tím chránití mocí listu tohoto se zavazují“. Stejný šlechtic nedlouho poté v roce 1675 prodával své dva domy a v zápisu poznamenal, že sladovnu „ze svých prostředků takovou vyzdvihl, mají jemu všechny slady k potřebnosti, a to beze všeho poplatku udelány býti...“¹¹³⁸ Dokazuje to alespoň určitou větší začleněnost do podnikání obce v pivovarnictví. V tomto případě jisté problémy nenastávaly, pokud se ona živnost odehrávala v rámci města. Jisté by se odehrály protesty, pokud by ve svých šenkách chtěla šlechta prodávat pivo z pivovaru na svých statcích. Naopak vrchnosti drobných statků bez pivovaru mohli využít městských várek a prodávat svým poddaným pivo v rámci prímusu. Svě krcmy šlechtici v mestečkách ale neprovozovali sami, nýbrž prostřednictvím nájemců. Šenk se najímal podobně jako jakýkoliv jiný dům. Nájemník šenku tu platil například kontribuci. Takový způsob je potvrzen k roku 1671.¹¹³⁹

Základním způsobem obživy využívaný téměř veškerými jedinci z řad šlechty je zemědělství. Můžeme si ukázat, jaké je v tomto jejich postavení v rámci mesteček v porovnání s ostatními obyvateli co se rozsahu polností týče. Nejvíce informativní prameny

¹¹³³ SOkA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 28, fol. 1.

¹¹³⁴ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 3, matrika oddaných, pag. 67-68.

¹¹³⁵ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 4, pag. 235, 322.

¹¹³⁶ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 6, pag. 4.

¹¹³⁷ SOA Plzeň - Fara Město Touškov, kn. 5, pag. 7.

¹¹³⁸ SOkA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 3, fol. 223v.

¹¹³⁹ SOkA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 1, fol. 49v.

budou v tomto berní rula a tereziánský katastr, neboť ukazují šlechtickou společnost na svém plném počtu, nikoliv při svém početním propadu, jak to činí josefský katastr. Situace to dovoluje pouze v Měste Touškove a ve Všerubech. V Dobranech už žádná šlechta v tu dobu nebyla usazena.

V berní rule pro Všeruby vévodí na prvních místech celá ctverice zde usazených šlechticů: první místo zaujímá majetek paní Strachovské se 118 strychy, dále pak jsou se 70 strychy Flosar a David Šanovec. 60 strychu měl Kryštof Chlumcanský.¹¹⁴⁰ V měste Touškove vedou Matej Gotfríd ze Žebnice (112 strychu) a Kryštof Pernklo ze Šenreitu (96 strychu). Bez polí a v kategorii „zahradníku“ jsou naopak erbovníci Sibyla Kurkovská a Jáchym Kurkovský.¹¹⁴¹ Tereziánský katastr Města Touškova zachytil polnosti paní Steinbachové z Kranichsteinu, paní Vidršpergarové [sic!] a paní Bohušové z Otešic. Steinbachová (73 strychu a 2 vertele) s Vidršpergarovou (65 strychu) zaujmají 2. a 3. místo za hejtmánem Viktorinem (127 strychu a 2 vertele), který však svůj majetek získal rovněž od šlechtice. Paní Bohušová z Otešic se s 26 strychy a přes 1 vertel dostala mírně nad průměr polností zde udávaných.¹¹⁴² Stejný katastr pro Všeruby ukazuje velmi podobnou situaci. Zde stojí na vrcholu Václav Bohuš z Otešic (91 strychu), Katerina Varlejchová z Bubna (81 strychu), Antonín František Steinbach z Kranichsteinu (74 str.). Pan Caraffa spolu s Ladislavem Chlumcanským (po 27 str.) mírně přesahují průměr, na rozdíl od Hermana Harnacha zcela bez pozemku.¹¹⁴³ Tento přehled ukazuje že většina šlechticů patří krámcí držení polí největším vlastníkem v mesteckách, nebo přinejmenším nadprůměrným.

Šlechta se mohla podílet na varení piva, zaměstnávala celed na obdelávání polí. Jak bylo videt z pozostalosti Folkneru, velká část jejich majetku byla v podobě pohledávek uložena u různých fyzických či právnických osob. Rytířský stav vylučoval živiti se remeslem, což šlechtu, která současně nevladnila deskové statky, v mesteckách vlastně omezovalo, protože spolumeštané si mohli například nad zisk z podobného výmeru polí ještě vydelat ve své dílně. To mohl šlechtic vyrovnat právě pomocí takových pohledávek, vzniklých z odkazu a prodeju, kde mu plyne úrok.

Jen náznak nějaké remeslné činnosti mohl přinést podobný spor, jaký máme doložený v Měste Touškove, ukazující zároveň mnohé roviny stavovského rozdílu jeho obyvatel. Podobných sporů je v obou mesteckách doloženo vzhledem k dochování pramenu jen minimum. Nejméne jeden ale popsáný tedy máme. Touškovský lazebník Fridrich Lentzinger,

¹¹⁴⁰ DOSKOCILOVÁ 1952, s. 275. Majetek Strachovské je odvozen od poznámky u Mariány Jochsínové.

¹¹⁴¹ tamtéž, s. 204-205.

¹¹⁴² NA - TK, i. c. 87, fol. 127-131. Autorovi se bohužel napsal najít ve fondu TK fassé pro Město Touškov.

¹¹⁴³ NA - TK, i. c. 2177, kart. 658.

mající v nájmu lázen od obce, obeslal před městskou radu Josefa Štolce ze Simbsdorfu a obvinil ho z toho, že měl „rány i všelijaké škody od pádu hojiti“. Obeslání před radu však onen odmítl s tím, že to není jeho povinností. A jeho odpovědí bylo i vyjádření, že Lentzinger za ním poslal dvě osoby, aniž by vysvětlil více jejich čin. Radní pro něho poslali s žádostí, aby se dostavil na radnici, ale on nechtel o tom hovořit nebo se nechal zapřít. K tomuto jeho odmítnutí projednat věc se nějakým způsobem vyjádřila klášterní vrchnost, ale i tu Štolc ignoroval. Městské rade oponoval tím, že je za své pány neuznává a chtel se obrátit na krajské hejtmany. Za této jeho vzpoury proti městské autorite se rada usnesla, že mu zakázou městskou živnost a zamezí i pokusy o její vykonávání. Měli tím jiste na mysli účast na varení piva. Tak se i stalo. Tento akt městské rady rytír Štolc prikládal na vrub obžalobe Lantzingerove, ci si to usmyslil jako záminku, a o nekolik dní pozdeji ho obvinil ve svém dopise zopovedi na zdraví a živote a žádal jeho potrestání. Na to Lantzinger odpovedel tak, že ho nechtel nikterak zabít, jen upomenout, aby prestal vykonávat predmet jeho vlastní živnosti. Tuto jeho odpoved si rytír Štolc vyslechl už na radnici, kam se již dostavil. Radní rytíře premlouvali ke smírlivému postoji a urovnání celé veci, ale on stál na obvinení. Již na konci ledna následujícího roku Štolc přímo lazebníka písemne zažaloval podle článku L V. [sic!] Obnoveného zřízení zemského jako opovedníka. Žádal po městské rade jeho potrestání také pro škody ze zastavené městské živnosti. Rada však tento názor opravila tím, že příčinou zastavení živnosti nebyla žaloba Lentzingerova, ale jeho pohrdání úradem, kterého se dopustil tím, že se na jejich dvakrát opakované obeslání nedostavil na radnici a popíral jejich kompetenci odkazem na pravomoce krajských hejtmanu. Radní se též snažili spor smířit. Lazebník opakoval, že neusiloval o rytířuv život, ale chtel ho pouze „raneti“. Kdyby mu prestal zasahoval do remesla, které je rytířskému stavu nepríslušno, navíc potvrzené jemu mestem a vrchností formou privilegií, vše by se urovnalo. Štolc ale trval na svém. Rada však odmítla se tím zabývat a nechala veškerou iniciativu na Štolcovi, kam s žalobou pujde. S tím, že lazebník bude schopen v tomto sporu poradit sám.¹¹⁴⁴ Jak spor dál pokračoval, zatím nevíme. V knihách Mesta Touškova se další informace nenacházejí.

Můžeme zvýraznit alespon nekolik aspektu tohoto sporu. Predevším takových, které v kontextu jsou nejvýznamnější. Je zde šlechtické odmítání autority městského soudnictví a snaha svůj spor přenést na vyšší rovinu stavovsky příslušnější, přímo z autority samotného krále. Sami měšťané naopak využívají pudy radnice, aby zde našli rovnocenné podmínky pro spor se šlechticem. Tak vyžaduje 6. ríjna 1666 i Jan Ondrej Reder po Kryštofovi

¹¹⁴⁴ SOKA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 1, fol. 47v-48, 49v. Článek LV se ovšem týká uvázání na statku. Opovedí se týkají články SII až SIX. (JIRECEK, Hermenegild (ed.): Obnovené právo a zřízení zemské dedicného království Českého. Praha 1888, s. 356,357, 518-523)

Pernklovi ze Šenreitu, aby jakožto clovek pod šosem dodrřoval procesní pravidla pri vedení sporu pred mestským soudem. Jan Ondrej Reder byl téř ve sporu s Václavem Samuelem Bohušem z Oteřic o neznámou vec, kvuli nemuř strávil i urcítý cas dokonce v radním vezení.¹¹⁴⁵ Pravomoc mestského soudu byla vuci šlechtici vřak omezená.

Vratme se k sporu lazebník versus Štolc. Jeho další rovinou je postoj mestského živnostníka k léčení ran, které mel provést jmenovaný rytír, což nikdy sám nepoprel. Dá se pochybovat, ře by se touto cinností rytír živil. Jeho životopis jsou pro nás jen samá bílá místa. Mohl být v minulosti vojákem ci štolbou a v nízké pozici získat některé praktické znalosti v léčení, at už zvírat ci lidí, které mohl aplikovat u některých místních sousedu. Jiste se nejednalo o nějaké jedno ci dve zranení. Tomu by pak neodpovídal přístup lazebníku, který byl ochuzen o svuj výdelek, a vyhrotil vše až na ostrí noře.

Vztahy mezi místními obyvateli je tedy pro nedostatek prímých pramenu velmi nesnadné jasneji vymezit. Jak je videt, ře zejména pro Vřeruby chybí i ty skromné prameny, které jsou pro Mesto Touřkov. Nemá smysl už vubec mluvit o Dobranech. Ale i ty nepatrné touřkovské záznamy ukazují jen jisté spektrum predevřím všednodenního charakteru. Rane novoveký clovek zaříval i sváteční chvíle, z nichř některé uvízly v záznamech spíře úředního charakteru. Temi jsou matricní záznamy, které vlastne zachycují urcítým zpusobem spolecenské události. Na jiné prameny se musíme obrátit, abychom vedeli více o smutečních hostech pri pohrbu toho kterého jedince, jejichř charakter muře sdelit různé informace.¹¹⁴⁶ Sdílejší jsou záznamy o snatcích a krtech. Prozradí více o spolecenských vazbách, které se projevují ve výberu kmotru a svedku.¹¹⁴⁷

Výpovední hodnota techto pramenu je ale limitovaná. Matriky jsou vetřinou vedeny nejdríve až v 2. polovine 17. století. Zde sice máme Dobrany, které mají matriky vedené už dríve,¹¹⁴⁸ ovšem o námi požadovaných jevech tentokráte moc nereknu, jak jeřte bude zmíneno. Význam matrik v jistých bodech sniřuje i to, ře uvádí práve jen nejnutneji požadované osoby. V otázce snatku jsou to „družba“, „svedek“ atd., což samozrejme nevystihuje všechny zde přítomné. Podobne je tomu i u krtu. To jsou problémy vyplývající ze statutu matrik samých. Hodnocení ale omezují i individuální faktory.

¹¹⁴⁵ SOkA Plzen-sever - AM Mesto Touřkov, kn. 1, fol. 18v, 16, 16v. Sám se šlechtou ale příbuzný byl: manřelem jeho řeny byl Gotfríd ze Žebnice.

¹¹⁴⁶ Napr. KRÁL, Pavel : Ronřperské setkání. řvamberský pohreb jako místo politické komunikace predbelohorské šlechtické spolecnosti. Jihoceský sborník historický 68. Ceské Budejovice 1999, s. 291-307.

¹¹⁴⁷ Viz GRULICH, Josef: „Slavnostní okamřiky“ – svatební a krestní obrad v období raného novoveku.

Historická demografie 24. Praha 2000, s. 62.

¹¹⁴⁸ SOA Plzen - Fara Dobrany, kn. 2, matrika oddaných (1631-1683) a zemrelých (1631-1665).

Pres toto vše i další možné problémy se autor práce rozhodl se pokusit ukázat vztahy neprivilegovaného obyvatelstva s místně usazenou šlechtou na příkladu Všerub. K tomu bude využita jistá reprezentativní část maticních knih všerubské farnosti.¹¹⁴⁹

Z počátku můžeme zhodnotit kvalitativní stránku svedectví/kmotrovství u krtu či snatku. Máme zde příslušníky místní šlechty, která se účastnila těchto obradů ve velké míře, ale máme i takové, kteří zůstávali zcela mimo takové události. Nenajdeme totiž žádné stopy rodu Strachovských, kteří, jak bylo výše receno, ve Všerubech v době vzniku matrik ještě žijí. To však je jedna extrémní pozice, které se blíží ojedinělá svedectví několika dalších místních šlechticů v počtu jednoho až dvou. Druhá extrémní pozice je právě maximální výskyt. V tomto dosáhla nejvyšší hladiny paní Marie Augusta Kagerová ze Štampachu.¹¹⁵⁰ Z této četnosti by se dala vycíst samozřejmě velká společenská aktivita zmíněné šlechticny uvnitř západocesného městečka. Je otázka, zda pravý opak výskytu je znamením menších společenských styků, které mohou být ovlivněny i jinými faktory, například zdravotním stavem. I zmíněná Marie Augusta později z matrik mizí a objevuje se až v souvislosti s jejím úmrtím v roce 1777,¹¹⁵¹ přičemž svedkem je naposledy roku 1760.

Podstatně zajímavější je stránka kvalitativní. Na otázku zda se místní šlechtici účastní krtu místního neprivilegovaného obyvatelstva musíme odpovědět zcela kladně. U většiny šlechtických jedinců najdeme takovéto kmotrovství a svedectví. Jsou tu ale některé výjimky.¹¹⁵² Můžeme vznést otázku, které vrstvy obyvatel městečka šli uvedení urození svedčit. Zde je nejlépe odpovědět tak, že pokud prameny dovolí identifikaci, nejsou zcela vynechány žádné vrstvy usedlého obyvatelstva. Ale jinak převažují majitelé domů, zmínění v zápisech trhových knih městečka. Šlechtici také prokazují přízen svým poddruhem či šafářům. Ani místní kantor v seznamu nechybí.

Předchozí otázka stojí na velmi tenkém ledu a závěry z ní jsou tudíž spíše přibližné a dosti obecné. Klepší odpovědi se dostaneme, budeme-li se ptát, koho měla šlechta sama při svých krtcích a snatcích za kmotry. Z analýzy těchto údajů ve všerubských matrikách z daného období vyplývá především to, že šlechta svedčí především sama sobě. Při většině snatků a krtků urozených nenajdeme ani jednoho nešlechtice. Můžeme ale objevit i osoby z úplně opačného společenského spektra. Objevují se jako svedkové krtků ve Všerubech pouze jednou,

¹¹⁴⁹ Bylo to provedeno na matrikách fary Všeruby, kn. 1, 3 a 4.

¹¹⁵⁰ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 4, pag. 49, 52, 74, 78, 83, 91, 95, 100, 101, 103, 105, 112, 115, 116, 123, 126-127, 139, 143, 147, 156, 158, 166, 167, 168, 185, 191, 195, 198, 199, 211, 215, 225, 229, 239, 241-242, 245, 249, 260, 263, 265, 276, 281, 284, 296, 305, 306, 315, 316, 322.

¹¹⁵¹ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 2, matrika zemřelých, pag. 175.

¹¹⁵² Např. František Rudolf Chlumcanský z Prestavlk mimo místní šlechty svedčil jen ubytovanému vojákově. (SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, pag. 144, 151, 154).

a to v případě dcery Hermana Harnacha, kdy jsou jimi žebráci.¹¹⁵³ Tento jev je ze šlechtického prostředí znám a je jeden z projevů barokní zbožnosti. Když odeceme žebráky, zjistíme, že v polovině případu se jedná o osobu duchovní, především místního faráře. O něco menší skupinu svedectví/kmotrovství urozcencum představují majitelé zdejších domů (mohli bychom je oprávněně nazvat mešťané) či osoby nám a blíže neoznačené. Některí z následující skupiny patrimoniálních úředníků byli též místními mešťany. Přesto tato skupina představuje naprostou výjimku z celé množiny. Je dobré také připomenout zvláštní postavení Jakuba Peccelia z Adlersheimu, kterému je za kmotra/svedka šlechta až po jeho odchodu z Někmiře do Všerub. Osoba toto šlechtice je výjimečná tím, že stojí na samém kraji onoho stavu. Predikát „z Adlersheimu“ v matrikách není ani jednou použit, pouze v trhových městských knihách.

Nejvyšší pruník meštanské společnosti a společnosti šlechtické není vzájemné kmotrovství či svedectví, ale snatky mezi příslušníky obou stavů. Některé případy jsou vzpomenuty výše. Nešlechtictví partneri z rodin živnostníku-remeslníku či vrchnostenských úředníků jistě svedčí o celkovém majetkovém úpadku rodin na úroveň právě oné městské společnosti, či často o jejich nízké úrovni obecně, což vzhledem k neznámým dějinám některých rodů nelze zhodnotit. Z tohoto hlediska se stavovskými nerovnými snatkami staly určité nutnosti. Přesto u mnoha žen stále není zapomenuto na jejich původ a je zaznamenáváno i jejich rodné šlechtické jméno. Neodmítají pochopitelně ani svedectví či kmotrovství u svých dětí od příslušníku svého bývalého stavu.¹¹⁵⁴

4. 7 Šlechta v poddanských mestečkách a jejich zdejší poddaní

Co odlišovalo ostatní mešťany od zde usazené šlechty bylo také „vlastnictví“ poddaných právě v oněch mestečkách. Hlavním pramenem pro tento jev jsou hlavně matriky. Najdeme zde poměrně mnoho takových případů, kde je status rodičů, oddaných, či zemřelých vyjádřen ve smyslu poddanství onoho jedince k některému šlechtici z města. Tento jev se týká mesteček Touškova i Všerub. Zapisující ruka zde zápis natolik rozšířila, že nevynechala tento údaj. Pro Dobruhu nám však takové údaje chybí. V první polovině 17. století, kdy zde proti následujícímu období šlechta přebývala, mají dobranské matriky velmi stručnou formu zápisu. Ve Všerubech naproti tomu sdelnější zápisy mluví o tom jevu ve 2. polovině 18. století. V Městě Touškově je ojedinělá zpráva z roku 1691, pak se objevují údaje od roku

¹¹⁵³ SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, pag. 174.

¹¹⁵⁴ Např. při křtu Anežky, dcery Jana Wolframa a Kateriny, rozené Chlumčanské z Prestavlk jsou kmotry paní Bohušová z Otešic, Katerina Steinbachová z Kranichsteinu a František Vidršpergar z Vidršperku (SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 1, pag. 114).

1748 výše. Šlechticu, majících zde poddané není doloženo velké množství. Více byl tento jev rozšířen ve Všerubech, kde poddané měla paní Sibyla Zádubská ze Šontálu,¹¹⁵⁵ Václav Josef Kfelír ze Zakšova,¹¹⁵⁶ Jan Antonín Bohuš z Otešic,¹¹⁵⁷ a František Rudolf z Harnachu.¹¹⁵⁸ V Meste Touškove byli poddaní nekolika příslušníku rodu Bohušu z Otešic¹¹⁵⁹ a Jana Benedikta Steinbacha z Kranichsteinu.¹¹⁶⁰ V městských knihách obou mestece není až na dvě výjimky, jak dál uvidíme, o tomto fenoménu zmínky.

Tento jev souvisel s dvojí stránkou poddanství. Dá se říci, že existovalo jednak poddanství jako status osobní a status nemovitosti.¹¹⁶¹ Osobně se jedinec stával poddaným po vykonání slibu clovecenství, tedy zachování poddanství, což se delo formálně podáním ruky, a slíbením vernosti a poslušnosti svému pánu. Clovecenství mohl slibovat jak kolektiv, například přísahou novému majiteli panství, tak jednotlivec.¹¹⁶² Všerubští poddaní skládali slib clovecenství nejpravdepodobněji právě jednotlive. Pricemž otec toto mohl snad provést za rodinu, s výjimkou dospělých synu, kteří slibovali samostatně.

Jak vztah vztah clovecenství mezi v mesteckách usedlou šlechtou a poddanými vznikl? K tomu moc faktu není. Zpusobu mohlo být více. Jeden z nich je doložitelný právě ve Všerubech. Mestské knihy říkají, že roku 1690 všerubská vrchnost, paní Katerina Ludmila Kyšperská z Vresovic, prodala paní Marii Bohušové z Otešic dum s polnostmi, lukami, chalupou pod obecním mlýnem, a mimo jiné též s „rybnický též jedním mlynárem s ženou a detmi, pokud se jich doptá“. Dum predtím vlastnil Vilém Chlumcanský, pan Teufl, pak ona Kyšperská jako vrchnost.¹¹⁶³ Zde vidíme, že je predmetem prodeje nekolik osob ruzného veku a pohlaví, které by mely složit nove přísahu clovecenství paní Bohušové, ale jak se zdá, z mlynářské chalupy zbehly. Nevíme komu slibovaly clovecenství predtím. Mohli to být teoreticky už Chlumcanský s Teuflem, ci Kyšperské jako vrchnosti pri prevzetí panství, což zase hur zduvodnuje skutecnost, že byly součástí koupe nemovitosti. Dalším zpusobem, jak se tyto osoby mely dostat do osobního poddanství, mohl být odkaz. Například roku 1631 v záveti Markéta Karlová ze Svárova na Vildštejne pravila: „Vnukum pak mým odkazuji a za dedicné poddané propouštím a dávám celádku a osoby tyto...“¹¹⁶⁴ U většiny šlechty v obou

¹¹⁵⁵ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 3, pag. 79, 131, 136.

¹¹⁵⁶ SOA Plzen - Fara Všeruby, kn. 4, pag. 83.

¹¹⁵⁷ SOA Plzen - Fara Všeruby kn. 4, pag. 203, 222.

¹¹⁵⁸ SOA Plzen - Fara Všeruby kn. 3, pag. 131.

¹¹⁵⁹ Napr. SOA Plzen - Fara Mesto Touškov, kn. 3, matr. zemr., pag. 3; kn. 4, pag. 216, 223; kn. 5, pag. 35.

¹¹⁶⁰ SOA Plzen - Fara Mesto Touškov, kn. 4, pag. 237.

¹¹⁶¹ PROCHÁZKA, Vladimír: Česká poddanská nemovitost v pozemkových knihách 16. a 17. století. Praha 1963, s. 177.

¹¹⁶² Cechura, Jaroslav: Clovecenství. Právněhistorické studie 33. Praha 1993, s. 48.

¹¹⁶³ SOkA Plzen-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 46.

¹¹⁶⁴ NA - DZV, fol. H25, vklad 1641.

mesteckách nemáme dochovány závěti, čímž tato teorie nejde overit. Neco podobného je vymínení některých poddaných při prodeji dominia

V mnoha případech se mohlo jednat o osobní služebnictvo, jako komorné, chůvy, lokaji a podobně. Mužeme se hned podívat, k čemu šlechta využívala jednotlivé poddané, kteří bydleli s nimi v mesteckách. Zde šlo spíše o hospodářské zemědělce. Často je to šafář (*villicus*).¹¹⁶⁵ Ale jak vidíme zintabulace tržní smlouvy z roku 1690, mnozí poddaní měli povolání, které se pro obhospodarování šlechtického majetku příliš nehodilo. Vyucenec mlynářského řemesla nebyl moc užitečný, když šlechtic nevlastnil mlýn.

Jak jsou svému pánu jejich poddaní užiteční, mužeme dobře poznat ze soupisu poddaných v pozůstalosti Marie Augusty Kagerové ze Štampachu, zahrnutých zde v oblasti aktiv.¹¹⁶⁶ Soupis obsahuje výčet dvou rodin, Tomáše Gierla a Jana Fabiána. Gierl je dle něho 50 let starý, stejně jako jeho žena Anna. Mají syna a dvě dcery. Dvacetiletý Václav je mlynářským tovaryšem a nachází se právě na vandru. Dceri Eve je osmnáct a slouží u všerubského rezníka Jana Langa. Druhá dcera Anna je ve službě ve Všerubech u barvíře Martina Rebhanna. Rodina Tomáše Gierla sestává pouze z něho a jeho manželky Kateriny. On v dvašedesáti letech slouží Marii Anne Varlejchové z Bubna. U Kateriny (56 let) podobný údaj chybí. Soupis neríká, co dělá Tomáš Gierl se svojí manželkou, přesto ukazuje, že členové těchto poddanských rodin nejsou v drtivé většině ve službách své vrchnosti. Mladý Gierl je tovaryšem mlynářského řemesla, se kterým se tu opět setkáváme. Prozrazuje určitou možnost volby, když je dovoleno synu poddaného se vyučit řemeslu, které své vrchnosti nemůže být užitečné, když sama nemá alespoň v pronájmu některý mlýn. Vrchnost též svolila, jak vidíme, ke konání vandrovní cesty.

Popis osob poddaných Kagerové ukazuje i další stránku tohoto poddanství v mikromerítce, stránku geografickou. V úvodu tohoto seznamu je ohledně poddaných receno, že se nachází i jinde.¹¹⁶⁷ To je možné považovat za poznámku vztahující se na vandr Václava Gierla, jiné skutečnosti připouštějí odlišný výklad. Dokumentovat je to možné na poddaných Václava Zádubského ze Šontálu. Zádubští kupují v roce 1776 statek Podhurí¹¹⁶⁸ a všerubské domy prodávají roku 1776.¹¹⁶⁹ Podhurí jim patří do počátku 19. století.¹¹⁷⁰ Jako jejich poddaný se ve Všerubech připomíná Jan Preis. Dne 2. 7. 1781 se zde v mestečku narodí

¹¹⁶⁵ Napr. SOA Plzeň - Fara Všeruby, kn. 4, pag. 222; SOA Plzeň - Fara Město Touškov, kn. 4, pag. 216.

¹¹⁶⁶ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 4. kn. tržní, fol. 115-116.

¹¹⁶⁷ tamtéž, fol. 115.

¹¹⁶⁸ NA - DZV 602, fol. A27v-A30, vklad 1777.

¹¹⁶⁹ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 4. kn. tržní, fol. 42-45.

¹¹⁷⁰ NA - DZV 839, fol. D11-D19.

jeho dcera. Je stále místním podruhem, zároveň ale i poddaným k Podhurí.¹¹⁷¹ Tento poddaný tedy neodchází se svojí vrchností na její nový statek, ale zůstává dál v mestečku jako dříve.

Celkově můžeme v mestečkách nalézt poddané, většinou v podobě rodin. Jak se zdá, poddanský vztah může přecházet několika způsoby. Jednak koupí společně s nemovitostmi, odkazem či vymíněním si jednotlivých osob. To mluví i o určité geografické pohyblivosti, která má ale i svůj protiklad, když vrchnost zanechává poddané ve svém bývalém působišti. V dokumentovaném případě snad nemohla vrchnost nalézt vhodné umístění svého poddaného na novém majetku. V samotném mestečku slouží poddaní v hospodářství, mohou být podruhy v chalupách, ale také si hledat živobytí u někoho zcela jiného než u své vrchnosti. Konec tohoto jevu můžeme nejspíše spojovat s josefínskými reformami ohledně vztahu poddaný-vrchnost, konkrétně zrušením osobního poddanství-clovečenství.

4.8 Kulturní a životní úroveň šlechty v mestečkách

K tomuto tématu lze v rámci vybraných poddanských mesteček na centrálním Plzensku říci jen velmi málo. Je to především otázka pramenu, které jsou v tomto velmi skoupé. Například v Meste Touškove není uveden v knihách ani jeden inventář, který by pomohl tento problém přiblížit. Ve Všerubech se v knihách vyskytují inventáře ve větší míře. Nejvíce se zmiňují o zemědělském náčiní, ojedinele o dalších součástech domácností.¹¹⁷² Podrobnější inventář šlechtické domácnosti v mestečku pochází až z roku 1743, obsahující mimo jiné domovní pozůstalost Marie Rosiny Folknerové, která měla hodnotu 97 zlatých.¹¹⁷³ Všechny součásti této pozůstalosti by bylo vhodné porovnat v určitém celku s jinými inventáři, patrně však z jiných zdrojů. Zaujme v něm však přítomnost vícero umeleckých děl, tedy konkrétně 11 „starých obrazů“. Sám dům je popisován s jedním pokojem (ein Zimmer), komorou, kuchyní a sklepem. Pokud uznáme tento popis za úplný - a zdá se, že to tak i je - jsou tyto poměry velmi skromné. Jednalo se ale při koupi o spíše dražší dům, za nějž bylo zapláceno 1040 rýnských zlatých. Velký podíl z této ceny však tvořily tři čtvrtiny lánu.¹¹⁷⁴ Podobné skromné poměry představuje bydlení i například na sídlech v rámci menšího deskového majetku. Například na samostatném statku tvořeném pouze dvorem Nový Dvůr na Plzensku jsou prokázány jako obydlí šlechty dvě místnosti a „ein Gewölb“.¹¹⁷⁵

¹¹⁷¹ SOA Plzeň - Fara Všerub, kn. 6, pag. 103.

¹¹⁷² Napr. SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 3. kn. trhová, fol. 461. Tento zmiňuje dva obrazy svatých a tři kusy nábytku.

¹¹⁷³ tamtéž, fol. 888-889.

¹¹⁷⁴ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 2. kn. trhová, fol. 270-270v.

¹¹⁷⁵ NA - DZV 160, fol. L26.

Presný stavebnehistorický vývoj techto mestecek není zcela vypracován. Nejvíce známe vývoj městské architektury v Meste Touškove.¹¹⁷⁶ Zde je popsán typ goticko-renesancního domu se středním prujezdem nebo prujezdní síní. Mimo tohoto typu se na poddanských mesteckách vyskytují hloubkově orientované domy s bocním prujezdem na užších parcelách.¹¹⁷⁷ Prínos do této architektury šlechtici je z dostupných pramenů jen těžko odhadnutelný, když nejsou spolu se stavebnehistorickými průzkumy zpracovány topografie techto obcí surcením konkrétních lokací domu, vlastněných šlechtici. Zápisy městských knih vyjímečně ukázaly stavbu domu Janem Kryštofem Globnarem z Globen mezi lety 1675 až 1677.¹¹⁷⁸ Příslušníci rodu Hattwigu si u svého všerubského domu vybudovali před rokem 1773 „lust häusl“.¹¹⁷⁹ Stejně málo je možno doložit podíl šlechty na výzdobě místních farních chrámů. A to i v případě funerálií. V matrikách far je zapsáno mnoho úmrtí šlechticů v mesteckách Všeruby a Mesto Touškov, cemuž ale neodpovídá dochování případných náhrobků. Soupis památek z roku 1908 hovoří pouze o pískovcovém náhrobku Anny Magdaleny Kfelfírové ze Zakšova, rozené Steinbachové z Kranichsteinu, zemřelé 1731, nacházející se za hlavním oltářem farního kostela ve Všerubech.¹¹⁸⁰ Vubec se ale nevyskytují náhrobky místních měšťanů.

5. Závěr

Z výzkumu šlechtické společnosti dvou královských měst a tří mestecek bylo poznáno, že se její charakter podstatně liší. Tento rozdíl se začíná projevovat již během 1. poloviny 17. století. Tehdy mizí z Rokycan poslední příslušníci jasně identifikovatelné stavovské venkovské šlechty v souvislosti s prodejem majetku Rícanských jakožto chudých příslušníků stavu panského. Ten v případě Plzně je vyvážen majetkem aristokratického rodu Trautmansdorfu či pozdními nákupy Cernínu v samém závěru 18. století, který v Rokycanech chybí.

V poddanských mesteckách se děje něco podobného. Šlechta z nich postupně také mizí, i když je tento proces ukončen až v počátku 90. let 18. století. A to konkrétně ve Všerubech. V Dobranech v době berní ruly žádná šlechta už není. Majetek drobné stavovské

¹¹⁷⁶ Napr. FÁK, Jirí : Mesto Touškov a historická architektura. Vlastivedný sborník. Čtvrtletník pro regionální dějiny severního Plzeňska III. Mariánská Týnice 1993, c. 3, s. 3-5; KAREL, Tomáš : Pozdní gotické domy města Touškova. Průzkumy památek 3, c. 1. Praha 1996, s. 31-40.

¹¹⁷⁷ KAREL, Tomáš: Příspěvek k poznání nejstarší zástavby poddanských mestecek. In: Gryspekové a predbelohorská šlechta. Mariánská Týnice 1998, s. 79-80.

¹¹⁷⁸ SOKA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 3, fol. 223-223v, 244.

¹¹⁷⁹ SOKA Plzeň-sever - AM Všeruby, 3. kn. trhová, fol. 797.

¹¹⁸⁰ KAMPER, Jaroslav – WIRTH, Zdeněk: Soupis památek historických a umeleckých v Království Českém od praveku do počátku 19. století XXX. Politický okres Strážský. Praha 1908, s. 319. Autor práce dochovanost náhrobků do dnešní doby neoveroval.

šlechty v mesteckách souvisí patrně s jejich držetím malých statků v jejich okolí. V mesteckách pak zastávají některé z dětí této šlechty či vdovy. Staropluženecká obec je právě příkladem, kdy drobné statky jsou příliš vzdálené. Sama leží na velkém panství Štáhlav, kde případný vztah nižší šlechty bude odkloněn například do dominantní Plzně. Situaci ovlivňuje i chudoba města, která ale není tím rozhodujícím faktorem. Rozsáhlá poškození válkou jsou i v obcích (královských i poddanských) se sídlící šlechtou. Dobrány opustila šlechta vymřením příbuzných majitelů menších statků z okolí. Následující generace neměli tu potřebu se zde zakupovat. Mnoho okolních statků také přešlo do majetku movitejších rodů. Takoví jsou Morzinové na Dolní Lukavici.¹¹⁸¹ V 17. století také končí era, kdy místa vrchnostenských hejtmanů a dalších úředníků zastávají příslušníci drobné stavovské šlechty. Souvisí to s faktem, že právě tyto vrchnostenská služebníci se často zakupují právě v mesteckách svého zaměstnavatele. Všeruby a Mesto Touškov sousedí s rozsáhlým pásmem drobných statků, které začíná již nedaleko Plzně. To se táhle dále ke Stríbrnu, narážející na severu na panství Bezručice či Trpčisty nebo kanonie tepelské. Existence těchto statků není konstantní, stejně jako není konstantní skladba jejich držitelů. Velké změny počtu v tomto ani příliš neovlivnil rozpad majetku Markvartů z Hrádku nebo Vresovců z Vresovic, který na druhou stranu posílil postavení Všerub jako jediného mestečka na belském panství.¹¹⁸² Naopak vznik velkého panství Luhov-Lišťany znamenal naopak zánik mnoha dalších drobných statků.¹¹⁸³ A toto jsou jen ty změny největší.

Domy a pozemky v mesteckách vlastní šlechta často současně s menšími zemskodeskovými statky. Více takových urozených je v Meste Touškove než ve Všerubech, v Dobraněch žádná. V Meste Touškove je jich za celé sledované období 14,¹¹⁸⁴ ve Všerubech přibližně pět.¹¹⁸⁵ Obrácené poradí je v případě těch šlechticů, kteří se do mesteček uchylují po prodeji svých venkovských statků. Cíle bývalými deskovými majiteli ve Všerubech je 9

¹¹⁸¹ Viz ROŽMBERSKÝ, Petr - HAJŠMAN, Jan - MACHOVÁ, Veronika : Dolní a Horní Lukavice. Plzeň 2004.

¹¹⁸² Viz FRIDRICH 1970; NOVOBILSKÝ – RICHTEROVÁ 1976.

¹¹⁸³ Viz ÚLOVEC, Jirí : Tvrz a zámek v Líštanech. Západočeský historický sborník 8. Plzeň 2003, s. 37-60; ROŽMBERSKÝ, Petr - KAREL, Tomáš : Zámek a tvrz v Luhove. Plzeň 2006.

¹¹⁸⁴ Je to Václav Samuel Bohuš z Otešic (Vochoň), Jan Václav Bohuš z Otešic (Jezná), Anna Markvartová z Hrádku, rozená z Říčan (Dub, Zálezly, Belec), Matej Gotfríd ze Žebnice (část Nevřene), Kryštof Pernklo ze Šenřaitu (Budec), Šebestián Pernklo ze Šenřaitu (Budec, dříve některé vsi a dvory plaského kláštera), Ludmila Tociňková z Krimic (Prostibor), Herman Vilém z Říčan (díl Pnovan), Julius František Steinbach z Kranichsteinu (Huncice, Klenová), Jirí Karel Steinbach z Kranichsteinu (Dolany, Červený Hrádek, Skupec), nezletilý Jan František Steinbach z Kranichsteinu (Červený Hrádek, Dolany), Františka Amálie Steinbachová, rozená Broumová z Miretic (Dolany), Kryštof Jindřich Winkler z Heimfeldu (Skupec, Kozolupy, Radnice). Některí životní partneři vlastní také současně deskový statek (Údrčská, Kateřina Ludmila z Harnachu), asi i Jan Václav Wolfinger (Vevrov).

¹¹⁸⁵ Jan Zádubský ze Šontálu (Huncice), Kryštof Pavel z Říčan (díl Pnovan, Hracholusky), snad Kryštof Chlumčanský (dvůr v Chotkove), Josef Antonín Bohuš z Otešic (Nedražice), asi Wolfgang Karel Zollitsch (dvůr v Málkovicích).

osob,¹¹⁸⁶ v Meste Touškove 6,¹¹⁸⁷ ale rozdíl není příliš velký. Nekolik šlechticů během svého zakoupení v mesteckách svůj deskový statek prodává a ponechává si jen majetek po šosem.¹¹⁸⁸ Již méně jedincům se podaří udržet statky i později, pokud ovšem jako jejich majitelé nezemrou.¹¹⁸⁹ Ve Všerubech, kde jsou šlechtici obecně chudší, dokonce nacházíme majitele poddanských usedlostí na vsích, což je ta nejnižší forma šlechtického zakoupení, tedy ještě nižší než domy v mestecku.¹¹⁹⁰ Tento jev postupně mizí po Bílé hoře.

Z hlediska cenového představují totiž domy v mesteckách nejlevnější možnost, jak získat nový nemovitý majetek, když finanční situace nedovoluje zakoupení deskového zboží, a když mizí éra šlechty na poddanských gruntech. Jak vidíme, jen menšina šlechty ve městech si může dovolit ještě deskový majetek, ostatní drží jen šosovní.¹¹⁹¹ Takovým je, jak je dosud známo, například Jan Benedikt Steinbach z Kranichsteinu. Ten se svojí manželkou byl přítomen majetkově dokonce v obou mesteckách, stejně jako rytíř Štolc ze Simbsdorfu. Propojení se natýká jen stavovské šlechty, ale i erbovníku, jako jsou Lajnové. Ti jsou zakoupeni také v Plzni, kam se pokusili přejít, stejně jako později do Rokycan. Individuální biografie ukazují často, že pobyt v mestecku je finálním zastavením pro mnohé šlechtice, a to zejména v případě přestárlých jedinců a vdov. Z hlediska vdov a i dcer se jedná o jistý podíl na dedictví, když samy nemohly být temi, kdo se ho mohou ujmout jako celku. Jako sestup je to vyjádřitelné pro bývalé majitele deskových a jiných statků prostým porovnáním cen obou typů nemovitostí. Z poměru poddanského mestecka se naopak podaří pozdvihnout se několika jedincům.¹¹⁹²

S úrovní majetku souvisí samozřejmě otázka jejich příjmu. Prostředí mestecka umožňuje podílet se na zemědělské výrobě a pivovarnictví, což dává i některým příležitost k drobnému podnikání s jeho výcepem ve vlastních hospodách přímo v mestecku, které někdy dokonce postupně náleží hned několika osobám privilegovaného stavu za sebou. Nacházíme

¹¹⁸⁶ Adam Šebestián Zádubský ze Šontálu (Huncice), David Šanovec (podíl na Skupci), Katerina Barbora Varlejchová z Bubna (Vlášence), Diviš Petr Suda Lukavský z Renec (Mezholezy), Antonín František Steinbach z Kranichsteinu (Kunejovice), Marie Rosina Folknerová (Vevrov), Václav Josef Kfelír ze Zakšova (Malinec), Josefa von Knížek, rozená Kagerová ze Štampachu (dvůr v Benešově), Sylvie z Klenové (Malesice, Kunejovice, Belá).

¹¹⁸⁷ Diviš Markvart z Hrádku (Nekmír, Belá, Podmokly), Jan Kryštof Globnar (Milíkov, díl Pnovan), Kryštof Maxmilián Moser (Kozolupy), Josef František Perglar (Hracholusky), Václav Vojtech Vidršpergar (dílna Lipna), Jan Václav Wolfingar (Cížkrajice, Klejšany).

¹¹⁸⁸ Bohušové (Vochoň, Jezná), Herman Vilém z Ríčan (Pnovany) v Meste Touškove, Adam Šebestián Zádubský ze Šontálu (Huncice), snad Kryštof Chlumcanský (dvůr v Chotíkove) ve Všerubech.

¹¹⁸⁹ Z nezesnulých Touškove podržel takový majetek Julius František Steinbach z Kranichsteinu a poměrně zámožný Kryštof Jindřich Winkler z Heimfeldu.

¹¹⁹⁰ Abraham Strojetic (Horní Kozolupy), Vilém Kekule ze Stradonic (Kunejovice).

¹¹⁹¹ Termín šosovní je používán i v prostředí poddanských mesteček (např. SOKA Plzeň-sever - AM Mesto Touškov, kn. 4, fol. 315-315cv atd.).

¹¹⁹² Václav František Zádubský s manželkou koupí Podhurí. Adam Kryštof Bohušovi z Otešic později získává Habartice. Antonín František Steinbach z Kranichsteinu zakoupené Kunejovice brzo ztrácí a vrací se do Všerub jako ještě chudší.

zde ale také mnoho dustojníku či dokonce poddustojníku. Jako doplnění jejich příjmu ze zemědělství v mesteckách jejich platy příliš neposlouží, neboť byly obecně malé. Potom majetek mnohých šlechticů cítá v souctu rádove stovky zlatých. Toto majetkové dno privilegovaného stavu se objevuje při individuálních úpadcích některých všerubských šlechticů (Marie Augusta Kagerová ze Štampachu) či při dělení pozůstalostí (Folkner). A i ten je možno vysoce zadlužit a propadnout krídě, jak bylo výše ukázáno. Zkvantifikací těchto majetků vidíme, že obdobnými majetky disponují také někteří měšťané v samotných Všerubech.¹¹⁹³

Erbovníci Kurkovští představují v 2. polovině 17. století podle berní ruly nižší část měšťanstva. Mladé příslušnice toto rodu mohou klesnout ale i níže. Jako erbovníci nejsou příslušníky vyšších stavů, nýbrž zůstávají měšťany. V Měste Touškove se vedle Kurkovských objevují i Košíňové, ve Všerubech pak Lajnové z Lukova či Jan Velvarský z Lumenštejna. Ve Všerubech se také zřejmě objevují i příslušníci prosté šlechty bez příslušnosti k stavu. Muže to být velká část jmen o kterých máme málo zpráv. Nejen erbovníci a prostí šlechtici jsou ochotni se spojit s měšťanským okolím prostřednictvím sňatku. Tak je tomu např. i u rytířů Chlumcanských, Millachu či Bohuše z Otešic.

Možností propojení měšťanstva a rytířů je demonstrovatelná na osobě Františka Norberta Koreisla, který si ve své závěti přál být pochován na hřbitově vedle paní Alžbety z Vidršperka, rozené Chlumcanské z Prestavlk. U kapucínů v Horšovském Týně založil fundaci na 5 mší ročně, z nichž dvě měly být za rytířskou millachovskou a měšťanskou koreislovskou rodinu a přátelství.¹¹⁹⁴

Jakožto vnější element vrchnost a město samo reguluje přítomnost šlechty ve městě, která se musí zavázat reверsem. Důvody této regulace vyplývají ze samé podstaty této skupiny, která osobně nepodléhá pravomoci soudu vrchnosti či města. Při soudu městské rady jsou ale jejich spory s ostatními osobami řešeny. Pravomoc se zde nemože dokonale uplatnit při privilegovaném postavení příslušníku vyšších stavů. Pokud nevznikají konflikty, vyznívá soužití šlechty a místního měšťanstva v dobrém duchu. Když šlechtic dodržuje všechny závazky, ani vrchnost nemá námitek. Což dokazuje, přes veškerou zmíněnou regulaci, velké množství příslušníků stavovské šlechty ve Všerubech a Měste Touškove, doplnené menší skupinou erbovníků a prostých šlechticů, přičemž zde často chybí informace o stupni šlechtictví těchto osob a i o jeho původu.¹¹⁹⁵

¹¹⁹³ Např. 1751 suma majetku po felcaru Františku Kolbitzovi byla 777 zlatých (SOkA Plzeň-sever - AM Všeruby, 3. kn. trhová, fol. 160) či 1770 pozůstalost Karla Kroha, která na movitých a aktivech činila 410 zlatých (SOkA Plzeň-sever - AM Všeruby, kn. obligací F, fol. 64-67).

¹¹⁹⁴ SOA Plzeň-sever - AM Město Touškov, kn. 15, fol. 5v-5a.

¹¹⁹⁵ Takové tituly neidentifikované osoby jsou hlavně ve Všerubech: Folkner, Boreith, Rondewald.

Tito erbovníci a prostá šlechta představují největší a zcela rozhodující skupinu v královských mestech Plzeň a Rokycany. Na počátku epochy neopominutelná část měšťanstva disponuje nějakým predikátem. Smerem mezi stavovskou šlechtu pokročila jen část z nich díky dosaženému majetku, pro vzestup v úradech, nebo pro zásluhy. Netýká se to ani celé skupiny erbovních velkostatkáru ze 17. století, využívající špatnou finanční situaci plzeňské obce. Mety rytířského stavu dosahují jen Jan Rudolf Wolfingar a Bartolomej Stehlík, kteří museli zřejmě oba složit reversy městské rade. Jan Rudolf Wolfingar ho složil roku 1628. V něm je Wolfingar zachycen jako ten, kdo chce přes příslušnost k rytířskému stavu stále trpet s mestem a užívat městských živností. Potvrdil svoji poslušnost městské rade a slíbil, že své grunty prodá jen tem, kteří též pod mestem trpí, a nepokusí se je od šosu odvést. To slíbil i za své dedice, kteří by chteli stále zůstávat pod šosem.¹¹⁹⁶ O odvedení se, jak se zdá, žádný ze šlechticu v obou královských mestech ani nepokusil. Jak bylo videt, možné problémy ze soužití vyplývaly práve z popírání městské autority a neplacení příslušných daní šlechticu v Rokycanech, at už ze strany Rícanských nebo ze strany nekterých pochybných osob, hlasících se k rytířskému stavu, které prinesla válka, což je případ Jana de Pyric.

Když se vrátíme ke Stehlíkum a Wolfingarum, platí to, že osud obou rodin se ubíral zcela jinými cestami, ac puvod jejich bohatství se zrodil za tricetileté války. Již generace vnuku Jana Rudolfa Wolfingara se vyprodává z mesta a žije na převážně zemskodeskových majetcích. To Stehlíkové ani nestacili ucinit, nebot statky brzo ztrácejí. Luhov, Kozolupy aj. se nacházejí mnohem blíže Plzne a jsou s ní hospodársky propojeny. Wolfingarové se také dríve integrují mezi rytířský stav prostřednictvím manželek, což oba Stehlíkové neudelali. Po odprodání deskových majetku zůstávají pevne na šosovní pude jako nejprednejší plzeňská rodina. Městský stav predstavuje pevny základ existence erbovníku, kde získání rytířského stavu není nutností, což se projevilo napríklad v postoji Mikuláše Mirabella z Treuhofu, který roku 1648 pro sebe tento stav odmítá a nechce se za neho verejne vyhlásit, jak požaduje městská rada. Naproti tomu pro své potomky to však považuje za vec vhodnou.¹¹⁹⁷ Vždyt také k získání tohoto stavu došlo až jeho synem.

Už v 17. století zakupují majetek v Plzni také ti, kteří chtějí na základe privilegia, udeleného mestu, vlastnit deskový statek v Cechách. To samé se deje i v 18. století, kdy v jeho 2. polovine se jedná z velké části o dustojníky pluku ubytovaných ve meste. Nekteri si zakupují domy také pravdepobne zduvodu docasného jistejšího zakotvení, které je lepší než vojenské byty. Zisk městského práva byl také jedním ze zpusobu, jak se stát obyvatelem Ceského království ve stavu městském. Největší část šlechty v Plzni 18. století ale tvorí vrstva

¹¹⁹⁶ AMP - RMR I, sign. 1/IXf 8/78.

¹¹⁹⁷ AMP - AM Plzeň, i. c. 22, sign. 1b24, fol. 451-452.

původních místních erbovníku, stejně jako později nobilitovaných „nových šlechticů“. V Plzni jsou výjimečné i majetky aristokratických rodů, přičemž trautmansdorfský přetrval celé období, černínský se stal jen epizodou. Šlechta opustila poddanská městečka nejpozději v 90. letech 18. století vyprodáním se či vymřením. V městech královských existuje šlechta i nadále, což je nejlépe vidět především na příkladu Plzně.

6. Prameny a literatura

Prameny

Nevydané prameny

Archív mesta Plzne

Archív mesta Plzen

Rukopisy: i. c. 22, sign. 1b24
 i. c. 23, sign. 1b25
 i. c. 24, sign. 1b26
 i. c. 34, sign. 1b37
 i. c. 43, sign. 1b45
 i. c. 219, sign. 1a29
 i. c. 220, sign. 1a30
 i. c. 221, sign. 1a31
 i. c. 226, sign. 1c28
 i. c. 228, sign. 1c30
 i. c. 229, sign. 1c31
 i. c. 232, sign. 1d4
 i. c. 305, sign. 2a1
 i. c. 308, sign. 2a4
 i. c. 309, sign. 1f63
 i. c. 310, sign. 2a6
 i. c. 311, sign. 2a7
 i. c. 312, sign. 2a8

Listiny: i. c. 439, sign. II 98, kart. 49

Registratura mestské rady I

sign. 1/IXf 16/11

sign. 1/IXf 8/78

Stehlíkovská pozostalost

i. c. 168, sign. 1f63 Varia Plsnam concernentia natatu digna

Ženský dominikánský klášter v Plzni

i. c. 18744 Opisy a výňatky z aktového materiálu o kláštère Dominikánek v Plzni 1711-1783

Národní archiv v Praze

Ceská finanční prokuratura

i. c. 1210, sign. 17/73, kart. 317

Genealogická sbírka Dobrenský

i. c. 188 Diviš Cistecký ze Šerlinku

i. c. 431 Juncker

i. c. 653 Milach

i. c. 1100 Švantle z Trebska

i. c. 1188 Vidršperg
i. c. 1203 Vodnanský
i. c. 1215 Wolfingar

Genealogická sbírka Vojtech Král z Dobré Vody

i. c. 5268 Strachovský

Genealogická sbírka různé

i. c. 37 Košín z Freidenfeldu

Genealogicko-heraldická sbírka Wunschwitz

i. c. 23, kart. 1 Barbo z Wachsensteinu
i. c. 84, kart. 3 Bohuš z Otešic
i. c. 293, kart. 10 Gehl z Podhorsteina
i. c. 346, kart. 11 Harnach
i. c. 369, kart. 12 Henigar z Eberka
i. c. 841, kart. 86 Pachta
i. c. 858, kart. 27 Pecelius z Adlersheimu
i. c. 1002, kart. 31 Rícanský z Rícan
i. c. 1059, kart. 33 Schön ze Schönau
i. c. 1155, kart. 35 Suda Lukavský z Renec,
i. c. 1184, kart. 36 Schlindl z Hirschfeldu
i. c. 1124, kart. 34 Steinbach z Kranichsteinu
i. c. 1295, kart. 41 Vidršperg
i. c. 1363, kart. 42 Winkler z Heimfeldu
i. c. 1374, kart. 43 Wolfingar z Wolfsbachu
i. c. 1406, kart. 44 Zollitsch

Desky zemské

Hlavní knihy i. c. 129, sign. KXVIII

Desky stavovské 37

Desky zemské menší 188

Desky zemské větší 144
147
148
150
160
201
207
240
264
266
271
273
287
301
310

313
317
389
390
391
395
396
401
406
407
408
409
410
411
455
479
480
493
498
500
502
506
584
585
594
596
597
598
599
611
688

Komorní soud i. c. 25

Salbuchy 22
48
74
107
157
182
274

Stará manipulace
i. c. 1739, sign. K160/1, kart. 407

Tereziánský katastr
i. c. 87
i. c. 2177, kart. 658
i. c. 2231, kart. 678
i. c. 2242, kart. 680

Úrad desek zemských

Listiny i. c. 1731, kart. 56

Státní oblastní archiv Plzeň

Sbírka matrik

Fara Dobruška	kn. 3
Fara Dolní Belá	kn. 1
Fara Jezná	kn. 1 kn. 5
Fara Klatovy	kn. 1
Fara Kotouň	kn. 3
Fara Malesice	kn. 3
Fara Mesto Touškov	kn. 1 kn. 2 kn. 3 kn. 4 kn. 5 kn. 6 kn. 7 kn. 12
Fara Pernarec	kn. 1
Fara Plzeň	kn. 4 kn. 6 kn. 21 kn. 22 kn. 23 kn. 31
Fara Rokycany	kn. 6 kn. 26 kn. 28
Fara Vejprnice	kn. 1
Fara Všeruby	kn. 1 kn. 2 kn. 3 kn. 4 kn. 6 kn. 9

Státní oblastní archiv Plzeň-jih se sídlem v Blovicích

Archív města Dobrušky

knihy: i. c. 552

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Archív Mesta Touškov (nezpracovaný fond)

knihy: kn. 1
kn. 2
kn. 3
kn. 4
kn. 15
kn. 28
kn. 67

Archív města Všeruby (nezpracovaný fond)

knihy: (1.) kn. trhová 1608-1687
(2.) kn. trhová 1685-1745
(3.) kn. trhová 1745-1776
(4.) kn. trhová 1776-1791
kn. obligací „Litt. D“
kn. obligací „Litt. F“

Farní úrad Všeruby (nezpracovaný fond)

Knihy: Kniha počtu založená 1674

Státní okresní archiv Rokycany

Archív města Rokycany

I. oddelení –

knihy: i. c. 35
i. c. 36

spisy: i. c. 25, sign. A/a, kart. 1
i. c. 26, sign. A/a, kart. 1
sign. D/II, kart. 633
sign. D/II, kart. 652
sign. D/II, kart. 698
sign. D/II, kart. 728

II. oddelení –

knihy: i. c. 84
i. c. 100
i. c. 102
i. c. 103
i. c. 108
i. c. 109
i. c. 110
i. c. 111

Edice

- DOSKOCILOVÁ, Marie: Berní rula 23. Kraj plzenský I. Praha 1952.
- FIALA, Michal – HRDLICKA, Jakub – ŽUPANIC, Jan: Erbovní listiny Archivu hlavního města Prahy a Nobilitační privilegia studentské legie roku 1648. Praha 1997.
- HAAS, Antonín: Soupis privilegií měst a městeček v Západočeském kraji od roku 1526. Minulostí Západočeského kraje VI. Plzeň 1968, s. 306-336.
- JIRECEK, Hermenegild (ed.): Obnovené právo a zřízení zemské dedičného království Českého. Praha 1888.
- KLÍMOVÁ, Helena (ed.): Soupis poddaných podle víry z roku 1651. Berounsko. Praha 2003
- LÍVA, Václav: Prameny k dějinám tricetileté války V. Praha 1954.
- OEHM, Vincenc: Protokol reformací komise, konané r. 1628 v kraji bechynském, prácheňském a plzeňském. Vestník Královské české společnosti nauk. Praha 1897.
- SEDLÁČEK, August: Rozvržení sbírek a berní r. 1615 dle uzavření snemu generálního nejvyššími berníky učiněné. Praha 1869.

Literatura

- ADAMOVIČ, Karolína: „Kladení“ svobodných nemovitostí měšťany a městy do zemských desk. Právněhistorické studie 22. Praha 1979, s. 205-210.
- BAXA, Bohumil: Inkolát (a indigenát) v zemích koruny české od roku 1749-1848. Praha 1908.
- BELOHLÁVEK, Miroslav: Dobrany za feudalismu. Minulostí Západočeského kraje XVI. Plzeň 1980, s. 167-169.
- BELOHLÁVEK, Miroslav: Plzeňští měšťané a jejich poddaní v sedmáctém století. Časopis společnosti přátel starožitností LXIX. Praha 1961, s. 8-14.
- BELOHLÁVEK, Miroslav a kolektiv: Dějiny Plzně 1. Plzeň 1965.
- BELOHLÁVEK, Miroslav a kolektiv: Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku IV. Západní Čechy. Praha 1985.
- BEZDEKOVÁ, Veronika: Chlumčanští z Přestavlk do poč. 18. století (mikrosonda do dějin jednoho rytířského rodu). Filosofická fakulta University Karlovy. Rigorózní práce. Praha 2006.
- BÍLEK, Tomáš Václav: Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618 I. Praha 1882.
- BÍLEK, Tomáš Václav: Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618 II. Praha 1883.
- BORUVKA, Vlastimil: Genealogie rodu pánu z Kolovrat. Heraldika a genealogie XXV. c. 1, Praha 1992, s. 1-20.
- BURDOVÁ, Pavla: Desky zemské 1541-1869. Inventář. Praha 1990.
- BURDOVÁ, Pavla: Úřad desk zemských. Sborník archivních prací XXXVI. Praha 1986, s. 273-381.
- CIRONIS, Petros: Historie města Rokycan I. Rokycany 1993.
- CIRONIS, Petros: Obyvatelstvo Rokycan v 16. - 18. století. Rokycany 1995.
- CECHURA, Jaroslav: Clovecenství. Právněhistorické studie 33. Praha 1993, s. 33-52.
- von DOERR, Josef August: Der Adel der böhmischen Kronländer. Prag 1900.
- DOSKOCIL, Karel: Berní rula 2. Popis Čech z r. 1654. Praha 1953.
- FELCMAN, Ondřej: Majetkové poměry feudální třídy v druhé polovině 17. století. In: PETRÁN, Josef (uspořádal): Proměny feudální třídy v Čechách v pozdním feudalismu. Acta Universitatis Carolinae. Philosophica et historica 1. Studia historica XIV. Praha 1976, s. 195-228.
- FRIDRICH, Jan: Z minulosti velkostatku Někmiře. Minulostí Západočeského kraje VII. Plzeň 1970, s. 221-242.

- GRASSL, Basil Franz: Die St. Annakirche in Pilsen, ihre Geschichte und Beschreibung anlässlich ihres 200jährigen Jubiläums zusammengestellt, Pilsen 1935.
- GRULICH, Josef: „Slavnostní okamžiky“ – svatební a křestní obřad v období raného novoveku. Historická demografie 24. Praha 2000, s. 49-82.
- HATAJ, Václav: Chotešov. Druhé upravené vydání. Chotešov 1993.
- HÄUPLER, Hans-Joachim : Glasmacher Adel. Ein Beitrag zur Sozialgeschichte des Böhmer- und Bayerwaldes. Sklářská šlechta. Príspevek k sociálním dejinám Šumavy a Bavorského lesa. In: Sklo bez hranic. Glas ohne Grenzen 2. Sušice 1999, s. 1-31, 32-56.
- von HELLBACH, Johann Christian: Adels Lexicon. Erster Band. Ilmenau 1825.
- von HELLBACH, Johann Christian: Adels Lexicon. Zweiter Band. Ilmenau 1826.
- KALOUSEK, Josef: České státní právo. 2. vydání. Praha 1892.
- KAMPER, Jaroslav - WIRTH, Zdenek: Soupis památek historických a umeleckých v Království Českém od praveku do počátku 19. století XXX. Politický okres Strážský. Praha 1908.
- KAREL, Tomáš: Príspevek k poznání nejstarší zástavby poddanských mestecek. In: Gryspekové a predbelohorská šlechta. Mariánská Týnice 1998, s. 79-86.
- KLECANDA, Vladimír: Prijímání do rytířské stavu v zemích českých a rakouských na počátku novoveku. Casopis Archivní školy 6. Praha 1928, s. 1-125.
- KOLÁR, Martin: Z Bubna Varlichové. Ottuv slovník naučný IV. Praha 1891, s. 825-826.
- KOLÁR, Martin: Cernínové z Chudenic. Ottuv slovník naučný VI. Praha 1893, s. 623-627.
- KOLÁR, Martin: Gottfried ze Žebnice. Ottuv slovník naučný X. Praha 1896, s. 362-363.
- KOLÁR, Martin: Chlumcanský z Prestavlk a Chlumcan. Ottuv slovník XII. Praha 1897, s. 246-249.
- KRAFT, Vojtech: Z dejin železářství na Rokycansku. XV. ročenka národního musea Plzenska za rok 1933. Plzen 1933.
- KRÁL Z DOBRÉ VODY, Vojtech: Der Adel von Böhmen, Mähren und Schlesien. Prag 1904
- LÁBEK, Ladislav.: Potulky po Plzni staré a nové. Plzen 1931.
- MAŠEK, Petr: Šlechtické rody v Cechách, na Morave a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti I. Praha 2008.
- MEJTSKÝ, Josef: Príspevky k dejinám šlechty v Cechách s pripojením rodopisu rytíru Nebezských z Vojkovic. Praha 1901.
- NOVOBILSKÝ, Milan – RICHTEROVÁ, Jana: Hrad Belá. Plzen 1996.
- PELANT, Jan: Mesta a mestecka Západočeského kraje. 2. vydání. Plzen 1988.
- PODLAHA, Antonín: Posvátná místa království českého II. Praha 1908.
- PROCHÁZKA, Vladimír: Česká poddanská nemovitost v pozemkových knihách 16. a 17. století. Praha 1963.
- RIEGER, Bohuš: Inkolát. In: KADLEC, Karel (usporádal): Drobné spisy Bohuše svob. pána Riegra. Praha 1914, s. 413-426.
- ROŽMBERSKÝ, Petr: Historie vrchnostenských sídel v Rochlove. Hláska XIV. c. 2, Plzen 2003, s. 28-31.
- ROŽMBERSKÝ, Petr: Tillingár ze Strádáne. Vlastivedný sborník. Ctvrtletník pro regionální dejiny severního Plzenska XVII, c. 1, Mariánská Týnice 2007, s. 20-24.
- ROŽMBERSKÝ, Petr: Tvrz a dvor Ostrovec. Hláska IX, c. 2. Plzen 1998, s. 24-26.
- ROŽMBERSKÝ, Petr: Vetev rodu Pernklo z Šenraitu na Budci a v Meste Touškove. Hláska XVI, c. 1. Plzen 2005, s. 11-13.
- ROŽMBERSKÝ, Petr – CHMELÍR, Václav: Zámek v Darové. Hláska XVIII. c. 1, Plzen 2007, s. 8-10.
- ROŽMBERSKÝ, Petr – NOVOBILSKÝ, Milan: Hracholuská kaple a zámek. Plzen 2001.
- RYBICKA, Antonín: Erbovní rodiny Plzenské. Památky archeologické XX. Praha 1874, s. 261-264.
- SEDLÁČEK, August: z Adlaru. Ottuv slovník naučný I. Praha 1888, s. 209-211.

- SEDLÁČEK, August: Ceskomoravská heraldika II. Část zvláštní. Praha 1925.
- SEDLÁČEK, August: Hrady, zámky a tvrze Království českého IX. 3. vydání. Praha 1996.
- SEDLÁČEK, August: Hrady, zámky a tvrze Království českého XIII. 3. vydání. Praha 1998.
- SEDLÁČEK, August: Kekule ze Stradonic. Ottuv slovník naučný XIV. Praha XIV. Praha 1899a, s. 142-143.
- SEDLÁČEK, August: z Klenového a z Janovic. Ottuv slovník naučný XIV. Praha 1899b, s. 358-360.
- SEDLÁČEK, August: Kotva z Freifeldu. Ottuv slovník naučný XIV. Praha 1899c, s. 990-991.
- SEDLÁČEK, August: Markvart z Hrádku. Ottuv slovník naučný XVI. Praha 1900, s. 870-871.
- SEDLÁČEK, August: Pachta z Rájova. Ottuv slovník naučný XIX. Praha 1902a, s. 27-29.
- SEDLÁČEK, August: Perglár z Perglasu. Ottuv slovník naučný XIX. Praha 1902b, s. 473-474.
- SEDLÁČEK, August: Pernklo ze Šenraitu. Ottuv slovník naučný XIX. Praha 1902c, s. 505-506
- SEDLÁČEK, August: Podmoklský z Prostibore. Ottuv slovník naučný XIX. Praha 1902d, s. 1119-1120
- SEDLÁČEK, August: Príchovský. Ottuv slovník naučný XX. Praha 1903, s. 680-682
- SEDLÁČEK, August: Rícanský z Rícan. Ottuv slovník naučný XXI. Praha 1904, s. 695-699
- SEDLÁČEK, August: Stehlík z Cenkova z Cenkova a Treustättu. Ottuv slovník naučný XXIV. Praha 1906a, s. 72-73
- SEDLÁČEK, August: Steinbach z Kranichsteina. Ottuv slovník naučný XXIV. Praha 1906b, s. 80-81
- SEDLÁČEK, August: Strachovský ze Strachovic. Ottuv slovník naučný XXIV. Praha 1906c, s. 184.
- SEDLÁČEK, August: Šanovec ze Šanova. Ottuv slovník naučný XXIV. Praha 1906d, s. 558-559.
- SEDLÁČEK, August: Volfingár z Volfsbachu. Ottuv slovník naučný XXVI. Praha 1907a, s. 931.
- SEDLÁČEK, August: Vratislav z Mitrovic. Ottuv slovník naučný XXVI. Praha 1907b, s. 1002-1008.
- SEDLÁČEK, August: z Vresovic. Ottuv slovník naučný XXVI. Praha 1907c, s. 1023-1027
- SEDLÁČEK, August: Zádubský ze Šontálu. Ottuv slovník naučný XXVII. Praha 1908, s. 365-366.
- STRÁNSKÝ, V.: Jak Jan Piric-Žampír po r. 1620 v Rokycanech žil a jaké byly osudy jeho pozostalosti. Plzensko 1927, s. 81-86, 112-117.
- SCHIMON, Anton: Der Adel von Böhmen, Mähren und Schlesien. Böhmisch Leipa 1859
- TRÍSKA, Karel a kolektiv: Hrady, zámky a tvrze v Cechách, na Morave a ve Slezsku V. Praha 1986.
- ÚLOVEC, Jirí: Tvrz a zámek v Drslavicích na Klatovsku. Musejní a vlastivedná práce. Casopis společnosti přátel starožitností 35/105, c. 1. Praha 1997, s. 1-16.
- ÚLOVEC, Jirí: Zaniklý zámek v Kozolupech. Hláška XVIII. c. 2, Plzen 2007, s. 20-25.
- ÚLOVEC, Jirí – KAŠICKA, František: Tvrz a zámek v Lužanech. Minulostí Západoceskeho kraje XXXV. Plzen 2000, s. 49-91.
- ZEMAN, Adolf: Hospodárská a sociální skladba Plzne na počátku 18. století. Plzen 1955.
- ZEMAN, Adolf: Hospodárství královského mesta Rokycan v polovine XVIII. století. Casopis společnosti přátel starožitností LXII. Praha 1954, s. 82-115.
- ZEMAN, Adolf: Plzen v první polovine XVIII. století. Plzen 1947.
- ŽUPANIC, Jan: Nová šlechta rakouského cíсарství. Praha 2006.

7.0 Resumé

The central Pilsen region is the useful example to study the lower nobility in 17th and 18th century. Some sources are well preserved in few towns in the region. The lowest nobility settled in royal towns (Plzen, Rokycany) and liege market-towns (Dobruška, Mesto Touškov, Všeruby). Different origins of this gentles constitute the most visible differences between this types of towns.

In the royal towns, the main group of nobility was formed by commons with blazon and plain peerage. In the most cases, the nobility of higher states left till the middle of 17th century. During 17th and 18th century, the privilege of Pilsen constitutes a possibility to become a estate-owner in the Bohemian Kingdom.

There was a particular lower nobility group in some of previously mentioned market towns. A presence of small estates in their neighborhood affected them to a significant extent. Their disappearance was the main reason, why lower nobility left Dobruška. On contrary, Všeruby and Mesto Touškov held their lower nobility during that age. The sources indicate a possible connection of discussed, in fact, foreign element in a liege society of market-towns to agriculture and brewing. The nobility tried to keep their privileges, but they had to submit to the legal system of liege property eventually. Part of local commons was related to the lowest gentry. An interesting phenomenon of Všeruby and Mesto Touškov is that the lowest nobility possessed some individual objects. It ist the phenomenon of the personal serfdom.

